

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

4 - duben 2002

21. ročník

Výstava SMOKED MACKEREL - Radek Macke

Z obsahu:

- Rozhovor s ředitelem Slovenského institútu Mgr. Svenem Šovčíkem
- Josef Svatopluk Machar
- Volební kampaň v ČR začala spoustou slibů
- Hudba odstartovala rekonstrukci Národní budovy v New Yorku
- Jan Masaryk byl podle posudku znalce zavražděn
- Slovák skonštruoval imobilizér, na který nemají ani autíčkáři - profesionáli
- Schmögnerová bude zastávat post tajemníčky Európskej hospodárskej komisie
- Příloha

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

a

České velvyslanectví ve Vídni

Vás srdečně zvou

na projekci českého filmu

Kytice podle K. J. Erbena

dne 23. dubna 2002 v 19,30 hod

Film je v českém znění s německými podtitulky

Místo produkce Kinosál Českého velvyslanectví,

1140 Wien, Penzingerstr. 11-13

Lístky pouze na objednávku u p. Evy Zemanové,

te.: 0664 514 33 29

FILM

Sedm filmových balad je sedm vypjatých příběhů, které se mohly odehrát kdekoli a kdykoli a mohou se přihodit i dnes, protože jsou o lidských láskách a vášních, o touhách, posedlostech i sobectví, které se staletími nemění.

Kytice

Režie a kamera: F.A. Brabec

Hrají: Linda Rybová, Dan Bárta, Jana Švandová, Věra Galatíková, Alena Mihulová, Boleslav Polívka, Zuzana Bydžovská, Karel Roden, Jiří Schmitzer, Anna Geislerová, Klára Sedláčková, Stella Zázvorková, Nina Divíšková, Karel Dobrý, Jan Venclík.

Scénář: Miloš Macourek, F. A. Brabec,
Deana Jakubisková-Horváthová

Hudba: Jan Jirásek

Střih: Boris Machytka

Zvuk: Jiří Klenka

Architekt: David Saudek, Milan Popelka

Výtvarník kostýmů: Jaroslava Pecharová

Producent: Deana Jakubisková-Horváthová

F. A. Brabec (1954)

Vystudoval FAMU (1975 – 1981) obor kamera. Dále se podílel jako kameraman na mnoha českých celovečerních filmech, největších úspěchů dosáhly filmy ve spolupráci s Janem Svěrákem. V roce 1996 debutoval jako režisér filmem Král Ubu.

Filmografie: Král Ubu (1996), Kytice (2000)

České centrum ve Vídni a Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

si Vás dovolují pozvat na
Koncert vokálně-instrumentálního souboru
ZUŠ Žirovnice

ARIETTA

v rámci prezentace kraje Vysočina v ČR
dne 23. května v 18,30 hod.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

Editorial

A zase uběhl měsíc a mám radost, že držíte v rukou další číslo našeho časopisu. Zároveň se omlouvám za malé zpoždění, čekali jsme na důležitou informaci Českého velvyslanectví k volbě do Poslanecké sněmovny Parlamentu v České republice. V minulém čísle jsem si postěžovala, že vážne komunikace mezi jednotlivými spolky, organizátory kulturního a společenského dění a Klubem. Nechápala jsem a nadále nechci chápat praktiky, kdy se dozvídáme o určitých akcích až na poslední chvíli a nemáme možnost se jich zúčastnit nebo informovat čtenáře. A to vůbec už nemluví o pořadech, o kterých slyšíme až ex post. Vždyť náš klubový magazín je určen všem. Navíc je již delší dobu největším tiskovým orgánem Čechů a Slováků v Rakousku a oslovuje pravidelně největší počet příslušníků naší menšiny.

Minulý měsíc uspořádal pan Brabenec v Praze tiskovou konferenci, kde informoval o nové klubovně při české škole, která by měla sloužit jako střed kulturních krajaňských setkání. Kdyby mě náhodou nezavolał jeden z účastníků této konference a ve vedlejší větě se nezmínil, že jede do Prahy a já se ze zvědavosti nezeptala proč, ani bychom nevěděli, v jakém stádiu se tento projekt nachází. Kromě toho se pozvaní zástupci některých českých spolků radili a vyhledávali vhodná představení, které by do Vídně pozvali. K této důležité akci nebyl pozván žádný zástupce Kulturního klubu, přesto že jsme naši spolupráci přislíbili.

Připravujeme internetovou stránku "Homepage" našeho Klubu, kde chceme o naší činnosti informovat, poskytovat rady a tipy návštěvníkům Vídně a uvést i několik důležitých kontaktních adres. Naše stránky by měly být na internetu už v červnu, pokud máte nápady, připomínky či přání, rádi si necháme poradit. Mimochodem, pokud si přejete dostávat náš kalendář akcí e-mailem, a nečekat vždy na vydání časopisu, sdělte nám vaši adresu.

Několik zpráv ve zkratce: Dostali jsme dopis ze Salcburku, kde právě vznikl nový český klub. Uvnitř listu o něm podrobněji informujeme, snad se při příští návštěvě města na řece Salze budete chtít zastavit. V centru Washingtonu a také v Užhorodu se staví sochy TGM. Tyto akce podporují nejen města Plzeň, Brno a Praha, také Klub se připojil symbolickou částkou 10.000 korun. S Mezinárodním klubem v Praze připravujeme pořad o herci, skladateli a písničkáři Karlu Hašlerovi, který zemřel r. 1941 zde v Rakousku v Mauthausenu. O jeho realizaci budeme včas informovat.

A teď vám přeji příjemné chvíle s naším časopisem a těším se na setkání zase v příštím čísle.

Ing. Helena Baslerová

Vážení čtenáři v Rakousku,

příspěvek na rok 2002 činí 18,17 EUR. Složenky byly již přiloženy v listopadovém čísle.

Vážení čtenáři na Slovensku,

důvěřujte poště a vložte svůj příspěvek 250 SKK do obálky.

Vážení čtenáři v České republice,

důvěřujte poště a vložte svůj příspěvek 250 CZK do obálky, nebo použijte konta: Helena Dvořáková, Investiční a poštovní banka, divize poštovní spořitelna, číslo účtu: 107646135, kód banky: 0300, účet: Klub - příspěvek

Srdečně děkujeme všem těm, kteří našli možnost a peníze, které potřebujeme, nám nějakým způsobem doručili.

Složenky s vyúčtováním inzerátů rakouských inzerentů zasíláme zvlášť. V České republice použijte prosím na této stránce uvedeného konta. Slovenské inzerenty prosíme, aby sumu vložili do obálky.

Srdečný dík *Učetní a redakce*

Naše kancelář není obsazená a proto prosíme o pochopení, když se nás nedovoláte.

Namluvte své přání na záznamník, určitě se ozveme. Záznamník a fax: 402032099, e-mail: kulturklubcs@Eunet.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto touto formou srdečně děkujeme všem nově se přihlášeným čtenářům. Věříme že jsou s časopisem spokojeni. Prosíme o jejich ohlasy, přání, návrhy a kritiku.

Kurzy češtiny

Čeština - pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlase se na tel. č. 6023651 Dr. Malá

Čeština - začátečníci i pokročilí.

Zájemci, hlase se na tel. č. 4089841 Dr. Brandeis

Příhlášky k odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

A 1080 Wien, Schloßelgasse 18

záznamník: 0043 1 402 032 099

fax: 0043 1 79 88 454

roční příspěvek: 18,17EUR

Bankovní spojení Bank Austria

číslo účtu: 683 035 901

IBAN: AT 03 1200000 683035901

SWIFT: BKAUATWW

INZERCE

Kulturní klub Čechů a Slováků
Kulturklub der Tschechen und Slowaken
in Österreich, 1080 Wien, Schloßelgasse 18
odpovědná referentka Helena Dvořáková
te., fax: 00 43 1 79 97 136
e-mail: kulturklubcs@EUnet.at

- do - 15.4. přihlášky k čtyřtýdennímu kurzu českého jazyka a k jedno až dvousemestrnímu studiu v ČR, více v kapitole "Informace - oznámení".
- do - 30.4. **ORBIS PICTUS: EUROPE** - výstava. České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien.
- 13.4. 16 hod. **Detektivní hra Roberta Thomase - Osm žen**, režisérka Alena Tobrmanová. Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA divadelní sál české školy Komenského, Sebastianplatz 3, 1030 Wien. Vstupenky: A. Beranová, tel. 35 00 413.
- 13.4. 10 hod. 10. výroční členská schůze **Klubu přátel Rakouska** s programem. V Raisově sále Národního domu na Vinohradech, nám. Míru 9, Praha 2.
- 14.4. 19.30 hod. **Eos-Quartett** - Buhuslav Martinů, Streichquartett Nr.3, Antonín Dvořák - Streichquartett Nr.8, E-Due op. 80, Schubert-Saal, Wr. Konzerthaus., Tel.: 242 002.
- 15.4. 9.00 - 13.00 hod. **bezplatný PC kurz Word- úprava textu, registrace: tel. 0650 / 66 70 302**, abzwien.women@web - Zugang zu Technologie und Ausbildung für Frauen in Wien.
- 15.4. 20.30 hod. **SLIDESHOW - Slovensko - Peter Žaloudek**. Neues Institutsgebäude der UNI Wien, Universitätstr. 7, 1090 Wien, Vorverkauf beim Portier im Uni - Hauptgebäude, oder kurz vor Beginn.
- 16.4. 19.00 hod. "**Je třeba zabít Sekala**". Videoprojekce úspěšného českého filmu. Institut für Slavistik der Universität Wien, Spitalgasse 2-4, Hof 3, 1090 Wien.
- 17.4. 20.00 hod. "**Fallen. Ein Nachtstück**" v ČR. Autoři a účinkující: Axel Bagatsch, Jaroslav Korán, Olga Felber, Barbara Kirner a Daniel Kundi. Česko-rakouský večer avantgardního divadla z produkce Theater Memory Wien. České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien.
- 18.4. 19.00 hod. **Koncert** hudobného skladateľa a speváka **PAVLA HAMMELA** v priestoroch Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Viedeň.
- 20.4. 18.00 hod. **Večer o jihlavském rodáku Gustavu Mahlerovi**, Slovanská Beseda, pořádá Menšinová rada.
- 20.4. 14.30 hod. **LICHT & Liebe**, česko- německá literární a muzikální procházka z díla Antonína Dvořáka a France Schuberta, písně a duety v provedení mladých umělkyň Lubica Grácová - Slovensko, Andrea Rückert - Rakousko, cena 13 EUR, s prohlídkou muzea 15 EUR, Schubert-Haus, Nussdorfer Str. 54, 1090 Wien.
- 22.4. 19.30 hod. **Koncert Ireny Budweiserové**, Freie Bühne Wieden, Wiedner Hauptstrasse 60 B. Kontakt-Forum Objednávky vstupenek: Atelier Jan: 5265422.
23. 4. 19.30 hod. **Český film Kytice podle K. J. Erbena** v českém znění a s německými podtitulky, režie a kamera F.A. Brabec, premiéra 7.12. 2000, místo produkce Kinosál Českého velvyslanectví, 1140 Wien, Penzingerstr. 11-13 z technických důvodů jsou lístky pouze na objednávku u p. Evy Zemanové, te.: 0664 514 33 29, ZÚ ve spolupráci s Kulturním klubem Cechů a Slováků v Rakousku.
- 25.4. do 17.5. **Luděk Havelka : Mince a medaile**. L.Havelka, medailér, sochař pokračuje jako absolvent prof. Karla Lidického na Akademii výtvarných umění v tradici českého medailérství. Jeho práce jsou zastoupeny jako jediného českého umělce ve sbírkách numismatického odd. vídeňského Uměleckohistorického muzea a Technického muzea. Výstava se koná v prostorách Spaarkasse Linz. Od 25.4. do 17.5. Spolupřadatel České centrum.
- 29.4. 19.00 hod. **Literární večer - autorské čtení básníka Karla Šiktance** v prostorách ČR organizuje ZÚ ve spolupráci s Rakouskou společností pro literaturu. České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien.
- 3.5. 19.30 hod. **Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA**, veřejná schůze Malá klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien.
- do 5.5. **Zápis do seznamů voličů - Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v r. 2002**. Podrobně najdete v kapitole "Oznámení".
- 6.5. - 24.5. **Výstava karikatury: Barták - Born - Slíva**. Feldkirchen - Kulturzentrum. Pod heslem "Kulturní rozšiřování EU" organizuje stranicky nezávislá kulturní iniciativa v korutanském městě Feldkirchen sérii výstav kreslířů-karikaturistů z jednotlivých kandidátských zemí. Prvními vystavujícími umělci jsou tři čeští malíři Adolf Born, Jan Barták a Jiří Slíva. Spolupřadatel České centrum.
7. 5. 14.30 - 16.30 hod. **Prezentace kraje OLOMOUC**. Film a multimedia, hudební program, odborná přednáška, ochutnávka gastronomických specialit. České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien.
- 16.5. 19.00 hod. **Hudobno-zábavný program** venovaný Dňu matiek v podaní kabaretných umelcov **MÁJI VELŠICOVEJ** a **MICHALA SLIVKU** v priestoroch Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku. Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Viedeň.
- 23.5. 18.30 hod. **ARIETTA - Koncert vokálně-instrumentálního souboru ZUŠ Žirovnice**. Akce v rámci prezentace kraje Vysočina v ČR, České centrum ve spolupráci s Kulturním klubem Cechů a Slováků v Rakousku. České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien.
22. - 24.5. **VYSOČINA**, Prezentace kraje - představí se kulturní aktivity, nabídka turistických zajímavostí a ve spolupráci s OEU firmy působící v regionu. Veřejná prezentace v ČR od 14 do 16 hod. - hudební program- Swingový orchestr Petra Piší Třešť, turistická nabídka a výstava hutního skla. České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien.
- 25.5. 18.00 hod. **60. výročí R. Heydrich - LIDICE**. Slovanská Beseda, pořádá Menšinová rada.
- 25.5. 14 hod. **Otvírání studánek** - slavnost k počtě skladatelky a dirigentky V. Kaprálové v lese u studánek Barborky a Vitulky (pojmenované po Kaprálové). Tři Studně 110, ČR, <http://www.kapralova.org>
- 29.5., 1., 5., 9. 6. **Jenůfa- Leoš Janáček (v němčině)**. Produkce vídeňské státní Opery s Janáčkovou operou Brno, dirigent Seiji Ozawa, Státní opera Viedeň, tel.: 514 44 78 80.
7. - 8. 6. **Symposium "Assimilation vs. Multikulturalismus - Beispiel der Tschechen in Wien"**.
- 8.6. 9.30 hod. slavnostní zahájení ve velkém sále Polycollege Stöbergasse, 1050 Wien, Stöbergasse 11-15
- Orel**
11.8. -25. 8. 2002 **Letní tábor v Alpách pro rakouské, české a slovenské děti**. Závazné přihlášky nejpozději do 1. května 2002!
na: Petr S. Kubát; Email: petrskubat@hotmail.com, Tel./Fax: 00431/9230538, Mobil:0043/69919230538
- Divadlo Brett - 1060 Wien, Münzwardeingasse 2**, tel: 587 06 63, fax: 586 91 55, theaterbrett@Eunet.at, www.theaterbrett.at
út. - sobota od 20 hod.
4.4 - 27. 4. 2002 út-so **HAROLD UND MAUDE** - Colin Higgins, režie Nika Brettschneider, hraji: Traude Furthner, Jakub Kavín a další.
ne - 21. 4. v 16 a 19 hod. **Saint-Exupery: Der kleine Prinz** v přípravě **STRINBERG-FESTWOCHE** od 13. 5. - 29. 6.
- KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele"**, Vídeň 3., Rennweg 63 : mše svatá v neděli v 10 hodin.
V postní době následuje po mši svaté pobožnost křížové cesty.
KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů", Vídeň 13., St. Veit - Gasse 25: mše svatá každou 3. sobotu v měsíci v 18 hodin.
Duchovní správce: P.ThDr. Jan Horák SDB, tel. 715 48 42
<http://members.chello.at/farnost.viden>, www.rozhledy.at
So 20.4. - **SETKÁNÍ RODIN** v "Don-Bosco-Haus": 16 - 20 hodin.
NE 21.4. - **Výročí posvěcení kostela a udílení svátosti birmování Pontifikální mši svatou slouží brněnský biskup Mons. Vojtěch CIKRLÉ.**
NE 26.5. - **Dětský den: první svaté přijímání.**
- Naše akce o letních prázdninách :**
29.6. - 6.7. - **ZÁŽITKOVÁ REKREACE** v Landeck pro děti ve věku 8 - 12 let
6.7. - 13.7. - **JUNIORS CAMPS** v Landeck/Tirol pro mládež 12 - 18 let
22.7. - 27.7. - **JUBILEJNÍ POUŤ** do Turína a Verony po stopách Dona Boska

Velvyslanectví České republiky
A-1140 Vídeň, Penzingerstrasse 11-13
Tel: +43-1-8942125, Fax: +43-1-8941200
vienna@embassy.mzv.cz

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v r. 2002 - oznámení

Vážené dámy a pánové,

Velvyslanectví České republiky ve Vídni oznamuje, že dne 14. června 2002 od 14.00 do 22.00 hodin a dne 15. června 2002 od 8.00 hodin do 14.00 hodin se budou na Velvyslanectví ČR ve Vídni (1140 Wien, Penzinger Strasse 11-13) konat volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Volit může státní občan České republiky, který alespoň v druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let, který má na území Rakouské republiky bydliště a bude zapsán do zvláštního seznamu voličů Velvyslanectví ČR ve Vídni. Ve Vídni mohou volit i ti občané ČR, kteří na území Rakouska bydliště nemají, ale předloží voličský průkaz.

Nutnou podmínkou pro účast ve volbách na Velvyslanectví ČR ve Vídni pro osoby, které mají v Rakouské republice bydliště, je zápis do zvláštního seznamu voličů, který bude proveden na základě písemné žádosti voliče. Tato žádost musí být doložena originálem, popřípadě ověřenou kopií dokladů potvrzujících:

- totožnost žadatele,
- jeho státní občanství České republiky,
- jeho bydliště v Rakouské republice, např. povolení k pobytu.

Zápis do zvláštního seznamu voličů musí být proveden nejpozději dne 5. května 2002 do 16.00 hod. Příslušnou žádost je možno velvyslanectví ČR ve Vídni osobně předat každý pracovní den (pondělí až pátek) v době od 8,30 hodin do 10.30 hodin a každou středu od 14.00 hodin do 16.00 hodin mimo dny státních svátků, pracovního volna a klidu, a též ve dnech 4. a 5. května 2002 od 10.00 hodin do 16.00 hodin. Žádost o zápis do zvláštního seznamu voličů možno velvyslanectví ČR ve Vídni zaslat do dne 5. května 2002 do 16.00 hodin poštou. Vzhledem k tomu, že se volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR organizují v zahraničí poprvé, velvyslanectví ČR ve Vídni doporučuje osobní účast voliče při podávání žádosti o zápis do zvláštního seznamu.

Volič, který byl zapsán ve zvláštním seznamu voličů velvyslanectví ČR ve Vídni, může hlasovat v kterémkoli volebním okrsku na území České republiky či jiném zvláštním volebním okrsku mimo území České republiky. K takovému hlasování však potřebuje voličský průkaz. Volič může o vydání voličského průkazu požádat velvyslanectví České republiky ve Vídni a to buď písemným podáním s jeho úředně ověřeným podpisem, které musí být velvyslanectví doručeno nejpozději 7 dní před prvním dnem voleb, t.j. nejpozději dne 7. června 2002, nebo o voličský průkaz požádá na velvyslanectví ČR ve Vídni do dne 12. června 2002 osobně.

V případě zájmu o vydání voličského průkazu (to znamená, bude-li občan mít zájem volit jinde než ve Vídni), doporučujeme podávat obě žádosti (tzn. jak o zápis do zvláštního seznamu voličů, tak o vydání voličského průkazu) zároveň.

Pro volby na Velvyslanectví ČR ve Vídni se zřizuje Zvláštní volební okrsek č.2, který zahrnuje území Rakouské republiky. Tento je stejně tak jako všechny ostatní volební okrsky v zahraničí podřízen pod volební kraj Jiho-moravský.

Velvyslanectví ČR ve Vídni upozorňuje na to, že při hlasování se volič musí prokázat platným cestovním pasem, diplomatickým nebo služebním pasem České republiky anebo cestovním průkazem nebo platným občanským průkazem České republiky a v případě, že není zapsán do zvláštního seznamu voličů Velvyslanectví ČR ve Vídni též předložit voličský průkaz. V opačném případě mu zde nebude hlasování umožněno.

Podrobné informace zájemci obdrží na kontaktní adrese: Velvyslanectví ČR ve Vídni,
 1140 Wien, Penzingerstrasse 11-13, telefony 01/894292, 01/8942780 a 01/8942125-6, fax:
 01/8941200, e-mail: vienna@embassy.mzv.cz

Za velvyslanectví ČR ve Vídni :

Jiří Gruša, velvyslanec

Studium a kurz českého jazyka v České republice

Na základě usnesení vlády ČR byl schválen program stipendií pro krajany. V rámci zmíněného programu může být z fondů vlády ČR hrazen jedno a dvousemestrální studijní pobyt na veřejných vysokých školách v ČR, čtyřtýdenní jazykový kurz českého jazyka v ČR a nebo vysílání českých učitelů ke krajanským komunitám.

Jedno až dvousemestrální pobyt na veřejných vysokých školách v České republice:

Studium je určeno pro řádné studenty oborů: učitelství českého jazyka a literatury, historie, etnologie, dějin umění, evt. teologie, t.j. obory související s českým jazykem a kulturou.

Základním kritériem pro získání možnosti bezplatného studia inkl. stipendium je jeho využití k prospěchu širší krajanské komunity.

Příhláška pro studium v zimním semestru: do 15. dubna 2002, do 15. září 2002 v letním semestru.

Čtyřtýdenní jazykový kurz českého jazyka v ČR

Kurz je pořádán od 27. července do 23. srpna ve studijním středisku Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy Dobruška a Zahradky u České Lípy. Věkový limit je stanoven na 18 let.

Součástí výuky je i kulturní program, seznámení s památkami a životem lidí v ČR.

Tento kurz je plně hrazen vládou ČR a základním kritériem pro získání podpory je jeho využití k prospěchu širší krajanské komunity. Kurz je určen především pro učitele českého jazyka, redaktory krajanského tisku, knihovníky krajanských knihoven a nebo kurátory krajanských muzeí. Příhláška do 15. dubna 2002.

Podrobné informace a přihlášky zájemci obdrží v redakci Kulturního klubu tel: 0664 9733 764

Letní tábor v Alpách

pro rakouské, české a slovenské děti

Kdy? 11. 8. - 25. 8. 2002

Kdo? Děti z Rakouska, Čech a Slovenska
(počet: 40; věk: 6 – 15)

Cena? 100 EUR

(doprava do tábora není v ceně zahrnuta)

Program:

Chceme objevovat a poznávat společné prvky kultury a vřít třech sousedních zemí
– učit se jeden od druhého a sblížit se pomocí hry.

DÁLE PLÁNUJEME:

- sport (plavání, fotbal, mini golf, badminton, ping pong, túry, přespolní běh, šachy, stolní hry, aerobic a sp. víc),
- dětský kurz němčiny
- taneční kurz (společné lidové tance a hip hop)
- zpěv, diskotéky, maškaráda a další večerní programy
- hra divadla, vyprávění povídek a pohádek atd.

!!!!!! Závazné přihlášky nejpozději do 1. května 2002 !!!!!

Přihlášky a informace:

Petr S. Kubát; Email: petrskubat@hotmail.com
Tel./Fax: 00431/9230538 Mobil:0043/69919230538

SLIDESHOW - Slovensko - Peter Žaloudek

Montag 15. April 2002, 20:30 Uhr

Neues Institutsgebäude der UNI Wien,
Universitätstr. 7, 1090 Wien

Vorverkauf beim Portier im Uni - Hauptgebäude, oder kurz vor Beginn
předpremiéra 26.března v 16:00 hod. ve velkém sálu - Mehrzwecksaal,
Donauspital, Langobardenstr. 122, 1220 Wien.

Autor žije v Rakousku již skoro 20 let a v poslední době se věnuje přednáškové činnosti - SLIDESHOW
(několik diapojektorů ovládaných přes počítač, s hudbou a komentářem).

Dosud absolvoval na území Čech, Rakouska a Slovenska 74 vystoupení a dvě výstavy fotografií o kolonii
malomocných na ostrově MOLOKA'I Na nové Diaschou o Slovensku pracoval více než jeden rok.

Poznámka redakce: více se dozvíte v rubrice čtenářský příspěvek

Výročí

19. března se dožil 80. narozenin jeden ze zakládajících členů Klubu Čechů a Slováků v Rakousku, pan Jindřich Lion. Byl po mnoho let členem redakční rady našeho časopisu a dodnes ho znají naši čtenáři z jeho pravidelných fejetonů a článků.

Narodil se v Praze, kterou před vypuknutím války opustil. Byl členem Československé jednotky, přidružené k anglické armádě v iránském Abadánu.

Po návratu do republiky se plně věnoval žurnalistice. Starší mezi námi si jistě vzpomenou na jeho rozhovory s Robertem Kennedym, Remarquem, Voskovcem, Hugo Haasem a mnoha dalšími, které na svých cestách po světě vyhledal.

Je autorem několika knih, které vyšly v šedesátých letech v českých nakladatelstvích a také dvou povídkových prací vydaných v Německu a Rakousku. Po otevření hranic začal pravidelně spolupracovat hlavně s Lidovkami a MF dnes a je dopisovatelem i několika časopisů.

Přejeme jubilantovi hodně elánu a svěžesti do dalších let a doufáme, že se nám ještě dlouhá léta zachová jeho autorská přízeň.

výbor a redakce Kulturního klubu

Jindřich Lion

Letní kurzy malování s přírodními barvami

Výtvarnice Irena Ráček pořádá v letních měsících řadu výtvarných kurzů, které jsou jednak speciálně zaměřené / např. Techniken der Wandmalerei, Höhlenmalerei /, anebo jsou koncipovány jako Malereiwerkstätte pro celou rodinu. Kurzy probíhají v údobí od 15.6. do 7.9. 2002 v "hlavním stanu" výtvarnice, v Sitzendorf-u. Podrobnější informace o typech kurzu, jejich délce trvání i nákladech lze obdržet na adrese:

Irena Racek Passhaus

Hauptplatz 6, 3714 SITZENDORF
tel., fax: 02059 2287

nebo 0676 7254426

e-mail: irena.racek@aon.at

nebo passhaus@gmx.at

18.4. 19.00 hod. Koncert hudobného skladateľa a speváka PAVLA HAMMELA

16.5. 19.00 hod. Hudobno-zábavný program venovaný Dňu matiek v podaní kabaretných umelcov MÁJI VELŠICOVEJ a MICHALA SLIVKU

**v priestoroch Rakúsko-slovenského kultúrneho spolku
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Viedeň**

20.4. 14.30 hod. LICHT & Liebe, česko- německá literární a muzikální procházka z díla

**Antonína Dvořáka a France Schuberta, písně a duety v provedení mladých umělkyní
Lubica Grácová – Slovensko, Andrea Rückert – Rakousko**

cena 13EUR, s prohlídkou muzea 15 EUR

Schuberthaus, Nussdorfer Str. 54, 1090 Wien

Lubica Grácová

narozena 3.6. 1972 v Bratislavě

studium: absolventka Konzervatoře v Bratislavě,

ve Vídni studium na Universität für Musik und darstellende Kunst

a privátní studium u KS Gottfrieda Horníka

Vystupovala : Vídeňská Komorní opera, Komorní opera Bratislava, Státní divadlo Leoben, Festival St. Margareten, Opera Graz, Státní opera Vídeň

Mladé umělkyně Lubica Grácová
a Andrea Rückert

Repertoár: La Bohème – Mimi, Turandot – Liu, Rusalka – Rusalka, Così fan tutte – Fiordiligi, Gräfin Mariza - Gräfin Mariza

Licht & Liebe

Ein musikalischer und literarischer Spaziergang

Mit Liedern und Duetten
von Antonín Dvořák
und Franz Schubert

Interpretiert von

Lubica Grácová - Sopran
Andrea Rückert - Mezzosopran
am Klavier : Husan Park

20. April 2002 – Schubert-Geburtshaus

22.4. 19.30 hod. Koncert Ireny Budweiserové
Freie Bühne Wieden, Wiedner Hauptstrasse 60 B
Kontakt-Forum
Objednávky vstupenek: Atelier Jan: 5265422

Libri prohibiti

Krátce pro ty čtenáře kteří neznají knihovnu a společnost Libri prohibiti.

Knihovna "zakázaných knih" vznikla z potřeby soustředit na jednom místě a zpřístupnit širší veřejnosti produkci exilových a samizdatových vydavatelů a zaplnit tak jedno z "bílých míst" nedávné historie.

Byla otevřena v říjnu roku 1990, za účasti mnoha významných kulturních představitelů včetně prezidenta republiky.

Základem knihovny byly archivní exempláře samizdatové edice Popelnice, kterou vydával Jiří Gruntorád, a další publikace jim získané koupí nebo výměnou v době normalizace. Sbirku tehdy tvořilo asi 2000 knih, reprezentativní soubor časopisů a dalších dokumentů.

Společnost Libri prohibiti

Vzhledem k tomu, že knihovna potřebovala právní subjektivitu, bylo 24. dubna 1991 založeno a na Ministerstvu vnitra ČR zaregistrováno nevýdělečné občanské sdružení - Společnost Libri prohibiti, jejímž hlavním cílem je zajištění činnosti a dobudování knihovny. Na poslední Valné hromadě Společnosti Libri prohibiti 22. února 2000 byl na pět let zvolen výbor, jehož předsedou se stal Prof. PhDr. Radim Palouš dr.h.c., místopředsedou Doc.Ing.Ivan M. Havel CSc., dalšími členy jsou JUDr. Oldřich Černý (Ženeva), Zdenka Gruntorádová a Jiří Gruntorád, který je také jednatelem. Dnes má Společnost 181 členů.

Do Společnosti Libri prohibiti jsou i nadále zváni všichni zájemci o členství, kteří mohou a chtějí knihovně jakkoli pomoci.

Aktuální stav fondu knihovny

Knihovna se skládá z fondu samizdatové a exilové literatury, archivu dokumentů a audiovizuálního oddělení. Je zde celkem přes 21000 knihovních jednotek a téměř 1700 titulů periodik.

Provoz a činnost knihovny

Sídlo knihovny a čítárny Libri prohibiti je na Senovážném náměstí č. 2 v Praze 1. Otevřeno (pondělí - čtvrtek) od 13 do 17 hodin. Fondy jsou k dispozici čtenářské veřejnosti bezplatně.

Cíle knihovny pro rok 2002

Hlavním cílem je dokončit shromáždění co nejuplněnější a nejkvalitnější sbírky knih, časopisů a dalších materiálů, které byly vytvořeny českým a slovenským exilem, a všech dostupných materiálů naší domácí opozice, tedy tzv. samizdatu. Fondy kompletně počítačově zkatalogizovat a výsledky zpřístupnit dalšímu bádání jednak prezenčně v počítačové síti, jednak formou knižních a časopiseckých publikací, vydáním na CD-ROM mediích a také v síti INTERNET

Prosba

Již dnes je ve fondu knihovny nejrozsáhlejší sbírka exilového a samizdatového tisku z uvedeného období, ještě stále však zůstávají ve fondu čitelné mezery, které je třeba doplnit. Žádáme proto o pomoc přátele doma i ve světě. Kdo má ještě staré samizdatové nebo exilové knihy, noviny, časopisy, gramofonové desky, nahrávky, filmy, brožury, letáky, oběžníky apod., ozvěte se, je to důležité!

Jiří Gruntorád

Adresa: Libri prohibiti, Senovážné nám. 2, 110 00 Praha 1; tel. a fax: 0042 02 24 22 59 71
 e-mail: libpro@iol.cz, http://libpro.cts.cuni.cz

Mag. Milena MARKOVA

Friedensstrasse 20/5, A-5082 Grödig FAX/TEL +43 (0)6246 73168 E-Mail milena.markova@i-one.at

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Schlösselgasse 18,1080 Wien

Grödig, 12. února 2002

Vážené dámy a vážení pánové!

S potěšením si dovoluji Vám oznámit založení Českého klubu v Salzburgu.

Motivy, které vedly k založení tohoto sdružení jsou různé. Na jedné straně to byla snaha obyvatel českého původu žijících v Salzburgu a blízkém okolí pěstovat vedle místní také svou původní českou a moravskou kulturu.

Na druhé straně projevili rakouští občané učící se česky zájem o českou kulturu a o kontakty s česky mluvícím obyvatelstvem.

Tyto vzájemné kontakty nejsou v žádném případě nic nového, neboť historické kontakty mezi Čechami a Moravou na jedné straně a Rakouskem na straně druhé byly v minulosti vždy velmi úzké a obě strany se navzájem ať už v hudbě, v literatuře nebo ve výtvarném umění významně ovlivňovaly.

V neposlední řadě chceme přispět svou činností ke vzájemnému poznání, pochopení a toleranci mezi oběma národy při současné zachování jejich kulturní identity.

Český klub chce pořádat kulturní akce, které mají splňovat právě tento úkol:

všestranně přispívat k rozvíjení kulturních kontaktů mezi Rakouskem a Českou republikou.

Těšíme se na dobrou spolupráci s Vaším Kulturním klubem a za případné informace o Vaší činnosti jsme Vám již předem vděční.

Se srdečným pozdravem

Milena Marková

Mag. Milena Marková
 výbor a redakce KLUBU

Přejeme dlouhé trvání, těšíme se na spolupráci!

INFORMAČNÍ ZPRAVODAJ II/ 2002

NOVÁ VLAST 1160 Wien 16, Thalheimergasse 38/1/1

Vážení přátelé,

již počátkem roku daří se nám plnit program organizace NOVÁ VLAST - organizovat setkávání krajanů, jejich informování a pomoc při řešení jejich problémů ve vztahu k ČR i jejich, nové vlasti. 27. ledna podařilo se naší organizaci uskutečnit setkání pana místopředsedy vlády a ministra práce a sociálních věcí s krajaney.

Celé odpoledne se ve skupinách a v závěru na veřejné schůzi hovořilo o česko-rakouské smlouvě o sociálním zabezpečení. V organizačním úvodu celé akce poděkoval předseda Nové Vlasti pan O. Koutný zástupcům velvyslanectví ČR v Rakousku za dobrou spolupráci v minulém roce a za umožnění i této pro krajaney významné akce. Mezi 12,30 - 15,30 hod. se pan ministr v doprovodu zástupce rakouského velvyslanectví v Praze pana Ondřeje Schneidra a předsedy organizace Nová Vlast pana Oty Koutného zúčastnil paralelně probíhajících diskuzí a to ve skupinách Sociální smlouva - Krajané hnutí + Nadace Fr. Schuberta Vysoká - Seniori. Jednání byl také přítomen předseda Stálé komise pro krajaney v Senátu ČR pan Mudr. M. Špaček. Zástupce Nadace Fr. Schuberta pan Ota Koutný kladně hodnotil spolupráci se Senátem ČR a vládou a zdůraznil i velmi dobrou spolupráci s Rakouským kulturním institutem v Praze. Bylo vysloveno i přání aby dobrá kulturní spolupráce se brzy opět promítla i do dalších rakousko - českých vztahů. Skupina "Seniori" reprezentovaná exministrem Karl Blechou prezidentem klubu seniorů rakouských soc. dem. projednala s panem ministrem rozšíření rakousko-české spolupráce a jmenování zástupce pro Rakousko a také pro Evropskou organizaci seniorů kam ČSSD přistoupila, což pan ministr potvrdil a slíbil zařídit potřebné.

Místopředseda vlády dr.Vl.Špidla na veřejné schůzi cca 200 krajanů přednesl projev ve kterém je ujistil, že nynější česká vláda se ke krajanům a ke spolupráci s nimi staví velmi kladně a přednesl několik příkladů, které jeho slova potvrzují.

Vláda prosadila zákon, že český krajan v zahraničí může mít dvojí občanství. Pokud se týče krajanů v Rakousku, které má ze své strany proti dvojímu občanství námítky, musí si každý krajan při přejímání rakouského občanství zdůvodnit, proč by chtěl mít i nadále i české občanství /důvody rodinné, majetkové atd/. Zde nemůže ČR zasáhnout, jelikož se jedná výhradně o rozhodnutí Rakouska, zda dovolí ponechání i českého občanství po udělení rakouského.

Uskutečnění Rakousko-české smlouvy o sociálním zabezpečení - Tuto pro krajaney velmi důležitou smlouvu se podařilo dnešní vládě konečně po 11 letech vypracovat a uvést v život i přes ne příliš velkou ochotu Rakouska. Smlouva vyřešila nejasnosti okolo pensí a nemocenského pojištění krajanů v případě jejich onemocnění nebo úrazu v ČR. Krajané si zajistí u své nemocenské pojišťovny poukaz pro ošetření v cizině /dovolená/ a na tento budou zdarma ošetřeni v ČR. Smlouva výrazně přispěje i k rozšíření turistického ruchu mezi Rakouskem a ČR, jelikož se vztahuje jak na občany Rakouska- tak ČR a tím i pomůže k zlepšení mezinárodních vztahů.

Nynější vládě se podařilo vyřešit i diskriminační otázku voleb krajanů s občanstvím ČR v zahraničí. I když se pro krátkost času a četné vnitřní rozpory některých stran nepodařilo pro rok 2002 vyřešit volby korespondenční- mohou krajané volit alespoň na zastupitelských úřadech v cizině. Na volbách korespondenčních vláda společně se Stálou komisí Senátu ČR pro krajaney v zahraničí pracuje a shromažďuje zkušenosti ze zemí, kde tento druh voleb již existuje.

Konkrétně zodpověděl i dotazy z řad účastníků veřejné schůze. V průběhu setkání bylo panu ministru poděkováno, že na setkání s krajaney věnoval svůj volný čas a byl ujistěn, že krajané jeho práci a práci vlády ve které je místopředsedou pro dobrý vztah krajanů a ČR sledují a kladně hodnotí a za ni děkují.

Body smlouvy představila a na základě dotazů účastníků prakticky vysvětlila pracovnice ministerstva práce a sociálního zabezpečení pí. JUDR. Koblihová, která také poradila, kam se krajané mohou v ČR pro získání podkladů obrátit.

Pan konsul Žara doporučil účastníkům setkání, aby se v případě dalších problémů obrátili na konsulární oddělení, které jim bude nápomocno. Byl vznesen požadavek, aby problém pensí v jednotlivých zemích a jejich započítávání byl zapracován do dohody při vstupu ČR do EU.

Veřejná schůzka s krajaney byla zakončena diskusí při sklence vína, kde měli všichni účastníci možnost osobní diskuse s hosty a pracovníky velvyslanectví.

redakčně zkráceno

Brněnská katedrál svatého Petra a Pavla

původ dokumentace: Česká centrála cestovního ruchu.

Prezentace Moravy

Vídeňská odbočka Centrály cestovního ruchu prezentovala nový projekt: Po stopách poutních míst na Jižní Moravě. Tři trasy naplánované vždy na jeden den putování mapují nejdůležitější destinace. První začíná v Louce a vede přes Znojmo, Moravský Krumlov, Jaroměřice nad Rokytkou do Hlubokých Mašůvek. Druhá vychází z Mikulova a pokračuje přes Tišnov, Předklášteří, Vranov u Brna, Křtiny do Rajhradu. Třetí vede z Břeclavi do Velehradu, Žarošic a Čejkovic.

Podrobnější informace lze obdržet v Českém centru - České turistické centrále, Herrengasse 17, tel.: 533 21 93, fax: 0043 1 533 21 934

Nové E-mail adresy České turistické centrály:
ředitelka Dipl. Ing. Hana Havlová,
E-mail: havlova@visitczechia.at
spolupracovnice Dagmar Bezchlebová,
E-mail: bezchlebova@visitczechia.at
www.visitczechia.cz

Turistické informace adresy:

www.jizni-morava.cz
www.brno.cz
www.brno-venkov.cz
www.breclav-city.cz
www.slovacko.cz
www.vyskov-mesto.cz
www.znojmosity.cz
www.blansko.cz

**Namátkou vybraných několik informací o výstavách,
kulturních a turistických akcích:**

Rok 2002 rokem české a moravské kuchyně.

Eine Delegation der tschechischen Nationalmannschaft der Köche und Konditoren unter Jan Michálek, wird anlässlich

des "Jahres der tschechischen und mährischen Küche" ihre Kochkunst im Rahmen der FAGA Innsbruck (08.-11.04.2002) und der Veranstaltung "Die Welt kocht in Wien" (26.-30.04.2002) zum 100-jährigen Bestehen des Verbandes der Köche Österreichs vorstellen.

25.-28.04. 2002 Internacionální květinová výstava FLORA a HORTIFARM v Olomouci

Info: e-mail: expo@flora-ol.cz)

25.-26. září 2002 Internacionální film festival TOURFILM v Karlovách Varech se zaměřením na internacionální turismus
Prospekty a všeobecné informace: tourinfo-wien@visitczechia.at

Připomínáme:

NOVÝ "CZECHOSLOVAK CHAT",
STRETAVAJU SA TU SLOVACI A CESI ZIJUCI V EMIGRACII.
BUDEME RADI, KED NAS NAVSTIVITE.
JE NUTNE SI NAINSTALOVAT PROGRAM PALTALK NA TELEFONOVANIE PO INTERNETE.
PROGRAM NAJDETE NA ADRESE WWW.PALTALK.COM.
NAJDETE NAS: GRUPS - BY LANGUAGE: EUROPE - CZECHOSLOVAK CHAT

**Evropská střední škola
ve Vídni se představuje:**

Europäische Mittelschule Wien
European Middle School Vienna
1070 Wien, Neustiftgasse 100
..... EMS Wien
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210
Direktion: Christine Schiller, M. A.

UNTERRICHTSGEGENSTÄNDE
UND
STUNDENVERTEILUNG

**NATIONALE STUDIEN
ÖSTERREICHISCHE
STUDIEN NACH DEM
LEHRPLAN DES REAL-
GYMNASIUMS
EUROPÄISCHE STUDIEN**

6 Stunden
20 Stunden
6 Stunden

4 Slowakisch als Muttersprache
1 Slowakische Literatur
1 Slowakische Kultur
(Geschichte, Geographie, Biologie, Tradition, Folklore, ...)

5 Deutsch,
4 Mathematik
4 Englisch
1 Biologie
1 Geographie
1 Bildnerische Erziehung + Werken
1 Musikerziehung
3 Leibeserziehung
(1 Religion)
6 European Studies
(in Englisch als Arbeitssprache mit einem Native Speaker Teacher)
Europäische Kultur
Naturwissenschaftlicher Bereich
Humanwissenschaftlicher Bereich

Die Europäische Mittelschule Wien wird als Schulversuch auf der Grundlage der Lehrplanbestimmungen des Realgymnasiums gemäß § 7 des Schulorganisationsgesetzes geführt.

Die Fortsetzung des Europäischen Bildungsweges in Wien wird am Gymnasium Wien 15, Henriettenplatz, als eigener Zweig in Kooperation mit der Europäischen Mittelschule bis zur Matura angeboten

SCHWERPUNKTE DER EMS
Entwicklung des Europäischen Bewusstseins in den SchülerInnen

nen
Fremdsprachenunterricht

OFFENE SCHULE

Mittagessen und Nachmittagsbetreuung nach individuellen Wünschen
5 Tage-Woche

- Unverbindliche Übungen
- Weitere Fremdsprachen: Spanisch, Französisch, Russisch, Italienisch
- Kreative Clubs
- Sportliche Clubs
- Europäischer Computerführerschein - - Theatergruppe
- Tanzgruppe
- Chor
- Schülerzeitung
- Schulradio
- Hauswirtschaft für Knaben und Mädchen

6 Sprachen der Nachbarn: Italienisch, Slowakisch, Serbokroatisch, Tschechisch, Ungarisch
Weitere Europäische Sprachen:
Französisch, Spanisch, Russisch, Türkisch
6 Innovative Unterrichtsmethoden: Teamteaching, Einsatz von Native Speaker Teachers, Projektorientierter Unterricht, Soziales Lernen, Offenes Lernen

Obec spisovatelů vyhlásila soutěž o nejlepší fejeton

O nejlepší fejeton mohou do 30. června soutěžit všichni autoři tohoto literárního žánru. Mezinárodní soutěž s názvem "Evropský fejeton-Visegrádský fejeton 2002" vypsala Obec moravskoslezských spisovatelů a brněnský primátor Petr Duchoň. Texty v podobě fejetonu či eseje mohou být napsány česky, maďarsky, polsky nebo slovensky. Vítěz obdrží cenu a šek na 1500 euro (48.500 korun).

"Podmínkou je, aby soutěžní příspěvky byly od 1. července 2001 do 30. června tohoto roku publikovány v tištěných či elektronických médiích," řekl ČTK spoluorganizátor akce Petr Minařík. Spolu s příspěvkem musí autor zaslat také datum jeho publikace, nutný je i překlad textu v anglickém jazyce. Soutěžní příspěvky musejí mít rozsah od 60 do 350 řádků. "Texty mohou Obci spisovatelů zasílat nejen jednotlivci, ale i redakce či nakladatelství," dodal Minařík.

O výsledku soutěže rozhodne mezinárodní devítičlenná porota, která v říjnu udělí hlavní cenu a čtyři prémie. Nejlepší práce budou zařazeny ve sborníku "Evropský fejeton - Visegrádský fejeton 2002". Českými zástupci v porotě jsou Milan Uhde, Jiří Stránský a Jan Trefulka.

Zájemci mohou svá díla zasílat na adresu: Obec moravskoslezských spisovatelů, Dřevařská 19, Brno.

Z programu Českého centra ve Vídni - Výstava ORBIS PICTUS: EUROPE -

Umělci z různých zemí svým osobitým způsobem prezentují ideu sjednocené Evropy 3. tisíciletí. Každý umělec vyplní svým dílem přidělenou plochu (cca 70x50cm) na pásu plátna tak, aby všichni zaangażovaní umělci stačili dokončit svůj příspěvek v průběhu výstavy. Pásky se stávají součástí doprovodných výstav a budou archivovány a po dokončení projektu budou vystaveny jako jeden celek.

Tento projekt je doplněn v každém místě doprovodnou výstavou

**Ivana Bukovského,
Petra Císařovského,
Ellen Jilemnické
a Lubomíra Peška.**

Tato výstava je výzvou pro všechny umělce žijící v Rakousku k jejich účasti na projektu.

**Výstava trvá do 3. 5. 2002,
Herrengasse 17, 1010 Wien**

Lubomír PEŠEK

Petr CÍSAŘOVSKÝ

Ivan BUKOVSKÝ

Ellen JILEMNICKÁ

Přeplněné Divadlo Brett

Dne 19. 2. 2002 bylo Divadlo Brett skutečně přeplněno, doslova praskalo ve švech. Početné publikum bylo přilákáno hrou P. Kohouta "Safari", jejíž uvedení bylo současně rakouskou premiérou. Jednoaktovka, "stará" třináct let od doby svého vzniku, neztratila na své aktuálnosti. Děj se odehrává v krátkém časovém intervalu - v televizním diskusním pořadu, jehož hlavním hostem je umlčovaný český spisovatel Ferdinand Vaněk. Ten se však ke slovu nedostane, neboť všichni diskutující - žurnalista, kritik, herečka, dramatik, básník a moderátorka - "zabírají" diskusní pořad svými promluvami, v nichž každý za svůj resort dává na vědomí, že na situaci v Československu a problémy okolo spisovatele Vaňka má právě on či ona ten jedině správný náhled.

Epický spád hry podporuje jednoduchá kompozice. Humorný efekt spočívá v bohatě diferencovaných jazykových prostředcích, charakterizujících jednající postavy. Výsledkem je panoptikum figurek. Dobré herecké výkony v režii N. Brettschneider jakoby "vstupovaly do diváka, lehká konverzace sdělovala i text mezi řádky. A tak zdánlivě úsměvné dílko vystřelovalo ostré šípky satiry.

Mezi publikem byla zahlédnuta řada prominentních osobností - mj. velvyslanec ČR v Rakousku dr. J. Gruša, dr. Heinz Fischer, předseda rakouského Parlamentu. Přítomen byl i autor hry, spisovatel P. Kohout.

Nutno ještě podotknouti, že o uvedení hry Divadlem Brett se zasloužil Kulturní klub, neboť ten obdržel od spisovatele P. Kohouta nabídku zmíněné hry k provozování. Protože měl Kulturní klub zájem o její provedení, postoupil hru Divadlu Brett.

mb

Spokojení diváci při pořadu "Karel a já", Foto: R.Basler

Karel Štědrý, Karel Bláha, Foto: R.Basler

Vydařeně rozhodnutí

Tak lze charakterizovat volbu Kulturního klubu pro uvedení zábavně hudebního programu "Karel a já" dne 28. 2. 2002 v Klubovně české školy. Představení plně dostalo tomu, co předem slíbovalo. Nejednalo se o lacinou "výjezdovku" pro venkov / a cizinu/. Vkusný scénář, který oslovil všechny vrstvy diváků, kultivovaný projev Karla Štědrého v roli moderátora. Pan Štědrý "překvapil" pamětníky nejen touto rolí, ale především svým pěveckým výkonem. Kdybychom neviděli Štědrého šediny, museli bychom věřit tomu, že posloucháme zpěváka Karla Štědrého 60. let. Osou programu byla nejen procházka českou populární písní této doby, ale i éry Osvobozeného divadla. Zazněly rovněž známé melodie z českých filmů a ze slavných muzikálů.

Solistovi Hudebního divadla v Karlíně Karlu Bláhovi viditelně komorní scéna Klubovny nevyhovovala. Objevem pro publikum byla jeho další role, a to úspěšného imitátora. Škoda, že v závěru se Bláhova indispozice "přihlásila" naplno.

Domů odcházeli spokojení navštěvníci, kteří si zavzpomínali, společně s protagonisty pořadu zazpívali nestárnoucí melodie a pobavili se programem bez laciných efektů.

mb

Concentus Moraviae ve Vídni

Concentus Moraviae je název Mezinárodního hudebního festivalu třinácti moravských měst, který probíhá v měsíci červnu. Na tiskové konferenci v Českém centru dne 14. 3. 2002 seznámil jeho ředitel David Dittrich s koncepcí již VII. ročníku festivalu, jehož tematické zaměření - "Hudba ve Vídni a na Moravě v baroku a klasicismu" začlenily do galerie třinácti historických měst Moravy i příhraniční město Hardegg /zámek Riegersburg/. O dramaturgii letošního ročníku promluvila její autorka Barbara Maria Willi, o bloku barokní varhanní hudby Věra Heřmanová. Tiskové konference se zúčastnil i starosta obce Hardegg a města Žďár nad Sázavou, které bude festival otvírat.

Jako ukázkovou předehru k festivalu lze označit následný koncert souboru Capella Apollinis / vedoucí Barbara Maria Willi/. Soubor v obsazení smyčcové kvarteto + cembalo zahrál skladby barokních autorů - J. Froberger, A. Bertali, H. F. I. Biber, A. Caldara, J. A. Benda, J. J. Fux, F. X. Bixi. Kdyby se koncertu zúčastnil zástupce nejmladší generace, byl by jistě více než překvapen při poslechu skladby "Ciaccona in C" skladatele A. Bertaliho. Skladba je vystavěna na principu melodicko-rytmického ostináta, tedy postupu, jež je hlavním "stavebním" kamenem všech těch rapů, rocků atp. Z čehož bylo patrné, že vše už tu dávno bylo, jenže dříve na mnohem vyšším niveau. Výkon umělců - perfektní. Komorní atmosféru si odnášeli posluchači ve svých "já" s sebou.

mb

Doma v cizině v Českém centru

O přípravách i konečné realizaci projektu "Doma v cizině. Češi ve Vídni ve 20. století", jejímž spiritus agens je Vlasta Valešová, sama "příslušnice" vrstvy Čechů a Slováků, pro které se Vídeň od 70. - 80. let 20. století stala

domovem, se dovidala česká veřejnost ve Vídni průběžně. Jednak při konkrétní práci V. Valešové v terénu, tj. při shromažďování potřebného materiálu, jednak z menšinového i jiného tisku. Výstava "Doma v cizině" byla slavnostně zahájena dne 20. 12. 2001 v Clam-Gallasově paláci v Praze. Její prezentace v Českém centru byla provedena se značným zpožděním, neboť výstava potrvá do 31. 3. 2002. Na dobře navštívené prezentaci, již uvedl Petr Mooz, Rada vyslanec Velvyslanectví ČR v Rakousku, seznámila autorka / a spoluautor Univ. prof. Karl Vocelka / s koncepcí projektu, jehož cílem bylo přiblížit veřejnosti českou menšinu ve Vídni ve 20. století a současně poopravit zažitá klíšé, kdy je česká menšina synonymem pro cihláře, služky, krejčí, kuchařky atp. Osu koncepce tvoří tři údobí 20. století - doba monarchie, údobí 1934-1945 a doba po 2. světové válce. Výstava zpřístupnila velký počet exponátů, jež dokumentují jednotlivé časové úseky. Bylo-li cílem projektu upozornit právě na sociální proměnu české menšiny v 2. polovině 20. století, zůstala tato snaha nedotažena. Zmíněnému časovému úseku se dostalo nejmenšího prostoru - co do exponátů, ale také řady nepřesností v příslušné studii v katalogu výstavy. Autorka příspěvku "Českoslovenští uprchlíci a jejich soužití s vídeňskými Čechy" V. Valešová podává sice rámcový přehled o průběhu emigračních vln /1948, 1968/, tj. o počtu příchozích, jejich dílčích migracích, přičemž se opírá o literaturu, zpracovávající danou problematiku. Dospěje-li však k hodnocení vtažů mezi nově příchozími a starousedlíky /rok 1968/, zůstává na bázi neustále pře-

jímaných a opakovaných sdělení bez toho, aby nabídla důvody, vysvětlení pro status quo / "...noví emigranti naopak nemohli nebo nechtěli pochopit představy vídeňských Čechů o společném působení v českých spolcích." / Rovněž zarážející jsou nepřesnosti v dataci. Kulturní klub vydával informační bulletin od roku 1975, nikoliv od roku 1981, jak autorka uvádí. Podoba časopisu prošla vývojem, výstava však jako u jediné tiskoviny české Vídně, které tvoří exponát výstavy /katalog 9. 3. 1./ představuje verzi časopisu z devadesátých let, ačkoliv v roce 2000 dostal časopis novou tvář i rozsah. Diskutabilní je i tvrzení - "...po roce 1989 se Klub vědomě otevřel celé menšině". Kulturní klub byl vědomě otevřen celé menšině od data svého založení, tj. od roku 1974. Vědomě byl naopak odmítán velkou částí české menšiny starousedlíků. Kulturní klub nebyl v tomto údobí jediným seskupením emigrační vlny po roce 1968, pendantem byl Katolický klub, založený P. Dr. J. Novotným. Svěbytným a naprosto nezabíratelným bylo sdružení Společnost pro vědy a umění /SVU/. Z palety českých aktivit po roce 1989 neoprávněně vypadl Nachtasyl. Je škoda, že nebyly systematicky provedeny mikrosondy pramenů a jejich kritické vyhodnocení, jež by dopomohly k bohatějším výsledkům a následně postupnému zmapování dosud "útržkovitě" zpracované problematiky české menšiny ve Vídni ve 2. polovině 20. století.

Facit. Autorka shromáždila a prezentovala bohaté a cenné exponáty vypovídající o české menšině ve Vídni ve 20. století. Dvojazyčný katalog vydaný k výstavě / proč se zpožděním? / je graficky vkusně koncipován, postrádá však jakékoliv informace o autorech projektu i jednotlivých příspěvcích.

Doplňk výstavy - film z produkce Krátkého filmu Praha a.s. "Češi a Vídeň - současnost" spíše nahrává původnímu obrazu - klíšé, proti němuž se autorka svým projektem hodlala postavit. Nezasvěcený divák nabude sice dojmu, že vedle ochotnického divadla hráli Češi i na prknech přední vídeňské scény Volkstheater, kterážto skutečnost není náležitě objasněna, ale mimořádnost postavení obuvníka pana Materny ve Vídni "spadne" jen na medaile a ocenění za ortopedickou obuv. Tu by si u něho jistě neobjednávala jeho čtyř a půl tisícová klientela, mezi něž patří prominenti, jako je J. Careras, představitel všech politických stran i první muž rakouského státu. Šíře projektu zřejmě způsobila různé nesrovnalosti. Tento pionýrský čin, jak správně jeho autoři uvedli, však dospěl k výsledkům, které by se měly zúročit v dalším detailnějším studiu a zpracování pramenného materiálu, týkajícího se Čechů ve Vídni 20. /21. / století.

mb

Vídeňská My fair lady v podání Českých ochotníků

Víte kde je obec Boleradice? Nic si z toho nedělejte, já to do nedávna také nevěděl. Teprve když se mi dostala do rukou pozvánka na divadelní představení s podivným jménem "My fair lady ze Zelňáku" v provedení ochotnického souboru bratří Mrštíků, z obce tohoto neznámého jména, začal jsem, jat zvědavostí, pátrat po její zeměpisné poloze. A ke svému velkému překvapení jsem zjistil, že je to obec ve vzdálenosti 20 km od Brna s pouhými 800 obyvateli, kteří už se v období přes 100 let a v několika generacích věnují s velkým nadšením amatérskému divadelníčení. Kdysi tak činili pod hlavičkou Cyrilské jednoty, později jako ochotnická oddělení tělocvičných jednot Sokola a Orla, ještě později pod hlavičkou Osvětové besedy a dnes je hlavní organizátorkou místní učitelka Alena Chalupová.

Kdysi mívala u nás své ochotnické divadlo téměř každá pátá vesnice, ale dnes vytlačily tuto činnost televize a diskotéky, takže Boleradice už tvoří pomalu nepočetnou výjimku. A nehrají tam jen tak líbivé ledasco, nýbrž klasiku jako Maryšu, Jiráskovu Lucernu, dramaturzi Roku na vsi bratří Mrštíků a nyní se tedy pustili do Shawovy hry Pygmalion, kte-

rou převedli do muzikálové podoby libretista a textař písní Alan Jay Lerner a skladatel Frederick Loewe.

My fair lady patří k nejznámějším a nejlepším produktům svého žánru, který je jakýmsi pokračovatelem dnes už staromódně působících operet. A přídavek "Zelňák" je obdoba pražského "Václaváku" či "Staromáku" a značí brněnský Zelný trh. Boleradičtí totiž přemístili děj hry do Brna, z dcery popeláře Doolittle udělali Lízu Ďulinkovou a její slang přetvořili na brněnský "hantec", na melodické brněnské nářečí s jeho krátkými samohláskami /mama, tata/ a starými novotvary jako je např. šalina či betální.

K uvedení této nelehké hry byla zapotřebí odvaha, ale výsledek se dá vidět. Amatérský soubor, v němž vystupují někdy tři generace jedné rodiny, má v obci 50 členů, rozdělených do dvou skupin. Ta "vídeňská" přijela do Rakouska s 15 sólisty, 8 staty v rolích trhovkyň, hostů na módní přehlídce či tanečníků na plesu a k tomu patřícím štábem nápovědy, inspicienta, zvukaře, osvětlovače, režisérky, hlavy celého souboru učitelky Aleny Chalupové a autora brněnské verze Stanislava Moši.

Tu muzikálovou klasiku zvládli na výbornou a divák se nedivil, že už dvakrát zvítězili na Národní přehlídce vesnic-kých divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou, vybojovali účast na českém ochotnickém Parnasu v Jiráskově Hro-novu a světe slyš - hostovali už v Anglii, ve Švédsku a loni dokonce v New Yorku!

Když mluví členové tohoto souboru o svých zahraničních vystoupeních, prohlašují skromně, že byli všude přes jazykovou bariéru přijati velmi vříděně, s porozuměním a oceněním. Jak jinak znějí tato slova než líčení v novinách vedoucí-ho nedávno ve stejném vídeňském divadelním sále hostujícího pražského souboru s dramatičkou Babičky Boženy Němcové. Popisoval přijetí představení s profesionálními herci vídeňským obecnstvem jako "nadšené a vyvolávající slzy dojetí". Ty slzy, pokud se někde objevily, mohly být leda vyvolány smutkem nad úrovní představení, v němž jedno-tliví herci odzpívali písničku, uklonili se a udělali u mikrofonu ve středu jeviště místo jinému herci. Přítomné děti se ptali svého dospělého doprovodu Tomu se říká muzikál?

Hostující soubor si asi myslel, že to pro krajské obecnstvo ve Vídni stačí, kdežto ochotníci z Boleradic svým poc-tivým a nadšeným přístupem ke svému úkolu přesvědčili Vídeňáky, že za mrtvé považované ochotnické hnutí v České republice ještě existuje a že je životaschopné. Nemělo by smysl vyzdvihovat jednotlivé herce nad druhé, ale bylo to báječné představení, na které budou návštěvníci rádi a dlouho vzpomínat.

Jindřich Lion

OREL SE ZASE "VZNESL"

Je tomu již 91 let, co byl ve Vídni založen OREL III (3. vídeňského okresu) – v sobotu, 16.03. 2002 díky obětavým nadšencům zase "ožil", v místnostech Slovanské

besedy zněly mladé hlasy: není divu, většina z předsednic-tva nemá ani 30 let. Zajímá vás, o koho se jedná? Stručně jména představenstva:

Starosta: Petr S. Kubát

Místostarostka: Miroslava Čechová

Jednatelky: Kateřina Pácová a Jana Bilíková

Pokladníci: Janna Pěšková a Jiří Čech st.

Vzdělavatel: Monsignore Karel Otčenášek

Náčelníci: Vít Čech a Miroslava Čechová

Koordinátor akcí: Petra Pěšková

Zástupci: Zdislava Čechová a P. Ambroz Martin Štrbák o. Praem.

Finanční kontrola: Peter Gregory a Ludmila Babor

Chtěli bychom se stát otevřeným a nadpartajním spole-čenstvím pro všechny z katolické menšiny – ať přijde mezi nás, kdo se nechce hádat, nýbrž kdo má radost z pohybu a ze společně prožívané víry. Důležité pro nás jsou sportovní akce (jako např. pravidelný volejbal v tělocvičně české školy Komenský vždy v pondělí 19-21 hod, spojené s volným posezením v menší klubovně a v budoucnosti také pravidelný jogging v Prátru), dětské letní tábory, dále nejen kulturní, ale i sociálně výchovné a duchovní aktivity: jako např. duchovní obnovy a zpěv.

Kdo hledá společenství v tomto směru a je pln elánu, společně s námi "oslatit naše narození", plánovat a realizo-vat aktivity nebo třeba by snad chtěl jen "nakouknout" – přijďte na naše **první otevřené setkání, 8. dubna** hned po volejbalu (a třeba už i na volejbal) do **malé klubovny české školy**. Rádi vás přivítáme.

"Naše narození" neboli znovu-založení spolku Orla Vídeň III jsme v onu sobotu oslavili také v kruhu "Orlů" celé Vídně. Přesunuli jsme se ze Slovanské besedy do velké klubovny české

školy Komenský, kde se konala oslava Orla Vídeň XV "naro-zených ve znaku ryb". Když jsme vstoupily do sálu, kde už hudba vyhrávala – tak v nás nejprve "hrklo": "kam si sedne-me?" Všechny stoly byly totiž obsazeny! Trochu jsme se porozhlídli a pomalu poznávali obličeje, které nás zdravili nebo třeba jen s úsměvem brali na vědomí. Dlouho jsme ale na místo nečekali – přiskočili zástupci ORLA XV a se slovy: "Vítáme vás – vás bude jistě hodně" nás pí. Eliška T. zavedla k největšímu stolu, který pro nás uvolnila. Nálada v klubovně byla od úplného začátku výborná: nejdříve se více jedlo a povídalo – na parketu se honili a tancovali děti, ale s odstupem času se páry v kruhu množily, až nám z toho bylo horko. K dobré náladě samozřejmě přispěla vynikající živá hudba, která nevynechala žádná léta a žádné žánry hudby, ale i hra, kterou připravila právě již jmenovaná pí. Eliška: ve sklenici byly nasypány rozinky a každý měl odevz-dat tip, kolik těch rozinek ve sklenici je. Hlavní výherní cenou bylo BMW (ale bohužel jenom na hraní) – u našeho stolu jsme až na pár výjimek moc neuspěli, jedna z děvčat vyhrála "Feldstecher", ale ne dalekohled, ale lopatku na písek. Už z těchto cen vycítíte, že šlo o velkou zábavu. Tan-covalo se až do úplného vyčerpání, hlavní atrakcí byla ale již všude známá "mašinka", která projížděla celým sálem a pobírala cestující. Kolem druhé hodiny v noci jsme to ale vzdali. Šli jsme nadšeni a unaveni domů, v sále se ale pokračovalo. Už se nemůžeme dočkat další společné orlov-ské akce.

Miroslava Čechová

Letošní Reprezentační ples Menšinové rady

Letošní Reprezentační ples Menšinové rady se konal 8. února t.r. v Parkhotelu Schönbrunn. Ples byl organizován společně se Školským spolkem "Komenský".

I když se konal netradičně už v pátek během pololetních prázdnin, přesto několik mladých lidí prázdniny přerušili a přijeli. Myslíme, že mohli být spokojeni. Nejen se sníženým vstupným pro studenty, ale také výběrem muziky orchestru "Aj capella" z Brna.

Ples byl zahájen polonézou taneční školou Rueff. Zajímavou vložkou bylo rockenrolové vystoupení žákyně školy Komenský Dominiky Farkašové s partnerem Ivanem Lučaničem. Neméně dobře se líbilo půlnoční vystoupení taneční školy Immervoll.

Diváci, tanečníci i pořadatelé byli a mohou být s průběhem plesu spokojeni, a proto Vám už teď prozradíme příští termín. Ples se bude konat v sobotu 1. března 2003. HB

Ples byl zahájen polonézou taneční školou Rueff
foto: Vladimír Čevela

Orchestr "Aj capella", foto: Vladimír Čevela

Tradiční Šibřinky seniorů v 17. vídeňském okrese, Steinergasse 7

Nejen mládež, ale i starší ročníky se umí báječně bavit. Každé úterý odpoledne se scházejí v sokolovně Steinergerasse v 17. vídeňském okrese seniori k pravidelnému župnímu zdravotnímu cvičení pro ženy a muže. Pod vedením sestry náčelnice Marty Hörnerové se odborně tuží, pod známým heslem "Ve zdravém těle, zdravý duch". A tak tomu bylo i odpoledne v úterý 12. února 2002, jenom s tím rozdílem, že cvičenky a cvičenci tento den nastoupili maskováni, protože slavili již tradiční šibřinky.

foto: redakce

všech účastníků. Nedivím se, že se už všichni, i já těšíme na příští šibřinky.

Nazdar!

HB

My fair lady / ze Zelňáku/

Rakousko- česká společnost a Školský spolek Komenský ve Vídni pozvali dne 14. 2. 2002 na představení, které je v ČR populární. Jedná se o muzikálovou verzi hry "Pygmalion" G. B. Shawa, jež došla v ČR k další úpravě, a to k "překlada" shakespearovského jazyka do "hantecu", tj. mluvy Brňanů. Tu v jejím nejčistším provedení lze slyšet na Zelňáku, tedy Zelném trhu v centru města.

Výjimečnost představení nespočívala pouze v jazykové stránce, ale především v jeho interpretech. Představení předvedl ochotnický Divadelní soubor brň. Mrštíků z jihomoravských Boleradic. Tento soubor, patřící k nejlepším ochotnickým divadelním souborům v ČR, přesvědčil o svých kvalitách i publikum ve Švédsku, Anglii, New Yorku. Ke svým úspěšným inscenacím si může připsat i My fair lady ze Zelňáku a vřelé přijetí ve Vídni. Výkon celého souboru byl vskutku výjimečný, vždyť který ochotnický soubor si troufne na muzikál! "Brněnština" Stanislava Mošny, autora této verze, plynula hercům zcela přirozeně, herecká akce byla pravdivá a k tomu všemu intonačně jisté zpěvní části. To vše dohromady muselo vést k jedinému závěru - více než zdařilému představení. Ti, kteří se na ně přišli podívat, byli mile překvapeni, ti, kdo nepřišli, mohou litovat. mb

Špičkové představení

zajistilo českému divákovi ve Vídni dne 4. 3. 2002 v divadelním sále české školy Kontaktforum. Lákadla byla hned dvě, a to přední pražská scéna Divadlo Na zábradlí, která v dějinách československého divadla sehrála významnou úlohu, dále

pak samotná hra "Divadelník" /Der Theatermacher/ rakouského dramatika Thomase Bernharda, jehož tvorba představuje špičku evropského dramatu 20. století.

Nevíme, zda to byl vědomý záměr, ale představení více než případně zapadlo do současných snah o hledání československého porozumění ve všech rovinách. Multikulturelnost představení byla znásobena interpretem hlavní role, s čímž by T. Bernhard nebyl nikdy "počítal". V postavě divadelníka Bruscona fascinoval slovenský herec Martin Huba, jenž hrál roli ve své mateřštině. Dílo nabitě myšlenkami, současně však nepostrádající lehkost a humor přímý i nepřímý, jakož i nemilosrdnou kritiku, nemohlo zanechat diváka lhostejným. O vynikající představení v režii J. A. Pitínského se zasloužil celý soubor v čele s brilantním výkonem M. Huby. Publikum, které zaplnilo jen polovinu sálu, ocenilo Pražany dlouhotrvajícím potleskem. mb

Nástup mladé generace

jsme zaznamenali ve vedení Slovenského inštitútu ve Vídni. Funkci ředitele instituce byl pověřen Mgr. Sven Šovčík, příjemný mladý muž. Člověk s širokým rozhledem kulturně-politickým na straně jedné a sympatickými lidskými "slabostmi" na straně druhé. Nejvíce bodů "získal" při zrodu interview "přiznáním" o svém napjatém vztahu ke světu techniky. Mile bylo člověku u srdce, když slyšel, že i v tzv. internetové generaci jsou tací, kteří upřednostňují svoji paměť, tužku a papír.

Odkdy jste převzal funkci ředitele v této instituci? S jakými pocity jste ji přebíral?

Mgr. Šovčík: Nastoupil jsem k 31. srpnu minulého roku. Měl jsem o tuto funkci zájem. Ministerstvo zahraničních věcí k obsazování míst ředitelů Slovenských inštitútov vybírá nejenom interní zaměstnance ministerstva, ale někdy se také rozhodne formou konkursu získat zájemce z kruhů mimo tento rámec.

Jaký koncept jste při konkursu předložil?

Mgr. Šovčík: Samozřejmě jsem měl povědomí, jak Slovenský inštitút fungoval doposud. Byl založen v roce 1994 a byl vlastně prvním Slovenským inštitútom, který byl v zahraničí otevřen. V současnosti je jich celkem osm, a to v Praze, Varšavě, Budapešti, v Berlíně, Paříži, v Římě, Moskvě a samozřejmě zde, ve Vídni. Chtěl jsem pokračovat v tom, co se zde doposud zavedlo, pochopitelně se stoupající tendencí. Navíc jsem předložil nový návrh pro dobu mého tříletého působení v této funkci. Chtěl bych "nastartovat" regionální programy - v tomto smyslu je pro nás důležité Dolní Rakousko a Burgenland. V žádném případě se nevyhýbám aktivitám mimo tyto spolkové země, např. nedávno jsem uvedl jednoho mladého slovenského umělce v Grazu.

Co jste vystudoval?

Mgr. Šovčík: Vystudoval jsem na Univerzitě Komenského v Bratislavě politologii. Je to pětileté studium, klasická politologie jako všude na světě. V Bratislavě byl obor otevřen až po sametové revoluci. V roce 1990 založil katedru politologie prof. Kusý, jeden ze slovenských signatářů Charty 77.

Odkud pocházíte?

Mgr. Šovčík: Narodil jsem se v městečku Spišská Stará Ves na severovýchodním Slovensku, kde můj otec jako začínající mladý lékař působil. Když mi bylo jedenáct let, přestěhovali jsme se do Bratislavy. Moje maminka pochází ze staré bratislavské rodiny. Osobně se považují za Bratislavana, což jsem ostatně "dokázal" i tím, že jsem dvě volební období působil jako poslanec místního zastupitelstva městské části Bratislava - Staré Mesto a potom jako poslanec Městského zastupitelstva Bratislava. Mám tedy za sebou tuto komunální politickou kariéru, které jsem se věnoval během svého studia. Byl jsem tehdy nejmladším poslancem v bratislavských

dějinách.

Znal jste Vídeň ještě před svým nástupem do funkce?

Mgr. Šovčík: Patřím ke generaci, která se mohla dostat do Rakouska, do Vídne, až po roce 1989. Nedávno jsem na jedné akci v Hainburgu dal k dobrému můj zážitek z dětství o poznání Rakouska. Jako malý chlapec jsem byl jednou se svým dědečkem na výletu na Děvině a tam jsem viděl osnatý drát. Ptal jsem se dědečka, kdo za tím drátěným pletem bydlí. Dědečkova odpověď byla lakonická - bohužel my. Po roce 89 jsem zde byl často. Nevnímám to jako cizinu, podoba s Bratislavou tu byla, jen zde to vše bylo větší a hezčí.

Slovenský inštitút je instituce, která je zaměřena především na rakouského vnímatele. Avšak i zde ve Vídni existuje početná slovenská menšina. Navázal jste s ní kontakty?

Mgr. Šovčík: Ano, je to součást náplně mé práce, neboť odbor, který řídí práci Slovenských inštitútov se jmenuje Odbor kulturních styků a krajanov. Krajská komunita je převážně ve Vídni, jsou to lidé, kteří se už zde buď narodili, anebo ti, kteří přišli do Rakouska v různých emigračních vlnách. Vedle toho je zde také silná vrstva lidí, která přišla po roce 1989 za prací. Slovenská menšina je organizována ve Slovensko-rakouském kulturním spolku. Od roku 1994 jsou Slovinci uznáni rakouským státem jako národnostní menšina a jsou společně s Čechy zastoupeni v Poradním sboru /Beirat/ Spolkového kancléřství.

Vedle oficiální slovenské menšiny žije zde v Rakousku, resp. ve Vídni, řada těch, kteří se k menšině nehlásí či nehlásili a kteří výrazně participují na kulturně společenském životě Rakouska. Napadá mě např. paní E. Gruberová. Máte tyto osobnosti také podchyceny?

Mgr. Šovčík: Samozřejmě, máme je podchyceny. Konkrétně paní Gruberová pochází z Rače, což je městská část Bratislavy. V Bratislavě také operní zpěv vystudovala a zde ve Vídni udělala velkou kariéru. Slovenský inštitút připravil vloni ve spolupráci s Divadelním ústavem v Bratislavě výstavu fotografií paní Gruberové. Osobně se vernisáže zúčastnila a byla velmi dojatá, neboť výstava zahrnující ve fotografii etapy jejího uměleckého vývoje, zveřejnila snímky, které ona sama před tím nikdy neviděla.

Myslím, že to je zájem každého státu, který se prezentuje v jiné zemi, využít v tom dobrém slova smyslu pro své cíle činnost krajanů, kteří právě zde dosáhli výrazných úspěchů. To v žádném případě neznamená podceňování druhých. Avšak tyto jednotlivci pomáhají vytvářet vlastně pozitivní image pro všechny ostatní. Každý rok jsou tyto osobnosti hosty na recepci u pana velvyslance. Stále častěji se objevují také na akcích našeho Inštitútu.

Spolupracujete také s Českým centrem?

Mgr. Šovčík: Velmi dobře. Právě v lednu jsme uspořádali výstavu současného slovenského výtvarného umění ze sbírek Prvej investičnej skupiny. Měl jsem zájem ukázat tuto sbírku v celistvosti, avšak současně jsem si byl vědom, že pro tuto koncepci prostory Slovenského inštitútu nepostačují. Proto jsem požádal o spolupráci České centrum a uspořádali jsme tedy česko-slovenskou vernisáž. První část za přítomnosti velvyslanců obou republik se konala na našem Inštitútu, druhá část potom v Českém centru. Když si návštěvník prohlédl katalog, zjistil, že velká část slovenských výtvarníků se buď v Čechách narodila, anebo studovala či jistou dobu působila, takže ona sounáležitost je evidentní. Podobná výstava v obou institucích se konala před dvěma lety. Jednalo se o českého výtvarníka, který se inspiroval slovenským prostředím.

Když jsem usilovala o navázání kontaktu s Vámi ve věci rozhovoru, zažila jsem malé překvapení. Při telefonické informaci z Inštitútu jsem musela rychle zmobilizovat povědomí o slovenštině, abych správně zapsala Vaše příjmení, více mě však překvapilo Vaše jméno Sven. Jak přišel rodilý Slovák ke jménu dánského krále?

Mgr. Šovčík: To je častá otázka, se kterou se setkávám. Myslím, že Sven je nejen dánské jméno, ale také germánské, objevuje se ve východním Německu - Sasku. Moje babička pocházela ze Spiše, z Karpatských Němců. Toto jméno se v naší rodině traduje, mám bratrance, strýce téhož jména. Jak se jméno do rodiny dostalo, nevím. Na Slovensku je ovšem dané jméno rarita.

Působit ve funkci ředitele podobně instituce předpokládá nejen bohaté vědomosti v oblasti kulturně-politické, organizační nadání, ale také jisté jazykové

schopnosti. Jaké jazyky ovládáte?

Mgr. Šovčík: Ovládám němčinu. Musím říci díky mé babičce, která byla profesorkou německého jazyka a snažila se, aby i její vnuci němčinu ovládali. V době totality jsme pasivně přijímali němčinu sledováním rakouské televize, což bylo pro nás jakési okno do svobodného světa. Na gymnáziu jsem měl francouzštinu a samozřejmě, jako tehdy všichni studující v Československu, ruštinu.

Vaše pracovní činnost je sice variabilní, avšak jistě lze charakterizovat průběh Vašeho běžného pracovního dne.

Mgr. Šovčík: Je třeba si uvědomit, že vedle funkce ředitele Slovenského inštitútu jsem vlastně státní úředník. Můj pracovní den začíná v osm hodin ráno na Slovenském velvyslanectví, kde se věnuji vyřizování veškeré korespondence, a to ve funkci 2. tajemníka Slovenského velvyslanectví. Do mé kompetence spadají oblasti kultury, školství a zdravotnictví. V odpoledních hodinách je potom můj "pracovištěm" Slovenský inštitút. Pokud jsou právě zde také nějaké večerní akce, zůstávám pochopitelně přítomen. Do tohoto základní rozdělení pracovního dne však vstupuje celá řada mimořádných terminů nejen ve Vídni, ale i mimo ni. V takovém případě se pracovní den protáhne od osmé hodiny ranní až do pozdní půlnoci. Protože mě práce velmi baví, nečiní mi podobný časový zážer potíže.

Nahromadí-li se takových podobných dnů několik za sebou, určitá únava se musí nutně dostavit. Jaký trik či techniky máte na její zdolávání?

Mgr. Šovčík: Protože nejsem sportovní typ, "nepřekonávám" únavu sportem. V zimě si jdu párkrát zalyžovat nebo zaplavat. Pro mě znamená relaxace moment, když si mohu přečíst nějakou knihu nebo jít na výstavu. Velmi "využívám" také svého dalšího charakteristického rysu - jsem totiž tzv. kavárenský typ. Setkání s někým v kavárně a následná diskuze znamená pro mě absolutní uvolnění.

Jak byste strávil den, kdyby Vám nezvanil telefon, neměl byste žádný termín, prostě byste se dozvěděl, že je v práci zavřeno, že tedy máte volný den.

Mgr. Šovčík: Předpokládám, že první polovinu dne bych prospal a jeho druhou část bych strávil s přáteli v kavárně, anebo bych podnikl s manželkou nějaký pěkný výlet do okolí města.

Když jste na sebe prozradil, že jste milovníkem kaváren, provedl jste již revizi vídeňských kaváren? Která je Vaší favoritkou?

Mgr. Šovčík: Samozřejmě, mám rád kavárny na Ringu, ale k mé nejoblíbe-

nější patří, a to už z dob, kdy jsem byl jako student návštěvníkem Vídne, kavárna v 1. okrese Kaffee Diglas. V této kavárně jsem požádal svoji nynější manželku o ruku.

Co všechno Slovenský inštitút náhodnému návštěvníkovi nabízí? Jaká je frekvence jeho návštěvnosti?

Mgr. Šovčík: Naše instituce se nenazývá kulturní, tedy Kulturní institút, protože naším posláním je nabídnout návštěvníkovi celkový obraz Slovenské republiky. Vedle vernisáže slovenského výtvarného umění, koncertů, literárních pořadů, pořadíme prezentaci slovenských měst a regionů, lázní, turistiky atp. V rámci inštitútu probíhají i kursy slovenského jazyka. Máme i dokumentační a informační službu. Vzhledem k intenzivnějším diskusím o rozšíření Evropské unie směrem na východ, jsme zaznamenali zvýšený zájem návštěvníků o naši zemi.

Inštitút se nachází na velmi výhodném místě. Vyhovují Vaším záměrům stávající prostory?

Mgr. Šovčík: Poloha je opravdu strategická, domnívám se, že pro současnost jsou prostory dostačující. Inštitút ve větších dimenzích bude podle mého mínění zapotřebí až v budoucnosti, kdy se Slovenská republika stane členem EU. Tehdy se vzájemné styky rakousko-slovenské prohloubí a "přiliv" slovenského elementu do Vídne, popř. Rakouska bude mnohonásobně vyšší.

Jaké akce připravuje Slovenský inštitút pro nejbližší dobu? Na co se můžeme těšit do budoucna? Kdo podává návrhy na jednotlivé programy?

Mgr. Šovčík: Snažím se v jisté posloupnosti prezentovat současné slovenské výtvarné umění. Zájemci, kteří tyto vernisáže navštíví, získají celkový obraz o této oblasti. Velmi rád uvádím mladé umělce, pro něž je výstava v Inštitútu první možností vystavovat v zahraničí. Totéž se týká pořádání koncertů, zde úzce spolupracujeme s Hudebním centrem v Bratislavě, které navrhuje mladé či známé, osvědčené interprety. Do budoucna bych rád uskutečnil výstavu slovenského výtvarného umění společně s nějakou i renomovanou rakouskou oficiální institucí, neboť tímto způsobem se znásobuje vrstva přijimatelů. Podobným postupem se mi podařilo navázat intenzivní spolupráci s Rakouskou společností pro literaturou. V rámci pořadu o literatuře ze střední a východní Evropy je prezentovaná také slovenská literatura v originále i německém překladu. Při nástupu do funkce jsem podal vlastní koncepci rozpracovanou na tři roky. Následuje příprava na rámcový rok, čtvrtletí a nakonec konkrétní měsíční program. To je

tedy samostatná práce ředitele Inštitútu. K těmto daným programům se metodicky vyjadřuje Rada slovenských inštitutů, kde jsou zastoupeni představitelé oficiálních kulturních institucí, jako je ministerstvo kultury, školství, Národní galerie, Národní osvětové centrum, Hudobné centrum. Tím je zabezpečena nejen zpětná vazba pro ředitele, ale i vysoká úroveň akcí.

Myslím, že se nebudu mýlit, když Vás "odhalím" jako milovníka výtvarného umění.

Prozradil jste, že si dobře odpočínáte u četby. Dáváte přednost beletrii, anebo literatuře faktu?

Mgr. Šovčík: Literatura faktu souvisí s mou profesí. Mám rád beletrii, zaujala mě nastupující mladá generace slovenské literatury. Jsou to autoři, kteří si nemusejí "lečít" komplexy z minulého režimu, protože dospěli po roce 1989. Jejich díla reflektují slovenskou současnost. Zájem o literaturu mám od dětství, jsem typem knihomola, který si zalezl někde do koutka a neruší. Na druhé straně jsem měl a mám hodně přátel, takže se to vždy vyrovnalo. Také v oblasti výtvarného umění mám rád slovenské výtvarné umění generace, která nastoupila v 60. letech, po Pražském jaru 1968. Tato vlna sice byla vytlačena do ústraní, ale vytvořila velmi neformální kulturu. Je to umění velmi kvalitní, málo známé, i když v evropském, často i světovém kontextu. Jako příklad bych v tomto smyslu mohl uvést umělce Alexandra Mlynářčika. Umělci tehdy nemohli vystavovat na Slovensku, ale v Čechách se jim to podařilo. Podobně to ostatně fungovalo i obráceně. Zmíněné výtvarné umělce představil Slovenský inštitút na výstavě v lednu tohoto roku.

Dovolí Vám pracovní vytížení a příprava dalších programových akcí vypnout naplno ve formě dovolené? Kde byste si ji přál strávit?

Mgr. Šovčík: Velmi rád bych poznal části Rakouska, které ještě neznám, a to Vorarlberg a Tyrolsko. Pro sebe jsem objevil v poslední době Burgenlad. Tato spolková země mě fascinuje, jakožto území, kde se stýkají tři kultury - rakouská, maďarská, chorvatská.

Jaké je Vaše životní krédo?

Mgr. Šovčík: Hluboce mě v mém dětství ovlivnil můj dědeček. Byl lékařem, v 50. letech toho hodně nepěkného zažil, ale nikdy nějak nezahořkl, snažil se lidem neustále vycházet vstříc, žil takovým čistým, krásným životem. Je pro mě velkým vzorem.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala Dr. M. Brandeis.

Fotografie Josefa Voříška

Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze instalovalo v malostranské Galerii Josefa Sudka výstavu fotografií Josefa Voříška.

Dva ze stejné lodi, cca 30. léta

Konstruktér a designér Josef Voříšek (1902-1980) nastoupil v třicátých letech do továrny Aero, která souběžně vyráběla automobily i letadla. Voříšek se specializoval na konstrukci profilů křidel a především na karoserie aerovek. Navrhl okolo třiceti modelů a zároveň se svojí profesí se věnoval i amatérskému fotografování. Byl členem Klubu fotografů amatérů na Královských Vinohradech. Každý rok odjížděl na mezinárodní autosalon do Paříže, kde se mu podařilo vytvořit nejlepší snímky.

Továrna Aero využívala snímky Josefa Voříška v reklamních akcích. S grafikou Františkem Muzikou a Františkem Zelenkou i fotoreportéry Karlem Hájkem a Janem Lukášem se Voříšek potkával na propagačních soutěžích továrny, kde byl jedním z členů hodnotící komise i Josef Sudek. Ten jeho tvorbu výrazně ovlivnil a Josef Voříšek začal podle jeho vzoru pracovat na rozsáhlých cyklech, což byl například Svatovítský chrám, Malostranský hřbitov - zahrada snících nebo Píseň starých lesů z Beskyd.

Mnoho Voříškových fotografií bylo publikováno v meziválečných časopisech Eva, Ahoj na neděli, A-zet a Ozvěny. Po válce se mu na leteckém hřbitově v Hloubětíně podařilo vytvořit unikátní cyklus Konec Luftwafe.

Polozapomenutou tvorbu Josefa Voříška objevil pro veřejnost v šedesátých letech Rudolf Skopec. V osmdesátých letech získal Antonín Dufek velký soubor fotografií pro Moravskou galerii v Brně. Sbírkou Uměleckoprůmyslového muzea v Praze obsahuje práce ze Sudkových a Skopcových souborů a rovněž tak z pozůstatostí i z různých antikvariátů. Expozice fotografií Josefa Voříška je v malostranské Galerii Josefa Sudka otevřena do 14. dubna. (mk)

Touha po ocenění českým lvem zaplnila v Praze Lucernu

Již po deváté se zaplnila pražská Lucerna, aby se zde shromáždily celebrity českého filmářského světa, zhodnotily uplynulý filmářský rok v Českých zemích a předaly ceny Filmové a televizní akademie - České lvy. Ceny jsou to hodnotné, neboť je udělují odborníci odborníkům a nehrají v nich úlohu žádná divácká hlasování ovlivňovaná momentální popularitou a výskytem protagonistů v bulvárním tisku. Proto se také ceny mezi filmáři těší popularitě. V hodnocení přibyla jedna novinka - rozdělení výtvarného zpracování filmu do dvou kategorií - nejlepší výtvarné řešení filmu a nejlepší kostýmy. Slavnostní večer uváděl herec Jaroslav Dušek, známý svým svérázným humorem, kterého se nominování, jak postupně přiznávali v průběhu večera, dosti obávali. Pocity zúčastněných vystihla herečka Zuzana Kronerová: "Všichni se tě bojí a tak nikdo nechce vyhrát."

Rok 2001 byl v českém filmovém světě plodný, a tak akademie měla na výběr z celkem 16ti nově natočených českých filmů. Z tohoto počtu přísnými kritérii akademiků prošlo a nominace získalo celkem 7 filmů - Tmavomodrý svět, Babí léto, Otesánek, Rebelové, Divoké včely, Paralelní světy, Cabriolet.

Vůbec prvního lva v pořadí udílených si odnesl Otakar Vávra za dlouholetý umělecký přínos českému filmu.

Vítěze první kategorie bylo možno předvídat již před vyhlášením cen - divácky nejuspěšnějším filmem se podle statistik návštěvnosti stal Tmavomodrý svět režiséra Jana Svěráka. Tento příběh letců - stíhacích pilotů za druhé světové války v Anglii získal celkem 5 lvů - mimo "diváckého" lva i lvy za nejlepší kameru (V. Smutný), za nejlepší hudbu (O. Soukup) a za nejlepší režii (J. Svěrák), nejlepší střih (A. Fišárek).

Dalším filmem oceněným několika lvy bylo Babí léto (režie V. Michálek). Film - tragikomédie o jednom energickém pětasedmdesátníkově, který svět okolo sebe dokáže brát s humorným nadhledem, je příběhem o neumírání, nevzdávání se osudu a o tom, že člověk je ve skutečnosti tak mladý jak se cítí. Ocenění si tento film rozhodně zaslouží, protože mimo velmi dobře napsaného příběhu (lev za nejlepší scénář - J. Hubač), jsou zde vzácně vyrovnané vynikající herecké výkony všech hlavních postav - všichni tři byli oceněni lvy za nejlepší herecké výkony (V. Brodský - hlavní mužský herecký výkon, S. Zázvorková - hlavní ženský herecký výkon, S. Zindulka - vedlejší mužský herecký výkon). I další oblasti filmu Babí léto jsou v takové harmonii, že ještě dlouho po odchodu z kina máte příjemný pocit.

Dalším filmem oceněným několika lvy byl Otesánek (režie J. Švankmajer). Z celkem 8mi nominací nakonec "posbíral" lva za nejlepší výtvarné řešení (J. a E. Švankmajerovi) a lva za nejlepší film (produkční tým filmu). Příběh Otesánka zasazený do moderní doby - manželé Horákově touží po dítěti a když jednoho dne pan Horák na zahradě vykope pařez připomínající dítě, jeho žena ho touhou a láskou oživí... Pozoruhodnost projektu zaručuje už jeho režisér, jehož specifické filmové vidění světa je ceněno i ve světě. Ostatně Jan Švankmajer ve svém "děkovacím" proslovu poznamenal, že film, aby mohl být nazván filmem dobrým, by měl mít všechny složky v rovnováze a pokud tomu tak není a některá "vyčuhuje", je něco v nepořádku. K tomu není co dodat.

Filmový muzikál z konce šedesátých let naplněný písničkami (režie F. Renč) ze 4 nominací získal 2 lvy - za nejlepší kostýmy (K. Mírová) a nejlepší zvuk (O. Chlpek, R. Hladík jr.).

Ze tří nominací obdržel po jednom ocenění ještě film Divoké včely - příběh o mladých lidech žijících na zapadlé vesnici kdesi na Moravě. Ocenění českým lvem zde opět "uteklo" (bohužel už po páté) výborné mladé české herečce Taťaně Vilhelmové. Divoké včely získaly lva za nejlepší ženský herecký výkon ve vedlejší roli (Z. Kronerová).

Zcela bez ocenění zůstal nakonec film Paralelní světy, příběh o mezilidských vztazích v dnešní době.

Všechny filmy oceněné letošními lvy stojí za shlédnutí, který z nich se stane Vaším favoritem, protože Vás zaujme více než ty ostatní, je už na Vás.

Praha fotografická - Jan Schlindenbuch

Ve výstavních prostorách Staroměstské radnice, jsou do konce března k zhlédnutí vybrané fotografie 6. ročníku soutěže Praha fotografická. Výstava se posléze přesune do OKD Vltavská, 13. - 31. května a v červnu bude k vidění v 1. patře Mánesu. Jedná se o velmi pestrý soubor zhruba dvou stovek rozličně pojatých prací profesionálních i amatérských fotografů, rozčleněných do šesti kategorií. Návštěvníkům se tak nabízí možnost srovnání odlišných tvůrčích přístupů různých autorů ke stejnému tématu. Uvidíte snímky černobíle, barevné, digitální i počítačově upravené.

Letos přišlo do soutěže celkem 1206 fotografií od 125 fotografů, což je množství srovnatelné s ročníky minulými. Porota udělila v každé kategorii tři ceny a několik čestných uznání. Na výstavu pak vybrala kromě oceněných snímků také reprezentativní vzorek z ostatních prací.

Nejpočetněji zastoupenou kategorií je Krása Prahy a její proměny. Snahou všech zúčastněných fotografů bylo zachytit proměny pražské architektury, historických staveb a rozličných zákoutí v zajímavých a na první pohled neviditelných souvislostech. To se samozřejmě ne každému podařilo. Některé snímky vynikají svou precizností a dokonalým technickým provedením, chybí jim však silný motiv, jiné ho sice nepostrádají, ale pokulhávají naopak v kvalitě provedení. Proto se nakonec porota rozhodla neudělit první cenu.

Divácky patrně nejatraktivnější kategorií jsou Lidé v Praze. Téměř všechny vystavené fotografie jsou něčím zajímavé. Ty oceněné pak vynikají opravdovou nekonvenčností až originalitou. Na počítači upravený záběr maratónského běžce od Jiřího Synka musí potěšit snad i toho nejkonzervativnějšího diváka. Velice rozporuplná je barevná série "Lidé z Mekáčů", která přestože popírá řadu fotografických zásad, dokonale vystihuje dané téma. Za zmínku pak určitě stojí digitální snímek Jana Lexy "Bach Air".

Kategorie Problémy Prahy vyniká svým apokalyptickým pohledem na hlavní město. Z vítězného snímku nekonečné řady aut na Nuselském mostě ztrácejících se ve smogovém oblaku jde doslova mráz po zádech. Podobné pocity vyvolávají také ostatní vystavené práce. Po jejich zhlédnutí si může každý udělat obrázek o tom, jak široké je spektrum pražských problémů.

Nejlepší z profesionálního hlediska jsou patrně práce fotografů zaslané do kategorie Kronika hlavního města. Vítězná série Požár podzemních garáží získala navíc hlavní cenu v kategorii nejlepší barevný snímek. Skvělou práci odvedla také Jolana Plháčková na svém souboru černobílých snímků z demonstrace na podporu ČT. Velkolepost akce Deset století architektury ztvárnili výtvarné a dekorativní záběry Hany Kubíkové.

Líbivé, rozporuplné, vtipné, technicky dokonalé, esteticky nehezké a jinak zajímavé jsou samozřejmě práce také ve třech dalších kategoriích. Každého osloví něco jiného. Někoho možná inspirují k vlastní tvorbě a účasti v příštím ročníku soutěže. Koneckonců teď na jaře je prý ideální doba na fotografování, což nejlépe vystihují slova Josefa Sudka, k jehož odkazu se celá soutěž hlásí: "Mám k fotografování rád předjaří, jaro. To se Praha mění, každé pohled je nový. Ale vono se to mění i v člověku, ve fotografování."

Nepublikovaná korespondence TGM

Masarykův ústav Akademie věd České republiky vydal knihu nazvanou Korespondence T.G. Masaryk - Bedřich Hlaváč. Korespondence TGM bude vycházet v jednotlivých svazcích, které budou čtenáře seznamovat s Masarykovou soukromou i pracovní korespondencí, s jednotlivci i skupinami osob a to v celém časovém rozsahu dochované korespondence.

První svazek se zabývá dlouholetým pracovním vztahem T.G. Masaryka k novináři a překladateli Bedřichu Hlaváčovi. Korespondence z let 1899 - 1931 přibližuje osobnost prvního československého prezidenta a přináší také množství informací o dobové politické situaci a poměrech v české žurnalistice. Podrobně rovněž představuje Bedřicha Hlaváče (1868-1936), vídeňského redaktora Času a šéfredaktora pražské Tribuny, který byl mimo jiné autorem populární monografie František Josef I.

Ve vydané publikaci se zájemci dozví, že Bedřich Hlaváč byl o celých osmnáct let mladší než Masaryk a zemřel o necelý rok před ním. Svazek obsahuje také blahopřání k šedesátým narozeninám, které psal Masaryk Hlaváčovi v roce 1928. Edice korespondence T.G. Masaryka s Bedřichem Hlaváčem byla jejími autory, Vratislavem Doubkem a Martinem Kučerou, pečlivě připravena. Dopisy jsou opatřeny vyčerpávajícími komentáři a jmenný rejstřík přináší i základní životopisné údaje.

Od roku 1993 rovněž vycházejí Spisy TGM, které zatím obsahují 15 svazků. Existuje tedy reálná naděje, že bude možné přečíst si v relativní úplnosti vše, co kdy T.G. Masaryk napsal nebo oficiálně pronesl. (mk)

Pavel Landovský načel už druhý komplet Haškova Švejka

Už druhý komplet Haškova Švejka načel na kompaktní desku herec Pavel Landovský. Po úspěchu prvního alba připravuje firma Arco Diva důstojné uvedení do života obou těchto titulů.

"Druhou část této četby jsme vydali symbolicky na svátek Josefa. Obsahuje kapitoly Švejk opět doma, Švejk jde na vojnu a Švejk simulantem," řekla ČTK zástupkyně gramofonové firmy Jana Černá. Zejména známá scéna s hraběnkou ve špitále je prý v Landovského podání opravdovou lahůdkou.

Titulní stranu kompaktu zdobí portrét hostinského Palivce od Josefa Lady. Oválné portréty hrdinů Haškova románu, které mají doprovázet jednotlivé díly postupně vydávaného kompletu, dotvořil Josef Lada pro jedno z novějších knižních vydání. Editor jeho díla, vnuk Josef, však usoudil, že svým formátem jsou pro CD ideální.

Pavel Landovský už v minulosti načel Švandrlíkův satirický román z prostředí komunistické armády Černí baroni, v jehož filmovém přepisu rovněž hrál. Titulní postavu charakterizoval jako jakýsi antický chór, který přihlíží situaci, předvádí a komentuje všelidskou blbost. To, že je to v armádě, je podle něj výsledkem její zvláštní úlohy ve společnosti, protože kumuluje velké množství lidí.

"Proto například nevznikl román o blbě kuchaře. Prostředí je odlišné, nikdy se nikde tolik ženských nesoustředí dohromady," soudí herec, podle kterého Švejk vždy podléhal ideologizaci. Za nacismu negaci a po válce zbožnění.

Kafkova knihovna dorazila do Prahy

Společnost a centrum Franze Kafky zpřístupnily veřejnosti od března letošního roku ve svém sídle v Maislově ulici v Praze knihovnu s téměř tisícovkou položek. Jedná se o rekonstruovanou verzi Kafkovy osobní bibliotéky. Knihovnu, která má hodnotu kolem pěti milionů korun věnovala Praze německá automobilka Porsche.

Po smrti Franze Kafky v roce 1924 připadla jeho soukromá knihovna sestře Ottele, která však zahynula v koncentračním táboře v Terezíně. Část knihovny se potom dostala do mnichovského antikvariátu, odkud byla v roce 1982 vykoupena univerzitou ve Wuppertalu. Vzhledem k složitému přístupu do této původní Kafkovy bibliotéky umístěné v univerzitním oddělení pražské německé literatury, začal antikvář Herbert Blank pracovat na replice Kafkovy knihovny. Výsledkem jeho práce je současná knihovna v Maislově ulici.

Podle vyjádření Společnosti Franze Kafky je tento projekt vysoce ceněn. V českých podmínkách by nebylo možné ho realizovat, ať už kvůli finanční nebo badatelské náročnosti. Na českém trhu by také bylo obtížné sehnat tak unikátní výtisky.

Kafkova knihovna v Praze obsahuje řadu velmi vzácných exemplářů, jsou to například původní výtisky časopisu Pochodeň (Die Fackel), dále řada almanachů a časopisů včetně prvního vydání Kafkovy novely Proměna a románu Zámek - cena tohoto posledně jmenovaného díla, které doplňuje doslov Maxe Broda se pohybuje okolo tří čtvrtě milionu korun. (mk)

Kafkova knihovna v Praze obsahuje řadu velmi vzácných exemplářů, jsou to například původní výtisky časopisu Pochodeň (Die Fackel), dále řada almanachů a časopisů včetně prvního vydání Kafkovy novely Proměna a románu Zámek - cena tohoto posledně jmenovaného díla, které doplňuje doslov Maxe Broda se pohybuje okolo tří čtvrtě milionu korun. (mk)

Klíč k pražským hřbitovům

Pozoruhodnou publikaci Petra Kovaříka pod názvem Klíč k pražským hřbitovům vydalo nakladatelství Lidové noviny.

Obsáhlá kniha, která má 369 stran, nabízí důkladný přehled o pražských hřbitovech a to jak funkčních tak i těch zaniklých. Zároveň obsahuje fakta související se vztahem k mrtvým, s historií a kulturou pohřbívání v Čechách.

Autor publikace se na jednotlivých stránkách zabývá historicko-místopisným kontextem doložených hrobů a pohřebišť v Čechách a to od nejstarších dob až do současnosti. Stručně je v knize zmíněna novodobá tradice pohřbívání žehem (do roku 1918 nebyly v Rakousko-Uhersku kremace povoleny, tento zákon vešel v platnost až v roce 1919 po pádu monarchie).

Jindřich Štreit vystavuje v Praze fotografie z Maďarska

Černobílé snímky pořízené v Maďarsku v letech 1996 až 1999 vystavuje od 20. března v Novoměstské radnici v Praze známý fotograf-dokumentarista Jindřich Štreit. Expozici Fotografie z kraje písku tvoří podobenky lidí, jejich domácích zvířat, krajiny a příběhů, které Štreit pozoroval a zachycoval při putování Velkou uherskou nížinou. Fotografie zobrazují neobvyklé postavičky, zvláštní lidské činnosti i zajímavé, mnohdy rozporuplné až tragické situace. Fotograf, který vydal 16 knih svých fotografií a uspořádal 400 autorských výstav, fotí obyčejné lidi, kteří ve stáří osaměli, či celý život tvrdě pracující obyvatele maďarského venkova.

Jindřich Štreit se narodil v roce 1946. Vystudoval obor výtvarná výchova na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého, který zakončil v roce 1967 svou první samostatnou výstavou. Od roku 1972 se soustavně věnoval zobrazování vesnického života, soustředil se na portrét a na romskou tematiku. V roce 1982 jeho fotografie vzbudily pozornost tajné policie. Byl podmíněně odsouzen na deset měsíců vězení a nesměl fotografovat.

Od roku 1994 působí jako samostatný fotograf, vyučuje dokumentární fotografii na pražské FAMU a na Slezské univerzitě v Opavě. Od roku 1991 pracoval na dokumentárních projektech ve Francii, Velké Británii, Rakousku, Německu, Japonsku, Maďarsku i na Sibiři. V České republice vznikly fotografické cykly Ženská věznice, Břevnovský klášter, Lidé olomouckého okresu, Lidé Mikulovska či Lidé Tříneckých železáren.

Česká hudba zaplnila Japonsko

Český symfonický orchestr se v době ne příliš vzdálené vrátil z tříměsíčního turné po Japonsku. Tato akce byla podmíněna rok a půl trvajícím intenzivním přípravou, která přinesla zasloužený úspěch.

Turné organizovaly agentury JVC a Samon a Český národní symfonický orchestr si kromě získání mnoha nenahraditelných zkušeností mohl na své konto připsat i několik rekordů. V první řadě se jednalo o nejdelší vystoupení českého tělesa v zahraničí a to s největším počtem koncertů - v poslední řadě tyto koncerty vykazovaly sto procentní návštěvnost.

Česká hudba je v Japonsku velmi oblíbená - Český národní symfonický orchestr obdržel zakázku na tři nová CD a zároveň pozvání na další koncertní šňůru.

Ve dvaceti čtyřech japonských městech se konalo celkem třicetšest koncertů. Během nich se za dirigentským pulterem vystřídali Paul Freeman, Vladimír Válek a Oliver Dohnányi. Jako sólistka vystoupila sedmdesátiletá Fujiko Hemmingová, která je v Japonsku hvězdou první velikosti.

Český národní symfonický orchestr se také podílel na pořadu o české hudbě devadesátých let minulého století, který japonští filmaři přijedou dokončit do České republiky. (mk)

Člen souboru Jan Hasenöhr

Z dětského hrobu na Malostranském hřbitově si děti udělaly svou "svatou holčičku"

Hlavním tématem Klíče k pražským hřbitovům jsou však hroby a hřbitovy jako celek. Autor uvádí také například přehled odpočinku českých knížat, králů a prezidentů uložených na území Prahy a sleduje i další stěhování těchto významných ostatků.

Hřbitovy jsou v publikaci představeny rovněž jako jakási významná "galerie" sochařských osobností a jejich děl ve své době. Kovařík, který je sám také básník a literární publicista zmiňuje v knize i fakt posledního spočinutí, jako tématu, často využívaného v české literatuře. Cituje Neruda, Arbesa, Karáska ze Lvovic, Kožíka, Kische, Cibulu, Hrabala nebo Františka Langera. V této souvislosti je v publikaci připomenut spisovatel a malíř Emmerich A. Hruška, který vydal v roce 1940 knihu reportáží,

kuriozit a anekdot Romantické Olšany.

Hlavní prostor v knize je ovšem věnován podrobnému průvodci po funkčních hřbitovech. Oddíl o zrušených a zaniklých hřbitovech připomíná některé legendy a zabývá se mnohými pozoruhodnostmi.

Publikace rovněž obsahuje přes 200 barevných fotografií a pláneků.

Klíč k pražským hřbitovům je zajímavá a praktická příručka, která zaujme svým zpracováním i poučným přístupem k uměleckohistorickým souvislostem. (mk)

Akce Asanace ve druhém kole

U Obvodního soudu pro Prahu 6 pokračoval proces s exministrem vnitra Jaromírem Obzinou a čtyřmi někdejšími funkcionáři jeho ministerstva, kteří jsou obžalováni z organizace akce Asanace.

Druhé kolo jednání přineslo překvapení, o které se postaral jeden z obžalovaných - Oldřich Mězl, který byl Obzinaův podřízený v letech 1981 až 1987, se přímo před soudem omluvil písničkáři Vlastimilu Třešňákovi za to, že podepsal rozkaz, na kterém byl Třešňák zařazen.

Exministr Obzina při své obhajobě trval dále na své nevině, přestože rozkaz ministra vnitra z roku 1977 jasně obsahuje formulaci, že tajná policie nařizuje použít u chartistů takové donucovací prostředky, které by vedly k jejich vystěhování.

Jako další z řady svědků vystoupil vysokoškolský profesor Milan Balabán, signatář Charty 77, který v době normalizace pracoval jako čistič kanálů. STB se sice nepodařilo Balabána donutit k vystěhování, ale trvalý nátlak z jejich strany mu způsobil rozpad manželství. Proces pak dále pokračoval výsledkem dalších svědků. Jedním z nich byl i vrchní pražský rabín Karol Sidon, který u soudu vzpomínal na svůj odchod do emigrace. Po studijním pobytu v Heidelbergu se rozhodl na podzim roku 1984 definitivně odejít do emigrace, přestože nikdy nechtěl Československo opustit. Stal se tak další obětí Asanace.

(mk)

Zemřel Stanislav Libenský

Krátce před svými jednaosmdesátými narozeninami zemřel v Železném Brodě jeden z nejslavnějších českých výtvarných sklářů Stanislav Libenský.

Libenský utvářel svoje výtvarné nadání při studiích na odborných sklářských školách a posléze i na pražské Uměleckoprůmyslové škole. Po válce působil jako učitel na střední sklářské škole v Novém Boru a od poloviny padesátých let do poloviny šedesátých let zastával místo ředitele na odborné sklářské škole v Železném Brodě. V následujících letech vedl sklářský ateliér na Vysoké škole uměleckoprůmyslové, kde vychoval celou generaci českých, slovenských i zahraničních sklářských umělců.

Od roku 1954 začal Libenský spolupracovat s Jaroslavou Brychtovou, společně začali tavit sklo do podoby sochařských objektů. Vrcholem jejich tvorby se stal rok 1970, kdy prezentovali na EXPO 70 v Ósace svůj legendární projekt Řeku života. Dílo Libenského s Brychtovou bylo v Čechách vidět daleko méně než v cizině. Úspěchy na světových výstavách však zajistili oběma umělcům autoritu a přibývalo i čestných titulů, cen a vyznamenání.

V současné době trvá (až do 19. května) ve Veletržním paláci v Praze retrospektivní výstava Stanislava Libenského a v tisku je i jeho shrnující monografie, která měla být vydána k jeho narozeninám.

Sklářský pár. Stanislav Libenský a Jaroslava Brychtová na snímku z roku 2001

Ceny TýTý za rok 2001

V Hudebním divadle v Karlíně se konal slavnostní večer, při němž byly vyhlášeny výsledky divácké ankety TýTý. Naposledy ho uvedl Marek Eben, který po úvodu předal svoji štafetu svým kolegům, televizním hlasatelům.

Oproti minulým letům ani letos se žádné překvapení při předávání cen neodehrálo. Ve velké většině kategorií, kde lze určit domovskou televizi vyhrála Nova, Prima nezískala žádnou z cen a Česká televize zaznamenala úspěch pouze v kategorii zábavných pořadů - vítězná talkshow Haliny Pawlowské Banánové rybičky.

Na pódium Hudebního divadla v Karlíně se ještě v průběhu večera Marek Eben vrátil, stal se totiž absolutním vítězem, jako nejpopulárnější osobnost televizní obrazovky. Zároveň také získal mimořádnou cenu za dlouholeté moderování Cen TýTý.

Pořadem roku se staly již zmiňované Banánové rybičky, nejlepší herečkou Jiřina Bohdalová, nejlepším hercem Miroslav Donutil, zpěvačkou roku Lucie Bílá, v kategorii nejlepší zpěvák nepřekvapil tradiční Karel Gott. V oblasti dabingu zvítězila Valérie Zawadská, jako moderátor zábavných pořadů Petr Novotný, moderátor soutěžních pořadů Vladimír Čech, moderátor zpravodajských pořadů Pavel Zuna a moderátor publicistických pořadů Radek John. Nejlepším sportovním moderátorem se stal Pavel Poulíček a do Dvorany slávy jako laureát vstoupil televizní scénárista a dramaturg Gustav Oplustil.

O cenách TýTý rozhodlo v letošním roce svými hlasy celkem 170 754 diváků.

(mk)

Krátce ze světa kultury

Norský umělec se představil v Praze

Výstava, která se konala v galerii Malá Špálovka v Praze prezentovala dílo norského umělce Jespera Alvaera.

Tento výtvarník žije v Praze s přestávkami již čtvrtý rok. Digitální videokamera, která je jeho vyjadřovacím prostředkem, zachycuje vše, co zůstává při všedním pohledu skryté nebo se jeví jako nepodstatné.

V Alvaerově tvorbě není místo pro kalkulaci - jedná se hlavně a především o komunikaci a umění zachycení přítomné chvíle. Například pohotová kamera při výjezdu z dálnice ve vzdáleném Japonsku - video Odraz - uchovala pro diváka obraz prchavé krásy tohoto okamžiku i hlubokou nostalgii.

Tato expozice jen potvrdila dojem, že dlouhodobější pobyt zahraničních umělců v typicky českém prostředí je pokaždé osvěžujícím a pozitivním přínosem.

(mk)

*Soutěž o nejkrásnější knihy roku 2002

Na mezinárodní soutěži o nejkrásnější knihy roku 2002 získalo zlatou medaili nakladatelství Argo a výtvarník Juraj Horváth za české vydání knihy Herberta Schwarze Příběhy z parní lázně.

Na soutěži, kterou vyhlašuje německá nadace Stiftung Buchkunst, bylo přihlášeno 749 publikací z 31 zemí. Oceněných knih z nich bylo 14.

Příběhy z parní lázně získaly již v loňském roce v České republice titul Nejkrásnější kniha roku v kategorii krásná literatura. Jejich autorem je kanadský etnolog Schwarz, kterému se podařilo shromáždit erotické příběhy, které si vyprávěli severoameričtí Indiáni - Odžibvejové. Do češtiny je přeložila Lucie Simerová.

Nakladatel i výtvarník Juraj Horváth převezmou ocenění za nejkrásnější knihu roku 2002 na mezinárodním knižním veletrhu v Lipsku. Tady budou vystaveny všechny soutěžní tituly, stejně jako na podzimním mezinárodním knižním veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem.

(mk)

*Český klavírista vystoupil v New Yorku

Jeden z nejspěšnějších zástupců české mladé generace instrumentalistů Martin Kasík se představil v prestižní koncertní řadě Metropolitního muzea.

Pro svoje vystoupení zvolil skladby Johanna Sebastina Bacha, Fryderyka Chopina, Sergeje Rachmaninova, Leoše Janáčka a poprvé také zahrál v USA skladby Vítězslava Nováka.

Martin Kasík je vítězem Young Concert Artists Competition, laureátem Pražského jara a nositelem Davidov Prix 2000.

Doposud vystoupil na světových podiích v Singapuru, Tokiu a Washingtonu.

(mk)

*Američané nahráli "hymnu světa"

Specialistům z Hudebního studia Smečky barrandovského filmového studia v Praze se podařilo dokončit projekt, jehož cílem bylo nahrát hymny 193 států smíchané v jedinou hymnu celého světa.

Autorem myšlenky na projení not, slov a rytmů všech národních hymen celého světa je profesor kalifornské univerzity David Cope. Projekt byl uskutečněn pomocí takzvané Virtuální frekvence. Toto zařízení je v rámci Evropy dostupné pouze v České republice.

Nahrávka byla pořízena Filharmoniky města Prahy, které dirigoval Adam Klemens. Slova k tomuto pozoruhodnému hudebnímu experimentu by měl ve Spojených státech nazpívat některý z předních amerických umělců.

Zařízení Virtuální frekvence bylo uvedeno do provozu v červnu loňského roku a od té doby se podobných frekvencí uskutečnilo již více než třicet. Pražským odborníkům se podařilo získat zařízení umožňující používat tento zvukový systém díky spolupráci s firmou Forte Music z Los Angeles.

(mk)

*"Zakázané" filmy se promítaly v Londýně

Londýnské kino Riverside Studios připravilo přehlídku filmů zakázaných za socialismu v Československu, Polsku a Maďarsku. Většinu těchto filmů spojovala také ta skutečnost, že obdržely významné ceny od západní kritiky.

Na festivalu bylo promítnuto jedenáct snímků, mezi nimiž byla mimo jiné Daleká cesta od Alfréda Radoka o terezínském ghettu z roku 1948, dále pak Balada sedmi oběšených Martina Hollého, Všichni dobří rodáci Vojtěcha Jasného, Farářův konec Evalda Schorma a Vtáčkovia, siroty a blázni od Juraje Jakubiska.

Přehlídka byla doprovázena oficiálními propagandistickými týdeníky - o prvním roce dvouletky, o májových oslavách, výrobě nového kombajnu a především o procesech se "zrádci národa".

(mk)

*Čeští spisovatelé se představují ruským čtenářům

Díky projektu petrohradské bohemistky Viktorie Kamenské a finanční podpoře Ministerstva kultury České republiky se podařilo ruskému publiku předložit antologii Černýj Pjotr, která si klade za cíl několika povídkami a novelami představit české

spisovatele posledních desetiletí 20. století.

Prózy Oty Pavla, Josefa Škvoreckého, Bohumila Hrabala, Ivana Klímy, Jiřího Stránského, Jana Beneše, Alexandra Klimenta, Daniely Fischerové a Ludvíka Vaculíka společně s filmovým scénářem Miloše Formana a Jaroslava Papouška tvoří jen určitou část všeho toho, jež by mělo být v knize zařazeno. Krátká předmluva publikace zahrnuje i medailony prezentovaných literátů.

Při překladu se autorka musela potýkat s mnoha jazykovými záležitostmi, které uvedení spisovatelé vytvořili ve svých dílech. V této souvislosti je možné zmínit Morčata Ludvíka Vaculíka a především tvorbu Bohumila Hrabala.

Černý Petr se ale rozhodně stal významným činem, který přináší ruskému kulturnímu prostředí důležitou zprávu o české poválečné literatuře. (mk)

*Ivan Komárek vystavoval v Praze

Pod názvem Černá série byly představeny v galerii Millenium originální díla českého výtvarníka Ivana Komárka.

Ivan Komárek, ročník 1956, dokázal ve své tvorbě oslovit přirozenou lidskou smyslnost a sexualitu a představit ji veřejnosti zbavenou ode všech pokryteckých manýr konzumní společnosti.

Černá série v galerii Millenium představila množství Komárkových kompozic, jenž vyjadřovali umělcovo takto nastavené vnímání světa. Použitým, spíše průmyslovým materiálem byla černá střešní lepenka, na níž autor použil barvu na kov, stříbrňenku na kamnové roupy, bílý latex nebo akrylátové barvy.

Na černé lepence jako podkladu vynikly především barevné kontrasty děl i čistota vedených linií. Ty jsou tvořeny hlavně štětcem, ale také vyléváním na povrch či vyrýváním do hloubky jako sgrafita.

Ivan Komárek se od začátku své tvůrčí cesty snažil používat nové přístupy i materiály. Jeho tvorba je přímočará, vyrovnaná a nechybí jí ani prvek hravosti. (mk)

*Maďarské tance se líbily v Klementinu

V Zrcadlové síni pražského Klementina vystoupil v nedávných dnech rakouský soubor Ars Antiqua Austria se sopranistkou Noemí Kissovou. Program nesl název Alla zingara, alla turca.

Projekt tohoto souboru zahrnuje devět koncertních turné po státech bývalého Rakouska-Uherska, jejichž obsahem budou různé programy, a je rozvržen do tří let. Při tvorbě programů zaměřují členové souboru svoji pozornost na historické souvislosti jednotlivých oblastí habsburské monarchie a čerpají přitom z příslušných regionálních archivů. Odtud pocházeli například maďarské lidové tance nebo suity inspirované cikánskou a tureckou hudbou, předvedené na pražském koncertě.

Autoři jako Joseph Haydn, Johann Joseph Fux nebo Heinrich Schmelzer byli v podání výborně sehraňých instrumentalistů pod vedením houslisty Gunara Letzborra k nerozeznání od maďarských primášů. Noemí Kissová zaujala především svým podáním v áriích Pála Esterházyho. (mk)

*Galerie Behémót představila malíře Bačkovského

Výstava v Galerii Behémót nesla název Jan Bačkovský: Obrazy.

Jan Bačkovský (1957) studoval v letech 1980 - 87 na pražské Akademii. V letech 1987 a 1988 se účastnil výstav Konfrontace a patří tak ke generaci Tvrdohlavých. Na začátku 90. let žil Bačkovský několik let v Anglii, kde v londýnském nakladatelství ABC (All books for children) vydal dvě autorské knížky.

Expozici tvořila rozměrná plátna, zhruba dvakrát dva metry. Jejich názvy Sára, Quartet, Učitel a Učitelka měly nejen svůj rozlišovací smysl, ale zároveň napovídaly i mnohem víc.

Báčkovský při své práci používá všech základních barev, jejichž výsledkem není barevná harmonie, ale spíše změť

barev, které se všelijak proměňují jako v dětském kaleidoskopu. (mk)

*Český funkcionalismus ve Stockholmu

V Českém centru ve Stockholmu proběhla výstava modelů a fotografií pražské funkcionalistické osady Baba z třicátých let 20. století.

Výstavu uvedl prof.ing.arch. Vladimír Šlapeta a zároveň také pronesl přednášku na téma Český funkcionalismus 1918-1938.

Modely z expozice byly dílem českých studentů architektury, byly opatřeny fotografiemi, nákresy a vysvětlujícími texty v angličtině.

Celý tento projekt, při němž měla švédská odborná i laická veřejnost možnost se seznámit se zajímavým obdobím české architektury, vznikl ve spolupráci Českého centra, Fakulty architektury Královské technické školy ve Stockholmu a Fakulty Architektury ČVUT Praha. (mk)

*Zemřel režisér Josef Kořán

V únoru zemřel v Praze ve věku 80 let filmový dokumentarista Josef Kořán.

Teoretik amatérského filmu, publicista a kritik Josef Kořán byl také v minulosti dramaturgem a režisérem Krátkého filmu Praha. Ve svých filmech z 60. a 70. let prokázal svůj hluboký vztah k umění a to především k hudbě. Vytvořil zajímavé filmové portréty uměleckých osobností - v letech 1973-1977 to byl televizní cyklus Dílo a osobnost. Jeho filmografie zahrnuje například snímky Variace na ticho, Stavitel z Barcelony, Český kantor, Antonín Dvořák, Černobílé kontrapunky a další. (mk)

*Zemřel Dobroslav Líbal

Ve věku 90 let zemřel v Praze nejnámější český památkář Dobroslav Líbal.

Líbal pracoval ve Státním ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů a zde se mu podařilo vytvořit evropsky respektovanou metodiku stavebně-historických průzkumů. Od roku 1990 přednášel na Univerzitě Karlově a stal se nositelem významných cen - v roce 1995 obdržel Evropskou cenu památkové péče a v roce 1999 získal Státní cenu za památkovou péči.

Dobroslav Líbal zasvětil celý svůj život výzkumu a ochraně stavebních památek. Zásadní význam má jeho činnost v oblasti poznávání českého kulturního dědictví i jeho příspěvi k teorii a praxi památkové péče jako moderního oboru.

Líbalova publikační činnost zahrnuje dvě monografie Staré Město pražské a Katedrála sv. Víta. Jeho poslední publikací byly Architektonické proměny Prahy v jedenácti stoletích. (mk)

*Přístup knihoven k informacím o EU

Know a Europe je název exkluzivního on-line zdroje informací o Evropské unii, který je v letošním roce zdarma přístupný veřejným knihovnám, muzeím, galeriím, vysokým školám a dalším institucím v České republice. Umožňuje to národní licence pro přístup k této službě, kterou zajistila Národní knihovna.

Díky Know a Europe bude možné rychle a efektivně prohledávat velké množství informací z nejrůznějších oblastí. Lze rovněž získávat fakta a číselné údaje o členských státech Evropské unie, sledovat legislativní procesy Evropské unie nebo získávat informace o mezinárodních organizacích působících v Evropě.

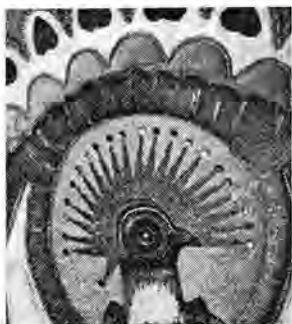
Službu Know a Europe může veřejnost využívat hlavně prostřednictvím veřejných knihoven, kterým stačí pro přístup k národní licenci vyplnění registračního formuláře. (mk)

*Vyšla publikace o Obecním domě v Praze

Obecní dům hlavního města Prahy, to je název výpravné publikace, která provede čtenáře po této unikátní stavbě nedávno rekonstruované (1994 - 1997).

Dílo, jenž obsahuje 530 barevných fotografií zkoncipoval František Laudát a vydal Obecní dům v Praze. Fotografie zachycují nejen všem dobře známé prostory například Smetanovy síně, Francouzské restaurace, Riegrova sálu, Sladkovského sálu a dalších, ale i nově vzniklé interiéry, jakými je třeba apartmá dirigenta v podkroví nad Smetanovou síní.

Velmi působivé jsou i fotografie detailů vnější i vnitřní výzdoby jako jsou například dlaždice, obklady a podobně, které při běžném provozu unikají pozornosti. (mk)

Detail závěsu před dveřmi Primátorského sálu

*Výstava Jiřího Davida "Bez soucitu"

Fotografický cyklus státnických portrétů byl v minulých dnech vystaven ve Špátlově galerii v Praze.

Autorem výstavy byl výtvarník Jiří David, který se ve svém díle vyjadřuje prostřednictvím obrazu nebo fotografie. David je především glosátorem současnosti a zároveň se ve své tvorbě nevyhýbá různým experimentům.

Expozice ve Špátlově galerii představila sedmáct portrétů například Tonyho Blaira, Kofi Anana, Vladimíra Putina, Václava Havla a mnoha dalších, které měli jedno společné - všichni totiž plakali a měli voskově působící - počítačem upravenou - pleť. Slzy všech těchto významných osobností patřily Jiřímu Davidovi - byly nafotografovány a přemístěny pomocí zařízení Quantel Grafic Paintbox 2.

Jiří David sám označil současný svět za příliš pragmatický, slzy na portrétech prozrazovaly soucítí. Výtvarník tak "donutil" politiky plakat, projevit soucítí a dojetí.

Sedmáct osobností pláče Davidovými slzami

Davidova schopnost nacházet nová a neotřelá témata, zprostředkovávat jejich zpracování a zajistit i potřebnou publicitu nachází příznivou odezvu, často i mimo výstavní síně. (mk)

*Slovenské divadlo v Praze

V pražském Divadle skončil sedmý ročník festivalu Slovenské divadlo v Praze.

Cílem dramaturgů této přehlídky bylo představit hry současných autorů v širokém žánrovém rozpětí. Nejvíce očekávané bylo představení Divadla GunaGU Bratislava, které uvedlo hru pětinásobného držitele Radokovy ceny Viliama Klimáčka Čechov-boxer. Tématem hry je propojení skutečných úseků z Čechovovy biografie s fikcí.

Zájem vzbudila i inscenace Štúdia Štátneho divadla Košice Roberto Zucco. Jejím režisérem je Roman Polák, který tak již podruhé - po Návratu do pouště v Činoherním klubu v Praze - uvedl hru Bernarda-Marie Koltese. Hra je spojením poeticky vyprávěného příběhu masového vraha s mýtem i konkrétními citacemi z děl světové literatury.

Sedmý ročník Slovenského divadla v Praze osvědčil svoji opodstatněnost v pražském divadelním životě a zároveň dokázal, že svoje divácké zázemí si vždycky najde. (mk)

*Dny české kultury v Norsku

Ve dnech 1. - 9.3. se pod názvem Pražské jaro v Drammen konaly Dny české kultury v Norském království.

Přehlídka nabízela českou kulturu z různých oblastí, například Pražský komorní balet s choreografiemi na hudbu Dvořákových Slovanských tanců a Stabat Mater a Janáčkovy Sonáty, loutkové představení Don Giovanni divadla Mozart, vystoupení brněnského souboru Cymbelín se Zuzanou Lapčíkovou a romskou zpěvačkou Janou Bikárovou.

Městská knihovna v Drammen uspořádala výstavu o Jaroslavu Seifertovi při příležitosti básníka loňského 100. výročí narození. (mk)

*Dějiny českého filmu v televizi

Česká televize začala vysílat nový televizní cyklus Tváře českého filmu, který bude mapovat vývoj české kinematografie. Mozaiku z názorů a osobních svědectví dvou stovek osobností z řad tvůrců, kritiků a filmových historiků se pokusili vytvořit autoři tohoto projektu.

V cyklu se objeví a budou hovořit téměř všichni čeští režiséři, kteří žijí v České republice, ale nebudou chybět ani slavné osobnosti, žijící v zahraničí - například Miloš Forman nebo Ivan Passer. Tváře českého filmu nabízejí také množství ukázek z filmů, jejich získání tvořilo zřejmě tu nejnáročnější součást projektu.

Každý díl cyklu je věnován vývoji jednoho typu filmů. První díl nesl název Český filmový humor a komedie jako taková je pak zastoupena ještě v dalších třech dílech. Dva díly byly věnovány také tématu film a politika.

Pořad by měl být svoji strukturou i zpracováním atraktivní pro širokou veřejnost. (mk)

*V Národním divadle byly uděleny ceny Thalie za mimořádné jevištní výkony v roce 2001

Ocenění za celoživotní mistrovství získali dlouholetý sólista baletu a choreograf Jiří Blažek a činoherec Lubor Tokoš. V muzikálové kategorii cenu získala Marta Kubišová za výkon v komorním muzikálu Líp se loučí v neděli. Jiří Suchý dostal výroční cenu Thalie jako zvláštní ocenění za minulý rok. Vítězi kategorie činohry jsou Blanka Bohdanová a Josef Somr.

poznámka redakce: O vysokém hereckém a recitačním umění herce Národního divadla Josefa Somra se mohli přesvědčit diváci i ve Vídni, kdyby navštívili Klubem pořádaný hudebně literární pořad.

*Karlový Vary chystají světovou premiéru opery Otmara Máchy

Světovou premiéru ukázek nové opery soudobého českého skladatele Otmara Máchy Nenávistná láska chystá Městské divadlo v Karlových Varech. Provedení fragmentu dosud nehraného díla je součástí ojedinělého projektu, jehož cílem je dát příležitost mladým operním pěvcům, laureátům Mezinárodní pěvecké soutěže Antonína Dvořáka, která se každoročně koná v Karlových Varech. Ojedinělé představení je výsledkem spolupráce karlovarského divadla, Mezinárodního pěveckého centra Antonína Dvořáka a Státní opery Praha.

*Šéfdirigentem České filharmonie bude po Ashkenazym Zdeněk Macal

Čechoameričan Zdeněk Macal se stane po Vladimíru Ashkenazym šéfdirigentem České filharmonie. Její ředitel Václav Riedlbauch ČTK informoval, že v čele orchestru bude Macal stát od koncertní sezóny 2003/2004. Jako šéfdirigenta si někteří členové tělesa přáli Macala už v 90. letech po odchodu Gerda Albrechta. Stal se jim však tehdy Ashkenazy, který v Praze skončí v roce 2003. Šestašedesátiletý Zdeněk Macal je od loňského podzimu dirigentem Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK, kde působil již v 60. letech. V této

funkci se má poprvé představit v dubnu a v červnu.

*Náprstkovo muzeum vydalo poslední díl diskotéky Karla Čapka

Šestý díl výběru ze sbírky gramofonových desek spisovatele Karla Čapka vydává v těchto dnech na CD-ROM Náprstkovo muzeum. Posledním nosičem uzavřeli odborníci muzea projekt, který začal před pěti lety. V roce 1999 již připravili edici pěti CD s mimoevropskou hudbou, nová nahrávka zahrnuje hudbu z Evropy od Skandinávie po Středomoří. Sbírkou 480 gramodesek získalo Náprstkovo muzeum v roce 1981 od rodiny herečky Olgy Scheinpflugové, Čapkovy ženy. Projekt zachrany poškozených nahrávek začal v roce 1997, kdy jej Česká komise při UNESCO zařadila do projektu Pamět světa. "Chtěli jsme zachovat nahrávky v nezměněné podobě a zároveň k nim zajistit přístup odborné veřejnosti," řekla vedoucí knihovny muzea Milena Secká. Kromě unikátních nahrávek, které Čapek shromáždil v letech 1927 až 1932, obsahuje CD-ROM i vysvětlující texty, ukázky původních obalů i Čapkovy poznámky. Nahrávky, jež byly mnohdy unikátní již v době svého vzniku, Čapek získával různými způsoby. Některé desky pocházejí z malých edic vydaných pro sběratele, jiné darovaly Čapkoví gramofonové firmy, o další žádal spisovatel tehdejší české diplomaty v zahraničí, kteří mu rádi vyhověli.

* Ocenění na lipském knižním veletrhu pro Ludvíka Kunderu

Cenu za celoživotní dílo dotovanou částkou 5000 eur a oceňující přínos ke zprostředkování české a německé literatury převzal na lipském mezinárodním knižním veletrhu spisovatel a překladatel Ludvík Kundera. Německý literát Wulf Kirsten ve svém laudatiu hovořil o neobyčejné posedlosti, vášnivosti a lásce k literatuře, s níž Kundera ve svém životě čelil obdobím útlaku.

Kundera, který nedávno oslavil 82. narozeniny, je známý

nejen jako básník, spisovatel a překladatel, ale také jako výtvarník. Po potlačení pražského jara 1968 byl postižen zákazem publikovat a mimo jiné se pod pseudonymem věnoval překladům německé a české poezie.

* Festival Pražské jaro je již ze dvou třetin vyprodán

Letošní ročník mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro, jehož třítydenní program začíná tradičně 12. května, je již ze dvou třetin vyprodán. V pokladnách festivalu zbývá asi 10.000 vstupenek. Je to podle pořadatelů asi 35 procent celkové volné kapacity festivalu. Vyprodány jsou již mimo jiné oba zahajovací koncerty se Smetanovou Mou vlastní, recital Magdaleny Kožené i koncerty Národního symfonického orchestru z Washingtonu s Leonardem Slatkinem a České filharmonie s Vladimírem Ashkenazym.

* Nová výstava představuje Morstadtovy veduty českých měst

Dvousté výroční narození oblíbeného českého malíře vedut 19. století Vincence Morstadta připomene výstava v Muzeu hlavního města Prahy, která trvá do 26. května. Muzeum vystavuje téměř tři sta akvarelů, kreseb a grafických listů Prahy a řady dalších, především lázeňských českých měst. Návštěvníci uvidí i nezvyklé veduty na skle, kamenině a porcelánu i knižní ilustrace. Mohou nejen obdivovat rozsáhlé Morstadtovo dílo čítající stovky obrázků, ale také poznat mnohé ze života v 19. století.

Vincenc Morstadt se narodil 17. dubna 1802 v Kolíně. Nevystudoval výtvarný obor, ale pražskou právnickou fakultu a nastoupil jako úředník k pražskému magistrátu. Později se stal přednostou soudu v Trutnově a poté soudním radou krajského soudu v Hradci Králové. Po odchodu do penze žil v Praze na Malé Straně, kde roku 1875 zemřel a byl pohřben na Malostranském hřbitově.

Výročí - Josef Svatopluk Machar a objev ve Wiener Stadt- und Landesbibliothek

17. března 1942, tedy před šedesáti lety, zemřel jeden z nejvýznamnějších českých básníků své doby, Josef Svatopluk Machar. Jeho jméno je zároveň neodmyslitelně spojeno s českou Vídní. Vždyť zde žil od roku 1889 až do konce 1. světové války. Díky protekci získal místo úředníka v Bodencreditbank a mnohé významné představitel této instituce také později ztvárnil ve svých mistrovských Vídeňských portrétech (1919). Přestože vídeňské prostředí nenáviděl, stal se před 1. světovou válkou jedním z nejpopulárnějších Čechů ve Vídni. To mu samozřejmě přinášelo někdy asi i trochu nežádoucí popularitu - ne nadarmo nazval Jaroslav Hašek jednu svou příhodu Jak jsme ve Vídni pumplí Machara. J. S. Machar, který se narodil v Kolíně 26. února 1864, patřil mezi přední stoupence Masarykova realismu a působil též jako předák Čs. strany pokrokové a fejetonista realistického listu Čas. Proslulost mu získala již první sbírka Confiteor I (1882), kde se představil jeho kritický duch opovrhující zbytečnými dekorativními příkrasami a planým vlastenčením. Českou společnost konce devatenáctého století provokoval svou kritikou díla Vítězslava Háška a skandál vyvolal manifest České moderny z roku 1895, na jehož formulaci se významně podílel. Signatáři manifestu, mezi které patřili např. i F. X. Šalda, O. Březina nebo A. Sova, v něm proklamovali nové požadavky na umění, které podle jejich představ nemělo již být pouhým přívěskem národního boje. J. S. Machar v době kolem přelomu devatenáctého století vydává své básnické sbírky, kterými se nesmazatelným písmem zapisuje do české literatury - vzniká román ve verších Magdalena nebo sbírka satirických veršů Boží bojovníci. Vychází také sbírka, jejíž název dostatečně vypovídá o Macharově vztahu k Vídni - jmenuje se Trístium Vindobona. Autor v ní ve stylu Ovidia vyjádřil svůj smutek z odloučení, svůj pocit vyhnance v cizácké Vídni. Za 1. světové války se účastnil odboje proti Rakousku-Uhersku a v roce 1916 byl proto i uvězněn. Po skončení války se konečně vrací do Čech, v letech 1918-20 působí jako poslanec Revolučního národního shromáždění, v roce 1919 je trochu překvapivě jmenován generálním inspektorem čs. armády a tuto funkci vykonává do roku 1924. Pokračuje i ve své literární tvorbě, zejména v monumentálním básnickém cyklu Svědomím věků. V roce 1921 vychází jako součást cyklu sbírka Oni věnovaná francouzské revoluci, ve stejném roku vydaná sbírka On je o Napoleonovi. Život v novém československém státě však

není takový, jak si ho J. S. Machar vysnil za chmurných vídeňských dnů. I zde se odehrávají nechutné zákulisní intriky, i zde bují korupce. V roce 1926 vychází Macharova sbírka s příznačným názvem Tristium Praga. Zatrpklý básník se postupně přiklání ke krajní pravici, k tzv. "protihradním silám". Částečně se jeho jméno objevovalo například ve spojitosti s ostře nacionalistickým hnutím Vlasta, které nemělo daleko k fašistickým myšlenkám. Právě duševní rozpoložení J. S. Machara v tomto období zajímavě dokumentuje i dopis nedávno objevený ve Wiener Stadt- und Landesbibliothek ve zde uložené části pozůstalosti germanisty a literárního historika Augusta Sauera. V kartonu 1 se zde nachází dopis J. S. Machara původci fondu datovaný 1. června 1926. Básník v něm velmi vřelými slovy děkuje za příjemné překvapení, které mu A. Sauer připravil svou knihou o F. Grillparzerovi. Zajímavá už je samotná skutečnost, že právě A. Sauerovi J. S. Machar. August Sauer se narodil 12. října 1855 ve Wiener Neustadt a v roce 1879 se habilitoval na vídeňské univerzitě. Věnoval se zejména německé literatuře osmnáctého a devatenáctého století. Proslavil se především jako vydavatel díla F. Grillparzera, F. Raimunda a A. Stiftera. Věnoval se také goethovským studiím, je autorem dvousvazkové knihy Goethe und Österreich, založil literárněvědný časopis Euphorion. Od roku 1883 působil jako univerzitní profesor v Grazu, roku 1886 přesídlil do Prahy, kde strávil zbytek svého života. Zde se aktivně zapojil do práce Gesellschaft zur Förderung deutscher Wissenschaft, Kunst und Literatur in Böhmen, která vznikla roku 1891 jako pandán České akademie věd a umění. A. Sauer patřil mezi její zakládající členy. V roce 1895 se stal hlavním zakladatelem listu Deutsche Arbeit, kolem kterého se měly soustřeďovat nejdůležitější představitelé německé vědy a umění v Čechách. Později, po 1. světové válce byl až do své smrti i předsedou zmiňované Gesellschaft zur Förderung deutscher Wissenschaft, Kunst und Literatur in Böhmen, respektive, jak se tehdy nazývala Deutsche Gesellschaft der Wissenschaften und Künste für die Tschechoslowakische Republik. Přestože nepatřil mezi agresivní radikály, nepochybně ho můžeme považovat za německého nacionalistu. I když se v jeho případě jednalo o nacionalismus starého ražení, který se lišil od pozdějšího nacistického třeštění, zdá se poněkud překvapivé, že s ním navázal vřelými slovy kontakt právě J. S. Machar, bojovník proti národní vlažnosti. Přesto se domníváme, že napsání objeveného dopisu nebylo pouhou formální zdvořilostí, bezprostřednost listu podobné variantě nenasvědčuje. Je třeba si uvědomit, že dopis vznikl v době, která byla z hlediska česko-německých vztahů relativně klidná, přesto působí vzhledem k pozicím odesilatele i adresáta v národních společnostech trochu zvláště. Snad se opět ukázalo, že nacionalisté různých zemí mají k sobě překvapivě velmi blízko. Koneckonců bývají ze stejného těsta, společně požadují opravdové horoucí přesvědčení, prožívají podobné emotivní vzruchy. Není vyloučeno, že J. S. Machar mohl v A. Sauerovi vycítit spřízněnou duši. Vždyť oba byli mužové devatenáctého století, oba milovali velké osobnosti. Můžeme dokonce spekulovat, že obdiv k velikosti u J. S. Machara dokonce převyšoval lásku k národu. V takovém případě by některé motivy děl F. Grillparzera, která nepochybně A. Sauer ve svém díle rozebíral, mohly silně rezonovat s jeho osobními pocity. Každopádně je nově objevený dopis velmi zajímavým dokladem o zákrutech vztahu Čechů a Němců v českých zemích ve 20. století.

(Martin Franc)

Historické recepty

V minulém čísle jsme uveřejnili několik receptů z nejstarší dochované české kuchařky. Snad by teď bylo nejlogičtější postupovat po proudu času a otisknout několik příkladů z kuchařské knihy časově navazující. Naše rubrika by však měla být pestrá, a proto jsme se rozhodli, že budeme recepty z dávných časů střídát kuchařskými předpisy novějšími, pocházejícími z minulého či předminulého století. K jejich přednostem patří, že na rozdíl od renesančních návodů si je snadno můžeme sami vyzkoušet. Jako první jsme vybraly tři recepty z Kuchařky Jitřenky pro chudé a střední vrstvy, kterou sestavila Anastasie B. Seidlová v letech 1883-1909. O kvalitě této knihy svědčí snad i skutečnost, že byla znovu vydána v roce 1993. Recepty skutečně vynikají praktičností a důkladností při popisování technologického postupu. O tom, že kuchařka byla skutečně určena i nižším středním vrstvám svědčí skutečnost, že do ní byly zařazeny i recepty na úpravu králičího masa. Přestože v této době ještě panovaly vůči tomuto druhu masa určité předsudky, stoupající drahota masa přispívala k postupnému rozšiřování jeho konzumace.

Králík na pražský způsob

Na kastrol se dá 14 dkg rozkrájené slaniny, asi jako slepičí vejce [velký] kousek másla, 1 rozkrájená cibule, kousek celeru, kousek mrkve a 3 kroužky petržele a nechá se dožluta osmažit. Potom se tam dá kapka hovězí polévky a půl lžičky papriky. Očištěný, osolený, na kousky pokrájený králík se tam vloží, nechá se dusit doměkka, poté se zalije koflíkem kyselé smetany, ve které se rozkvedlá lžička mouky. Zavařená omáčka se procedí a nalije na maso a přidá se do ní dle chuti citrónová šťáva a kůra.

Koláče české

České koláče jsou prý nejlepší, a proto si také české hos-

podyňky dávají na koláčích o posvícení nejméně záležet. Jednoduché vesnické koláče se zadělávají dobrým mlékem s přidáním rozpuštěného másla. 2 kg mouky, 30 dkg rozpuštěného másla, 3 hodně vrchovaté lžice cukru, půl lžice citrónové kůry, 5 dkg zmlazených kvasnic, neplná lžice soli a vlahého dobrého mléka tolik, aby těsto bylo vláčné, ne však tuhé. Nejdříve se kvasnice zmladí ve větším hrnku se čtvrtlitem mléka, přidá se lžička cukru a 4 vrchovaté lžice mouky a kvásek se dobře rozkvedlá. Mouka se dá na mísu, udělá se do ní důlek, pak se tam dají zmlazené kvasnice, rozpuštěné máslo a mléko, sůl, citrónová kůra, cukr, vše se zamíchá a ještě tolik vlažného mléka se přidá, aby bylo pěkně vláčné těsto, pak se dobře vypracuje vařečkou, až hází puchýře. Na dobře vypracovaném těstě mnoho záleží. Dobře vypracované těsto je hebké, kypré a pečivo z něj je jako nadýchané. Těsto se přikryje a nechá kynout asi 2 hodiny. Pak se dá vždy kousek na vál, nařezají se z něj kousky asi jako vlašské ořechy a pak v ruce nebo na vále dvě najednou, v každé ruce jeden, dělají se pěkné kuličky a kladou se na pomaštěné plechy. Někdo jiný, obyčejně když kuličky trošku zkynuly, tvoří z nich koláčky. Vyhlobí si totiž prstem v kuličce doliček a zvětšuje ho, až je uprostřed pro povidla vyhloubená mezera. Kolem zůstane pěkně kulatý okolek asi půl centimetru, a proto se také kulička zvětší, když chceme z toho větší koláč. Koláčů se takto udělá mnoho plechů, plní se povidly, mákem, tvarohem. Když se dají do koláčů povidla, tak se zdobí na dlouhé kousičky pokrájenými mandlemi, dělá se z nich na koláč hvězdička; taktéž se zdobí mandlemi makové koláče, tvarohové zase malými hrozinkami.

Křepelky po vídeňsku

Dobře očištěné a vykuchané křepelky se osolí a pečou se na másle 15 minut. Mezitím se na plátky rozkrájí kousek slaniny a osmaží při křepelkách. Pak se dá na mísu vždy plátek osmažené slaniny a křepelka se na něj položí a polije šťávou.

(MaFr)

ČSSD před volbami láká voliče populárními kroky

Vládnoucí sociální demokracie si dává záležet, aby populární kroky správně načasovala do vrcholící volební kampaně. Její ministři se předhánějí v nápadech, jak zlepšit život svým voličům: nabízejí levné půjčky na nové byty, hypotéky na starší, březnové zvýšení platů úředníkům, lékařům či učitelům, mírnější zdražení elektřiny. A navzdory nesouhlasu Ústavního soudu stále drží regulované nájmy. Politici zdůrazňují, že je to čistě náhodná shoda okolností. Právě podpora bydlení však ukazuje předvolební načasování nejvýrazněji. Byla jedním z pilířů vládního programu. Tři roky se nic nedělo. Prvního činu se lidé dočkají pár týdnů před volbami. Od dubna vláda nabídne mladým lidem dvoustetšestisícovou půjčku na bydlení s úrokem tři procenta. Před dvěma lety Zemanův kabinet podobnou půjčku zrušil. Označil ji za zneužívanou. Ještě do voleb přijdou sociální demokraté s nabídkou dotovaných hypoték na starší byty. Mluví o nich od roku 1998. Není to přitom žádný speciální projekt, na němž by bylo nutné pracovat mnoho měsíců. Úvěry na nové byty podporují vlády již od roku 1995. Současný systém se jen rozšíří o starší byty. Chování Zemanových ministrů lze srovnávat snad pouze s Klausovým kabinetem z let 1992 až 1996.

Korunu všemu nasadil ministr dopravy Jaromír Schling, který přišel s požadavkem, aby stát dal až 90 tisíc korun lidem, kteří si nechají sešrotovat svůj vůz starší patnácti let a koupí si nový nejvýše za 250 tisíc. Takových aut, kterých by se návrh týkal, jezdí po republice více než třetina - přes 1,2 milionu. Znamená to, že kdyby se návrh podařilo prosadit a využili by ho všichni, státní pokladna by přišla o 112 miliard korun. "Sílený nápad z kategorie předvolebních triků," reagoval exministr dopravy Martin Říman (ODS). Naopak premiér a předseda ČSSD Vladimír Špidla souvislost s volbami odmítá. Tvrdí, že tady jde především o větší bezpečnost na vozovkách a zlepšení životního prostředí. "Náš dopravní park je zoufale zastaralý a stará auta nemají odpovídající bezpečnost. Počet mrtvých na počet nehod je u nás sedmkrát větší než ve Velké Británii nebo ve Švédsku," řekl Špidla. V Česku je průměrné stáří aut 13,6 roku.

jp

Kavanův tajemník koupil nemovitosti za miliony

Bývalý tajemník ministra zahraničí Jana Kavana Karel Srba, který byl zapleten do podivných machinací kolem pronájmu českého domu v Moskvě a vyšetřuje jej kvůli tomu policie, v minulých letech nakoupil pozemky, postavil dům a rekonstruoval zpustlé zemědělské usedlosti za více než deset milionů korun. Ve funkcích státního úředníka - nejprve na ministerstvu zdravotnictví, později na ministerstvu zahraničí - si na to Karel Srba rozhodně vydělat nemohl. Jeho poslední plat se pohyboval kolem čtyřiceti tisíc. Kde na investice do nemovitostí vzal? "Já jsem to kupoval proto, že mi na to dala matka. Byly to její peníze," říká Karel Srba k tomu, že si pořídil a nákladně rekonstruoval dva statky ve Stochově poblíž Kladna. Srbova matka po celá léta pracuje jako úřednice v Kovošrotu. Jak vysvětluje, že s z ní stala milionářka? "Peníze jsem měla doma v krabici. Manžel, když ještě žil, vždycy přišel, dal mi obálku a říkal: To je na starý kolena," prohlásila nedávno Marie Srbová. Námitku, že kdyby to byla pravda, tak peníze od manžela, který zemřel před sedmi lety, by museli už kvůli povinnému kolkování při rozdělení Československa dvakrát přinést do banky, kde je museli aspoň dočasně nechat na účtu, Srbová odbyla slovy: "O tohle se staral manžel, on byl ekonom."

Srba koupil někdejší zemědělskou usedlost za 800 000 korun, sousední statek, díky kterému vznikla ze dvou stavení obří farma, koupil až půl roku později. Manželé Fišerovi ho původně prodat nechtěli. "Statek ale vyhořel a když jsme si nechávali odhadnout, kolik by nás přišla oprava, zjistili jsme, že na to nemáme. Tak jsme ho museli prodat," uvedl Miloslav Fišer. Požár vyšetřovala policie, ale kdo a proč ho založil, nezjistila. Jisté je jen to, že si kdosi udělal na půdě neobydleného domu ohniček. Srba Fišerovým zaplatil 1,15 milionu korun hned 20. října 2000 při podpisu kupní smlouvy. V tu chvíli se Karel Srba podle záznamů v pozemkových knihách stal vlastníkem značného majetku: 11,5 hektaru orné půdy, 1,5 hektaru zahrad a tři budov, které mají včetně nádvorí 4,6 hektaru.

jp

USA se bojí, že Češi neudrží nic v tajnosti

Šéf premiérových poradců Miroslav Šlouf a několik dalších lidí, jimiž se obklopil předseda české vlády Miloš Zeman, se stávají hrozbou pro udržení důvěryhodnosti Česka v očích partnerů v Severoatlantické alianci. Spojené státy, nejdůležitější ze spojenců, kvůli těmto lidem vážně zvažují, zda Česku poskytnou supertajné informace o svých jaderných zbraních. USA ztrácejí důvěru v českou schopnost udržet v tajnosti přísně důvěrné dokumenty NATO. Lidé v nejbližším okolí českého premiéra buď nemají bezpečnostní prověrku, nebo se stýkají s osobami, jež jsou pro spojence velmi nedůvěryhodné. Američany navíc znepokojuje, že jim Česko nedokáže zaručit, že po Šloufově odchodu nenastoupí na jeho místo někdo podobně nedůvěryhodný. "Zašlo to příliš daleko. Američanům dochází kvůli české bohorovnosti k aliančním bezpečnostním pravidlům trpělivost," uvedl vysoce postavený český diplomat. "Je pravděpodobné, že s Prahou neratifikují smlouvu ATOMAL, která by Česku umožnila přístup k datům o jaderných zbraních," řekl.

Na základě smlouvy ATOMAL poskytují USA informace o jednotlivých typech jaderných zbraní a jejich účincích. Tyto informace jsou podle standardů NATO klasifikovány jako "přísně tajné - ATOMAL". Přístup k nim má ještě menší okruh lidí než u jiných tajných dokumentů. Význam dokumentu spatřují alianční experti vedle vojenského především v jeho politické hodnotě. Věc se má takto: pokud USA smlouvu s Českem neratifikují, Washington už ani nemůže dát jasněji najevo, že svému spojenci nevěří. Česko by tím získalo punc druhořadé země v NATO, před níž je třeba mít se při důležitých jednáních na pozoru a zavírat pro jistotu dveře. I ministr zahraničí Jan Kavan připouští, že pokud by z ratifikace sešlo, bylo by to pro Prahu nepřijemné. "Šlo by o nepříznivý signál, jímž by se vláda musela okamžitě vážně zabývat. Předpokládám ale, že kdyby USA měly o nás takto závažné pochyby, dozvěděl bych se to od nich oficiálně. A to se nestalo - dokonce ani neoficiálně," tvrdí Kavan. Washington však již podle důvěryhodných zdrojů tlumočil českému velvyslanci v USA Martinu Paloušovi vážné pochyby nad spolehlivostí českých záruk, že přes Prahu neunikají tajné informace, jež dostává od spojenců.

jp

Soud osvobodil lovce komunistů Vladimíra Hučína

Bývalý důstojník BIS a lovec komunistů Vladimír Hučín, který léta upozorňoval na soudce zkompromitované komunistickou minulostí, je po několika měsících opět na svobodě. Soud jej zprostil obžaloby, která ho vynila, že v boji proti někdejšímu pohlavárům porušoval platné zákony. V porovnání s těmi, s nimiž bojuje, byl obžalován rychle - ani ne po roce vyšetřování. Státní zástupce vinil Hučína ze sedmi trestných činů. Mimo jiné z toho, že naváděl své agenty z prostředí levicového extremismu k organizovaným vystoupením nebo položení bomby, aby pak měl sám proti čemu bojovat. Policie také tvrdí, že u něj našla zbraně a výbušniny. Hučína přišly k soudu podpořit desítky jeho příznivců. Ti v soudní síni tleskali, pískali a vykřikovali, až je soud vykázal ven. Vladimíra Hučína přivedlo asi dvacet příslušníků ostrahy. Bývalý zpravodajec byl v košili, v níž ho policie před rokem zatkla, měl rozčuchané, neostříhané vlasy. "Budu bojovat, vydržím a vyhraju. Vydržel jsem i horší," vykřikl na chodbě. Hučín je obžalován mimo jiné z nedovoleného ozbrojování, šíření poplašné zprávy, zneužití pravomoci veřejného činitele, neposlechnutí rozkazu či ohrožování utajené skutečnosti. Policisté u něho doma našli náboje, zbraně, výbušniny a tajné dokumenty kontrarozvědky.

jp

Hrad se brání nařčení sněmovny, kritizovaný případ je prý složitý

Prezidentská kancelář se brání útoku poslanců, kteří vyjádřili nespokojenost s prací prezidenta Václava Havla. Hrad se ale hájí tím, že případ byl velmi složitý. Prezident Havel přitom sám často kritizuje soudy za to, že jsou pomalé. "Ta událost je více než 50 let stará a její prověření a prošetření si vyžaduje naprosto mimořádné nasazení a mimořádné prostředky," řekl prezidentův mluvčí Ladislav Špaček. I když pracovníci prezidentské kanceláře spis posuzovali téměř tři roky, nakonec nedospěli k žádnému závěru. "Mimořádná složitost tohoto případu nás nakonec dovedla k tomu, že jsme nemohli zaujmout s plnou odpovědností stanovisko kladné, či záporné," dodal Špaček.

STEM

Zeman urazil Palestince

Koho všeho už český premiér Miloš Zeman urazil? Novináře, své politické rivaly, ale i spolustraníky, prezidentovu choť, sudetské Němce, Rakušany a naposledy se obul do Palestinců takovým rázným způsobem, že dvě arabské země okamžitě zrušily Zemanovy plánované návštěvy. Zeman totiž na návštěvě v Izraeli nepřímo prohlásil, že palestinský vůdce Jásir Arafat je terorista a srovnal jej s Adolfem Hitlerem. Nepřímo se také přihlásil k myšlence odsunu Palestinců.

Svímy názory, které citoval deník Haarec, potěšil pouze své hostitele. Zeman dále totiž prohlásil, že s teroristy se nemá jednat, ale bojovat. "Každý politický vůdce, který respektuje nebo jen toleruje politický terorismus jako legitimní nástroj své politické kampaně, a já jsem definoval terorismus jako úmyslné zabíjení civilistů, jakýkoliv politický vůdce takového typu je teroristou," řekl český premiér. Odpověděl tak na dotaz, zda Arafata řadí do skupiny těch, s nimiž se nelze posadit k jednacímu stolu. "Jásir Arafat díky bohu není mým partnerem," podotkl rovněž. Postoj Miloše Zemana ocenil izraelský ministr zahraničí Šimon Peres, který prohlásil, že Izrael by podobná slova chtěl slyšet i od ostatních evropských představitelů. Peres byl však nadlouho posledním politikem, který Zemana za jeho výroky pochválil. Německo, Francie, představitelé Evropské unie, ale také třeba Egypt nebo téměř celá domácí politická scéna dali všichni najevo pobouření nad rozhovorem Miloše Zemana pro izraelský list Haarec. Zeman se druhý den hájil tím, že za výroky může nedokonalá angličtina a jedna tečka špatně umístěná ve větě. Odsunem Palestinců pak prý neměl na mysli nic jiného než "vyhnání vyjednavců od jednacího stolu". Ještě předtím člen Evropské komise Günter Verheugen - který jinak vždy mluví o Zemanovi jako o svém příteli - řekl, že premiéřův výrok není tím jazykem, který EU očekává od budoucí členské země. Prezident Václav Havel vzkázal do Evropy, že česká zahraniční politika se nemění, a Miloši Zemanovi, že je jeho výroky hluboce znepokojen. Předseda sněmovny Václav Klaus je označil dokonce za naprosto šílené. Po Zemanově vysvětlení, jak své výroky mínil, si v sidle EU oddychli. Španělský ministr zahraničí Josep Piqué, jehož země unii předsedá, řekl, že znepokojení je zažehnáno.

jp

Stát zveřejní jména spolupracovníků StB

Poslanci definitivně otevřeli Pandořinu skříňku, po měsících sporů rozhodli, že tajemství komunistického režimu už nebudou ukryta v archivech. Speciální zákon umožní každému seznámit se podrobně s činností jednotlivých agentů StB. A také se jmenným seznamem všech spolupracovníků tajné policie. "Každý si bude moci zjistit, jakou činnost vykazoval ten či onen agent StB. Myslím, že je v zájmu naší společnosti, aby tyto informace byly veřejně přístupné," řekla senátorka Dagmar Lastovecká (ODS), která zákon prosazovala. Co přesně přinese nový zákon? Třeba možnost obrátit se na ministerstvo vnitra s dotazem, zda je konkrétní člověk - soused, podnikatel či politik - evidován jako spolupracovník StB. Pokud ano, pak bude moci nahlédnout do jeho svazku. Někteří právníci, historici a odborníci však varují, že tímto zákonem byla odpálena časovaná bomba - že odstartuje vlna soudních sporů a skandálů. "Oni si přece vymýšleli, lhali, a to má být dnes zveřejněno?" ptal se veřejně například bývalý disident Petr Uhl. "Chci vědět, kdo všechno na mě donášel, o jaké lidi se jednalo. Určitě nového zákona využiji," prohlásil jiný disident Zbyněk Čeřovský, kterého pronásledovala komunistická tajná policie a v roce 1984 emigroval. Dodnes se nedostal ke všem "svým" archivním materiálům. Jako tajné jsou totiž stále vedeny spisy, které o jeho zahraniční činnosti vedla komunistická rozvědka. Nový zákon umožní emigrantům nahlédnout do spisů, které o nich vedli obávaní komunističtí rozvědčiči. Ti totiž slídili po občanech Československa i daleko za hranicemi jejich rodné země. "Ze znění zákona vyplývá, že budeme zpřístupňovat materiály, které se týkají činnosti rozvědky proti exilu, což nám dosavadní právní úprava neumožňovala. Nemůžeme však poskytovat informace o cizích státních příslušnících," uvedl Daniel Radoměřský, ředitel administrativního odboru Ústavu pro zahraniční styky a informace (ÚZSI), což je instituce, která spravuje archivy bývalé komunistické rozvědky. Emigranti se už nikdy nedozvědí jména cizinců, kteří na ně donášeli československé tajné policii. Základní pravidlo, kterým se nový zákon řídí, totiž zní: "Nemůžeme ovlivňovat osudy lidí, kteří nejsou našimi občany."

jp

Poslanecká sněmovna vyjádřila nespokojenost s prací prezidenta Václava Havla

Poprvé v téměř desetileté historii samostatné České republiky vyjádřila Poslanecká sněmovna nespokojenost s prací prezidenta Václava Havla. Vadilo jí, že prezidentská kancelář bez jakéhokoli rozhodnutí zhruba tři roky držela spisy o případu, který se řadí mezi zločiny komunismu. Nepřímá kritika prezidenta zazněla při projednávání odpovědi ministra spravedlnosti Jaroslava Bureše na interpelaci místopředsedy sněmovny Ivana Langra (ODS).

Také předseda ČSSD a vicepremiér Vladimír Špidla vnímal postoj sněmovny jako výraz nespokojenosti s prezidentovým postupem. "Jestliže případ leží přibližně dva a půl roku v Kanceláři prezidenta republiky a není řešen, tak si myslím, že si těžko mohou vyložit to hlasování (sněmovny) jinak," řekl ČTK.

Komunistický poslanec Dalibor Matulka si ale není jistý, zda prezident pochopí, že sněmovna dnes fakticky vyjádřila nesouhlas s jeho počínáním. Matulka si myslí, že sněmovna měla Havla požádat, aby přišel na její jednání a svůj postup vysvětlil.

Předseda lidovců Cyril Svoboda označil výsledek jednání sněmovny za politickou kritiku prezidenta. Nicméně i podle něj posuzování Kvapilova spisu v prezidentské kanceláři trvalo dlouho.

Odpovědnost soudů za průtahy při objasňování Kvapilova případu odmítá ministr Bureš. "V postupu soudu ani mého předchůdce žádné průtahy nemožno sledovat ani na jednu vteřinu," řekl ČTK.

Nesouhlas s jeho odpovědí na Langrovu interpelaci, a tím i s postupem prezidenta, podpořili při hlasování sněmovny pouze všichni přítomní poslanci za ODS a ministr vnitra a místopředseda ČSSD Stanislav Gross. Jejich hlasy ale stačily, neboť z 200 členů dolní komory se hlasování účastnilo jen 80 poslanců. Nepřímou kritiku hlavy státu podpořilo 50 z nich.

Podle obžaloby zpravodajský důstojník ministerstva obrany Kvapil v listopadu 1951 zastřelil Kollmanna v prostoru Lesní louka u Folmavy, a to na německém území asi deset metrů za československou hranicí. Útok byl připraven, protože i Kollmann byl československým agentem a hrozilo, že v cizině vyrazí tajné informace.

Státní zastupitelství podalo obžalobu na Kvapila v květnu 1999. Kvapil poté požádal o milost. V prosinci 1999 předal bývalý ministr spravedlnosti Otakar Motejl žádost o milost a trestní spis o případu prezidentské kanceláři. Bylo totiž třeba zjistit, zda se na čin nevztahuje prezidentská amnestie z ledna 1990.

"Od té doby věc ležela v prezidentské kanceláři až do 12. března (2002), kdy byl spis vrácen zpět ministerstvu (spravedlnosti).

Jiří Hybš rot kš

Jan Fencel kupuje polnosti

Když sedlák Jan Fencel vstoupil v létě 1998 do vlády, musel kvůli zákonu o střetu zájmů oželeť příjmy plynoucí z několika zemědělských společností i rodinného slováckého statku. Konec rodinného farmaření to však zdaleka neznamenalo. Nejen proto, že své podíly v některých firmách převedl ministr Fencel na syna. Ministru zemědělství se za jeho téměř čtyřletou vládní kariéru totiž podařilo "zemědělský" majetek rodiny rozmnožit. Sám říká: "Naprostou většinu svých nespotebovaných příjmů investujeme s manželkou tak, jak to činili sedláci i v minulosti, do půdy." Za ministerské éry Fenclovi takto investovali dva miliony korun. On sám si ve vládě dodnes přišel na 3,2 milionu korun hrubého. V týdeníku Respekt si Jan Fencel před časem pochvaloval, že jako ministr snadno ušetří: "Ve vládní funkci nemám žádné výdaje, takže mohu svůj plat investovat." Za transakce s pozemky získal ministr v médiích nálepku spekulanta. Respekt a Česká televize jej obvinily, že díky funkci předsedy prezidia pozemkového fondu získal v Hodoníně od fondu lukrativní pozemky po obou stranách plánované dálnice. Ministr popírá, že by s pozemky, které vyměnil s pozemkovým fondem, hodlal obchodovat. "Půdu jsem si pořídit pouze s cílem na ni hospodařit," tvrdí Fencel. Fenclovi tak mají své pozemky po obou stranách budoucí dálnice, o níž se ví už od roku 1997. Ta se má začít stavět v příštích letech.

jp

UDÁLOSTI V KRÁTKOSTI

Češi už jsou v Afghánistánu

Skupina armádních už zkoumá v Afghánistánu možnosti vyslání českých vojáků. O začátku případně, velmi pravděpodobně zatím jedná ministr obrany Jaroslav Tvrdík v Londýně se svým britským protějškem. Británie totiž vede mezinárodní misi proti terorismu v Afghánistánu. jp

Lidé důvěřují prezidentu Havlovi a předsedovi Senátu Pithartovi

Ze čtyř nejvyšších ústavních činitelů lidé v ČR nejvíce důvěřují prezidentu Václavu Havlovi a předsedovi Senátu Petru Pithartovi. Důvěřuje jim polovina dotázaných. Premiéra Miloše Zemana a předsedu sněmovny Václava Klause lidé vnímají spíše jako představitele politických stran, důvěřují jim většinou jejich voliči. Důvěra v tyto čtyři politiky se od loňského roku nijak nezměnila, vyplývá z březnového průzkumu Střediska empirických výzkumů. (STEM)

Ministr pomohl své firmě

Ministr dopravy Jaromír Schling v době, kdy už byl členem vlády, výrazně pomohl své firmě v Telči. Tím, že od ní koupil dům a pomohl jí zbavit se bankovního úvěru, získal zároveň větší vliv na fungování této společnosti. Ministr se tak podle některých právníků dostal do rozporu se zákonem o střetu zájmů, který ministrům zakazuje jakkoliv se podílet na chodu soukromých firem. O co jde? Na první pohled takřka o nic zvláštního. V květnu 2000, měsíc po nástupu do vlády, Schling koupil dům s pozemkem v Telči v hodnotě 2,2 milionu korun. Po detailnějším prozkoumání kupní smlouvy, zástavního práva a znaleckého posudku se ukazuje, že transakce byla životně důležitá pro firmu Houdek a spol. Z této společnosti musel Schling jako ministr kvůli zákonu o střetu zájmů odejít. jp

Štrougal je nevinen, rozhodl soud. Proces však pokračuje

Lubomír Štrougal, bývalý komunistický premiér, může být zase klidný. Soud, který se vlekl od konce loňského roku, smetl ze stolu obžalobu, která ho posílala nejméně na tři roky do vězení. "Lubomír Štrougal se zprošťuje obžaloby," prohlásil

soudce Tomáš Hájek. V půlhodinovém odůvodnění svého verdiktu vysvětlil, že pro Štrougalovo odsouzení nenašel dostatek důkazů. Bývalý předseda vlády odcházel ze soudní síně s úsměvem. "Odvolávám se," prohlásila okamžitě po verdiktu státní zástupkyně Eva Zářecká. Znamená to, že spor bude pokračovat, tentokrát u pražského městského soudu. Štrougal čelil podezření, že v pětadesátém roce, když byl ministrem vnitra, zmařil potrestání tří příslušníků StB podezřelých z vražd a mučení. Štrougalovu vinu obžaloba dokládala malým lístkem s textem: "Neprovádět žádná opatření, ponechat věc v klidu." Jenže soudce tento důkaz očividně nepřesvědčil. "Je tu lístek, jehož autentičnost dosvědčuje jediný svědek," prohlásil soudce. Lubomír Štrougal znovu zopakoval, že se ničeho nezákonného nedopustil. "Žádné nezákonnosti jsem netoleroval," prohlásil u soudu.

jp

Šéfové StB mají podmínku

Náčelníci významných útvarů Státní bezpečnosti nepůjdou za týrání disidentů za mříže, ačkoliv jejich podřízené vězeňská cela čeká. Organizátorům akce Asanace, při které pracovníci StB nelegálně přinutili některé nepohodlné lidi k vystěhování z republiky, soud uložil podmíněné tresty. O den dříve přitom jiný soud rozhodl, že níže postavení pracovníci StB, kteří byli v akci pouze řadovými figurkami, do vězení půjdou. "Právo je zde postavené na hlavu. Ten, kdo nese větší odpovědnost, má dostat větší trest. Představte si, že by takto soudili v Norimberku. Že by třeba Göring dostal podmínku. Celý svět by se smál. A současně trnul hrůzou," řekl signatář Charty 77 a někdejší kancléř prezidenta Havla Ivan Medek, který se pod nátlakem StB musel z Československa vystěhovat. Vyhlášení rozsudku u Obvodního soudu pro Prahu 6 se zúčastnil jediný z obžalovaných, bývalý náčelník 10. správy ministerstva vnitra Vladimír Stárek. Pod jeho vedením v roce 1977 na rozkaz tehdejšího ministra vnitra Jaromíra Obziny Asanace začala. Obzinyvi trest zatím nehrozí, soudci zkoumají, zda ho nechrání poslanecká imunita ze sedmdesátých let. Stárek byl s podmíněným trestem očividně spokojen. S novináři odmítl mluvit, ale davem reportérů se prodíral se širokým úsměvem na tváři.

jp

Školné za studium na vysoké zatím studenti platit nebudou

Studenty veřejných vysokých škol nečeká placení školného. Tedy - zatím. Poslanci stejně jako již v letech 1994 a 1997 zamítli návrh poslanců Unie svobody, aby se školné platilo.

jp

Knížák je rasista, soudí Romové i umělci

Ředitele Národní galerie a člena Rady České televize Milana Knížáka označili významní romští představitelé a někteří umělci za rasistu. Knížák se o Romech velmi kriticky vyjádřil v lednovém rozhovoru pro MF DNES. "Nemůžeme stále tolerovat to, že když něco provede Rom, budeme to posuzovat jinak, než když něco provede Nerom," řekl například Knížák. Sám se hájí tím, že není rasistou, jen nazývá věci pravými jmény. "Pan Knížák se projevil jako mimořádný ignorant a hlupák," řekl jeden z iniciátorů dopisu, předseda Společenství Romů na Moravě Karel Holomek. Poslanci Unie svobody Vladimír Mlynář a Michal Lobkowicz podali interpelaci na ministra kultury Pavla Dostála. Ten se však Knížáka zastal. "Nebudu ho odvolávat," řekl ministr Dostál.

Vládní právník Teryngel nesmí být advokátem

Advokátní komora definitivně na pět let vyloučila ze svých řad právníka Jiřího Teryngla, který pracoval pro Úřad vlády. Důvodem je fakt, že v kauze, v níž šlo o sporný pronájem Českého domu v Moskvě, hájil obě strany sporu.

jp

Prezident? Favorité jsou Klaus a Pithart

Rok před prezidentskými volbami, které určí, kdo nahradí Václava Havla v nejprestižnější funkci, se nejruznější agentury pro výzkum veřejného mínění předhánějí v tipech na nového prezidenta. Bude to Klaus, Pithart nebo někdo třetí? Petr Pithart už se rozhodl, že bude kandidovat. Václav Klaus, se o kandidatuře vyjadřuje vyhýbavě, říká, že se nechystá na odpočinek do Portugalska jako Václav Havel ani na Vysočinu jako Miloš Zeman. Pithart a Klaus jsou nejžhavějšími kandidáty na funkci prezidenta. Klause jasně podporují budoucí poslanci ODS a menší část ČSSD. Pithartovi věří kandidáti Koalice, přijatelný je téměř pro polovinu sociálních demokratů. Ostatní, o nichž se v souvislosti s prezidentstvím mluví, ani zdaleka tak neuspěli.

jp

468 policistů odhaleno při zločinu

Ještě nikdy se tolik policistů nemuselo zpovídat ze zločinů. Inspekce ministra vnitra, která vyšetřuje trestné činy v policejním sboru, loni odhalila 468 příslušníků, kteří podle ní porušili zákon. Je to dvakrát více než například v roce 1997. Policisté podle výroční zprávy inspekce nejčastěji zneužívají svých pravomocí, berou úplatky nebo se podílejí na pojistných podvodech při dopravních nehodách.

jp

Referendum bude možné, sněmovna je těsně schválila

Čeští občané by měli dostat poprvé v historii možnost rozhodovat o vážných otázkách v referendu. Referendum, které bude podle návrhu ústavního zákona sloužit k rozhodování o zásadních problémech vnitřní nebo zahraniční politiky, má vyhlášovat prezident na návrh některé parlamentní komory, vlády nebo přímo občanů. Referendum dosud není možné v Česku vyhlásit, přestože s ním ústava už devět let počítá. Poslanec Marek Benda (ODS) prosadil, aby na vyhlášení referenda bylo nutných půl milionu podpisů, o dvě stě tisíc více, než zněl původní návrh. Aby sněmovna ústavní zákon přijala, musely pro něj zvednout ruku tři pětiny z dvou set poslanců; pro referendum jich hlasovalo přesně sto dvacet. Aby zákon začal platit, musí jej schválit i Senát.

jp

Česko chtějí v EU už všechny strany

Z bleskového výzkumu největšího českého deníku MF Dnes vyplynulo, že ani po červnových parlamentních volbách a ustavení nové vlády nemohou občané České republiky očekávat nijak dramatickou změnu výše daní, prudký růst činží, ale zřejmě ani školné na univerzitách nebo odchody do důchodu ve vyšším věku. Češi mohou počítat i s tím, že politická elita podpoří nejdůležitější změnu, která republiku čeká: vstup do Evropské unie.

jp

Volební kampaň Nezávislých povede Ivan Medek

Sdružení nezávislých kandidátů hodlá kandidovat v červnových volbách do Poslanecké sněmovny. V dubnu představí své kandidáty a lídry a hlavní téze volebního programu. Nezávislí se ve své volební kampani zaměří především na správní, daňovou a zdravotnickou reformu. Patří také k politickým silám, kteří požadují přímou volbu prezidenta.

Nezávislé kandidáty v Praze povede do voleb někdejší zpravodaj rozhlasové stanice Hlas Ameriky a prezidentův kancléř Ivan Medek. Medek v roce 1999 neúspěšně kandidoval do Senátu za čtyřkoalici.

Myslivci se vraždí mezi sebou

Myslivci v Čechách drží neslavný primát – málokterá jejich leč se obejde bez tragické události. Naposledy zastřelil člen mysliveckého sdružení na Luhačovicích omylem svého předsedu. Ani neustálá zveřejňování podobných tragédií na mysliveckých honech však zatím nepovedou ke zpřísnění podmínek pro používání loveckých zbraní. Státní orgány se zastřelenými lidmi na honech, s výjimkou běžného policejního vyšetřování, nebudou zabývat. Myslivci tak budou i nadále získávat zbraně a lovecké lístky stále stejně snadno. "Žádný úraz nebo smrt nechci zlehčovat, ale v celé republice lovci použijí zbraň v několika tisícovkách případů denně. Na tento počet je těch tragických událostí opravdu málo," řekl médiím Jaroslav Kostečka z Českomoravské myslivecké jednoty. Myslivci se hájí například tím, že tragických událostí na honech je daleko méně než dopravních nehod, při kterých také umírají lidé. Svou činnost srovnávají i s některými méně bezpečnými sporty.

jP

Jan Masaryk byl podle posudku znalce zavražděn

Jan Masaryk

Zlom ve vyšetřování okolností smrti někdejšího ministra zahraničí Jana Masaryka přinesl nový soudní posudek: podle něho byl československý diplomat v roce 1948 jednoznačně zavražděn. Pracovníci Úřadu pro vyšetřování zločinů komunismu ČTK řekli, že posudek Masarykova pádu z okna pomohl natolik, že je možné se zcela odpoutat od zbylých dosud zvažovaných verzí – sebevraždy či nešťastné náhody. Masaryk byl nalezen mrtev 10. března 1948 pod okny svého služebního bytu v Černínském paláci. Oficiální verze tehdy nastupujícího komunistického režimu hovořila o sebevraždě. Kvůli způsobu vyšetřování se ale objevily spekulace, že Masaryk byl zabit kvůli svým politickým postojům. Zkoumalo

se i to, zda z okna nevyšel nešťastnou náhodou. Renomovaný expert na posuzování pádů lidí z výšky Jiří Straus dospěl k závěru, že Masaryk byl zavražděn. "Byl to koordinovaný pád. Masaryk v plném vědomí očekával, že ho někdo vyhodí z okna," řekl profesor Straus v rozhovoru pro ČTK. Ve svém posudku uvedl, že k pádu přispěla vnější síla minimálně jedné osoby.

Ve Všetatech uctilo Palachovu památku přes 100 lidí

Památku Jana Palacha, který se v roce 1969 upálil na protest proti sovětské okupaci a počínající normalizaci, si v jeho rodných Všetatech na Mělnicku připomnělo zhruba 120 lidí. Pietní akt se v Palachově rodišti koná každoročně od roku 1990. Dvacetiletý Jan Palach, student Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, se 16. ledna 1969 na pražském Václavském náměstí polil hořlavinou a zapálil. Utrpěl těžké popáleniny, jimž o tři dny později podlehl. Jeho čin následovali další mladí lidé, Josef Hlavatý, Miroslav Malinka, Blanka Nacházelová a Jan Zajíc.

Smetana očima lékařů

Příčiny Smetanovy hluchoty a následující psychická choroba bývaly pociťovány jako společensky neúnosná témata. Monografie hudebního teoretika V. Balthasara z r. 1924, ve které se otevřeně mluvilo o luetickém onemocnění, vyvolala rozhořčenou reakci skladatelových ctitelů v čele se Zdeňkem Nejedlým i rozhněvanou odezvu v lékařských kruzích. Jejich protagonisté (prof. A. Heveroch ad.) vytvářeli složité konstrukce s cílem vyhnout se diagnóze p. p. (tj. dlouho se vlekoucí progresivní paralýza), kterou stanovil při pitvě prof. J. Hlava v roce 1884. Teprve antropologicko-lékařský výzkum, který po řadu let prováděl kolektiv vedený prof. Emanuelem Vlčkem, vynesl jednoznačnější závěr. Kloní se k původní Hlavově diagnóze, hovořící o stařecké demenci. Doplňuje ji pozdější medicínský objev, který upozorňuje na spojitost luetického onemocnění s vážnými poruchami sluchu. Podrobné výsledky výzkumu Smetanových pozůstatků uveřejnil prof. Vlček se širokým kolektivem lékařských specialistů v publikaci Bedřich Smetana, fyzická osobnost a hluchota, kterou vydalo nakladatelství Vesmír. Vedle medicínských a přírodovědeckých závěrů soustředili autoři i řadu dobových vzpomínek a dokumentů. V samém závěru připomínají velikost Smetanova hudebního génia: "Smetana byl až do poslední chvíle za svou uměleckou tvorbu odpovědný. V jeho chřadnoucí bytosti se vždy uplatňovaly vyšší duchovní schopnosti. Svá poslední díla tvořil v zoufalém zápasu s chorobou a vlastní závěrečnou tvorbou předstihl své současníky o celá desetiletí." (mma) – Právo

Pražané oslavovali hrdinství stíhačského esa Peřiny

Zhruba tři stovky lidí, včetně několika ministrů, si koncem března v Praze připomněly hrdinství jednoho z nejúspěšnějších válečných stíhačů britské RAF Františka Peřiny. Společenský večer nejen pro generálmajora Peřinu, jenž brzy oslaví 91. narozeniny, ale i pro další letecké veterány, připravily radnice městských částí Letňany a Prahy 13.

Všem zahrála skupina Taxmeni s písničkářem Pepou Fouskem. Poklonu válečným vysloužilcům složil ministr obrany Jaroslav Tvrdík. Podle něj jsou letci velkým vzorem pro nynější generaci vojáků. Vzpomenul zároveň památku těch, kteří za války padli.

Peřinu, přezdíváného "generál nebe", slavnost potěšila, píše ČTK. Bývalý letec byl nucen strávit za komunismu léta v exilu v USA. Při vzdušných taženích ve Francii a Velké Británii v letech 1940 až 1942 sestřelil více než deset nacistických letounů. Peřinu doprovázela manželka Anna. S ní je již dlouhých 62 let, přestože se museli za války odloučit již druhý den po svatbě.

Hypermarkety stále přitahují

I v roce 2001 rostl v české společnosti počet lidí, kteří dávají při nakupování přednost velkoplošným prodejnám - hypermarketům. Zajímavé přitom je, že přívrženci velkých obchodů nejsou většinou lidé z nízkých příjmových skupin, kteří by putovali za cenově výhodnějším zbožím. Naopak obvykle se podle odborníků jedná o lidi s vyššími příjmy s vcelku kladným vztahem ke značkovému zboží. Ostatně k většině významných hypermarketů jezdí lidé především automobily a peníze utracené za benzín finanční efekt nepochybně poněkud problematizují. Hlavní předností je však patrně možnost nakoupit prakticky vše na týden či čtrnáct dní v rámci jednoho místa navíc v libovolné době, tedy i třeba pozdě večer. To pochopitelně velmi vyhovuje i slušně vydělávajícím osobám, které neoplývají volným časem. Výzkumy ukázaly, že nejvíc se zvětšila právě skupina návštěvníků, kteří v hypermarketech dělají velké nákupy za pomoci automobilu.

(MaFr)

Čeští archeologové našli v Egyptě křížovou kost s nádorem

Českým egyptologům pracujícím na vykopávkách v Abúsíru se v polovině letošního března opět podařil jedinečný nález. Objevili totiž lidskou křížovou kost z počátku šestého století před našim letopočtem se stopami pokročilého stadia vzácné formy nádoru. Jde o první nález tohoto druhu na světě, který nyní odborníkům pomůže zjistit, kdy se nádorové onemocnění u lidí objevilo, případně jak jeho projevy ovlivnily rozvoj civilizace.

Nalezená křížová kost patří ženě, která před 2600 lety trpěla nádorem. Patrně měla velké bolesti a jen stěží se pohybovala. Pozůstatky ženy našli čeští archeologové v podzemní komoře kněze Iúfá, kde provádějí vykopávky. Pohřební komora ženy se nachází na dně šachty hluboké přes dvacet metrů, kterou museli předtím čeští vědci vyčistit od nánosů písku.

Samotné objevení hrobky kněze Iúfá českými egyptology před několika lety vyvolalo ve světě velký ohlas. Hrobka obsahovala bohatou pohřební výbavu a zapečetěný vápencový sarkofág, který ukrýval nádherně zdobenou rakev a mumii majitele. Převážnou většinu hrobek i pyramid v Egyptě dávno před příchodem archeologů vyloupili zloději. Byli po padesáti letech zas první, kdo našel podobnou hrobku nevyloupenou. V dubnu se čeští vědci chystají otevřít v hrobce zatím neprozkoumanou komoru.

Český egyptologický ústav působí v Abúsíru od roku 1975. Za tu dobu bylo objeveno mnoho unikátních nálezů převážně z období 5. dynastie, tedy 2500 let před našim letopočtem. Naposledy se podařilo najít asi 4000 let starou hrobku kněze a soudce Intneje. Čeští egyptologové mají jako jedna z mála světových expedic v Egyptě povolení k samostatným vykopávkám.

převzato z ČTK

Před 100 lety se narodil zakladatel čs. diabetologie Jiří Syllaba

Sté výročí narození zakladatele československé diabetologie, profesora Jiřího Syllaby, si jeho následovníci připomněli na přednáškovém večeru. Profesor Syllaba (1902-1997) byl synem Ladislava Syllaby, který léčil prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. Po studiu na lékařské fakultě pracoval jako asistent fyziologického ústavu a strávil rok na stáži v Anglii. V letech 1944 až 1945 byl vězněn v Malé terezínské pevnosti jako člen ilegální odbojové skupiny Národ. Syllaba byl po válce oceněn čs. Válečným křížem, v roce 1998 obdržel medaili Za zásluhy, v roce 1996 byl jmenován prvním Rytířem českého lékařského stavu. Napsal 250 odborných prací, studií o Masarykovi, básně, paměti a eseje.

Práce dětí v ČR jako problém legislativy

Česká vláda chce, aby její ministr práce a sociálních věcí V. Špidla ještě v prvním pololetí letošního roku připravil zákon upravující problematiku zaměstnávání dětí. Chystá se snad ČR podobně jako některé země tzv. Třetího světa využívat masivně dětskou práci? Tak dramaticky situace rozhodně nevypadá. Jde spíše o legislativní problém, že dosavadní zákony neupravují problematiku umělecké a sportovní činnosti dětí mladších 15 let. Počítá se také s tím, že by nový předpis umožnil dětem starším třinácti let za určitých podmínek vykonávání různých lehkých prací jako např. roznášku novin a časopisů, které je stejně v současnosti rozšířenou praxí. Odboráři i dětské psychologové s podobnou zákonnou úpravou projeví vesměs souhlas. Podle psychologů povede děti práce k zodpovědnosti a vydělané peníze posílí jejich pocit nezávislosti. Na druhé straně je však třeba zvážit, zda je opravdu tak vhodné zapojovat i děti do honby za penězi, která ovládá většinu dospělého obyvatelstva. Zákon by měl sice stanovit jasné mantinely, ale zároveň se jedná o jisté prolomení psychologické hranice. Otázky spojené se zaměstnáváním dětí jsou však především problémem současné společnosti, která již dnes děti propojila pomocí reklamy s vydáváním peněz nezničitelnými pouty. A past finančních prostředků pomalu, ale jistě, pohlcuje kousek po kousku dětství.

(MaFr)

Český konzul v Košicích prý hledá sochu svatého Václava

Překvapivý úkol dal generální konzul České republiky v Košicích místní České společnosti. Do rukou Josefa Byrtuse se totiž dostala fotografie, která svědčí o tom, že na Hlavním náměstí Košic stála v první polovině minulého století socha svatého Václava až do roku 1938, kdy do města vstoupila vojska Mikuláše Horthyho. Napsal to list Új Szó, který vychází v Bratislavě v maďarštině. Socha, která údajně stála na místě dnešního Urbanova zvonu, se ale ztratila a podle Byrtuse ji odstranili maďarští vojáci. Český generální konzul, který zřejmě má dobrý smysl pro humor, pověřil "pátrací oddělení" společnosti zjištěním skutečného stavu. Vzhledem k etnické různorodosti a multikulturalitě Košic by Byrtus chtěl dosáhnout toho, aby vedle maďarských svatých, kteří jsou v košickém dómu, byla umístěna i socha nejvýznamnějšího českého světce.

Maďarský generální konzul György Varga, známý bohemista a propagátor české kultury v Maďarsku, prohlásil, že na Byrtusovu iniciativu bude reagovat v místním tisku. Zahájil i sám pátrání a zjistil, že v období od 2. do 10. prosince 1938 československá armáda opouštějící Košice, které na základě vídeňské arbitráže opět připadly Maďarsku, se snažila odvést všechny umělecké památky, o nichž se domnívala, že by mohly být ohrožené. Spolu se Štefánikovou sochou tak "evakuovala" z Hlavního náměstí také sochu svatého Václava zřejmě do Prešova. Pikantéři celého případu je, tvrdí maďarský diplomat, že socha svatého Václava byla odlita z materiálu sochy maďarského vojáka, která stála na stejném místě na košickém Hlavním náměstí až do roku 1919.

ky ank

Spory o moravské víno

Velké rozhořčení vyvolal vedoucí delegace Evropské komise v České republice Ramiro Cibrián svými výroky o moravském vinařství. Konstatoval, že vzhledem k malému rozsahu moravských vinic nelze hovořit o konkurenci s francouzskými a španělskými producenty vína. Moravské vinaře však především rozdráždila Cibriánova poznámka, že vstup České republiky do Evropské unie bude pro místní vinaře také znamenat nutnost zvýšení kvality. Zástupci znojemských producentů vína okamžitě ostře reagovali a prohlásili, že jejich výrobky se evropské konkurenci plně vyrovnají. Zejména moravská bílá vína prý vynikají svou chutí. Chuť červeného vína je vlivem horších klimatických podmínek na Moravě sice odlišná, nelze však proto hovořit o nižší kvalitě. R. Cibrián podle moravských vinařů podlehl pomluvám západoevropské konkurence. Skutečností však zůstává, že zejména u lacinějších druhů se některé vinařské firmy z Moravy stále nedokážou zbavit starých zlovyků. Zatímco ve vyšších kategoriích dnes skutečně dokážou vinaři z ČR konkurenci z Evropské unie úspěšně sekundovat, u levných stolních druhů svůj boj o spotřebitele stále prohrávají.

(MaFr)

Zmírněn zákon o dovozu ojetin do ČR

Český parlament v únoru přijal novelu zákona, na základě které se zvyšuje maximální věk ojetých vozů, které se mohou dovážet do České republiky z pěti na osm let. Změnu prosadila především pravice opozice, která tak vyšla vstříc lobbujícím dovozcům starých vozů. Mezi nejostřejší odpůrce opatření naopak patří sociálnědemokratický ministr dopravy J. Schling. Nesouhlas projevil i jeho stranický kolega, ministr vnitra S. Gross. Odpůrci novely především argumentují velkým vlivem stavu ojetých vozů pro růst nehodovosti na českých silnicích i jejich negativní přínos pro emise výfukových plynů v ČR, její zastánci naopak namítají, že změkčení dosavadních předpisů přinese i zlepšení dostupnosti automobilů pro nižší vrstvy. Ministr Schling se naopak přiklání k dotaci pro majitele starých vozů, kteří se rozhodnou svůj automobil nahradit novým výrobkem. Praktická proveditelnost jeho plánu je ovšem velmi sporná, mj. i vzhledem k možnostem velkých spekulací. Navíc státní rozpočet s podobným výdajem nepočítá a většina pozorovatelů ho považuje spíše za nepřilíhající obratnou předvolební agitaci.

(MaFr)

Pro české diplomaty BMW

Překvapením skončila soutěž českého ministerstva zahraničních věcí na dodání 15 automobilů pro zahraniční mise. Přestože jednoznačným favoritem byla mladoboleslavská automobilka Škoda, která českým diplomatům nabízela svůj nový vůz Superb, ministerstvo se nakonec rozhodlo pro vozy BMW. Společnost Certos, která výběr automobilů pro ministerstvo zajišťovalo uvádí, že se tak stalo proto, že nabídka Škody obsahovala formální nedostatky (nebyl přiložen výpis ze živnostenského rejstříku) a také proto, že česká automobilka nechtěla dodat vozy na zastupitelství v Abidjanu, Alžiru a v Rize, kde sama nepůsobí. Zástupci Škody samozřejmě nad rozhodnutím vyjádřili značné rozptřeni. Namítají, že se ministerstvo zahraničních věcí několikrát v minulosti o vhodnosti vozů Superb pro diplomaty příznivě vyjádřilo a nyní je odmítá pouze na základě formalit. Také poukazují na význam používání škodovek jako propagace v Čechách vyráběného zboží. Superb navíc podle tvrzení výrobce vykazuje stejné technické parametry jako BMW, ale předstihuje ho svou nižší cenou. Výrobky Škody Auto mají ve snaze prosadit se jako reprezentační automobil tradičně v České republice problémy. Jedním z důvodů může být i dlouho zakořeněná představa části obyvatelstva, že zahraniční vozy nabízejí vyšší standard a lépe reprezentují svého majitele.

(MaFr)

Vyděšený Klaus

Horké chvíle na letišti ve Vídni zažil český šéf parlamentu a bývalý premiér Václav Klaus. Když na poslední chvíli stihl letadlo rakouských aerolinií na lince do Prahy a pohodlně se usadil do křesla, čekal ho nepříjemný šok. Do hluku rozjíždějících se motorů se ozval sladký hlas letušky - který vítal pasažéry na trase Vídeň - Budapešť! Přitom V. Klause čekalo ten den důležité jednání parlamentu o nákupu stíhaček. Není divu, že obvykle velmi sebejistý politik byl poněkud vyveden z míry. Nakonec se však ukázalo, že došlo k omylu stíhající posádky a letadlo nakonec včas přistálo na ruzyňském letišti v Praze a V. Klaus dorazil na jednání poslanecké sněmovny včas.

(MaFr)

Dva památníky minulosti na Klárově?

V parčíku na Klárově u stanice metra A Malostranská by podle radních městské části Praha 1 měl vzniknout po dobudování podzemních garáží památník věnovaný druhému odboji, tedy boji proti nacistickým okupantům v letech 1939-45. Radnice uvažuje o ozdobení parčíku také pomníkem připomínajícím vznik Charty, který hodlá financovat Nadace Charty 77. Není však dosud jisté, zda bude možné umístit oba pomníky tak blízko sebe. Představitelé Prahy 1 si proto chtějí nechat vypracovat studii, která by tento problém výtvarně řešila.

(MaFr)

Zádušní mše v Břevnovském klášteře připomněla památku Karla Kryla

Osm let po smrti významného českého písničkáře a básníka Karla Kryla si jeho památku při zádušní mši v břevnovském klášteře připomněli jeho přátelé. Kryl zemřel 3. března před osmi lety v německém Pasově ve věku nedožitých padesáti let. Stal se legendou svobodné kultury nejen pro generaci šedesátých let,

ale zůstal pojmem i pro generace následující. Na podzim roku 1969 se Karel Kryl během účasti na festivalu protestních zpěváků rozhodl zůstat v Německu, kde působil dvaadvacet let jako redaktor Svobodné Evropy.

V listopadu 1989 se jako jeden z prvních exilových umělců zúčastnil demonstrací na Václavském náměstí v Praze. Jak ale sám říkal, z poměrů, které v ČSSR panovaly před rozpadem společného státu, jej "bolela duše". S rozdělením Československa se nesmířil.

Poznámka redakce: Nevíme, zda si ještě někdo z pravidelných návštěvníků pořadů KLUBU pořádaných v hospodě Zur Böhmischen Kuchl vzpomene, že jsme se před osmi lety na vystoupení Karla Kryla ve Vídni velice těšili. Několik dnů před dohodnutým termínem bohužel zemřel. Škoda!

Karel Kryl

Problémy základních škol v ČR

Zápis žáků do prvních tříd základních škol opět rozvířil jeden z bolestných problémů školství v ČR způsobený mj. i velkým populačním poklesem. Menší školy např. na vesnicích se ocitají v obrovském ohrožení, protože nejsou schopny získat dostatečný počet žáků, nutný pro další fungování školy. Větší školy jim navíc i z toho mála, co je k dispozici, odvádějí žáky např. nabídkou vedlejších zájmových činností. Tvrdý boj o zájemce panuje i na středních školách, kterých se v devadesátých letech vyrojilo obrovské množství. Ve spoustě malých vesnic navíc obce jen s vypětím veškerého úsilí zvládají financování škol. Většina obecních rozpočtů vykazuje značný schodek, přitom vstupy nutné k provozu škol neustále rostou. Navíc stát snížil příspěvek na žáka. Ministerstvo školství sice namítá, že obce nyní část prostředků na školství získávají přímo na daních, ale bez diskuse zůstává, že zejména malé zapadlé obce jsou v zoufalé finanční situaci. Přitom zrušení školy patří pro každou obec ke krutým ranám, které vážně poškodí její infrastrukturu a ohrozí její fungování sociálního organismu.

(MaFr)

Prezident Sezer si v Karlových Varech připomněl pobyt Atatúrka

Vzpomínky na lázeňský pobyt zakladatele a prvního prezidenta Turecké republiky Mustafy Kemala, zvaného Otec Turků - Atatürk, v Karlových Varech se prolínaly celou návštěvou tureckého prezidenta Ahmeta Necdeta Sezera v největším českém lázeňském městě. "Chceme věřit, že díky léčebným pramenům Karlových Varů načerpal tolik sil, že po svém návratu do Turecka porazil sultanát a nastolil republiku," řekl Sezerovi při přivítání v Grandhotelu Pupp karlovarský primátor Zdeněk Roubínek. Prezident Sezer připomněl, že sám Atatürk vyjádřil pozitivní dojmy z pobytu v Karlových Varech v jedné ze svých knih. Na program krátké návštěvy tureckého prezidenta a jeho choti v Karlových Varech byla zařazena i návštěva sanatoria Florencie, kde je zachovaná místnost, v níž Atatürk v roce 1918 pobýval. Turecký prezidentský pár byl v Karlových Varech velmi zaujat i tradiční výrobou skla, kterou si prohlédl ve známé sklárně Moser.

Deset procent vlaků Českých drah se zpožďuje

Představitelé Českých drah přiznaly, že loni jen 90,3 procent vlaků jelo přesně podle jízdního řádu. Přitom ještě v roce 1999 to bylo 93 procent. Na vině je podle Českých drah velká intenzita při budování mezinárodních železničních koridorů, které mají výrazně přispět ke zrychlení železniční dopravy. Přestože i v roce 2001 docházelo k častým skluzům, nejkritičtějším obdobím bylo údajně léto roku 2000, kdy nebyly výjimkou ani více než půlhodinová zpoždění u vlaků kategorií EuroCity a InterCity. Na vině prý byla skutečnost, že dráhy modernizaci dostatečně nezohlednily při přípravě jízdních řádů. První koridor Děčín - Břeclav by měl být dokončen podle generálního ředitele Českých drah D. Zeleného na jaře 2003, u hlavní větve druhého koridoru Petrovice u Karviné - Břeclav se počítá se zahájením provozu v roce 2004. I po dokončení výstavby však nebude možno podle D. Zeleného dosáhnout sto procentní přesnosti, její úroveň by však mohla výrazně stoupnout na přijatelných 95 až 96 procent. V lednu České dráhy zvýšily své ceny za osobní přepravu a zároveň cenově výrazně diferencovaly náhodné cestující od pravidelných zákazníků. Přesto se jim podařilo v lednu zvýšit počet přepravených osob. Zásahu na tom mají však především lednové záplavy sněhu, kdy se železnice na mnoha místech stala jediným fungujícím dopravním prostředkem.

(MaFr)

V Izraeli zájem o české občanství

Podle české ambasády v Tel Avivu vzrostl v Izraeli výrazně zájem o české občanství. Jde o stovky židovských emigrantů a jejich potomků, kteří v minulosti opustili Českou republiku nebo Československo a nyní doufají, že po případném vstupu ČR do Evropské unie by mohli své schopnosti uplatnit na evropském trhu. K zájmu občanů Izraele o Evropskou unii údajně výrazně přispělo zavedení eura, které je pro ně důležitým dokladem pevnosti Evropské integrace.

(MaFr)

Král výčepních z Kasejovic u Plzně

Králem českých výčepních se v únoru v Plzni stal Miroslav Pagáč z hotelu Agru z Kasejovic u Plzně, který tak obhájil loňské prvenství. Odborná porota přítom hodnotila nejen správnou míru a kvalitu pěny, ale ocenila i způsob servírování a celkový vizuální vzhled včetně uměleckého dojmu z čepování. Podle organizátorů soutěže právě čepování piva patří mezi obory, ve kterých Češi představují absolutní světovou špičku.

(MaFr)

ČNB vydá zlatou minci k cyklu Deset století architektury

Česká národní banka vydala 20. března zlatou minci k cyklu Deset století architektury. Mince bude znázorňovat pozdně gotickou kašnu v Kutné Hoře. Je třetí z deseti mincí zachycujících významné architektonické památky, které banka vydá do roku 2005. První mince, vydaná v rámci tohoto cyklu na jaře loňského roku, znázorňovala románskou rotundu ve Znojmě. Na podzim banka vydala minci s obrazem gotického kláštera ve Vyšším Brodě. Letos by měla vydat ještě minci znázorňující renesanční zámek v Litomyšli. Na mincích do roku 2005 budou následovat štíty domů ve Slavonicích z období pozdní renesance, barokní zámek v Buchlovicích, empírový zámek Kačina, novogotický zámek Hluboká a kubistický lázeňský dům v Lázních Bohdaneč. Poslední mince, jejíž vydání je plánováno na říjen 2005, představí Tančící dům v Praze.

Církev slaví nejen sv. Valentýna, ale také Cyrila a Metoděje

Nejen památkou sv. Valentýna je 14. únor. Podle liturgického kalendáře slaví katolická církev tento den také památku sv. Cyrila a Metoděje – slovanských věrozvěstů a spolupatronů Evropy. V Římě si každoročně sv. Cyrila a Metoděje připomínají příslušníci slovanských národů společně s tamními věřícími. To, že se Cyril a Metoděj v únoru neslaví v českých zemích, je podle České biskupské konference dáno roční dobou a počasím.

Cyriometodějské oslavy jsou totiž přesunuty na 5. červenec kvůli tomu, aby se mohla konat tradiční pouť.

Dva moravští horolezci chtějí pokořit nejvyšší horu světa

Nejvyšší horu světa, Mount Everest v Himaláji, chtějí zdolat horolezci Miroslav Caban a Miloš Palacký. Pokud se jim do června podaří zdolat "Střechu světa", budou pátým a šestým Čechem na Everestu. Z ČR jej jako první pokořil v roce 1991 Leopold Sulovský.

Osudy moravských horolezců budou moci sledovat jejich příznivci na internetové stránce www.horysveta.cz, kde bude dvojice popisovat své zážitky a zveřejňovat fotografie.

Miloš Zeman na mítinku v Kladně prozradil výši svého budoucího důchodu

Zhodnotit čtyřletou vládu sociálních demokratů se na předvolebním mítinku v Kladně pokusil premiér Miloš Zeman. Zhruba 200 členů a příznivců strany však více zaujalo, jaký bude mít premiér po odchodu do penze starobní důchod. Na otázku občana, zda s ohledem na blížící se penzi má už uzavřeno důchodové připojištění, Zeman odvětil, že nikoli. Poté prozradil, že jeho důchod bude přesně 9852 korun a nikoli 13.000 korun, jak informovala některá média. Tato suma mu prý bohatě stačí ke spokojenému životu. "Jsem velice skromný člověk, stačí mi krajíc chleba s máslem k snídani, krajíc chleba se sádlem k obědu a krajíc chleba se sýrem k večeři. Přiznávám se, že ve dvou předchozích případech si k tomu rád dám pivo," dodal Zeman.

Brněnský skaut žijící v Německu dostane pamětní desku

Brněnští radní se rozhodli odhalit pamětní desku učiteli a skautskému náčelníkovi Josefu Kratochvílovi. Deska by měla být umístěna na takzvaném Městském dvoře na Šilingrově náměstí 2, v němž Kratochvíl bydlel. "Kratochvíl se narodil v roce 1915 u Brna a absolvoval Učitelství ústav. Od roku 1927 se aktivně podílel na skautském hnutí, napsal několik skautských románů a divadelních her. Po válce získal Československý válečný kříž za činnost v domácím odboji. Od roku 1975 byl děkanem Svobodné ukrajinské univerzity v Mnichově. Vydával časopis Skaut exulant.

Kalendáře

Nástěnný kalendář nám měří čas a stává se tak našim celoročním tichým společníkem, na kterém spočine náš zrak několikrát denně. Vyberáme si jej podle svého vkusu, tak, aby byl společníkem hezkým a milým, abychom se na něj dívali vždy s radostí.

V České republice se konal již druhý ročník nové soutěže o kalendář roku, tentokrát roku 2002. Pořadatelem bylo Kolegium typografie a M.I.P. Group. Každý, kdo vytvořil kalendář, ať již vydavatel či realizátor, měl možnost jej do soutěže přihlásit. Sbíрка kalendářů zaslaných do soutěže byla velmi zajímavá a ukazovala různost nápadů i řešení - výstava vybraných kalendářů se konala v rámci veletrhu Reklama+Polygraf v Praze na Výstavišti v Holešovicích ve dnech 27.2.-1.3.2002. Celkem 14 kalendářů získalo titul "Kalendář roku 2002", jeden kalendář obdržel Hlavní cenu soutěže, dva kalendáře měly štěstí a získaly Zvláštní cenu. Všechny ceny byly slavnostně předány na Holešovickém výstavišti 28.2.2002 ve 14,30 hodin. V soutěži byla hodnocena kreativita při tvorbě, typografické zpracování a jeho vhodnost vzhledem k charakteru kalendáře, polygrafické (tiskařské i knihařské) zpracování. Soutěž by se mohla stát v České republice hezkou tradicí, ukazující, že i nástěnný kalendář může být malým uměleckým dílkem.

Svatá Zdislava se stane patronkou Libereckého kraje

Rada Libereckého kraje schválila návrh, aby se svatá Zdislava stala patronkou regionu. "Zdislava je jedinou osobností obepínající svým významem celý kraj a úcta k ní není vázaná jen na určitou vrstvu obyvatel. Česká šlechtična Zdislava, manželka Havla z Lemberka, žila v letech 1220 až 1252. V Českém Dubu na Liberecku a v Jablonném v Podještědí ji nechal její muž vystavět kláštery, v nichž vracela nemocným zdraví a pečovala o chudé. Historická tradice ji vyzdvihuje i jako vzornou matku a starostlivou manželku. V roce 1995 byla prohlášena za svatou.

Miloš Jenček spořádal 59 knedlíků a stal se podruhé Otesánkem

Titul Varnsdorfský otesánek a kulturní keramické prasátko získal v jedné z varnsdorfských restaurací domácí Miloš Jenček. Za 84 minut spořádal tento šestadvacetiletý strojní zámečnický 59 houskových knedlíků se svíčkovou omáčkou. Zlepšil tak svůj výkon z loňského prvního ročníku tohoto klání o jeden plátek knedlíku. Žádné zdravotní problémy nikdo ze soutěžících neměl. Pořadatelé připravili pro soutěžící jedlíky 35 šišek houskových knedlíků, což bylo 630 plátků, 25 litrů svíčkové omáčky a 5,5 kilogramů hovězího masa.

Vítěz celodenního pivního maratonu zdolal 21 dvanáctek

Celkem 21 půllitrů dvanáctistupňového piva vypil za 18 hodin devětatřicetiletý Ladislav Vozka z Mostu. Tento výkon mu zaručil vítězství v prvním ročníku pivního maratonu o nejvyšší počet vypitých piv během 24 hodin v Meziboří na Mostecku. Ačkoli druhý v pořadí Otomar Kastel zdolal o necelá dvě piva více, klání dobrovolně ukončil hodinu před vítězem. Soutěže se zúčastnilo devět mužů. Vítěz si kromě "opíčky" odnesl i uzené sele a padesátilitrový sud piva.

Šéfem českých center je Milan Sedláček

Novým ředitelem Správy českých center je od 1. února Milan Sedláček, který byl dosud pověřen řízením této příspěvkové organizace ministerstva zahraničí. Sedláčka řízením správy pověřil loni v říjnu ministr zahraničí Jan Kavan. Bylo to poté, co ministr odvolal tehdejšího ředitele Zdenka Matějku. Správa se stará o 17 českých center v zahraničí.

Hudba odstartovala rekonstrukci Národní budovy v New Yorku

Hudba odstartovala v sobotu rekonstrukci české Národní budovy na newyorském Manhattanu. Budova patřící českému státu bude střediskem českého krajanského života a českých úřadů v New Yorku. Česká republika odkoupila poškozenou, ale stále robustní budovu z roku 1897 za symbolický jeden dolar od místních krajanských spolků, které nebyly schopny ji vlastními silami udržovat, a investuje přes 300 milionů korun do její obnovy. Ta má skončit podle dohody v roce 2004. "Je to zachránění kusu české historie ve Spojených státech," řekl ČTK ministr kultury Pavel Dostál, který promluvil ke shromáždění několika set osob, většinou krajanů. Podle Dostála má budova pomoci ke kvalitativnímu posunu vztahů mezi krajany a Českou republikou. Rekonstrukci zahájila symbolicky Hudba Hradní stráže a Policie České republiky, která zaplnila přilehlou ulici a v červených kabátcích se vyjímal na jejím spíše šedém pozadí. Hudba předtím vystoupila ve čtvrtek v prestižní newyorské hudební síni Carnegie Hall.

V řadách texaských gardistů je často slyšet češtinu

V řadách členů armádní Texaské národní gardy v USA je často slyšet nejen angličtina, ale také čeština. V tomto státě totiž žije přes dva milióny lidí s českými kořeny. "Je mnoho členů gardy, kteří mají český původ," řekl při návštěvě Brna zástupce velitele gardy Wayne Marty. Doplnil, že do Prahy to nemají daleko. Podobně jako v Nebrasce nebo Oklahomě si ji totiž kdysi čeští vystěhovalci založili i v Texasu. Texasští gardisté s českým původem jsou často využíváni jako tlumočníci při jednáních s představiteli české armády. Podle něj patří česká komunita v Texasu k menšinám, která nezapomněla na svůj původ.

České dráhy se staly členem Sdružení evropských železnic

Sdružení evropských železnic přijalo tento týden za svého plnoprávného členu České dráhy. Sdružení, kde dosud ČD působily jako pozorovatel, tvoří státy Evropské unie, Švýcarsko a Norsko.

Pro dráhy to znamená přístup ke všem rozhodovacím pravomocím a přímou možnost ovlivňování tvorby evropských předpisů v oblasti železniční dopravy. Sdružení evropských železnic vzniklo vyčleněním členských zemí EU, které se chtěly více zaměřit na evropské direktivy a směrnice, z Mezinárodní železniční unie UIC. Vztahy mezi UIC a sdružením upravuje charta.

Pražská Petřínská rozhledna se vrací turistům

Pražská Petřínská rozhledna ve čtvrtek přivítala první návštěvníky. Po dvouleté rekonstrukci má nový, elegantnější vzhled bez antén, blíže své původní podobě. Stavba rozhledny, která zdobí pražské panorama už od roku 1891, trvala tehdy jen pár měsíců. Po nynější náročné opravě nabídne nejen nádhernou vyhlídku na hlavní město, ale i nové atrakce v podzemí.

Bernard se stal nejobdivovanější firmou kraje Vysočina

Rodinný pivovar Bernard se stal nejobdivovanější firmou kraje Vysočina. Ve čtvrtém ročníku soutěže 100 obdivovaných firem České republiky, kterého se zúčastnilo 742 firem rozdělených do 25 oborů, se letos poprvé vyhlášovaly i nejlepší firmy za jednotlivé kraje. Soutěž uspořádalo Sdružení Czech Top 100.

Rodinný pivovar Bernard loni vystavil 95.000 hektolitrů piva. Polovinu akcí vlastní belgický pivovar Duvel Moortgat, jenž podepsal smlouvu o strategickém partnerství s Rodinným pivovarem Bernard loni v červenci.

Válka slov, která mezi Prahou a Vídní v uplynulých dnech propukla, není první a ani poslední. Proč ale vzniká jiskření mezi dvěma národy, které stovky let žily ve stejném státě, mají podobné zvyky i problémy a sdílejí obdobnou představu o budoucnosti?

Dožíváme se v průměru stejného věku. Nemáme moře. Máme přibližně stejně obyvatel. Holdujeme tvrdému i „měkkému“ alkoholu a tři čtvrtiny z nás volají z mobilních telefonů. To je jen letmý výčet podobností mezi Čechy a Rakušany.

Jsou samozřejmě i věci rozdílné: slavných rakouských hokejistů je asi tolik jako věhlasných českých sjezdařů. Katolická církev má v české kotlině mnohem méně oveček než v rakouských horách.

Nedá se tedy zase říct, že jsme úplně stejní, i když máme díky historickému soužití - navzdory jazykovým rozdílům - často stejná příjmení. Národy koneckonců ani stejné být nemohou, stejně jako nejsou identičtí jejich příslušníci. Je navíc ošidné porovnávat i „průměrné obyvatele“, protože ti existují pouze ve statistických tabulkách.

Přesto pokus o srovnání nabízíme, neboť mnoho lidí možná překvapí, že navzdory téměř půlstoletému pobytu na opačné straně železné opony si Češi i Rakušané ponechali podobné návyky.

S ohledem na nynější temelínské napětí (i když jaderná elektrárna možná hraje jen podružnou roli) se dá říct, že pokud se protiklady přitahují, tak se podobnosti odpuzují. Doufejme, že ne nadlouho.

Čeští učitelé kladou důraz na biflování a opomíjejí tvořivost. Čeští školáci by ale ze škol jistě vycházeli připravenější pro život, kdyby tuzemská vzdělávací soustava fungovala podobně jako současné rakouské školství. V testu literární gramotnosti, který v 31 nejvyspělejších zemích světa zkoumal porozumění textu a právě připravenost pro život u šestnáctiletých školáků, obsadily české děti 19. místo. Rakouské děti dopadly o třídu lépe. Na druhé straně se ale nedá říct, že by Češi byli národem nevzdělanců. Vysokou školu mají častěji než Rakušané.

Zatímco Rakušané vynaloží na nákup všech tiskovin 1,4 procenta z měsíční mzdy, obyvatelé Česka vydají ze svého platu za stejnou položku o tři desetiny procenta více. To naši republiku řadí mezi evropskými státy na deváté místo, Rakušané jsou jedenáctí. „Nejsečtější“ jsou Irové, kteří za knihy a časopisy zaplatí šest procent svého měsíčního výdělku.

Rakouští vědci a literáti získali od švédské akademie šestkrát více prestižních ocenění než Češi se dvěma držitelé Nobelovy ceny (Jaroslav Heyrovský - chemie, Jaroslav Seifert - literatura). Mezi rakouskými držitelé Nobelovy ceny jsou dva chemici (Max Perutz, Fritz Pergl), pět oceněných za medicínu (např. Konrad Lorenz, Robert Barany), dva laureáti ceny za mír (Sophie von Suttner, Alfred Hermann Fried) a tři fyzikové (Wolfgang Pauli, Erwin Sch-

rödinger, Victor Franz Hess).

Rakušané, co se týče pití piva, nejsou slabými soupeři pro české velmistry: Rakousko patří mezi nepočtenou skupinu zemí, kde na každého obyvatele připadá více než sto litrů vypitého piva ročně. (Češi 161 litrů.)

Průměrný Čech má do roka téměř sto pohlavních styků. Rakušané se mezi evropskými národy nedostali ani do první desítky.

Kdysi výstřelek moderní techniky, nyní každodenní pomocník většiny lidí, se v Rakousku zabydlel dříve. V loňském roce byl ale v České republice zaznamenán strmý nárůst počtu uživatelů mobilních telefonů. Takže už za rok může být situace minimálně vyrovnaná.

V pozitivním vztahu k manželství se české páry řadí k evropskému průměru. Rakouské jsou trochu zdrženlivější. Co se týče rozvodů, jsme na tom úplně stejně a v Evropě tvoříme horší průměr.

Spotřeba cigaret je v Česku nadprůměrná. Rakušané jsou o něco zdrženlivější.

V České republice je jedna z nejnižších porodností v Evropě. V Rakousku je situace jen o trochu příznivější

Na evropské poměry se v Česku i Rakousku holduje tvrdému alkoholu ve velkém.

Z porovnání hlavních makroekonomických údajů - výkonu ekonomiky čili hrubého domácího produktu (HDP), růstu cen, tedy inflace, a nezaměstnanosti - vychází jako suverénní vítěz rakouské hospodářství. Výjimkou je růst, protože na rozdíl od Česka se rakouské hospodářství dostalo loni do útlumu. I když má Česká republika ve srovnání s jinými postkomunistickými zeměmi relativně nízkou inflaci i nezaměstnanost, i v tomto ohledu za Rakouskem zaostává.

Rakušané se „dobrovolně“ zabíjejí o něco častěji než Češi

V počtu obyvatel na jednoho lékaře jsou na tom Češi i Rakušané téměř stejně: horší evropský průměr

Češi i Rakušané žijí stejně dlouho. V tomhle směru si nemají co vyčítat.

LN

Příjmy českých domácností stouply

Podle českého ministerstva práce a sociálních věcí stouply v prvních třech čtvrtletích roku 2001 reálné příjmy českých domácností o 2,6 procenta. Průměrný čistý příjem domácnosti činil 18 181 korun. Vzestup příjmů ovšem samozřejmě nebyl rovnoměrný - nejvíce, o 4,5 procenta si polepšili rodiny samostatně výdělečných osob. Naopak rodiny s dětmi a minimálními příjmy zaznamenaly reálný pokles objemu svých finančních prostředků o 0,8 procenta. Zjištění potvrzují, že se sociální rozdíly v České republice nadále prohlubují a na současném dobrém stavu ekonomiky profituje pouze část obyvatelstva. Zajímavá budou čísla za poslední čtvrtletí roku 2001, kdy se již v české ekonomice začaly objevovat příznaky ochlazení ekonomiky v Evropě i v dalších oblastech. Lze očekávat, že případné ekonomické problémy by trend růstu sociálních rozdílů ještě zvýraznily - dále by se především snížila skupina osob s rychle rostoucími příjmy, na druhé straně by však zisky špiček asi zůstaly neohroženy.

(MaFr)

Terminál pro zboží z východu jinde?

Polské straně se nelíbí česko-rusko-ukrajinský projekt, podle kterého by měla být prodloužena širokorozchodná železnice z jihopolského Slavkova u Katovic do Bohumína v ČR, kde by měl vzniknout mohutný mezinárodní dopravní terminál. Tento projekt prezentovalo memorandum, které loni v létě podepsali zástupci ministerstev dopravy ČR, Ruska a Ukrajiny a představitelé soukromého investora, nadnárodní společnosti Shiran. Zástupci Polska se měli později připojit a s podílem Polska se počítalo i při výstavbě úseku širokorozchodné železnice do Bohumína. V říjnu byl dokonce položen základní kámen terminálu a první díl širokorozchodné železnice v Bohumíně. Polsko však nechce přijít o příjmy z překládání zboží na železnici a proto navrhlo přesunout stavbu terminálu z Bohumína na česko-polský hraniční přechod ve Věřňovicích na Karvinsku. Zde se v následujících letech počítá s vybudováním dálničního přechodu a má tudy procházet i vodní cesta po řece Odře. Otázka, zda a kde terminál vznikne tak zůstává stále nerozřešena. Podle původního projektu by měl bohumínský terminál začít sloužit už v lednu 2003, přičemž celková investice by měla dosáhnout výše 200 až 300 milionů dolarů.

(MaFr)

Česká spořitelna se ziskem, Česká národní banka se ztrátou

V loňském roce se výborně dařilo České spořitelně, jejíž čistý zisk přesáhl tři miliardy korun. I přes dlouhodobý a výrazný pokles úrokových marží se České spořitelně podařilo přilákat další primární vklady. Jejich objev stoupl na 10 procent a dosáhl sumy 354 miliard korun. Díky novým produktům vzrostl výrazně, skoro o třicet procent i příjem z poplatků a provizí. Technologické a transformační změny se ovšem projeví i ve zvýšení všeobecných provozních nákladů o 13 procent.

Naopak s výraznou ztrátou 28,6 miliard korun skončilo v roce 2001 hospodaření České národní banky (ČNB). Analytici však připomínají, že její účetnictví ovlivňuje řada faktorů, které vedou k četným výkyvům v hospodářských výsledcích ČNB. Mimořádný význam má kursový vývoj české koruny, jejíž oslabení na konci loňského roku bilanci výrazně poznamenalo. Negativně zapůsobilo na výsledky centrální banky zavedení úročení povinných minimálních rezerv. Ztrátu České národní banky, přestože dosahuje poměrně značné sumy, tedy nelze příliš přeceňovat, i vzhledem k jejímu charakteru, který se přece jen poněkud liší od běžných podnikatelských subjektů na finančním trhu.

(MaFr)

Nezaměstnanost roste

I v lednu v České republice pokračoval růst nezaměstnanosti. Její míra stoupla o půl procenta na současných 9,4 procenta. Nadále se prohlubují i velmi nebezpečné regionální rozdíly v počtu lidí bez práce. Nejhorší je stabilně situace v severních Čechách, zejména v okrese Most, kde nemá místo již plných 22 procent práce schopného obyvatelstva. Složitá je i situace na severní a jižní Moravě (například Karviná 18,6 %, Znojmo 14,8 %). Naopak nejméně nezaměstnaných stabilně vykazuje Praha a její okolí, kde se míra lidí bez práce pohybuje kolem pouhých 3 až 4 procent. Tyto propastné rozdíly často vyvolávají hluboké rozdíly ve vnímání jednotlivých společenských jevů mezi obyvateli odlišných regionů a může vést k dalšímu upevnění bariéry zejména mezi hlavním městem a ostatními částmi země. Bude jistě zajímavé sledovat, jak výrazně se projeví rozdíly v sociální situaci jednotlivých okresů ve volebních výsledcích. Nelze však opomíjet, že o počtu hlasů pro jednotlivé strany rozhoduje i mnoho jiných faktorů jako spjatost kandidátů s životem v regionu nebo některé historické a náboženské aspekty.

(MaFr)

Stejné podmínky pro české i zahraniční investory?

Jedním z motorů rozvoje českého průmyslu se v posledních letech staly rozsáhlé zahraniční investice přilákané mimo jiné rozsáhlými daňovými úlevami. Tyto výhody však jsou určeny především zahraničním investořům - zatímco domácí podnikatelé mohou být osvobozeni od placení daní po dobu pěti let, u podnikatelských subjektů ze zahraničí jde o let deset. Představitelé Svazu průmyslu a dopravy ČR proti této nerovnosti protestovali, ale zástupci agentury pro podporu zahraničních investic CzechInvest upozornili, že ve většině zemí není pro domácí investory určena žádná investiční pobídka a zmiňovaná možnost osvobození od daní po dobu pěti let představuje maximum pro domácí subjekty, které bylo možno prosadit při jednání s Evropskou komisí. Navíc investiční pobídky jsou podle generálního ředitele CzechInvestu M. Jahna určitou rizikovou premií za vstup podnikatele na neznámé území, takže v případě domácích subjektů postrádají opodstatnění. Na druhé straně někteří čeští podnikatelé zvažují, zda nemají nové závody místo v ČR budovat raději na Slovensku, kde můžou využívat všech výhod zahraničních investorů. Problém zřejmě v následujících letech vyřeší plná globalizace ekonomiky. Již dnes ostatně lze mnohé firmy těžko označit za cizí či domácí, používané dělitko v podobě sídla společnosti má často jen velmi formální význam.

(MaFr)

Slovenská poisťovňa pro německou Allianz

Počátkem února podepsali představitelé slovenského ministerstva financí a slovenského Fondu národního majetku smlouvu, podle které má majoritní balík akcií Slovenské poisťovny získat německý pojišťovací gigant Allianz. Celkem by měla německá společnost za 67 procentní podíl zaplatit skoro 145 milionů eur. Pojišťovna Allianz zvítězila v tendru o zisk Slovenské poisťovny už v prosinci minulého roku, když se jí podařilo porazit dalšího zahraničního konkurenta - nizozemskou firmu Aegon. Slovenská poisťovňa tak získává silného strategického partnera a podařilo se jí tak úspěšně ukončit svoji restrukturalizaci. (MaFr)

Platy v rozpočtové sféře stoupnou, ale s problémy

Českým odborářům zastupujícím zaměstnance rozpočtové a příspěvkové sféry se nakonec podařilo dohodnout začátkem roku kompromis ohledně růstu platů. Od 1. března by měly stoupnout platy v tomto sektoru o jedenáct procent, v oblasti zdravotnictví dokonce o osmnáct. O čtrnáct procent více by pak měly dostat i duchovní. Zároveň se odbory na oplátku zavázaly, že nebudou prosazovat růst zaměstnanců v rozpočtové a příspěvkové sféře. Dohoda však má svá úskalí - rozpočet počítal s menším růstem platů a tomu odpovídal také podíl prostředků přidělený na mzdové fondy. Vyskytly se proto četné obavy, že peníze na růst platů budou muset jednotlivé organizace získat pomocí snížení nadtarifních částí platu, tzv. osobního ohodnocení. Výsledný efekt zvýšení platů by tak byl víceméně iluzorní. Přitom Česká republika patří jednoznačně mezi země, které dlouhodobě zápasí se špatným finančním ohodnocením lidí v rozpočtové a příspěvkové sféře. Rozdíly mezi příjmy v soukromém a veřejném sektoru stále rostou a stát často není schopen ve svých službách udržet ty nejschopnější odborníky. Navíc předstírání zvýšení platů spojené s přesuny nadtarifních složek vyvolává značné napětí uvnitř jednotlivých organizací, což také pochopitelně neprospívá jejich dobré práci. Ve složkách, které nejsou bezprostředně nutné pro fungování státu a jeho zdravotní a sociální síť zůstává také zakořeněna obava, že v případě jakýchkoliv ekonomických obtíží vláda opět sáhne k tzv. balíčkům, tedy k ocesání finančních prostředků přidělovaných rozpočtovým a příspěvkovým organizacím. Přestože je zvýšení platů ve veřejné sféře nepochybně krok správným směrem, tahání kolem jeho provedení potvrzuje nepominutelné slabiny opatření. Českou republiku přitom asi nevytrhne skutečnost, že s podobnými obtížemi zápolí celá Evropa. Zdá se, že právě problém veřejného sektoru bude jednou z klíčových otázek budoucího vývoje celého světa. Zatím jednoznačně působí trend oslabování státu ve prospěch privátního sektoru a vlády přes nejlepší vůli nejsou schopny mu čelit. Je ovšem otázka, zda to tak půjde donekonečna. (MaFr)

Intervenuje Blair ve prospěch železářského magnáta?

Britský premiér Tony Blair ostře odmítl tvrzení listu Sunday Telegraph, že se za dar Labouristické straně ve výši 125 tisíc liber odvděčil podnikateli Lakshimimu Mittalovi, šéfovi společnosti LNM Group, při získání akvizice v Rumunsku - ocelárně Sidex osobním dopisem rumunskému premiéroví. Celá záležitost vyvolala značně spletité reakce - zatímco již loni v létě rumunské ministerstvo zahraničí význam Blairova dopisu pro rozhodování vlády přiznal, společnost LNM podobný názor odmítla a tvrdí, že obchod byl prakticky uzavřen již před odesláním listu britského premiéra. Úřad britského předsedy vlády však uvedl, že premiér podporuje běžně britské podniky a že nedávno psal také do Ruska, Bulharska - a do České republiky. K uvedeným dopisům nebyly uvedeny žádné podrobnosti, ale v případě ČR se mohlo opět jednat o zájem L. Mittala - česká vláda jedná exkluzivně o privatizaci ostravské Nové huti se společností LNM Holdings N. V., která je registrována v Nizozemských Antilách, ale zároveň jí vlastní již zmiňovaná LNM Group. V této souvislosti stojí za zmínku, že proti exkluzivnímu jednání s LNM Holdings ostře protestovali odboráři z Nové huti, kteří kvůli tomu dokonce uspořádali v Praze demonstraci. (MaFr)

Spory v Jawě Divišov

K závažnému konfliktu došlo ve vedení špičkového světového výrobce plochodrážních motocyklů - ve společnosti Jawa Divišov. Předsedovi představenstva Jawy a šéfovi Zlaté přílby Pardubice E. Erbanovi bylo sděleno obvinění z trestného činu zpronevěry. Trestní oznámení na něj přitom podal v červnu loňského roku tehdejší generální ředitel a Erbanův společník při privatizaci firmy J. Semela. E. Erban měl porušit český obchodní zákoník, který zakazuje členům statutárních orgánů obchodovat s výrobky téže společnosti. Nakoupil totiž v průběhu tří let s výraznými slevami za více než dvě a tři čtvrti miliónu náhradní díly. Auditor i dozorčí rada požadovali vysvětlení těchto obchodů, ale představenstvo v čele s E. Erbanem o tom odmítlo jednat. Nyní E. Erban tvrdí, že pomocí náhradních dílů sponzoroval mladé jezdce a slevy byly dány nižší kvalitou dílů. Semela s tímto tvrzením ovšem ostře nesouhlasí - vzhledem k rozsahu slevy by podle něj muselo jít doslova o šrot. Navíc Semela argumentuje dopisem jednoho z německých dealerů, který prý protestoval proti čerňým obchodům organizovaným právě E. Erbanem. (MaFr)

Francouzi nechtějí společnost ČEZ

Francouzská společnost Electricité de France (EdF) oznámila v únoru, že se již nehodlá účastnit privatizace českého energetického giganta ČEZ, který je mimo jiné také provozovatelem proslulé jaderné elektrárny Temelín a dalších šesti distribučních společností. Důvodem je především cena požadovaná vládou. Ta jako minimální požadavek stanovila astronomickou sumu 200 miliard korun, přestože podle odborníků se reálná hodnota společnosti ČEZ pohybuje mezi 130 a 140 miliardami. Navíc se ČEZ prodává stálým posilováním koruny vůči euru. EdF se také nelíbily některé dodatečné podmínky prodeje určené vládou. Na rozhodnutí francouzské společnosti reagovala pražská burza okamžitým pádem cen akcií ČEZu o skoro osm procent. Ve hře o českou energetiku sice zůstávají další zahraniční zájemci, mezi které podle českého tisku patří například britská International Power, španělská Iberdrola nebo italský Enel, ale podle analytiků je čím dál pravděpodobnější, že k největší privatizační akci v historii České republiky dojde až po letošních parlamentních volbách. Zdá se tedy, že penězi získanými za prodej ČEZu bude moci své předvolební sliby financovat až nová vláda. (MaFr)

Spory o zemědělství trvají

Země ucházející se o členství v Evropské unii nyní vedou velmi problematické vyjednávání o zemědělské problematice po vstupu. Velké rozhořčení v kandidátských zemích vzbudil návrh výrazně omezit přístup nových členských zemí k přímým dotacím do zemědělství z fondů EU. Navíc podle zpráv tisku vypukl ostrý spor i o národní kvóty jednotlivých důležitých zemědělských komodit. V případě České republiky se spory točí především kolem produkce mléka - zatímco česká strana požaduje kvótu ve výši 3,1 miliardy kilogramů, Evropská komise počítá s poklesem na 2,5 miliardy kg. Přitom podle představitelů českých zemědělských organizací by podobná redukce vedla k ohrožení multifunkční role české agrární produkce. Poškozeny by byly především podhorské oblasti, závislé na chovu dobytka a ovcí. Podle předsedy české Agrární komory jsou podmínky Evropské unie definovány tak, aby v České republice nebyla téměř žádná zemědělská produkce k potravinářskému užití a z republiky se stala výhradně dovozní země. Bezpochyby záměrem Evropské unie je maximální omezení zemědělské produkce v kandidátských zemích, protože již v současné době jen s velkými obtížemi zápolí s obrovským přebytkem potravin. Podobně jako v jiných oblastech však může příliš brutální tlak přinést nežádoucí vedlejší účinky. Evropská unie byla zbudována na principu rovnosti všech členských zemí a pouze na tomto principu také může dlouhodobě fungovat. Pocity křivdy mohou celou organizaci až překvapivě razantně destabilizovat a pak by mohlo být pozdě na odvolávání se k zdravému rozumu a racionálnímu uvažování.

(MaFr)

Připravován prodej Vítkovice Steel

Hutní firma Vítkovice chce do konce května prodat dceřinou společnost Vítkovice Steel a ze získaných finančních prostředků uspokojit věřitele. Zároveň považují představitelé Vítkovic prodej Vítkovice Steel za významný krok k restrukturalizaci a stabilizaci firmy. Vítkovice vyzvaly dopisy několik zájemců o koupi a hodlají za Vítkovice Steel získat minimálně tři miliardy korun. Na třicetiprocentní vyrovnání s věřiteli přitom společnost potřebuje 2,25 miliardy korun. Proces soudního vyrovnání společnosti Vítkovice začal již v roce 2000 a ukončen by měl být v následujícím roce.

(MaFr)

Maloobchod v prosinci zklamal - poklesl

Nepříjemně překvapila zpráva Českého statistického úřadu o vývoji maloobchodních tržeb v prosinci loňského roku. Média sice hlásila s výjimkou některých speciálních odvětví (obchod s knihami) spokojenost obchodníků, tvrdilo se, že prodej bude jistě rekordní. Statistika však odhaluje, že ve srovnání se stejným měsícem roku 2000 tržby v maloobchodě poklesly v běžných cenách o 0,6 procenta, oproti listopadu 2001 se zhoršily dokonce o 0,9 procenta. Jako již tradičně, zasáhlo zhoršení především menší provozovny, protože super- a hypermarkety jim opět dokázaly přetáhnout část zákazníků. Na nepříznivém vývoji se možná podepsal výrazně nižší počet zahraničních návštěvníků České republiky. Zároveň však analytici poznamenávají, že dynamika růstu maloobchodních tržeb klesala v průběhu posledního čtvrtletí roku 2001 v souvislosti s postupným ochlazením ekonomiky. Jak však vznikl v prosinci dojem rekordních tržeb? Důležitý faktor představuje již zmínovaný fenomén velkoplošných obchodů - zájem kupujících zjišťoval tisk zejména u pracovníků hypermarketů. Přitom třeba zprávy z trhu s knihami signalizovaly zřetelné ochlazení. Nedostatečná pozornost se také patrně věnovala vývoji obchodu v oblastech mimo Prahu. Údaje o maloobchodních tržbách v prosinci 2001 jistě není třeba dramatizovat. Podle většiny ekonomů se jedná jen o korekci předchozího dlouhodobě neudržitelného tempa růstu a vzhledem k očekávanému růstu reálných mezd údajně nehrozí žádný další propad tržeb. Vývoj maloobchodu je však dalším varováním, že přes vcelku úspěšně šířenou atmosféru optimismu musí Česká republika letos počítat s nezanedbatelnými hospodářskými obtížemi, zejména pokud se v Evropské unii nepodaří urychleně obnovit prosperitu. Podobně varovným indikátorem je i pokles výdajů českých firem za podnikové služby, což jasně signalizuje, že mnozí podnikatelé musí opět sahat k úsporám v oblasti reklamy nebo poradenství.

(MaFr)

Zmírněn zákon o dovozu ojetin do ČR

Český parlament v únoru přijal novelu zákona, na základě které se zvyšuje maximální věk ojetých vozů, které se mohou dovážet do České republiky z pěti na osm let. Změnu prosadila především právnicová opozice, která tak vyšla vstříc lobbujícím dovozcům starých vozů. Mezi nejostřejší odpůrci opatření naopak patří sociálnědemokratický ministr dopravy J. Schling. Nesouhlas projevil i jeho stranický kolega, ministr vnitra S. Gross. Odpůrci novely především argumentují velkým vlivem stavu ojetých vozů pro růst nehodovosti na českých silnicích i jejich negativní přínos pro emise výfukových plynů v ČR, její zastánci naopak namítají, že změkčení dosavadních předpisů přinese i zlepšení dostupnosti automobilů pro nižší vrstvy. Ministr Schling se naopak přiklání k dotaci pro majitele starých vozů, kteří se rozhodnou svůj automobil nahradit novým výrobkem. Praktická proveditelnost jeho plánu je ovšem velmi sporná, mj. i vzhledem k možností velkých spekulací. Navíc státní rozpočet s podobným výdajem nepočítá a většina pozorovatelů ho považuje spíše za nepřilíš obratnou předvolební agitaci.

(MaFr)

Omnipol pro BAE Systems

Pokud se Česká republika definitivně rozhodne zakoupit stíhačky Gripen, chce jejich výrobce, společnost BAE Systems kapitálově vstoupit do české společnosti Omnipol, firmy, která se tradičně zaměřuje na export import vojenské a letecké techniky. Omnipol by měl BAE Systems pomoci především při seznamování společnosti s poměry na českém trhu. Zároveň zástupci BAE Systems počítají se změnou orientace Omnipolu směrem k jednoznačnému důrazu na letecké technologie. Současným většinovým vlastníkem Omnipolu je společnost OMNIX se kterou by BAE Systems patrně vyjednávaly svůj vstup. V případě definitivního rozhodnutí o koupi švédských stíhaček tedy pravděpodobně zanikne Omnipol ve své tradiční podobě, ve které zůstane nesmazatelně zapsán do historie bývalého Československa.

(MaFr)

Problémy Budvaru v Itálii

Zatímco v některých jiných zemích se společnosti Budějovický Budvar podařilo dosáhnout v záležitosti svých ochranných známek značných úspěchů, situace v Itálii se pro něj příliš příznivě nevyvíjí. Soud v Miláně totiž rozhodl, že distributorské společnosti Budvaru Italsug Trade a K. Kiem nesmí prodávat v Itálii budějovická piva označená jako Budweiser nebo Bud. Podle americké společnosti Anheuser Busch je rozhodnutí dokladem skutečnosti, že tato americká firma vlastní v Itálii exkluzivní práva na obě značky. Naopak společnost Budějovický Budvar namítá, že se jedná pouze o předběžné opatření a americké společnosti se zatím v Itálii vůbec nepodařilo dosáhnout prohlášení budějovické ochranné známky Budweiser Budvar za neplatnou. Zatím však Budějovický Budvar bude muset v Itálii hledat náhradní řešení.

(MaFr)

Průmysl loni rostl, stavebnictví také

Podle údajů Českého statistického úřadu loni stoupla průmyslová výroba v ČR v uplynulém roce o úctyhodných 6, 8 procenta. Česká republika tak na rozdíl např. od Polska, Maďarska nebo Slovenska nejen udržela, ale zvýšila tempo růstu průmyslu ve srovnání s rokem 2000. Většina analytiků v této souvislosti podtrhuje význam přílivu zahraničních investic a poznamenávají, že za zlepšenými čísly nestojí pouze jedno odvětví, ale růst vykázal průmysl jako celek. Zároveň však analytici upozorňují i na odvrácenou stranu lákavě vyhlížejících čísel. Především si povšimli, že prosincovému růstu o sedm procent naprosto neodpovídá vývoj v oblasti tržby, jinými slovy, že mnoho podniků patrně vyrábí na sklad. Také si všímají, že se ve statistikách za prosinec projeví i signály negativního vlivu celoevropské stagnace - růst produktivity se snížil a v některých odvětvích orientovaných na export, např. v textilnictví došlo k poklesu výkonu.

Velmi dobře se loni dařilo i stavebnictví, které vzrostlo dokonce o plných 9, 6 procenta. Podle odborníků se na tom podílela především výstavba nových závodů zahraničních investorů. I zde však má výsledek svá ale. Řadu ekonomů znepokojil výpadek v závěru, kdy v prosinci došlo dokonce k poklesu stavebnictví o 6, 8 procenta. Další znalci však tento výsledek přičítají mrazivému počasí a jejich předpovědi pro příští rok zůstávají optimistické. Například analytici Českého statistického úřadu však přes příznivá očekávání upozorňují, že vzhledem ke klesajícímu přílivu zahraničních investic bude muset stavebnictví počítat s menším růstem než jakého dosáhlo v roce 2001.

(MaFr)

Eurotel zvyšuje zisk

Rok 2001 může největší český operátor mobilních telefonů Eurotel bezpochyby považovat za velice úspěšný. Podařilo se mu oproti předcházejícímu roku zvýšit čistý zisk o plnou čtvrtinu na současných 6,068 miliard korun. Podle údajů představitelů Eurotelu využívalo jeho služeb 31,5 procenta veškeré populace České republiky. 3,238 miliónu uživatelů odeslalo loni 1,2 miliardy SMS zpráv, což oproti roku 2000 představuje nárůst o plných sto procent. Roste také zájem o interaktivní služby, mezi které patří i hra Chcete být milionářem nebo GSM Banking. Majoritním vlastníkem společnosti Eurotel je Český Telecom. Ten se loni pokoušel dále zvýšit svůj podíl odkoupením zbylých akcií od amerického konsorcia Atlantic West B. V. Po zářijových teroristických útocích v USA snížil nabízenou cenu z 1,475 miliardy na 1,1 miliardy, což americký partner nechce akceptovat. Samotnému Telecomu v minulém roce zisk oproti roku 2000 naopak mírně poklesl na 6, 1 miliardy korun, což ovšem ve srovnání s očekáváním analytiků představuje velký úspěch. Velmi výrazně v roce 2001 poklesly zisky z hovorného na pevné lince, naopak mimořádný vzestup zaznamenal zájem o datové služby. Společnost Telecom patří mezi nejziskovější firmy na českém trhu a není proto divu, že o její privatizaci panuje značný zájem. Česká vláda by měla vybrat kupce do konce března a mezi uchazeči nechybí France Télécom, Deutsche Telekom, francouzská společnost Vivendi Universal nebo švýcarská firma Swisscom. Podle zpráv z tisku jeví o koupi majoritního balíku akcií Českého Telecomu také Deutsche Bank, která nabízí za 78 procent akcií vlastněných státem a konsorciem TelSource až tři miliardy dolarů. Vzhledem k podmínkám výběrové soutěže by se německý finanční gigant musel spojit s nějakým partnerem ze světa telekomunikací.

(MaFr)

Gambrinus se bude vyrábět na severu Moravy

V pivovaru Radegast v severomoravských Nošovicích vlastněném společností Plzeňský Prazdroj začali zkušebně vyrábět slavný desetistupňový Gambrinus. Pro letošní rok se pak počítá s produkcí 400 000 hektolitrů sudového piva této značky. Technologie a suroviny by přitom měly mít stejnou kvalitu. Plzeňský Prazdroj chce tímto krokem optimalizovat využívání svých výrobních zařízení a zároveň chce ušetřit velké výdaje za dopravu chmelového moku z Plzně na Moravu. Zároveň však představitelé Plzeňského Prazdroje zdůraznili, že výroba Gambrinusu nemá v Nošovicích vést k útlumu produkce dosavadních značek Radegast a Klasik, které v současnosti na severu Moravy jednoznačně dominují. Společnost naopak hodlá zachovat jejich postavení. Přesto se zdá, že krok Plzeňského Prazdroje je jedním ze závažných pokusů rozbít tradiční vázanost jednotlivých značek na určité regiony. Právě severní Morava patří mezi místa, které si dosud uchovávala vlastní tradice ve výběru značek piva.

(MaFr)

US Steel chce ovládnout české ocelářství

Americký železářský gigant US Steel, který mimo jiné vlastní Východoslovenské železářny v Košicích, jasně deklaroval svůj zájem o vstup českého ocelářského průmyslu. Koncem února se údajně dohodly americké společnosti US Steel a Commercial Metals Company (CMC), jeden ze spoluvlastníků Třineckých železáren, a S. s. Třinecké železářny o spolupráci při ovládnutí českého ocelářství. US Steel by se podle ní měla v ČR specializovat na výrobu ploché oceli, Třinecké železářny by se měly přidržet svého tradičního sortimentu dlouhých výrobků. Podmínkou je ovšem zisk Nové Huti a společnosti Vítkovice Steel. US Steel přitom dává najevo, že na rozdíl od LNM Holdings nechce získat pouze Novou hut, ale projevuje zájem o Vítkovice, Třinecké železářny, Vysoké pece Ostrava i Válcovny plechu Frýdek-Místek. Cílem US Steel je vybudování skupiny, která by byla největším železářským gigantom v celé střední Evropě. Pokud se jí to nezdaří v České republice, jsou představitelé společnosti rozhodnutí získat jiné akvizice, které by mohly jejich ambice v ČR výrazně oslabit. O prodej Nové huti hodlá vláda do konce května exkluzivně vyjednávat s LNM Holdings, v případě neúspěchu jednání však nevyklučuje možné kontakty s dalšími zájemci tedy především s US Steel a s nadnárodním koncernem Shiran.

(MaFr)

Český premiér jednal v Izraeli o stavbě dálnice

Český premiér se při návštěvě Izraele naštěstí neomezoval pouze na kontroverzní prohlášení o Jásiru Arafatovi, ale věnoval pozornost i dalším záležitostem. Mimo jiné zde také jednal o stavbě dálnice D47 Lipník nad Bečvou - Ostrava-Bohumín, kterou má provádět izraelský holding Housing & Construction. Izraelci zopakovali své prohlášení, že jsou připraveni zahájit výstavbu již v květnu, nicméně vše je podmíněno podepsáním koncesní smlouvy, o jejíž podmínky se stále vedou vleklá jednání. Předmětem sporu je především částka, kterou by měli Izraelci od státu za dálnici dostat. Česká vláda trvá na tom, že cena by neměla převýšit sumu 46 miliard korun. Podle posledních zpráv se představy Izraelců a vlády začaly pomalu ale jistě přibližovat. V poslední době také odpadla obava, že by dálnice D47 mohla končit obrazně v polích. Polská vláda ústy svého premiéra L. Millera totiž sdělila, že se rozhodla urychlit stavbu severojižní dálnice A1, která na D47 má navazovat. Přesto však celý projekt bude mít určité zdržení - zatímco v roce 2000 slibovali zástupci H & C dokončení stavby do roku 2007, nyní se hovoří až o roku 2009.

(MaFr)

Prazdroj loni rekordní

Největší domácí pivovar Plzeňský Prazdroj loni zaznamenal rekordní výstav piva v historii firmy. Celkem se zde vyrobilo 5,122 miliónu hektolitřů piva, což oproti roku 2000 představuje nárůst o 4,2 procenta. Vzrostl i výstup celé skupiny Plzeňského Prazdroje, do které patří i pivovary Radegast a Velké Popovice, o 3,1 procenta, což představuje skoro osm miliónů hektolitřů tekutého zlata. Výborně se dařilo Velkopopovickému Kozlu, jehož výroba loni stoupla o více než čtvrtinu. Naopak jednoznačný pokles výstavu a prodeje zaznamenal severomoravský Radegast. Plzeňský Prazdroj se neprosazuje pouze na domácím trhu, ale dařilo se mu také při exportu. Celkový objem vývozu skupiny Plzeňského Prazdroje stoupl o úctyhodných 22,2 procenta. Loni také získal Plzeňský Prazdroj významnou akvizici - slovenský Šariš, který produkuje značky Šariš a Smádný mních. Zdá se tedy, že na rozdíl od německých pivovarů se zatím český pivovarský gigant, vlastněný jihoafrickou společností South African Breweries, nemusí obávat o své obchody. Pokles Radegastu však ukazuje, že ani ve světě sládků v České republice nemusí být vždycky jen zlaté časy.

(MaFr)

V ČR vydělávají muži víc než ženy

Podle společnosti Trexima, která je pověřena statistickým šetření pro ministerstvo práce a sociálních věcí a pro Český statistický úřad je průměrný hodinový výdělek muže v ČR o třetinu vyšší než hodinová mzda ženy. Zatímco muž si za hodinu v průměru vydělá 111 korun, žena pouhých 83 Kč. Průměrný hodinový výdělek v ČR přitom činil v loňském posledním čtvrtletí 99 korun.

Z šetření dále vyplývá, že nejvíce si v ČR vydělají lidé ve věku od 30 do 39 let; ti mají v průměru 103 koruny na hodinu. Zhruba o korunu méně mají zaměstnanci ve věku 50 až 59 let a o další korunu méně lidé mezi 40 a 49 lety. Lidé starší 60 let dostávají v průměru 98 korun na hodinu a svým výdělkem tak předčí mladé lidi do 30 let. Ti mají 87 korun na hodinu a mládež do 20 let pouhých 52 korun na hodinu. Průměrný hodinový výdělek v ČR činil v loňském posledním čtvrtletí 99 korun, v samotné podnikatelské sféře byla průměrná hodinová mzda o korunu vyšší. Výdělek 64 procent všech zaměstnanců byl však nižší než průměrný. V údajích za celou ČR, která zahrnuje podnikatelskou i nepodnikatelskou sféru, ale chybí platy učitelů, ministrů i poslanců. Z šetření Treximy dále vyplynulo, že průměrná hodinová mzda člověka s vysokoškolským vzděláním v ČR v podnikové sféře činila v loňském 4. čtvrtletí 201 korun a byla dvojnásobná ve srovnání s lidmi, kteří mají pouze maturitu. Zaměstnanec se základním či nedokončeným vzděláním si za hodinu vydělával pouhých 70 korun.

Extrémně vysoké hodinové výdělky mají ředitelé bank či pojišťoven - dostávají 767 korun na hodinu, či vedoucí podniku na dobývání a těžbu surovin, kteří mají 668 korun na hodinu. Z manuálně pracujících si na dobré peníze přijde báňský záchranář či obsluha cestujících na letišti. Ti si vydělají mírně přes 150 korun na hodinu.

Na opačném konci spektra se pohybují s hodinovou mzdou od 39 do 42 korun uvaděčka v kulturním zařízení, dámská krejčová, úřední kurýr či uklízeč ve vzdělávacím zařízení.

Vývoj inflace - Alexej Bálek

Vývoj inflace v devadesátých letech v České republice

Transformace ekonomiky v České republice od jejího vzniku v roce 1993 byla provázena poměrně vysokou inflací. Její vývoj navazoval na předcházející roky v Československu. Nejvyšší inflace byla v roce 1991, kdy činila 56,6%. V roce vzniku České republiky byla druhá nejvyšší v devadesátých letech, a to 20,8%. V ostatních letech, s výjimkou roku 1998, nepřekročila 10%. V letech 1999 až 2001 se pohybovala mezi 2,1 % až 4,7%. Celková vývojová tendence inflace byla klesající.

Vývoj inflace v České republice v procentech

Rok	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Inflace	1,4	9,7	56,6	11,1	20,8	10,0	9,1	8,8	8,5	10,7	2,1	3,9	4,7

Máme-li si dát odpověď jaké vlivy působily na vývoj inflace v národním hospodářství v České republice v devadesátých letech minulého století, musíme si nejdříve třeba připomenout některé širší souvislosti. Transformace ekonomiky na tržní byla nákladná, míra investic byla v mezinárodním srovnání velmi vysoká. V zahraničním obchodu došlo k význačné změně teritoriální a výrobní struktury. Vývoz i dovoz, který byl před tím orientován na Východ, se obrátil na Západ. To byla velmi obtížná a velmi nákladná operace. Ekonomika se proto musela význačně restrukturalizovat. Poklesl podíl průmyslu a stavebnictví, vzrostl podíl služeb. Ve vývoji hrubého domácího produktu se proto projevil výkyv nahoru i dolů, což nesporně působilo na rovnováhu v ekonomice. Všechny tyto skutečnosti se složitým způsobem dotýkají problému inflace.

Jaké byly hlavní příčiny inflace v České republice v posledním desetiletí dvacátého století?

Podíváme se nejdříve na mzdy. V letech 1989-2000 rostl hrubý domácí produkt v běžných cenách rychleji než hrubé mzdy (373,6 % oproti 347,4%). Podíl mezd na HDP činil v tomto období 35,0%. V jednotlivých letech první poloviny devadesátých let docházelo k větším výkyvům jak směrem nahoru, tak směrem dolů od průměru. Podíl mezd na HDP byl nejmenší v roce 1991, kdy činil 28,3 %. Kolem roku 1995 se podíl mezd na HDP ustálil na 35 až 36%. V období 1996 - 2000 činil tento podíl 35,6 %. V roce 1989 činil podíl mezd na HDP 38,5%. I když v letech 1992 až 1993 tento ukazatel proti roku 1991 značně stoupl a mohl svým vzestupem na inflaci poněkud působit, nelze z těchto údajů dedukovat, že by mzdy byly v devadesátých letech minulého století vážnějším inflačním faktorem.

Podíl všech dávek sociálního zabezpečení na HDP byl v roce 1989 a 2000 stejný. Srovnáme-li však roky 1995 a 2000, ukazuje se značný vzestup tohoto podílu, a to z 10,3 % na 12,3 %. Spolu s podílem mezd na HDP vzrostl tento podíl ze 45,9 % v roce 1995 na 48,1 % v roce 2000, tj. v řádu 40 mld. Kč. Příliv peněz z tohoto titulu se však neprojevil na vývoji inflace, i když krátkodobě mohly mzdové a sociální příjmy působit mírně inflačně. Znamená to, že hospodářská politika všech vlád v devadesátých letech minulého století byla v této oblasti uvážlivá.

Úvěrová politika bank po roce 1990 vedla k tomu, že část úvěrů, které tyto instituce poskytly, byly asi jednou třetinou pochybné a těžko vymahatelné (např. v roce 1994 představovaly úvěry 772,8 mld. Kč). Z toho plyne, že tento faktor na inflaci

působit mohl. Objem peněz však stoupl v letech 1993-2000 z 365,9 mld. Kč na 542,5 mld. Kč o 48 %, tj. méně než stoupla inflace (66%). Znamená to, že z této strany inflace mnoho podpory mít nemohla.

Veřejné rozpočty začaly být po roce 1995 pasivní od 1,5% do 6,7%. (Pasivum v roce 1996 činilo 11 mld. Kč, v roce 1997 20 mld. Kč, v roce 1998 28 mld. Kč, v roce 1999 11 mld. Kč a v roce 2000 49 mld. Kč). Velikost těchto pasiv ovšem byla ve srovnání s celkovými příjmy malá a na inflaci nemohla zatím vážněji působit.

Vzhledem k problémům, které bylo nutno po roce 1990 v české ekonomice řešit, musel být zvolen podhodnocený kurz koruny. Míru tohoto podhodnocení ukazuje tzv. index ERDI (Exchange Rate Deviation Index), který měří úroveň kupní síly měny sledované země k referenční. V roce 1999 činil k DEM 2,72. Znamená to, že v tomto roce bylo možno pořídit v České republice za 1 DEM 2,7 krát více zboží a služeb než-li v SRN a na druhé straně za koruny v hodnotě DEM byl možno koupit v SRN pouze 37% toho co v České republice. Z toho plynulo, že takovýto kurz koruny zvyšoval na vnitřním trhu v rostoucí míře objem peněz při vývozních operacích a při dovozu tlačil na růst cen nahoru. Spolu s pasivní bilancí zahraničního obchodu, která za roky 1993-2000 činila 714,7 mld. Kč je rozhodující příčina inflačního vývoje v České republice.

V současné době však dozrály v České republice podmínky pro trend na zpevnování koruny.

V Praze dne 13.1.2002

Univerzita v Ekvádore požádala o pomoc slovenských botaniků

Vedúci Slovenského orchideového centra pri botanickej záhrade Slovenskej poľnohospodárskej univerzity (SPU) v Nitre Milan Mišák nedávno odcestoval do juhoamerického Ekvádoru.

Spoločne s medzinárodnou skupinou botaniků sa podieľal na záverečnej etape budovania Botanického záhrady Katolíckej univerzity v Santo Domingu.

"Univerzita sa na nás obrátila so žiadosťou o pomoc predovšetkým v oblasti pestovania, rozmnožovania a kreovania expozície orchideí. Vidíme v tom popri ocenení odbornej úrovne a výsledkov práce slovenských botaniků i potvrdenie dobrého mena nášho orchideového centra v zahraničí," povedal pred cestou Milan Mišák.

Botanická záhrada pri SPU v Nitre vlastní zbierku vyše desiatich druhov kvetov, letničiek, drevín i liečivých rastlín. Jej orchideové centrum sústreďuje asi 2000 pôvodných druhov a viac ako 2500 hybridov orchideí a bromélií, pričom svojim genofondom, odbornou a informačnou bázou patrí k ojedinelým takto orientovaným botanickým pracoviskám v Európe.

Pozornosť odborníkov vzbudili najmä výsledky ostatnej expedície nitranských botaniků do Nikaraguy v závere minulého roka. Z tretej výpravy do pralesných porastov v oblasti Cero el Diablo v provincii Jinotega priviezli botanici na Slovensko približne 90 preukázateľne nových druhov orchideí.

EB

Francúzi vydali novú príručku o Slovensku

Na francúzsky knižný trh prichádza v týchto dňoch nová turistická príručka o Slovensku. V kolekcii Za dobrodružstvom (Objectif Aventure) ju vydalo vydavateľstvo Flammarion, Arthaud Paris.

Autorom 280 stranového, detailného turistického sprievodcu je bývalý známy francúzsky reportér Edouard Bailby, ktorý pred dvoma rokmi vydal vo Francúzsku prvú turistickú knihu o Bratislave a slovenských hradoch a zámkoch (Bratislava et les Chateaux slovaques).

Príručka Cieľom je Slovensko, písaná veľmi príťažlivým štýlom, predstavuje Francúzom Slovensko ako raj pre pešiu turistiku. Okrem podrobných popisov Bratislavy a jej okolia, západného, stredného a východného Slovenska s turisticky príťažlivými miestami v nej Francúzi nájdu kapitoly Ekoturizmus v Slovenskom raji, Lyžovanie v Tatrách, Objavenie gotickej cesty, Návšteva slovenských hradov a zámkov. V krátkosti predstavuje minulosť i prítomnosť Slovenska, jeho gastronómiu dokonca s receptami na halušky, kapustnicu a medovníčky, slovenské zvyky a obyčaje, slovenský jazyk, literatúru, hudbu, atď. Na samom začiatku pod názvom Berne si príklad zo Slovenska sa možno dočítať: "Slovensko je krajina, kde je čistota kultúrou. V uliciach Bratislavy nenájdete ani papiere, ani ohorky od cigariet... a tak je to vo väčšine slovenských miest a dedín. V lesoch, a hlavne v národných a chránených prírodných parkoch by si žiaden Slováč nedovolil nechať po sebe fľašu od minerálky alebo nedojedený sendvič. Ochrana prírody je priam posvätnou záležitosťou."

EB

Nástup Joj sprevádzal škandál

V nedávnu sobotu večer si slovenskí diváci mohli vychutnať dôsledky konkurenčného boja súkromných televízií. Markíza a Joj sa pretekali v súboji o ich priazeň.

Nástup Joj sa nezačal najlepšie. Auto pre víťazku súťaže krásy, ktorú Joj vysielala v priamom prenose aj do Čiech, dala spred budovy rozhlasu odiahnuť exekútorka.

Firma In Agency Silvie Lakatošovej, ktorá súťaž krásy organizovala, dlhuje peniaze inej firme. Keďže exekútorka Angelika Slopovská vie, "že auto určené pre miss je momentálne jediným majetkom firmy", dala ho zaisť.

Markíza v televíznych novinách priniesla zábery, ako odiahnutiu auta bránia muži z ochranky.

Podľa doterajších informácií napokon auto v ten večer zostalo v rukách pôvodného majiteľa firmy Porsche Inter Auto Bratislava, ktorá ho misske mala darovať. Majiteľa aj Slopovskú ešte v tú noc vypočúvala polícia - exekútorka však nemala pri sebe doklady o exekúcii.

Exekútorka Slopovská pre Markízu povedala, že sa jej ochranka vyhrážala a policajti jej zasa na výsluchu dávali čudné otázky. Hovorca Joj Ľudovít Tóth nevie odhadnúť, či škandál naruší imidž televízie: "Nás sa to priamo netýka." Informáciu o finančných problémoch Lakatošovej firmy nemal. So samotným programom bol spokojný a podľa jeho názoru mal európsku úroveň.

Markíza stavila v deň začínajúceho sa súboja na filmové trháky - bláznivú americkú paródiu Horúce strely a kultový sci-fi thriller Matrix.

Fakt je, že v prvých mesiacoch budú na Joj bežať filmy a relácie z archívu Novy. Trójskym koňom má byť spravodajstvo, vysielané v tom istom čase ako na Markíze.

Aj Slovenská televízia sa v sobotu večer snažila. Priamy prenos charitatívneho programu Večer bez bariér nesprevádzala veľká mediálna kampaň, ale program bol plný jemného humoru a vystúpili v ňom špičkoví českí a slovenskí umelci.

EB

Prípravný kurz rómskych žurnalistov

Certifikáty o úspešnom absolvovaní Prípravného kurzu rómskych žurnalistov prevzalo nedávno na absolventskej slávnosti v Košiciach sedem mladých Rómov z Prešovského, Banskobystrického a Bratislavského kraja.

Už tretí ročník kurzu zorganizovalo bratislavské Centrum nezávislej žurnalistiky (CNŽ) s finančnou podporou Open Society Institut (OSI) v Budapešti. Odborne ho viedla lektorka - americká novinárka Janis Overlocková, ktorá realizuje podobný projekt aj v Maďarsku a Rumunsku. Jeho cieľom je poskytnúť mladým talentovaným Rómom vo veku od 18 do 30 rokov s minimálne stredoškolským vzdelaním príležitosť uplatniť sa na mediálnom trhu práce.

"Verím, že absolventi kurzu budú mostom medzi majoritnou spoločnosťou a rómskou komunitou a budú prinášať o nej objektívne informácie," povedala okrem iného v slávnostnom príhovore Overlocková. Rómskych novinárov pozdravil aj zástupca OSI Orhan Galjus.

Počas 10 mesiacov budúci rómski žurnalisti, ktorí získali štipendium, navštevovali semináre venované princípom mediálnej komunikácie, špecifikám jednotlivých druhov médií, politológii, gramatike a štylistike. Naučili sa pracovať s počítačom a internetom a mali lekcie z cudzích jazykov. Po štvormesačnej intenzívnej teoretickej príprave absolvovali aj niekoľkomesačnú prax v elektronických a tlačných médiách a TASR pod vedením tuteurov - profesionálnych novinárov.

Podobne ako ich kolegovia, ktorí absolvovali doterajšie dva ročníky kurzu, sa uplatnia buď v redakciách, vrátane novovznikajúcej Rómskej tlačovej agentúry, alebo budú pokračovať v štúdiu na vysokých školách.

Doterajšie tri ročníky kurzu absolvovalo vyše 30 mladých Rómov. CNŽ pripravuje už 4. ročník, ktorého výberové konanie je v marci. EB

Politická nevraživosť odrádza zahraničných podnikateľov

Brzdou prílevu investícií na Slovensko je podľa viceprezidenta Európskej investičnej banky (EIB) Wolfganga Rotha vzájomné osočovanie sa politikov. Vo vystúpení na pôde Rakúskeho veľvyslanectva v Bratislava sa v tejto súvislosti vyslovil za zvýšenie kultúry ich komunikácie.

Politik, ktorý vyhlasuje, že jeho protivník je gangster a podvodník, to podľa W. Rotha nemyslí dobre s prilákaním zahraničných investorov. Citlivosť západných podnikateľov na tento problém zaregistroval podľa vlastných slov v osobných rozhovoroch s nimi.

Predstavitel' EIB sa však odmietol vyjadriť k jednotlivým slovenským politikom. Kriticky komentoval len postup Strany demokratickej ľavice voči odvolanej exministerke financií Brigitte Schmögnerovej. Ako ďalej uviedol W. Roth, nemá pocit, že by na Slovensku bola ohrozená inštitucionálna stabilita, ktorá patrí k tzv. kodanským kritériám vstupu do Európskej únie (EÚ).

Viceprezident EIB okrem iného varoval pred príliš skorým zavedením jednotnej meny euro v súčasných kandidátskych krajinách po ich vstupe do EÚ. Dlhšie udržanie vlastných mien podľa neho umožní flexibilnejšiu ekonomickú politiku, pričom nevytláčil ani možnú potrebu devalvácie.

EIB, ktorá len v minulom roku požíčala SR na infraštruktúrne projekty 79 miliónov eur, sa chce v budúcnosti zamerať aj na podporu v oblasti vzdelávania a komunikácie. Ich rozvoj je totiž podľa W. Rotha dôležitým predpokladom ďalšieho ekonomického rastu. EB

Slovák skonštruoval imobilizér, na ktorý nemajú ani autičkári - profesionáli

Unikátny zabezpečovací systém chrániaci motorové vozidlo pred krádežou vynášiel slovenský učiteľ elektrotechniky z Dolnej Seče z okresu Levice.

Podľa autora vynálezu Štefana Vámoša sú na jeho imobilizér krátky aj autičkári - profesionáli. Potvrdzujú to i doterajšie skúsenosti viac ako 300 vodičov, ktorí si ho dali do áut v skúšobnej prevádzke nainštalovať. Žiaden z nich zatiaľ o svoje vozidlo neprišiel, i keď sa oň zloději už pokúšali.

Srdcom systému je odnímacia kazeta, v ktorej sú prepojené vodiče jeho jednotlivých obvodov. Kazeta je kombinovaná so spínačom ukrytým v interiéri auta podľa želania zákazníka. Prípadný zloděj tak vytypované auto nedokáže naštartovať ani vtedy, ak sa zmocní kazety. Nevie totiž, kde sa spínač v aute nachádza. Ak by aj páchatel' s nožom v ruke prinútil majiteľa auto spojzdníť, o niekoľko metrov ďalej sa vie vozidlo samo zastaviť. V prípade, že zloděj násilím vytiahne vodiča z auta počas chodu motora, napríklad na križovatke, motor sa vypne po otvorení dverí. Okrem toho je zabezpečený aj proti nechceným manipuláciám (technikmi v autoservise). Zákazník si môže objednať aj funkciu, aby mu imobilizér na mobilný telefón oznámil, keď sa jeho auto niekto pokúša ukradnúť.

Vámoš pripúšťa, že jeho mechanici dokážu systém prekonať. Trvať im to však bude viac ako hodinu. Prepojený je totiž identickými vodičmi, ktorých označenie ihneď po zapojení odstránia. Samotná kazeta je nerozoberateľná. Možno ju len zničiť, čím sa ale obvody poškodia. V každom aute je systém prototypom a jeho ovládanie je prispôbené potrebám zákazníka. Na imobilizér má jeho autor certifikát zo štátnej skúšobne Elektrotechnického výskumného a projektového ústavu. Patent by mal dostať už v najbližších mesiacoch. V súčasnosti sa o imobilizér zaujímajú aj kriminalisti z Kriminalisticko-expertízneho ústavu PZ. EB

TV JOJ sa veľmi nelíši od českej sestry Novy

Revolúciu na televíznom trhu pre Slovensko znamená príchod novej televízie Joy, ktorá začala vysielat' začiatkom marca. Príchod novej televízie podľa českých denníkov privítali politickí komentátori, aj reklamná obec.

Denník Mladá fronta Dnes (MfD) pripomína, že slovenský televízny trh ovládla komerčná televízia Markíza mediálneho magnáta Pavla Ruska, ktorý si založil politickú stranu ANO a vďaka podpore svojej televízie je jasné, že ho voľby vynesú do poslaneckých lavíc. "Televízia Joy vytvorí silný konkurenčný tlak. A to je v situácii, keď je verejnoprávna STV problémová a komerčná Markíza má politické ambície, potrebné," hovorí slovenský politológ Grigorij Mesežnikov.

Joy a Markíza sa netaja vzájomnou nevraživosťou a odhodlaním k boju. S príchodom Joy prišli diváci o Novu, ktorá pravidelne obsadzovala tretie miesto v sledovanosti hneď za Markízou a Slovenskou televíziou.

Joy má ale svojich divákov istých. Oproti ostatným totiž nezačína úplne na zelenej lúke - okrem vybaveného archívu Novy, technického zázemia a potrebného know-how už svojich divákov má. A mnohí z nich, ktorí si ju na rovnakom kanáli zapnú, ani nespoznajú, že to už nie je Nova, na čo sa pozerajú. EB

Slovenský olympijský výbor ušetril na prémiech za výsledky

Slovenský olympijský výbor (SOV) pôjde vo vyplácaní prémie za umiestenia slovenských športovcov na XIX. zimných olympijských hrách v Salt Lake City výrazne pod sumy dosiahnuté na predchádzajúcich olympiádach a celkovo nevyplatí viac ako 400 000 korún.

Januárové valné zhromaždenie SOV schválilo finančné odmeny bodovaných umiestení do 6. miesta, čo v Salt Lake dosiahlo len kvarteto biatlonistiek v súťaži štafiet. Martina Jašicová, Anna Murínová, Marcela Pauková a Soňa Mihoková zinkasujú za 5. priečku po 70 000 Sk, členovia realizačného tímu, o ktorého zložení musí rozhodnúť Slovenský zväz biatlonu, dostanú 30 percent z prémie jednotlivkyne - teda 21 000 Sk na hlavu.

"Pravidlá sme jasne stanovili už pred odchodom do dejiska ZOH a treba ich dodržať. Neuvažujeme nad dodatočným odmeňovaním ďalších výsledkov," vyhlásil generálny tajomník SOV Martin Benko.

Prémie za medaily a bodované umiestenia zo zimnej olympiády v Salt Lake City ponechal SOV na úrovni odmien z predchádzajúcich hier v Sydney. Za senzáčnú zlatú medailu by slovenský športovec v prípade úspechu od SOV zinkasoval 2 milióny korún. Striebornú medailu oceňoval SOV na 1 milión a bronz na 600 000 korún.

Na podstatne úspešnejších hrách XXVII. olympiády v Sydney v roku 2000 SOV vyplatil na prémiech 9,245 miliónov korún, športovcom pripadlo 7,25 a členom realizačných tímov 1,995 mil. korún. Za bodované umiestenia na minulej zimnej olympiáde v Nagane v roku 1998 sa SOV športovcom a realizačným tímom odvdáčil celkovou sumou 1,550 000 korún. EB

Dzurinda sa stal volebným lídrom SDKÚ

Mikuláš Dzurinda sa stal volebným lídrom Slovenskej demokratickej a kresťanskej únie (SDKÚ).

Rozhodli o tom jej členovia vo vnútrostraníckych primárnych voľbách. Dzurinda, ktorý je zároveň predsedom strany, získal 66 percent odovzdaných hlasov, jeho protikandidát, generálny sekretár SDKÚ Ivan Šimko 34 percent. Víťaz bol úspešnejší v šiestich krajoch - v Prešovskom získal 87 percent hlasov, v Trenčianskom 78, v Nitrianskom 70, v Trnavskom 68, v Banskobystrickom 66 a v Košickom 58. Šimko získal najviac hlasov v Žilinskom kraji - 60 percent a v Bratislavskom - 52 percent. O víťazovi však rozhodoval súčet všetkých získaných hlasov, pretože voľby sa konali v jednom celorepublikovom obvode.

Právo hlasovať mali členovia strany. Z viac ako 4500 ich túto možnosť využilo 74 percent. Najvyššia účasť bola v Prešovskom a Trnavskom kraji, a to 83 percent. Najnižší záujem prejavili členovia strany v Nitrianskom kraji, kde ich prišlo k urnám 61 percent.

Dzurinda obsadí na kandidačnej listine prvé miesto a po parlamentných voľbách bude viesť za SDKÚ prípadné rozhovory o zostavení vlády.

Dzurinda kandidoval podľa vnútrostraníckej úpravy ex offio ako predseda subjektu. Stanovy mu umožňovali, aby sa z titulu svojej funkcie stal priamo volebným lídrom, Dzurinda to však odmietol a rozhodol sa uchádzať o dôveru členov strany v primárkach. Šimka nominovalo Predsedníctvo Regionálneho zväzu SDKÚ v Bratislave. EB

Mečiar bude volebným lídrom HZDS

Vladimír Mečiar bude volebným lídrom Hnutia za demokratické Slovensko - ľudovej strany v jesenných parlamentných voľbách. Potvrdil to nedávno na stretnutí s občanmi v Bratislave.

Popri témach vyšetrovania činnosti nebankových subjektov, privatizácie SPP a zadlženosti Slovenska komentoval odchod Brigity Schmögnerovej z Národnej rady SR ako útek pred stratou dôvery. Zároveň dodal, že jej pôsobením v OSN "Spojené národy riskujú, že ich dovedie tam, kam dovedla ministerstvo financií". O možnom povolebnom zložení vládneho kabinetu sa konkrétne nevyjadril. EB

Ľudia sa začali vracat' naspäť do múzeí

Od polovice 90. rokov štátna podpora múzeí citelne klesá. Nemajú ani na základné ošetrovanie zbierok, už viac ako sedem rokov sa do záchranu exponátov a reštaurovania investuje len minimálne. Odborníci z múzeí odchádzajú pracovať inam.

"Nielenže nedostávame viac peňazí, ale ceny všetkého - energií a ďalších nákladov - rastú," hovorí riaditeľ Národného múzejného centra Milan Rybecký.

Návštevnosť múzeí sa podľa neho podarilo stabilizovať a mnoho-ročný pokles sa vlní zastavil - do múzeí sa prišlo pozrieť okolo 3,5 milióna ľudí, o niečo viac než predtým. Gigantická návštevnosť sprediv novembra 1989, ktorá sa šplhala nad šesť miliónov, je však definitívne minulosťou. "Bolo to inou spoločenskou klímou. Vtedy existovali väzby na školy, časť výučby prebiehala v múzeách a podobne," hovorí Rybecký.

Na Slovensku dnes pôsobí 80 múzeí. Najväčším z nich je Slovenské národné múzeum, ktoré obhospodaruje 12 komplexov: v Bratislave Historické múzeum, Hudobné múzeum, Archeologické múzeum, Prírodovedecké múzeum, Múzeum kultúry karpatských Nemcov, Múzeum židovskej kultúry, v Myjave Múzeum slovenských národných rád, ďalej Múzeum Červený Kameň, Múzeum Bojnice, Múzeum Betliar, v Martine Etnografické múzeum a Múzeum A. Kmeťa.

Najnavštevovanejšie múzeá (počet návštevníkov za minulý rok):

Bojnice (Slovenské národné múzeum) 215-tisíc

Oravské múzeum (múzeum + Or. Podzámok) 175-tisíc

Spišské múzeum (Sp. Hrad + Levoča) 154-tisíc

Betliar (Slovenské národné múzeum) 153-tisíc

Ľubovnianske múzeum (hrad + Červ. Kláštor) 148-tisíc

Mestské múzeum Bratislava 127-tisíc

Červený Kameň (Slovenské národné múzeum) 126-tisíc

Trenčianske múzeum 110-tisíc

Slovenské banské múzeum B. Štiavnica 95-tisíc

Múzeum Sv. Anton 80-tisíc EB

Bezplatné externé štúdium

Vysoké školy musia od 1. septembra 2002 prijať študentov na externé vysokoškolské štúdium bez poplatkov.

Názory na zrušenie poplatkov za externé štúdium boli rôzne. Ako povedal Ftáčnik, rozdielne názory boli v akademicko-kejšej obci aj medzi politickými stranami. "V zákone však ostalo, že ak si študent svojou lajdáckosťou predlžuje štúdium, bude musieť platiť," doplnil.

Predsedička Výboru NR SR pre vzdelanie, vedu, mládež a šport Eva Rusnáková (SDK) tvrdila, že platením za externé štúdium existuje nepravý stav. Naznačila, že jednotlivé spoločnosti s ručením obmedzeným si väčšinu získaných financií nechávajú a vysokým školám sa dostane len časť. Ako poznamenala, je potrebná istá regulácia, pretože na exkluzívne školy predstavovalo školné 40-45 tisíc korún. Keby bol prešiel vládny návrh, reguloval by to, pretože v zákone by bolo presne stanovené, akú veľkú sumu by bolo možné pýtať od študentov. Predstavovalo by to okolo 25 tisíc korún, dodala Rusnáková.

Podľa názoru nezávislého poslanca Petra Osuského je bezplatné štúdium dlhodobo neudržateľné, pretože to povedie nezadržateľne k materiálnemu nedobývaniu vysokých škôl. EB

V Bratislave pripravujú výstavbu dvoch aquaparkov

Hlavné mesto SR doteraz nemalo zábavnú voľnočasovú atrakciu v podobe aquaparku a teraz finišujú prípravy na výstavbu dvoch. Veľkokolepý aquapark plánuje vybudovať magistrát, o niečo menší mestská časť Petržalka.

"Ideálna by bola dohoda na výstavbe jedného a rokujeme o nej," uviedla na nedávnej tlačovej konferencii riaditeľka sekcie územných programov mesta Mária Šimová.

Iný zábavný areál - lunapark na petržalskej strane Dunaja už nebude plniť svoje poslanie na doterajšom mieste. Nájomná zmluva sa skončila k 31. decembru 2001, bratislavský magistrát navyše už nebol spokojný s úrovňou jeho kultúry a bezpečnosti.

"Je daný návrh na vypratanie lunaparku a prebieha súdny spor medzi nájomcom a mestom," zdôvodnil vedúci oddelenia správy nehnuteľností mesta Juraj Kočan.

Magistrát hľadá pre lunapark náhradné priestory pri Draždiaku, Dunaji a v iných lokalitách. Zároveň sú rozpracované štúdie na rôzne druhy činností tohto zábavného areálu podľa viacerých európskych miest. EB

Mečiar už má nové Keltošové, Tóthové, Belohorské

Nové tváre chce HZDS predstaviť pred parlamentnými voľbami.

Na 150-člennej kandidátke by malo byť najmenej 50 žien. Predseda HZDS Vladimír Mečiar uviedol, že sú medzi nimi nové Keltošové, Tóthové, Belohorské a on sa s nimi rozpráva. Podotkol, že poslanecký klub hnutia má v priemere vyše 60 rokov a musia nastúpiť mladší, čo neznamená, že všetci musia odísť. Podľa lídra HZDS skúsenosť nahromadená dvanástimi rokmi v parlamente musí byť zachovaná.

Podľa Mečiara tí, ktorí sa pripravujú na vstup do parlamentu, sú dnes jasne čitateľní. Rozdiel oproti minulosti je v tom, že kým vtedy vedúce osobnosti Bratislavy nasledovali v okresoch, dnes okresy môžu mať svojich zástupcov, čo hnutie chápe ako medzistupeň prechodu na budúce priame voľby v 150 volebných obvodoch. Tento medzistupeň práve teraz hnutie robí, čo mení absolútne mapu aj rozloženie síl a jednotlivých politických aktivít HZDS na Slovensku.

V súvislosti s možnosťou návratu členov predchádzajúcej vlády do nového kabinetu Mečiar podotkol, že niektorí z nich vôbec nechceli pracovať a ak niektorí sú v tieňových štruktúrach, tak s výhradou. Expremiér podotkol, že prichádzajú noví, ktorí sa rok-dva zapracovávajú a osvojujú si problémy. Z hľadiska vnútornej výstavby strany aparát je "regenerovaný" skoro na 90 percent absolútne novými ľuďmi do 30 rokov.

Strana sa podľa Mečiara pretvára kvalitatívne, pretože vekom, vzdelaním aj postavením nastupuje nová vlna, ktorá to niekoľko rokov potiahne ďalej. EB

Schmögnerová bude zastávať post tajomníčky Európskej hospodárskej komisie

Ministerstvo zahraničných vecí SR privítalo informáciu, že generálny tajomník OSN Kofi Annan prijal rozhodnutie vymenovať ex-ministerku financií Brigitu Schmögnerovú do funkcie výkonnej tajomníčky Európskej hospodárskej komisie (EHK).

Funkcia výkonnej tajomníčky EHK so sídlom v Ženeve zodpovedá postu námestníčky generálneho tajomníka OSN. Vymenovanie vníma MZV SR ako ďalší úspech slovenskej diplomacie aj ako ocenenie schopností a kvalit B. Schmögnerovej.

EHK je jednou z piatich regionálnych komisií OSN, ktoré sú bezprostredne podriadené Hospodárskej a sociálnej rade (Economic and Social Council - ECOSOC). Vznikla v roku 1946 a jej prvou úlohou bolo pomôcť hospodárskemu rozvoju vojnou zničených Európy. V súčasnosti má 56 členských krajín. Hlavným cieľom EHK je rozvíjať hospodársku činnosť a obchodné vzťahy členských krajín.

Brigita Schmögnerová sa vzdá ešte pred nástupom funkcie výkonnej tajomníčky Európskej hospodárskej komisie OSN poslaneckého mandátu v Národnej rade SR. Na tento post nastúpi 18. marca 2002.

Milan Dzurák alebo Vladimír Benkovský sú kandidáti, ktorí by mohli v parlamente nahraďiť Brigitu Schmögnerovú. Záležitosťou sa bude zaoberať začiatkom marca Republikový výbor SDĽ. EB

Nová voľba verejného ochrancu práv

Nová voľba verejného ochrancu práv sa uskutoční 19. marca, pričom prvá historická voľba ombudsmana sa vo februári skončila neúspechom. Vzhľadom na to, že vládna koalícia sa nevedela dohodnúť na jednom spoločnom kandidátovi, v parlamente sa ocitlo päť návrhov na post ombudsmana. Navrhovaní boli Jana Dubovcová, Igor Lenský, Dušan Nikodým, Edit Bauerová a Ján Hrubala. Opozičné strany HZDS a SNS svojich kandidátov nenavrhl.

Ešte pred voľbou sa kandidatúry vzdal banskobystrický advokát Ján Hrubala, ktorý v súčasnosti zvažuje opätovnú kandidatúru na post ombudsmana v prípade jednotnej podpory.

Do opakovanej voľby v prvom kole postúpili Edit Bauerová a Dušana Nikodým. V tejto tajnej voľbe však nezískali potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny hlasujúcich.

O post ombudsmana sa už v nových voľbách nemôžu uchádzať nominanti z prvého kola. Ombudsmanom sa stane ten kandidát, ktorému dá svoj hlas nadpolovičná väčšina prítomných poslancov. Ak ani jeden z kandidátov nespĺni tieto kritériá, uskutoční sa opakovaná voľba. Do nej postúpia dvaja kandidáti, ktorí získali najvyšší počet hlasov.

Sídlom ombudsmana bude Bratislava a hlavnou náplňou jeho práce bude poskytovať neformálnu pomoc osobám v prípadoch nesprávneho konania zamestnancov verejnej správy či úradného postupu. EB

Kováč zverejnil mená lekárov, ktorí predpisovali najviac liekov

Lieky za 11 miliónov 608 tisíc korún predpísal v roku 2000 diabetológ Vladimír Grumel z Vranova nad Topľou. Druhé miesto v rebríčku desiatich lekárov, ktorí predpisovali najviac liekov, patrí praktickej lekárke pre dospelých Márii Jakubčíkovej zo Žiliny s liekmi za 8 miliónov 200 tisíc korún.

Minister zdravotníctva SR Roman Kováč konštatoval, že údaje má zo Všeobecnej zdravotnej poisťovne (VŠZP) a postupne zverejní 50 lekárov s najväčšou preskripciou. Revízní lekári z uvedenej poisťovne zistili aj rôzne chyby pri predpisovaní liekov, preto uvedených lekárov poisťovňa sankcionovala.

Podľa slov Kováča ministerstvo oznámilo prezidentovi Slovenskej lekárskej komory Jánovi Gajdošíkovi mená lekárov s najväčšou preskripciou a požiadalo ho o posúdenie, či si ich odborná úroveň nevyžaduje preskúšanie. Ak sa SLK ujme funkcie vyplývajúcej jej zo zákona, potom Slovenská postgraduálna akadémia medicíny by uvedených lekárov preskúšala.

Kováč poukázal na to, že v zozname mien sa neopakujú odborné zamerania. V prvej desiatke sú diabetológ, praktický lekár, psychiater, reumatológ, imunológ, urológ, neurológ, onkológ, lekár pre ušné a krčné ochorenia a gynekológ.

Najčastejšími chybami, ktoré sa pri predpisovaní liekov vyskytli, bola neracionálna terapia, ďalej predpisovanie bez existujúcej zdravotnej dokumentácie, nerešpektovanie indikácií, pre ktoré bol liek registrovaný na Slovensku, ako aj nerešpektovanie indikačných obmedzení. Ministerstvo zdravotníctva v súčasnosti zisťuje, na akých zahraničných kongresoch a ktorých farmaceutických firiem sa uvedení lekári zúčastnili.

Podľa Kováča v Českej republike podľa počtu obyvateľov a menového kurzu v roku 2000 vydali zdravotné poisťovne menej na lieky ako zdravotné poisťovne na Slovensku. Nižšia preskripcia v Čechách vychádza z uzavretej zmluvy medzi zdravotnými poisťovňami a lekármi, konštatoval minister. V Čechách totiž platí, že po prekročení celoštátneho limitu musí polovicu finančných zdrojov zaplatiť lekár. Aj v Nemecku je stanovený štátny limit a lekár zaplatí všetky lieky, ktoré predpísal nad limit.

Ministerstvo zdravotníctva v súčasnosti hľadá podobný model zákonného obmedzenia preskripcie liekov, ako je v Maďarsku, aby sa zabezpečili finančné zdroje na poskytovanie ostatnej zdravotnej starostlivosti.

Súhlas na zverejnenie mien získalo MZ SR od Pavla Husára, vládneho splnomocnenca na ochranu osobných údajov. EB

Hrušovský volebným lídrom KDH

Volebným lídrom Kresťansko demokratického hnutia (KDH) do nastávajúcich parlamentných volieb sa stal Pavol Hrušovský. Rozhodla o tom Rada KDH na nedávnom rokovaní v Bratislave. Zároveň vzala na vedomie, že Ján Čarnogurský a Rudolf Bauer sa dobrovoľne vzdali kandidatúry do Národnej rady SR.

Predseda KDH opätovne uviedol, že jeho strana sa chce stať víťazom parlamentných volieb, pričom zdôraznil, že "víťazom sa stane ten, kto zostaví vládu". KDH chce podľa neho po voľbách zostaviť pravicovú vládu, a tak prevziať zodpovednosť za štát. "Na víťazstvo treba odvahu. Chceme Slovensko, ktoré si verí. KDH si verí", povedal Hrušovský.

Rada KDH dnes v súvislosti s nevyhnutnosťou a potrebnosťou spolupráce s pravicovými stranami prijala vyhlásenie, že KDH bude viesť pozitívnu volebnú kampaň a nebude útočiť na pravicové subjekty, ktoré považuje za svojich povolebných partnerov. Zároveň vyzýva ostatné pravicové strany na vedenie korektnej volebnej spolupráce. Hrušovský za možných partnerov označil SDKÚ, ANO, DS, OKS a SMK. EB

Na Slovensku sa stredná dĺžka života zvyšuje len nepatrne

Mužská populácia sa na Slovensku dožíva o 6 až 7 rokov menej ako v najvyspelejších krajinách sveta. U žien tento rozdiel predstavuje približne 4 až 5 rokov.

V roku 2000 dosiahla u mužov hodnotu o niečo vyššiu ako 69 a u žien 77 rokov. Naďalej ale zaostávame za krajinami ako sú napríklad Island, kde sa muži dožívajú okolo 76 rokov a ženy 81 rokov. Podobná situácia je vo Švajčiarsku a v Nórsku. Horšie ako Slovensko sú na tom iba krajiny bývalého Sovietskeho zväzu, Turecko a Maďarsko.

Uvedené údaje boli zverejnené v Správe o stave životného prostredia SR v roku 2000, ktorá vyšla začiatkom tohto roka. Z jej výsledkov tiež vyplýva, že v roku 2000 zomrelo na Slovensku viac ako 28 200 mužov a 24 600 žien. Toto číslo je takmer totožné s rokom 1999.

Obyvateľstvo dlhodobo najviac zomiera na choroby obehovej sústavy. V roku 2000 zomrelo z tohto dôvodu asi 29 tisíc ľudí, čo znamená 55 percent zo všetkých úmrtí. V porovnaní s rokom 1999 sa však zaznamenal pokles o 317 osôb. Najviac úmrtí bolo zaevidovaných na infarkt myokardu a na cievne ochorenia mozgu. Druhou najčastejšou príčinou sú nádory - priedušiek, priedušnice, pľúc, žalúdka a hrubého čreva. V roku 2000 na toto ochorenie zomrelo okolo 12 tisíc obyvateľov SR.

Na tretie miesto sa u mužov dostala úmrtnosť v dôsledku poranení a otráv (8,7 percenta) a u žien choroby dýchacej sústavy (5,2 percenta). V tejto kategórii úmrtnosť vzrástla. V roku 2000 na tento druh ochorenia zomrelo asi 2900 osôb, pričom hlavnými dôvodmi úmrtí boli chronické zápalové ochorenia pľúc, priedušiek a chrípka. V prípade úmrtí na choroby tráviacej sústavy zostal počet exitov v roku 2000 na úrovni predchádzajúceho roku. Najčastejšími príčinami boli choroby pečene, pažeráka, žalúdka a dvanástnika.

V roku 2000 zaregistrovali opäť menej úmrtí detí do jedného roku života. Slovensko tak naďalej zostáva medzi krajinami ako Island, Nórsko, Švajčiarsko, Česko, Slovinsko a Luxembursko. Rovnako sa v správe priaznivo hodnotí pokles novorodeneckej úmrtnosti. EB

Polícia zasadila úder bratislavskému podsvetiu

Jednu z vetiev bratislavského podsvetia rozbili počas rozsiahlej operácie zložky Úradu organizovanej trestnej činnosti v spolupráci s Úradom finančnej polície. V záverečnej fáze polícia zorganizovala akciu, pri ktorej nedávno zadržala a následne obvinila 15 ľudí.

Zadržaných páchatel'ov, ktorí majú údajne na svedomí, okrem ekonomickej trestnej činnosti aj niekoľko brutálnych vrážd, obvinili z trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny. Doposiaľ zadokumentovaná škoda ich aktivít predstavuje 150 miliónov korún. Zášahom polícia údajne prekázala ďalšie "obchody" za približne 50 miliónov.

Osoby, ktoré so skupinou kooperovali a neskôr sa ukázali ako nepohodlné, gang likvidoval doslova mafiánskym spôsobom. Polícia v tomto prípade preukázala zatiaľ päť vrážd a na dokazovaní ďalších v súčasnosti pracuje. Svoje obeť mali po usmrtení rozleptať v žieravine a pozostatky rozliať do terénu. Obvinení sú preto i z trestného činu vraždy zvlášť brutálnym spôsobom a ako členom organizovanej skupiny im hrozí až výnimočný trest.

Skupina operovala po celom území Slovenska. Počas akcie, ktorú realizovalo vyše 400 policajtov, vykonalí 44 domových prehliadok najmä v Bratislave, ale i v Michalovciach, Ružomberku a Žiline. Úspech prehliadok dokazuje nález rôznych druhov zbraní - samopaly, krátke guľové zbrane atď., komponentov k nastroženým výbušným systémom a dôkazy v písomnej a elektronickej forme. Polícia zaistila približne dva milióny korún a väčšie množstvo eur. Všetci sú občania SR a je medzi nimi i samotný boss gangu. EB

Vicepremiér Mikloš zostal vo funkcii

Národná rada na záver svojej 55. schôdze nevyslovila nedôveru vicepremiérovi Ivanovi Miklošovi, ako to navrhovalo HZDS. Pri hlasovaní sa prezentovalo 136 poslancov, za návrh bolo 60, proti hlasovalo 51, hlasovania sa zdržalo 24 a jeden poslanec nehlasoval vôbec.

Za návrh vysloviť vicepremiérovi nedôveru hlasovali všetci prítomní poslanci klubov Hnutia za demokratické Slovensko a Pravej Slovenskej národnej strany. Rovnako hlasovali aj dvaja poslanci vládnej koalície Diana Dubovská a Pavol Kanis (SDL). Rovnako sa rozhodli aj ďalší nezávislí poslanci.

Proti vysloveniu nedôvery vicepremiérovi Miklošovi sa vyslovili všetci ostatní poslanci vládnej koalície.

Za hlavné dôvody návrhu hnutie označilo pokles rastu a výkonnosti slovenskej ekonomiky, vysokú mieru nezamestnanosti, nezvládnutie reštrukturalizácie bankového a podnikového sektora, vysoký schodok verejných financií a obchodný deficit.

Podpredseda vlády označil dôvody na jeho odvolanie za účelové tvrdenia, odborne nekvalifikované a ničím nepodložené. Na podobné procesy je už zvyknutý, pretože, ako povedal, je to v poradí tretí pokus. Prvýkrát to bolo v roku 1992, keď ho Strana demokratickej ľavice odvolávala z postu ministra privatizácie, konštatoval. Druhý pokus bol v máji 2001 na návrh, rovnako ako dnes, opozičného HZDS.

Za možný hlavný dôvod odvolania vicepremiéra považuje zámer zastaviť privatizáciu Slovenského plynárenského priemyslu a vyvolať v krajine chaos.

V rokovej sieni premiér Dzurinda oznámil poslancom, že ak vicepremiér Ivan Mikloš bude odvolaný, je rozhodnutý podať demisiu. Zároveň ich požiadal o podporu podpredsedu vlády SR vo funkcii. Praje si, aby súčasná vládna koalícia dokončila toto volebné obdobie. EB

ANO pôjde do parlamentných volieb samostatne

Republiková rada Aliancie nového občana (ANO) sa na nedávnom rokovaní v Žiline rozhodla, že ANO pôjde do tohtoročných parlamentných volieb samostatne. Predseda ANO Pavol Rusko na tlačovej konferencii informoval, že ďalšie rokovania smerujúce k vytvoreniu predvolebnej koalície považuje ANO za ukončené, nakoľko "predstavitelia KDH tlmočili jednoznačnú neochotu čo i len otvoriť diskusiu na túto tému".

Ak by došlo k zmene názorov doterajších partnerov ANO v rokovaní o koalícii, ktoré budú jednoznačné, ANO nebude podľa Ruska subjektom, ktorý by túto iniciatívu zastavil. EB

Mozartov týždeň v Bratislave

Slávnostným koncertom v Zrkadlovej sieni bratislavského Primaciálneho paláca 6.3. o 18.00 h otvorili už piaty ročník festivalu Mozartov týždeň.

Tento rok bude súčasťou podujatia, ktoré potrvá do 18. marca, šesť koncertov, semináre, prednášky i operné predstavenie. Cieľom Mozartovej obce Bratislava, ktorá festival organizuje, je predstaviť hudobnému publiku najmä neznáme skladby Wolfganga Amadea Mozarta.

V podaní Komorných sólistov Bratislava a francúzskeho klaviristu Francois Weigla si návštevníci vypočujú symfóniu, ktorú Mozart zložil ako 15-ročný. Aj ďalšie dve skladby otváracieho koncertu, ktorý bude dirigovať Rakúšan Wolfdieter Maurer, pochádzajú zo skoršej tvorby rakúskeho génia. Duchovnú hudbu Mozarta pripomenie koncert počas nedeľnej bohoslužby v kostole trinitárov. Sláčikové kvarteta, ktoré asi najviac preslávili rakúskeho skladateľa, uvedú 12. marca interpreti z maďarského Festetics kvarteto.

Slovenský komorný orchester Bohdana Warchala predstaví publiku diela Jana Křitela, Jiřího Nerudu, Jána Václava Stamic a nebude chýbať ani Mozartov koncert pre dva klavíry a orchester, ako aj jeho Symfónia D dur. Záverečný koncert týždňa bude patriť populárnemu českému súboru Virtuosi di Praga, ktorý sa na festivale predstavil aj pred dvoma rokmi. EB

Slovensko bude mať už deviaty národný park

Po Vysokých Tatrách, Nizkých Tatrách, Malej Fatre, Slovenskom raji, Poloninách, Pieninách, Muránskej planine a Slovenskom krasu, sa ním stane Veľká Fatra.

Územie nového národného parku sa rozprestiera v okresoch Ružomberok, Martin, Turčianske Teplice a Banská Bystrica a v juhozápadnej časti Starohorských vrchov. Nachádza sa tu aj pamiatková rezervácia ľudovej architektúry Vlkolíneec, zapísaná do svetového dedičstva UNESCO.

Najväčším prírodným bohatstvom navrhovaného Národného parku Veľká Fatra sú zachovalé prírodné lesy a pralesy karpatského typu so zastúpením smreka, jedle a buka ako hlavných drevín. Unikátom je najväčší výskyt tisu obyčajného v Európe. Botanickú pestrosť územia Veľkej Fatre dokumentuje fakt, že sa na ňom vyskytuje vyše 50 druhov chránených rastlín z celkového počtu 96, ktoré sú chránené na Slovensku. Právě botanické skvosty predstavujú endemity Veľkej Fatre, ktoré sa vyskytujú len na jej území - cyklámen fatranský a jarabina pekárovská.

Fauna Veľkej Fatre má horský charakter. Doposiaľ tu bolo zistených vyše 3 000 druhov bezstavovcov, z toho najpočetnejšie sú motýle - 932 druhov, chrobáky - 717 druhov, dvojkrídlovce - 509 druhov a 350 druhov pavúkov. Zo stavovcov sa tu vyskytuje šesť druhov rýb, šesť druhov obojživelníkov, 110 druhov hniezdiaceho vtáctva a 60 druhov cicavcov. Zo živočíchov majú najväčší význam veľké šelmy - medved hnedý, vlk dravý a rys ostrovid.

Vlastné územie navrhovaného národného parku pokrýva 40 371 ha a tvoria ho lesné porasty, len malú časť zaberajú trvalé trávne porasty a iné plochy. Spolu s navrhovaným ochranným pásmom je celková rozloha národného parku Veľká Fatra 66 504 ha, čo je menej, ako výmera pôvodnej Chránenej krajiny oblasti Veľká Fatra, vyhlásenej v roku 1974. EB

Už šiesta krava je šialená

Vďaka povinnému testovaniu zabitého dobytku objavili nedávno slovenskí veterinári šiesty prípad choroby šialenstva kráv. Pred týmto nálezom skontrolovali takmer 39-tisíc zvierat.

Na Slovensku je z krajín východnej a strednej Európy najviac pozitívne testovaných zvierat - aj preto, že sa na Slovensku urobilo neporovnateľne viac testov.

Svetová potravinárska organizácia FAO výskyt choroby šialenstva kráv na východe Európy pozorne sleduje. Podľa Reuters patrí tento región k rizikovým, pretože sa sem pred časom dovážala mäsovokostná múčka zo štátov Európskej únie, kde sa neskôr BSE vyskytla.

Šiesty prípad na Slovensku odhalili v Poľnohospodársko-podielnickom družstve v Ruminciach v okrese Rimavská Sobota. Ide približne o rovnako staré zvieratá, ako doterajšie choré kusy - vo veku päť-šesť rokov. Preventívne musia na farme zlikvidovať osem ďalších kráv.

Všetky slovenské prípady BSE sa vyznačujú nápadnými spoločnými znakmi - zvieratá mali približne rovnaký vek a chovali ich na strednom Slovensku. Toto všetko potvrdzuje podľa odborníkov hypotézu, že nákaza pochádzala z jedného krmivového zdroja. Zdroj sa doteraz vypátrať nepodarilo.

Do obchodnej siete sa podľa ubezpečení veterinárov dostáva výlučne mäso testované na BSE. EB

Vo Vrútkach lapili "poľské knieža"

Slovenská polícia chytila nedávno vo Vrútkach medzinárodne hľadaného Poliaka Marka Kolasiňského (49). Prvý policajný viceprezident Jaroslav Spišiak povedal, že poľskí policajti chceli ten deň vyhlásiť za štátny sviatok: "Také to bolo pre nich dôležité, gratulovali nám, je to pre nás veľký úspech."

Kolasiňski je bývalý poslanec poľského parlamentu za hnutie Solidarita. V Poľsku mal spreneveriť až 50 miliónov amerických dolárov najmä tunelovaním bánk.

Na Kolasiňského bol 20. októbra 2001 vydaný medzinárodný zatykač, ten však z Poľska ušiel tri dni predtým, práve keď mu mala vypršať poslanceká imunita.

Slovenskí policajti ho chytili vo Vrútkach, keď vychádzal z kostola. "Nechceli sme ho zadržať priamo v kostole, aby sme nepobúrili verejnosť," hovorí Spišiak.

Kolasiňski bol podľa jeho slov prevrapený, na Slovensku bol asi dva mesiace. Snažil sa tu rozbehnúť nejaké obchody, ale zatiaľ si len platil ľudí, ktorí ho prichýlili. Slovensko preňho nebolo cieľovou krajinou, chystal sa ďalej.

Kolasiňski ovládal v Poľsku riaditeľa jednej banky, ktorý bol v kontakte so šéfom poľského podsvetia prezývaného Peršing. Toho koncom minulého roka zavraždili. Poľská polícia v tejto súvislosti obvinila 46 osôb, medzi ktorými sú viacerí vysoko postavení ľudia a aj policajti.

Kolasiňski mal aj kontakty na Vatikán, v Poľsku dostal ako jediný licenciu na distribúciu omšového vína. V Poľsku používal titul knieža a jeho manželka titul kňažná. EB

Cena za plynárne je 130 miliárd korún

Skončili sa dohady o sume, ktorú investor ponúkol za 49 percent akcií Slovenského plynárenského priemyslu. Investor súhlasil s jej zverejnením. Je to rovných 2,7 miliardy dolárov, teda približne 130 miliárd korún.

Ponuka zodpovedá požiadavkám vlády, komisia ministerky privatizácie Márie Machovej preto poverila privatizačného poradcu, aby rokoval s konzorciom o návrhu transakčných dokumentov.

S cenou 130 miliárd korún ostro nesúhlasí opozícia a HZDS vyhlásilo, že to je jeden z dôvodov, pre ktoré navrhne v parlamente vysloviť celej vláde nedôveru. S cenou nesúhlasí ani koalíčná SDĽ, ktorá tvrdí, že podľa vlastných analýz jej vychádza cena minimálne 170 miliárd korún. Odvolanie vlády považuje SDĽ zatiaľ za príliš netradičné riešenie, napokon, musela by odvolávať aj vlastných ministrov.

Jedným z mála skutočných odborníkov na SPP je Arpád Demko, ktorý pracuje v plynárňach už štyridsať rokov a šéfoval im v rokoch 1992 až 1997. Podľa neho sú možno traja ľudia, ktorí dokážu kolos SPP oceniť. Cenu pritom, hoci sa mu zdá dobrá, nepovažuje za prvoradú.

Slovensko ako tranzitná krajina môže získavať iba z hladkého prepojenia medzi tým, kto plyn dodáva, a tými, čo ho odberajú. Preto je podľa Demka výhodné, že spoločnú ponuku predložilo práve konzorcium zložené z Gazpromu, teda dodávateľa plynu, a Ruhrgasu a Gaz de France, ktorí sú jeho odberateľmi.

Ak tieto spoločnosti kupujú potrubia SPP, dá sa očakávať, že majú záujem o tlačenie svojho plynu práve cez Slovensko, a nie inými cestami. Práve to je výhodné pre príjmy štátu.

Podľa ekonómov by v prípade zrušenia predaja SPP jeho tržová cena klesala. Okrem iného aj preto, že by ho ďalej riadili politici. EB

Doprava po slovensky

Bez vlastného auta majú Slováci pri cestovaní v podstate len dve možnosti: autobus alebo vlak. Letecké spoločnosti síce prišli v posledných dňoch s ponukami zľavnených leteniek, ale ich cena je ešte stále dvojnásobná oproti cenám za vlak či autobus.

Napriek tomu klasickým konkurentom začali leteckí dopravcovia robiť starosti. Ľudia si chcú čoraz častejšie vyskúšať aj lietadlo. "Chodia si to skúsiť aj ti, ktorí nikdy predtým neleteli," povedala hovorkyňa Slovenských aerolinií Zuzana Wurflová. Jednosmerný let z Bratislavy do Košíc s touto spoločnosťou stojí na prvý pohľad len 900 korún. Reálna cena sa však po zarátaní poplatkov a DPH vyšplhá na 1221 korún.

Pri jednoduchom príklade cesty z Bratislavy do Košíc je o čosi lacnejší vlak než autobus, cesta je aj kratšia. Železnice sú podľa ich hovorca Miloša Čikovského aj bezpečnejšie. "Za jedenásť rokov vo vlaku nezahynul ani jeden cestujúci," hovorí. Nešťastia sa však stávajú na staniách alebo na železničných priechodoch.

EB

Štát pomáha len desatine študentov

Vysokoškolák stojí rodičov väčšinou okolo štyridsaťtisíc korún ročne. Ak má rodina viac detí alebo nižší príjem, nevládu to utiahnuť.

Mnohí študenti preto využívajú každú možnosť pomôcť si. Riešenia sú tri - pracovať popri štúdiu, získať štipendium alebo si zobrať študentskú pôžičku.

Asi 20 percent študentov si zarába vlastnými silami. Asi desiatim percentám sa ujdú sociálne štipendia a študentské pôžičky. Štipendia pokrývajú sotva štvrtinu životných nákladov, pôžičky asi polovicu. Na viac štát nemá, hoci tvrdí, že sa o sociálne slabých študentov stará dobre.

EB

Volebným lídrom SNS sa stala Malíková

Predsedníčka SNS Anna Malíková sa stala po nedávnom rozhodnutí ústrednej rady volebným lídrom národnárov pre voľby. Podľa tohto rozhodnutia pôjdu národnári do parlamentných volieb samostatne, pričom v komunálnych voľbách budú mať regionálne organizácie voľnú ruku pri vytváraní prípadných koalícií. Delegáti schválili aj realizačný tím na predvolebnú kampaň. Jeho členmi sa stali podpredsedovia strany Viliam Oberhauser, Jaroslav Paška, Peter Súlovský, zástupca žilinskej krajskej organizácie Pavol Lupták, šéf odborného klubu SNS pre obranu a bezpečnosť Pavel Hríbik a osem regionálnych manažérov strany.

EB

HZDS chce pád vlády

HZDS čoskoro predloží do parlamentu návrh na odvolanie Dzurindovej vlády. Zdôvodňuje ho vysokou nezamestnanosťou, krachom nebankových spoločností, ale aj postupom vlády pri privatizácii Slovenského plynárenského priemyslu.

HZDS opäť hovorí o tichej podpore častí vládnych strán, ako pri nedávnom odvolávaní vicepremiéra Ivana Mikloša. Vtedy sa však SDL a ani SOP nepridali.

Tieto koalíčné strany by mohli mať pri odvolávaní vlády ešte väčší problém ako pri Miklošovi. Hlasovali by totiž aj za odvolanie svojich vlastných ministrov. Na pád vlády je potrebných 76 hlasov. Bez podpory vládnych poslancov HZDS neuspje.

Dzurindova SDKÚ vyhlásila, že Mečiarovo hnutie sa svojím návrhom usiluje prekryť neprijemnosť s vyjadreniami svojho predsedu, ktoré ukazujú na Mečiarov nezájum o členstvo Slovenska v NATO. Iniciatívu HZDS nepodporí ani SMK a KDH. S opozíciou nebude hlasovať ani J. Malchárek (ANO).

Naopak, návrh ocenil R. Fico (Smer) a národnári z tábora A. Malíkovej i J. Slotu. Ten povedal, že za taký obchod, aký sa udial s plynárňami, by odvolal aj šéfa OSN Kofiho Annana.

V apríli 2000 parlament na návrh opozície hlasoval o vyslovení nedôvery premiérovi Dzurindovi. Ak by ho bol vtedy odvolal, padla by celá vláda. Nakoniec sa k opozícii pridal len predseda SDL a šéf parlamentu Jozef Migaš a pár jeho poslancov. Predseda SOP Pavol Hamžik vtedy Migašov počín zhodnotil slovami: "Pán Migaš ešte nedorástol na takého politika, akým by mal byť najvyšší predstaviteľ SDL, a nie som si istý, či sme dali podporu správne mu človeku na post predsedu Národnej rady."

EB

Slováci prejdia už len štvrtinu peňazí

Jedlo a strecha nad hlavou pohltia takmer polovicu výdavkov slovenských domácností. Len na potraviny Slováci ešte v polovici deväťdesiatych rokov minulého storočia minuli necelú tretinu svojich rozpočtov, teraz je to lepšie - prejdia menej ako štvrtinu.

Podľa ekonómov je klesajúci podiel "prejedených" výdavkov dobrým signálom, ktorý posúva Slovensko smerom k vyspelejšej časti Európy. Tam je najdrahšou položkou bývanie. V dôsledku rastu regulovaných cien v posledných rokoch sa tomu priblížilo aj Slovensko.

Na rozdiel od Slovákov ľudia na Západe viac investujú do svojho voľného času. "Je to prejavom vyspelosti krajiny, kde si to ľudia môžu dovoliť," hovorí makroekonom Istrobanky Marek Senkovič.

Slovákom zostane na rekreáciu a kultúru sedem percent rodinných rozpočtov, v susednom Rakúsku je to viac ako 12 percent. Slováci zaostávajú však aj za svojimi bývalými socialistickými spolupútnikmi ako Česko alebo Maďarsko.

EB

Zomrel popularizátor astronómie Závaš Bochníček

Vo veku nedožitých 82 rokov zomrel nedávno po ťažkej chorobe popularizátor astronómie doc. RNDr. Závaš Bochníček, CSC.

Závaš Bochníček sa narodil v Prahe, ale väčšinu svojho života žil na Slovensku. Ako šestnásťročný objavil hviezdu Nova CP Lacertae a táto udalosť poznamenala jeho ďalšie kroky v živote. Pri tejto príležitosti ho ocenili exprezident Tomáš Garrigue Masaryk a vtedajší prezident Eduard Beneš.

Po doštudovaní astronómie pôsobil do roku 1952 na Karlovej univerzite v Prahe, neskôr na Slovensku. Bol riaditeľom Astronomického ústavu SAV a Observatória na Skalnatom plese. Od roku 1985 až do dôchodku pracoval na Matematicko-fyzikálnej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

Závaš Bochníček prednášal o pozorovaní a pohybe umelých družíc a kozmických sond. Vypracoval a publikoval metódy ako určiť najvýhodnejšiu polohu družice vo vzťahu k miestu pozorovania.

V roku 2000 pri príležitosti jeho osemdesiatin pomenovali podľa hviezdára Bochnička novoobjavený kozmický objekt - asteroid 15053. Občanovi Slovenskej republiky českého pôvodu ho prideliť Centrum pre výskum malých planétok pri Harvardskej univerzite v Bostone v štáte Massachusetts a 44. komisia pri Medzinárodnej astronomickej únii.

EB

100. výročie narodenia Ľudovíta Fullu

V posledný februárový deň o 17.00 h otvorili v Esterházyho paláci Slovenskej národnej galérie v Bratislave výstavu Fulla 2002 venovanú 100. výročiu narodenia výtvarníka patriaceho k najvýznamnejším a najoriginálnejším osobnostiam slovenského moderného umenia dvadsiateho storočia. Expozícia klasika slovenskej maliarskej moderny v koncepcii Kataríny Bajcurovej ukazuje mnohofarebnosť, mnohostrannosť, komplexné vyžarovanie Fullovoho diela, ktoré sa bezpochyby stalo celonárodným bohatstvom, do súčasnosti.

Fulla vo svojom diele jedinečným spôsobom spojil podnety európskeho avantgardného maliarstva (Klee, Kandinskij, Chagall) s inšpiráciami slovenským ľudovým umením, ikonopisnou maľbou, stredovekým nástenným maliarstvom, ako aj detským výtvarným prejavom.

Sprievodné podujatia sa uskutočnia v Galérii Ľudovíta Fullu v Ružomberku a v Galérii inšitného umenia v Pezinku. V druhej polovici roka bude v Ružomberku pripravená nová stála expozícia života a diela Ľudovíta Fullu. Súčasťou sprievodného programu bratislavskej výstavy sú prednášky, podujatia pre deti aj cyklus koncertov. EB

Skončila sa prehliadka Slovenské divadlo v Prahe

V Prahe sa prednávkou skončil festival slovenského divadla. V jeho rámci dvakrát vystúpili členovia Radošinského naivného divadla z Bratislavy, ktorí uviedli inscenáciu Jánošík s podtitulom Po tridsiatich rokoch. Siedmy ročník tejto obľúbenej prehliadky uzavrelo bratislavské štúdio L+S. Kamila Magálová, Milan Lásica a Ivana Kuxová sa predstavili v komédii Donalda Churchilla nazvanej Vtedy na Jamajke.

Radošinské naivé divadlo patrí k pravidelným hosťom festivalu slovenských scén. K jeho duchovným otcom patrí od začiatku 60. rokov pražský Semafor, bez ktorého by vraj vôbec nevzniklo.

Tohtoročný program festivalu Slovenské divadlo v Prahe ponúkol predstavenia siedmich scén z Bratislavy, Martina a Košíc. Divadlo Bez zábradlí ho usporiadalo s občianskym združením Adria a hlavným mestom Praha. EB

Prezident dva roky často kritizoval, najradšej vládu

Prezident Schuster počas posledných dvoch rokov väčšinou kritizoval. Keď hovoril o politike, najčastejšie vládu. Celkovo odznelo z jeho úst za tri roky 64 negatívnych vyjadrení a len 7 pozitívnych zmienok - tri o vláde, tri o SDĽ a jedna o SOP.

Analýzu vyjadrení prezidenta Schustera o politike v STV, na Markíze, v Slovenskom rozhlasu a v rádiu Twist od 1. januára 2000 do 31. decembra 2001 zverejnila monitorovacia organizácia MEMO 98.

Medzi témami, o ktorých prezident hovoril, dominovala jeho choroba - 23 percent. Až po nej nasledovali témy novelizácie ústavy, integrácie do NATO a referenda HZDS o predčasných voľbách.

Vo všetkých spomínaných médiách viac ako polovicu vyjadrení venoval vláde, až 58,9 percenta. Z politických strán v elektronických médiách najčastejšie spomínal HZDS (12,3 percenta) a SDĽ (10,4 percenta). Po nich nasledovali SMK (4,2 percenta), KDĽ (3,9 percenta) a SNS (3,1 percenta).

Na vyjadrenia o iných politických subjektoch poskytli slovenské médiá prezidentovi za uplynulé dva roky vo svojich hlavných spravodajských reláciách vyše 36 minút. Najviac z nich, 11 minút a 33 sekúnd, poskytla hlave štátu verejnoprávna Slovenská televízia. Práve jej prezident často vyčíta, že o ňom málo informuje. Podľa Marka Mračku z MEMO 98 však

analýza dokazuje, že priestor, ktorý venuje Slovenská televízia prezidentovi, je dostatočný. EB

Polícia chytila zlodějov áut, tí čo si od nich kúpili auto, oň prídu

Polícia odhalila nedávno organizovanú skupinu zlodějov áut, na väzbu zatiaľ čaká jeden obvinený. Ide o bývalého vojaka z povolania 57-ročného Pavla G., ktorý bol trestaný už v minulosti. Ostatných podozrivých polícia preveruje a zbiera ďalšie dôkazy.

Zloději kradli autá v Bratislavskom kraji. Odtiaľ ich potom rýchlo previezli do obce Močenok v okrese Šaľa, kde polícia našla veľkú dielňu: "Tam auto rozobrali, prerazili výrobné číslo, postavili nové vozidlo s akože legálnou značkou a pokúšali sa ho predáť na slovenskom trhu," povedal prvý policajný viceprezident Jaroslav Spišiak. Polícia zasiahla dva dni po krádeži autobusu Mercedes Benz v Bratislave.

Kriminalisti našli 47 motorov značky Mercedes, osem motorov Volkswagen, tri Audi a po jednom motore z Fiata, Renaulta a Volva. Okrem toho našli aj 49 prevodoviek, sadu kľúčov, originálnych razníc na nové identifikačné znaky, riadiace jednotky. Polícia zaistila deväť áut a u podozrivých urobila domové prehliadky. Tam našli aj falošné občianske preukazy a pasy. Páchatelia kradli autá už pár rokov, našli sa súčiastky z roku 1997. Polícii sa podarilo zadokumentovať krádeže v hodnote takmer sedem miliónov.

Spišiak upozorňuje, že niektorí občania zrejme prídu o auto: "Kupovať autá pod rukou je riskantné. Tie, o ktorých si myslíme, že pochádzajú z tejto dielne alebo z dielne v Liptovskom Mikuláši, budeme musieť majiteľom zaistiť. Aj keď nevedeli, že sú kradnuté."

Kradnuté vozidlo sa na dopravnom inšpektoráte identifikuje ťažko. Prostriedky na to má iba kriminalisticko-expertízny ústav. EB

Weiss oznámil vznik novej strany

Vznik Sociálnodemokratickej alternatívy (SDA) nedávno oficiálne ohlásil niekdajší predseda SDĽ Peter Weiss. Členmi prípravného výboru sú okrem neho exministerka Brigita Schmögnerová a riaditeľka Medzinárodného strediska pre štúdiu rodiny Erika Kvapilová. Ambíciou novej strany je vstup do parlamentu.

Založenie SDA skomplikuje situáciu roztrieštenej ľavice a sociológovia varujú, že napokon sa v parlamente nemusí ocitnúť ani jedna ľavicová strana. Weiss s tým nesúhlasí a je presvedčený, že voliči dajú prednosť novej strane.

Predseda Smeru Robert Fico, ktorý tiež SDĽ pred časom opustil, sa úbytku svojich voličov neobáva a odkazuje: "Pán Boh pomáhaj Weissovi."

Ustanovujúci snem novej strany by sa mal konať v druhej polovici apríla. Weiss povedal, že SDA vytvára na objednávku sklamaných voličov. Vznikajúci subjekt je založený na ľuďoch z iniciatívy Moderná európska socialistická strana. Členom tejto iniciatívy sa nepodarilo presadiť v SDĽ.

Weiss sa veľmi opatrne vyjadroval o dôvodoch, prečo spolu so Schmögnerovou nevstúpil už do existujúcej Sociálnodemokratickej strany Slovenska (SDSS). Podľa neho by bol pasívny vstup do SDSS rizikom. "Riziká sú také veľké, že by boli neúnosné pri pokuse vytvoriť subjekt, ktorý dá novú nádej." Weiss sľúbil zverejniť zdroje, z ktorých bude SDA financovaná, lebo "sa nechceme popáliť".

Peter Weiss je predsedom zahraničného výboru NR SR. Jeho bývalá materská strana si vraj počká, či sa vzdá tejto funkcie. V opačnom prípade bude iniciovať jeho odvolanie. Weiss dôvod na rezignáciu nepozná. EB

Česká televize po kabelu ve Vídni?

Myslíme, že se tato myšlenka určitě zalíbí skoro všem čtenářům a všem majitelům kabelové televize.

Z toho důvodu otiskujeme nám došlý dopis našeho čtenáře pana Dipl. Ing. Dr. Hermannu Reininga v plném znění. Nejen že s dopisem plně souhlasíme, ale také jsme podobnou žádost jménem Kulturního KLUBU napsali a poslali kabelové společnosti, viz adresa. Abychom něčeho dosáhli, záleží ovšem také na Vás a množství dopisů, které společnost obdrží. Moc veliké naděje si sice neděláme, ale kdo ví.

Výbor a redakce

Geheimnis des Paravants- nebo Tajemství paravanu

V nové klubovně české školy pořádalo Kontaktforum 11. února další divadelní hru Jana Brabence Geheimnis des Paravants-nebo Tajemství paravanu. Režii vedl Jaroslav Gillar, hlavní rekvisitu, paravan, vyrobil pracně sám autor se svým synem. Ve hře se zhruba jednalo o setkání třech osob a sice rakušana, žida a němky. Hra byla dobrá. Mohla být ale lepší. Proč? Jan Brabenec obsadil tentokrát role ne herci z české republiky, ale z Vídne.

Tajemství paravanu- Markéta Richter,
Vladimír Stejskal,

Vladimír Stejskal jako zpěvák Aristid Brian, dále hrála a zpívala Markéta Richter a u klavíru byl Christo Stanischeff. Všichni byli vynikající. Nejvíce Vladimír Stejskal. Vynikal až moc. Svým výstupem zastiňoval herecké umění Markéty Richter. Až mnoho. Což jistě nebylo ve smyslu autora a režiséra. Divák z celého představení měl chaos, protože pak hra v celku neměla hlavy a paty. Škoda, kdyby se Vladimír tak nepředváděl, vyznělo by to mnohem lépe. Zbývá dodat: Drobečku, drž se na příště trochu zpět.

foto a text: Vladimír Čevela

An die Geschäftsleitung von UPC-Telekabel Wolfganggasse 58-60 1120 Wien

Ich habe mich im Sommer 2001 entschlossen, den von Ihrer Firma in unserem Haus schon vor Jahren installierten Zugang zum Wiener Kabelfernsehen zu nutzen. Die uralte Dachantenne versorgte uns nur mehr mit einem ORF-Programm und so war ich gespannt auf die Vielfalt an Sendern, die ich mir vom Anschluss an Ihr Kabelnetz versprach.

Doch groß war meine Verwunderung, als ich die Liste jener Sender erstmals zu Gesicht bekam, die mir Ihre Firma anbietet: von 29 möglichen Stationen senden 26 oder 89,6% in deutscher Sprache, nur drei (10,40%) in anderen Sprachen, nämlich in amerikanischem Englisch (CNN), in Französisch (TV 5) und in Italienisch (Rai-uno). Ich traute meinen Augen nicht: da liegt Wien mit Ostösterreich im Norden, Osten und Süden in direkter Nachbarschaft zu Ländern slawischer Sprachen bzw. Ungarisch und Sie bieten Programme an als läge Wien im Rheinland! Haben Sie das Jahr 1989 mit dem Abbau des Eisernen Vorhanges quer durch Europa verschlafen? Nach dem Angebot Ihrer Programme ist bei Ihnen die Zeit stehen geblieben: was "drüben" bei den Tschechen, den Slowaken, den Ungarn, den Kroaten, den Slowenen gesendet wird, hat uns Wiener offenbar nicht zu interessieren, was dort gesendet wird, könnte gefährlich werden, wer weiß - vielleicht ist gar der Kommunismus in diesen Ländern noch nicht so richtig tot!?

In einer Zeit fortschreitender Globalisierung - gerade im Bereich der Medien (!) - hätte ich mir doch erwartet, dass Ihre Firma die kulturelle und geopolitische Bedeutung des Fernsehens schon längst erkannt hat und - auch im Hinblick auf die Erweiterung der Europäischen Union - schon jetzt Ihren Kunden in Wien (Ostösterreich) den Zugang zur Kultur der unmittelbaren Nachbarn ermöglicht! Zwölf Jahre sind seit dem Ende des "Ostblocks" vergangen - und wir empfangen weiter zu 100% Programme aus dem "westlichen" Ausland! Vielleicht bin ich zu neugierig, aber reizt es Sie nicht über den Zaun in Nachbars Garten zu schauen?

Von der "Statistik Austria" wurde mir mitgeteilt, dass beispielsweise bei der letzten, ausgewerteten Volkszählung (1991) in Wien 6000 Personen allein Tschechisch als Muttersprache angegeben haben. Dazu kommen unzählige Wienerinnen und Wiener, die ihre Wurzeln in einem unserer Nachbarländer haben oder die eine der Sprachen unserer Nachbarn können oder auch erlernen, weil sie die langfristige Bedeutung des Jahres 1989 erkannt haben und - anders als in früheren Zeiten - unseren Nachbarn auf gleicher Ebene begegnen wollen. Denn die bequeme Ausrede "die können eh' alle deutsch" gilt heute nicht mehr und mit englisch bleiben uns die Herzen der Nachbarn auf Dauer verschlossen.

Der Markt für die Öffnung Ihres Senderangebotes um die an Österreich angrenzenden Mittelosteuropäischen Staaten Tschechien, Slowakei, Ungarn, Kroatien und Slowenien (wohl auch Polen und Serbien) ist da. Es wäre hoch an der Zeit, dass Ihre Firma, die ja nicht Vorarlberg, sondern das 800km östlicher gelegene Wien mit Fernsehprogrammen versorgt, die kulturelle und geopolitische Bedeutung Ihrer Tätigkeit erkennt und ohne Verzug den Empfang von TV-Sendern unserer Nachbarländer ermöglicht.

So weit ich informiert bin, hat die Europäische Union großes Interesse daran, schon im Vorfeld der künftigen Vergrößerung mit den Nachbarländern zu einer substanziellen Zusammenarbeit zu kommen. Derartige Kooperationen, die auch finanziell von der Union und dem betreffenden Staat unterstützt werden, gibt es seit Jahren. Warum sollte es nicht möglich sein, dass Ihre Firma UPC-Telekabel mit vergleichbaren Firmen in den Nachbarländern Kontakte knüpft, um den Austausch der nationalen Programme in Gang zu bringen und dieser Mehraufwand von der EU und Österreich gemeinsam gefördert wird?

Kdo se schoval za paravan

V kulturním klubu vyšla 3. 3. 2002 pod značkou "kb" celkem oprávněná kritika představení "Geheimnis des Paravents".

K této nepodařené produkci jsem se vyjadřovat nechtěl, leč po tomto článku mi nic jiného nezbyvá. Jako autor představení byl na pozvánkách uveden Jan Brabenec. Autor původního českého textu, který také moc slavný nebyl, jsem opravdu já. Překlad a úpravu provedl Vladimír Stejskal. Jeho práce nemá s původním textem identické ani písmeno. Vladimír ponechal hrubý rámec příběhu a text si upravil k písničkám. Písně vybíral sám, některé mu dokonce seděly. Všechno nakonec dopadlo tak, jak píše kritik, vznikl "text bez vnitřního smyslu". Autor článku z kulturního klubu se vyjadřuje na můj vkus příliš slušně. V rámci této produkce jsem udělal chyb několik, největší z nich je to, že jsem dovolil, aby se tento slepenec uváděl pod mým jménem. V době zkoušek jsem bohužel nebyl ve Vídni, a po premiéře jsem panu Stejskalovi řekl, že nadále chci být uváděn pouze jako autor paravanu, který stál jako jediná kulisa na jevišti. Divákům, kterým se představení velice nelíbilo, se omlouvám. Celý projekt byl veden snahou pomoci Vladimírovi, aby se v české menšině ještě více zviditelnil. Každý dobrý skutek má být po zásluze potrestán. Stalo se.

Kritik se pozitivně vyjádřil pouze k pozvánce. Má pravdu, pozvánky se snažíme tisknout kvalitně. Loga uvedená na zadní straně pozvánky naznačují to, že od těchto institucí dostáváme peníze. Tak to ale není. Peněz dostáváme vskutku málo v poměru k rozsahu naší činnosti a loga tiskneme v naději, že možná v budoucnu adekvátní podporu dostaneme. Tak to je. Každý, kdo někdy subvence vyúčtoval, ví, jak detailně a rigorózně jsou účty kontrolovány, každý rok podle jiných pravidel, která se navíc od donátora k donátorovi liší.

Značce "kb" a všem "aktivním" kritikům našeho spolku si dovolím připomenout téměř stovku výborných premiérových představení, za kterými nemuseli jezdit do Prahy či Brna, utrácet svůj čas a peníze. Čas, který byl utracen při organizování těchto akcí, byl náš. Váš dík jsou fronty na lístky a sály plné diváků. Jeden "nepovedený", schovaný za paravánem, je pouze jeden ke stu. Tento rok spolkovou káru ještě nějak dotlačím, ale z tohoto fiaska vyvozují osobní důsledky. Příští rok končím a na žádnou funkci nehodlám kandidovat. Je mi to líto, ale ani v kontaktním fóru. Basta.

Brabenec

Děkovat panu Brabencovi za úsilí, které vyvíjel ku prospěchu naší menšiny ve Vídni a za spolupráci s Kulturním klubem prozatím nebudeme, věříme že své rozhodnutí ještě jednou přehodnotí.

výbor a redakce

Ein Vorschlag, eine Verkehrsfläche in Wien nach TG Masaryk zu benennen

Byli jsme požádati jedním z našich čtenářů o podpoření jeho snahy o pojmenování náměstí či ulice jménem Tomáše Garrigue Masaryka. Proč ne. My sdílíme také jeho mínění, že v dnešní situaci diskuse o Temelínu, či Benešových dekretech by bylo toto gesto z rakouské strany velice pozitivním příspěvkem k zlepšení aktuální situace.

Pokud budete stejného názoru také, napište na dole uvedenou adresu.

redakce

Sehr geehrter Herr Bürgermeister Doktor Häupl,

.....konnte. Ich möchte jedoch auch den 2. Teil meines Vorschlags hervorgehoben wissen: in Wien erinnert kein Platz, keine Straße an Tomas Garrigue Masaryk, während der fanatisch-antisemitische Karl Lueger allenthalben geehrt wird. Sollte man sich da nicht endlich ein Beispiel nehmen an Tel Aviv, Mexico City, London oder Brunn und des Gründerpräsidenten der Tschechoslowakei 1918 und großen Helfers Österreichs in den Zwanzigern gedenken? Die beinahe verschämt angebrachte Plakette am Petersplatz ist ja nur Eingeweihten bekannt. Eine Widmung an Masaryk würde auch die österreichische Bringschuld in Sachen Hilsner etwas relativieren und im Ausland sicherlich positiv zur Kenntnis genommen werden.

Besten Dank.

Mit freundlichem Gruß,

Sehr geehrter Herr Bürgermeister Dr. Häupl, eben von einer Vortragsreise in Tschechien zurückgekehrt, darf ich Ihnen mitteilen, daß mein Ihnen eingereichter Vorschlag, eine Verkehrsfläche in Wien nach TGMasaryk zu benennen, dort auf lebhaftestes Echo gestoßen.

Gerade angesichts der derzeitigen Spannungen zwischen

Politikern und Medienleute - nicht jedoch zwischen Kulturschaffenden oder dem sog. einfachen Volk - wäre Masaryks posthume Präsenz im Stadtbild Wiens mehr als förderlich.

Mit freundlichem Gruß,

Sehr geehrter Herr Dr. !

Ich habe Ihre Anregung betreffend einer Verkehrsflächenbenennung nach Tomas Garrigue Masaryk gerne zuständigkeitshalber an die Magistratsabteilung >7-Kultur weitergeleitet.

Mit freundlichen Grüßen

Dr. Ingrid Duschek

Obermagistratsrätin

Büro des Bürgermeisters

Rathaus

1082 Wien

Tel: + 43 1 4000-81857

Fax: +43 1 4000-99-81857

E-Mail: dus@mdp.magwien.gv.at

www.wien.at

POKOJ A DOBRO V PŘIBICÍCH

V Přibicích na Břeclavsku – stejně jako na jiných místech ČR, kde farnosti, sbory a obce organizují dialogy s občany o sociálním pastýřském listu **Pokoj a dobro** – probíhají v těchto dnech pod patronátem pohořelického děkanství, besedy s občany. Besedy, kterých se aktivně zúčastňuje i autor tohoto článku, vede člen studijní skupiny biskupského ordinátu v Brně a lektor Ekumenického institutu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích Cyril Martinek z Brna, rodák z Valašské Bystřice, autor nástinu sociálního učení církve, knihy Cesta k solidaritě (Trinitas, 1998).

Zápas o pokoj a konání dobra, o smír mezi lidmi různého přesvědčení, je ústřední hodnotou třetího tisíciletí a je i podstatou Křesťanského sociálního učení (KSU). Vychází z myšlenky, že náboženství je věcí veřejnou a sdružování lidí za účelem komunikace je hodnota, která je křesťanům vlastní, mají ji tak říkajíc v "popisu práce" – přítom svébytnost společenských a kulturních útvarů tím ale nemusí být dotčena.

Církev se dosud často dopouštěla stejné chyby jako po roce 1543 (Koperník) tím, že tehdy i v době nedávno minulé reagovala pozdě a málo důrazně na problémy současné občanské společnosti, která je – snad i právě v důsledku toho – rozdělená a to **jednak přirozeným strukturováním** (město/venkov : více sdružení-jedno společenství; různé společenské úlohy různých lidí-různé společenské cíle stejných lidí; diverzifikovaná-jednoduchá ekonomika; vysoká specializace-nízká dělba práce, atd.), **jednak atomizací**, poznamenanou pomasarykovským vývojem českého národa.

Parlamentní demokracie je zabezpečována systémem politických stran. Ty však jsou, stejně jako i jinde ve východní Evropě – tak i u nás – elitářské, běžným potřebám lidí nechtějí rozumět a srozumitelným jazykem nekomunikují. Komunikační alternativou politických stran je pro prostého člověka církev. Sociální encyklika papeže Lva XIII. (architekt katolické církve) *Rerum novarum* (Dychtění po novotách) vidí řešení problémů společnosti, vyplývajících z přirozené nerovnosti jejích členů, na třech úrovních : státu, svépomocných organizací a církve. Bez náboženství a církve není řešení možné (Martinek, 1998). Není v této souvislosti jistě náhodou, že jeden ze čtyř štábů předsedy EU Romano Prodiho je štáb pro komunikaci s církví a s občanskou společností.

Dokument **Pokoj a dobro** je příspěvkem českých a moravských křesťanů k rozhovorům o uspořádání společenských věcí se všemi občany. Název listu o 65-ti kapitolách je převzat od Františka z Assisi, který těmito slovy zdravil své bratry. Dokument vznikl z rozhodnutí České biskupské konference v r. 1998 a posléze se k němu připojila též i Ekumenická rada církví ČR. Podnět vyšel od křesťanských sociologů v čele s profesorem Lubomírem Mlčochem, děkanem Fakulty sociálních věd University Karlovy. Dokument vydal sekretariát České biskupské konference na sklonku roku 2000 s úvodním slovem Mons. Jana Graubnera ze 17. listopadu 2000. Pro svoji obsahovou plnost i závažnost zmiňovaných stanovisek lze jej doporučit zejména nově se konstituovaným venkovským mikroregionům, účelovým svazkům obcí, Školám obnovy a rozvoje venkova a dalším vzdělávacím subjektům, působícím v občanském a komunitním sektoru - jako materiál pro dialog s jimi oslovanými cílovými skupinami.

V Pohořelicích 2.2. 2002

Ing. Mojmir Kovář

mojmir.kovar@quick.cz

Co se mluví a co redakce nasbírala k výstavě

"Doma v cizině. Češi ve Vídni ve 20. století"

Výstava se mi líbila. Je to jakýsi přehled minulosti. O současnosti tam toho moc nebylo.

Výstava je velice špatně navštěvovaná. Prý někdy přijdou jenom dva až tři lidé. Je to škoda, asi nebyla dobře dělaná propagace.

Nejlépe si mě líbily kožené obrazy pana Brabence. Dobře, že nebylo ani zapomenuto na fotografa vídeňské menšiny pana Čevelu.

Autoři výstavy a filmu slibovali boření mýtů o Čechách ve Vídni. Myslím, že film a výstava pouze potvrdil známé, že Vídeň zabydleli dělníci, služky a řemeslníci. O dnešní Vídni, a reprezentantech česko - vídeňské inteligence, jsme se jak na výstavě tak ve filmu nedozvěděli skoro nic. Zase jedna nevyužitá příležitost.

Byla jsem se podívat na výstavě "Doma v cizině" - myslím, že zdaleka není vyčerpávající, mohlo toho být víc. Přestože byla sobota byla výstava mizerně navštívená. Ale jakýsi přehled o české menšině v Rakousku to dává.

Konečně jsme se dočkali. Něco tak úžasného a podrobně připraveného nám scházelo. Srdečný dík paní Mag. V. Valešové. Dojetím jsem slzela.

Film byl úžasný, byli tam naše děti.

Jak může dělat výstavu o tom co nezná. Ani tady tak dlouho nežije. Vždyť ani nezná lidí. Dnes se někdo pouští do různých prací o menšině, ale z neznalosti to nedotáhne. Také lidé neradi půjčují exponáty, ono se vždycky při nějaké výstavě něco nevrátí, lidé mají špatné zkušenosti s půjčováním.

Pěkná výstava, já jsem tam také něco pučil. Krásně to udělala. Jen ty lidi tam nechoděj. Bylo by to dobrý vzít do Vídně. ale kam?

Krátký film, natočený pražským Krátkým filmem, o zahájení výstavy byl nic neříkající, jedním slovem strašný.

O našem Klubu tam bylo velmi málo, přesto že spolutvořitelka výstavy paní Valešová byla členem a několik let předsedkyní Klubu. Postrádali jsme novější čísla Klubu, která dokumentují jeho vývoj a popularitu v současnosti. V 66 minutovém filmu byla věnována nepřiměřeně dlouhá doba práci spolku Komenický a k poválečné emigraci nebylo řečeno téměř nic.

Těšíme se na Vaše další názory

redakce

Historikové Česka a SRN kritičtí k sudetoněmecké historiografii

Česko-německá komise historiků, která pracuje už 12 let z pověření vlád obou zemí a před několika dny měla výroční zasedání v Berlíně, se staví kriticky k historiografickým pracím vznikajícím v okruhu Sudetoněmeckého krajského sdružení.

Považuje je převážně za počiny sloužící k účelové argumentaci a podepření některých zájmů vysídlených. "Odborná kompetence je jednoznačně na straně komise, zatímco na straně landsmanšaftu zčásti pracují i laičtí historikové, kteří podezdívají

politické názory zdánlivě historickými argumenty," řekl předseda německé části komise Hans Lemberg z univerzity v Marburgu. Vedoucí české skupiny Jiří Pešek z pražské Karlovy univerzity doplňuje, že jde o sřet akademické historiografie ze strany komise, která se snaží být nepředpojatá, a "stranické" historiografie, která na straně landsmanšaftu vychází z předem daných premis, které je třeba potvrdit. Pešek poukazuje konkrétně na příklad dějin Čech a Moravy z pera profesora Friedricha Prinze, na které se sudetští Němci odvolávají a v nichž historie fakticky končí mnichovskou dohodou z roku 1938 o připojení československého pohraničí k Německu. Profesor Lemberg navazuje kontakty i s vedoucími činiteli sudetoněmeckého hnutí a věří, že i landsmanšaft bude práci komise historiků více akceptovat.

Jeho český partner dodává, že komisi nejde o národní výklady, ale snaží se koordinovat archivní vyzkumy, znalostí literatury a společně je formulovat. Čeští a němečtí vědci už v minulosti dospěli k názoru, že vyhnání a násilná vysídlení byla porušením základního pojetí lidský práva. Odsun německého obyvatelstva z Československa ale v žádném případě nelze posoudit bez zohlednění valečných zločinů a rostoucí "barbarizace" v zemích okupovaných Německem.

Slovenští právníci: Po zrušení dekretů by přišel domino-efekt

Slovenští právníci předpokládají, že v hypotetickém případě zrušení tzv. Benešových dekretů by propukla lavina majetkových nároků, jejíž konec lze těžko dohlednout.

"Dekrety jsou 'vyhaslé', je ale otázka, kam až bychom se dostali, kdybychom se k nim po šedesáti letech vraceli. Možná až k Bílé hoře," řekl ČTK bývalý předseda federálního ústavního soudu Valko. "Domino-efekt (kdy pád každé kostky způsobí pád té předchozí) je možný, ale těžko odhadnout, kam až by sahal. V krajním případě snad až ke vzniku Velké Moravy," připouští Drgonec. "Neexistoval by tu už nárazník, o němž by se dalo říci - potud a dál už ne!" Jak Valko připomněl, majetkové nároky by se nezastavily u roku 1945, protože i dříve docházelo k majetkovým přesunům, odporujícím současnému pojetí lidských práva. Jeden z dekretu se týkal i neplatnosti úkonu po roce 1939, kdy se v protektorátu konfiskovalo podle "říšského práva", zatímco na Slovensku se arizovalo podle tehdejších zákonů Tísova režimu.

ČTK

Poválečné dekry prezidenta Edvarda Beneše

Poválečné dekry prezidenta Edvarda Beneše jsou podle přededy Sudetoněmeckého krajského sdružení Bernda Posselta

rasistické, protože vycházejí z ideje kolektivní viny. "Maďaři a Němci jsou v Benešových dekretch označováni kolektivně jako národnostní skupiny, nezávisle na své osobní vině," řekl Posselt v diskusním pořadu České televize Naostro.

Na otázku, zda budou sudetští Němci požadovat vrácení majetku, Posselt uvedl, že každý může rozhodnout jen sám za sebe. "My se můžeme jen pokusit o to, abychom ovlivnili názory jednotlivých lidí," doplnil. Podle něj by se ale obě strany sporu o prezidentské dekry měly setkat a rozumně uvažovat, "jak nějakým gestem dosáhnout toho, aby toto téma zmizelo ze stolu".

Českým občanům se Posselt omluvil za období nacismu a za sudetské Němce, kteří se na něm podíleli. "Pro mě je nacismus a všechno, co s tím souvisí, jeden z nejmonstróznějších zločinů 20. století... Jako předseda sudetských Němců musím český národ poprosit za odpuštění za ty hanebné činy, které zločinný režim spáchal, na tom se podíleli sudetští Němci, tady není co přikrášlovat," řekl Posselt.

Již dříve v souvislosti s Benešovými dekry řekl, že pokud ale v České republice existuje právo, které odporuje právním normám Evropské unie, měla by unie tvat na tom, že bude odstraněno.

Podle Posselta usiluje Sudetoněmecké krajské sdružení ve vztahu k České republice o uplatnění individuálního práva, ne o změnu hranic či státu. ČTK

Temelín a Benešovy dekry

Kampaň proti temelínské jaderné elektrárně zneužili rakouští politici pro zviditelnění. Tvrdí to bývalý kanděť prezidenta Václava Havla Karel Schwarzenberg. V Radiožurnálu dnes označil tuto kampaň za vnitropolitickou otázku Rakouska a příležitost pro tamní politiky zvýšit svůj vliv. Ze stejných důvodů podle něj zneužili rakouští politici i Benešovy dekry.

"Nevidím to v první řadě jako kampaň proti Temelínu a pochyby o jaderné bezpečnosti. Je to vnitropolitická otázka Rakouska. Je zde boj o to, kdo bude mít velké slovo v Rakousku," řekl.

Schwarzenberg není bezvýhradným příznivcem Temelína. Když je však nyní elektrárna prakticky hotova a bylo do ni vloženo tolik peněz, nevidí možnost, jak ji odepsat. Tak bohatá země Česko není. Podle něj Češi udělali chybu, že o projektu dostatečně neinformovali veřejnost, to se jim nyní vrací.

Chyby vidí Schwarzenberg i v postupu Čechů vůči Němcům podle Benešových dekretů. "Co se tehdy stalo, bylo velmi nelidské a ve většině nespravedlivé," řekl k poválečnému odsunu sudetských Němců. Připomněl, že se o tom nedá mluvit bez souvislosti s protektorátem, druhou světovou válkou a vším, co předcházelo. "To leccos vysvětluje, ale neomlouvá to. Tehdy jsme se zachovali velice špatně, s tím se musíme sami vyrovnat," řekl. Poválečných událostí využívají někteří lidé i z nekalých důvodů a čeští politici jim některými výroky k tomu nahráli. Srovnat to bude nyní podle Schwarzenberga vyžadovat politický um, uváženost a rozhodnost. "Musíme rozlišit tři věci - otázku morální, právní a politickou, to se nemůže míchat," dodal.

Schwarzenbergova rodina emigrovala v roce 1948 do Rakouska. Majetek rodiny byl konfiskován v roce 1940 gestapem, když František Schwarzenberg odmítl podepsat slib věrnosti Adolfu Hitlerovi. V roce 1947 byl majetek rodiny vyvlastněn zvláštním zákonem. Část majetku byla Schwarzenbergovi vrácena v roce 1992.

nam jpt

BRUSEL

Nebývalý důraz podle deníku ČTK na tzv. Benešovy dekry klade návrh zprávy Evropského parlamentu, který byl koncen března poprvé projednán jeho zahraničním výborem. Zejména spekuluje o diskriminační povaze dekretů, o potřebě je zrušit a o jejich právních, ale i politických a morálních důsledcích.

Návrh "zprávy o stavu rozšiřovacích jednání", píše ČTK, připravili zpravodajové EP pro všechny kandidátské země. Českou část sepsal zpravodaj Jürgen Schröder, poslanec za saskou CDU. Po důkladném projednání a schválení zahraničním výborem bude dokument předložen v červnu plenárnímu zasedání ve Štrasburku; do té doby bude nepochybně několikrát obměněn a

přeformulován.

Ze 13 odstavců týkajících se ČR je celých pět věnováno dekretům. Navrhuje se v nich například ocenit, že česká vláda "plní dobrovolný závazek zkoumat, jak a do jaké míry" tyto dekrety jsou nadále "nedílnou součástí českého právního systému". Píše se, že dekrety "byly diskriminační vůči Němcům a Maďarům a v důsledku rozpoutaly proces, při němž byli zbaveni svých práv a vyhnáni ze svých domovů".

Pokud ČR zjistí, že její legislativa nadále obsahuje zmíněné diskriminační prvky, má je "odstranit nejpozději do okamžiku přistoupení k EU". EP má podle návrhu vyjádřit přesvědčení, že "i v této věci" Česká republika plní politická "kodaňská kritéria", což zní jako pochybnost o jejich dodržování. Má si také přát, aby se o "většině" ze 143 dekretů nejednalo v rámci přístupových rozhovorů - což je zjevná výzva o části z nich jednat.

Návrh potvrzuje silnou vůli části německých a rakouských poslanců EP udržovat kolem dekretů napětí a činit z nich téma přístupového procesu. Nebere zřetel ani na česká stanoviska o "vyhaslosti" dekretů, ani na česko-německou deklaraci z roku 1997, již měla být tato věc jednou provždy vyřešena.

Naznačuje, že v českém právním řádu by mohly existovat jakési diskriminační prvky, což podle českého stanoviska vylučuje sám odkaz na Listinu práv a svobod v ústavě ČR. Vyvolává pochyby o plnění politických "kodaňských kritérií" Prahou, které přitom bylo podmínkou zahájení vstupních rozhovorů v roce 1998. Jak Evropská komise, tak sám parlament několikrát potvrdily, že ČR tato kritéria dokonale a bezvýtku respektuje. Hodně bude záležet na tom, budou-li se o toto téma zajímat poslanci jiných národností, nebo zda ponechají monopol rakouským a německým kolegům. Česká mise při EU rozaslala všem členům EP aspoň základní informace o dekretěch a názorech na ně, důležité skupiny se pokouší oslovovat přímo.

Rakouský kardinál smířlivě k Benešovým dekretům

Smířlivě se koncem března t.r. vyjádřil k takzvaným Benešovým dekretům rakouský kardinál Christoph Schonborn. V předvečer zahájení konference katolických biskupů ve vorarlberském Bregenzu zdůraznil, že církev musí především hledat porozumění s obyvateli sousedních zemí. "Jako člověk, který byl vyhnán ze své vlasti, přemyslím o těchto otázkách asi intenzivněji než jiní. To, co je v rozporu se standardy mezinárodního práva, jistě nemůže zůstat tak, jak to je. Je třeba se s tím vypořádat, ale jak to má být konkrétně urovnáno, je pro mě druhořadá otázka." Současně v této souvislosti připomněl Mnichovskou dohodu a poukázal na to, že "se o ni vůbec nemluví". Zároveň konstatoval, že je třeba si také uvědomit, že "jako vyhnanci jsme sice všechno ztratili, ale získali jsme svobodu".

MZV zatím do Bruselu neposlalo právní analýzy Benešových dekretů

České ministerstvo zahraničí zatím Evropskému parlamentu nepředalo právní analýzy poválečných Benešových dekretů. Právní rozbor, na nichž pracovali čeští i zahraniční experti a pracovníci ministerstva, ukazují, že dekrety nejsou a ani nemohou být v rozporu s právem EU. Hlavní vyjednávač vstupu země do EU Pavel Telička před několika dny oznámil, že analýzy by mohly do Evropského parlamentu dorazit začátkem dubna.

Evropská unie i Rakousko brzdí vášně kolem dekretů

Z Bruselu a Vídně zazněly hlasy zchlazující hrozivě narůstající vášně kolem Benešových dekretů. Ve chvíli, kdy se začalo hovořit o tom, že spor již přerostl v evropský problém, řekl rakouský kancléř Wolfgang Schüssel, že dekrety zrušit nelze a že problém může vyřešit garance jejich právní neúčinnosti pro současnou dobu. "Je třeba si upřesnit, že tzv. Benešovy dekrety nemohou být odstraněny, protože mimo jiné zahrnují také základní předpoklady samostatnosti Československa. To je zcela v pořádku a nikdo by to neměl zpochybňovat," řekl Schüssel. "A pak je tam několik málo dekretů, které jsou spomné, ale ani ty nelze „odstranit z dějin“, a to prostě proto, že

existovaly. "Nesměj však mít žádnou právní účinnost (pro současnost). To musí být dáno najevo," zdůraznil Schüssel. Ke střízlivosti nabádal i komisař pro rozšíření Evropské unie Günter Verheugen: "Důrazně radím, abychom se nepokoušeli dělat z nich (dekretů) problém dneška," řekl. jp

Benešovy dekrety: Česko říká v EU, že nezmění svůj postoj

Kritika Benešových dekretů v EU je hlasitá. Česko však na nich nic měnit nemíní. A tento postoj zatím podporuje i Evropská komise, "vláda" unie. "Nemáme důvod nic měnit. Považujeme dekrety za slučitelné s právem EU," prohlásil například vyjednávač při EU Pavel Telička po jednání se svými partnery v komisi. Před poslanci unie, u nichž je kritika nejhlasitější, byl opatrnější. "Provedli jsme analýzu dekretů. Právní závěr je jasný: nejsou v nesouladu s právem EU," řekl zahraničnímu výboru parlamentu. V tomto výboru zazněla řada výpadů proti dekretům. Ozvaly se i hlasy, že Češi se na jejich základě dopustili genocidy vůči Němcům a Maďarům. Zpravodaj pro Českou republiku Jürgen Schröder žádal o posouzení, nakolik se dekrety shodují s právem unie a kritérii pro vstup.

Praha však dostala podporu ze strany komise. Ta se sice nevyjadřovala ke shodě dekretů s právem unie, její zástupce Rutger Wisesels však konstatoval: "Dekrety nejsou součástí vstupních jednání. To je názor komise. Ta je považuje za dvoustrannou záležitost." K zrušení dekretů vyzval na půdě Evropského parlamentu maďarský premiér Viktor Orbán. Tvrdší reakci české strany si asi vyslouží jen výrok maďarského velvyslance v Polsku Tamase Katony. Ten označil dekrety za "rasistické zákony". Kvůli výrokům maďarských politiků zrušili čeští a slovenští ministři jednání Vísegradské čtyřky. Ta ale podle českých politiků není zatím ohrožena na životě. "Každý mravní člověk stojí proti mezinárodní tradici, která prohlašuje etnické skupiny, mezi nimi i Maďary, za kolektivně vinné," odmítl Orbán se podvolit tlaku Prahy a Bratislavy, aby odvolal svou kritiku Benešových dekretů. "Toto (Benešovy dekrety) je evropský problém a já jsem přesvědčen, že až se jednou Evropa spojí do unie, tyto právní přežitky ze špatného historického období odumřou a upadnou v prach," dodal. jp

Kolokvium ve Skotsku jednalo o sudetských Němcích

Analýze role sudetských Němců a dalších národností a národů v době kolem druhé světové války se věnuje mezinárodní vědecké kolokvium o těchto problémech, které se koná ve skotském Dundee. Konference se účastní na 60 odborníků z Británie, Čech, Slovenska, Německa a USA. Podle Jaroslava Panka z pražského Historického ústavu je na rozšíření záběrů užitečná právě jiná perspektiva odborníků mimo bezprostřední oblast střední Evropy.

Evropská diskuse na lipském veletrhu za účasti Gruši a Fischera

Evropská integrace byla tématem politického fóra na knižním veletrhu v Lipsku, jehož se zúčastnili také německý ministr zahraničí Joschka Fischer a velvyslanec Jiří Gruša. Shoda panovala mezi účastníky této podíové diskuse v tom, že základním předpokladem úspěšné integrace - a to i kandidátských zemí - je překonání nacionalismu. Podle Gruši se ozývají výrazně nacionalistické tóny. Rozvínila se diskuse o takzvaných Benešových dekretěch. Gruša řekl, že Česká republika je demokratickou zemí, "ve které už přes 80 procent obyvatelstva nemá na válku žádné vzpomínky". Jestliže za těchto okolností zatěžuje podobná diskuse sjednocování Evropy, pak se něco udělalo špatně, konstatoval. Ministr Fischer řekl, že je třeba překonat rozštěpení Evropy, které způsobila válka. To ale neznamená nějaké rovnostářství. "Evropa se bude vždycky skládat z různých národů, dějin a jazyků. Poláci a Češi by se nesmířili s tím, aby se vzdali své národní identity," prohlásil ministr Fischer. ČTK

V Benešových dekretěch na tom chce být Slovensko stejně jako ČR

Slovensko považuje takzvané Benešovy dekrety za již neplatné.

Toto zásadní stanovisko bylo sděleno i předsedovi zahraničního výboru Evropského parlamentu, zdůraznil slovenský ministr zahraničí Eduard Kukan. Připustil, píše ČTK, že Bratislava se připravuje na další jednání, zejména pak na právní analýzu ohledně dekretů. "Česká republika je z nějakých důvodů v těchto souvislostech mnohem více vzpomínána než Slovensko. Možná to má politický podtext, který možná tkví v bilaterálních vztazích některých členských států EU s ČR. Ale Slovensko je v této souvislosti ve stejné situaci jako ČR," zdůraznil ministr Kukan.

Sudetoněmecký landsmansaft skepticky k odškodnění antifašistů

Záměr českého premiéra Miloše Zemana odškodnit určité oběti poválečného vysídlení Němců se setkal se skepsí v Sudetoněmeckém krajaňském sdružení. Jak uvádí v březnu v německém listu Süddeutsche Zeitung předseda landsmansaftu Bernd Posselt, jsou Zemanova kritéria příliš vágní a záměr odškodnit ze sudetských Němců jen odpůrce nacismu je "mimořádně problematický". "Jen ten, kdo je usvědčen v právním procesu, může být z odškodnění vyjmut," soudí.

Miloš Zeman se vyslovil pro humanitární gesto vůči sudetským Němcům

Miloš Zeman se v březnovém rozhovoru pro německou televizi ARD vyslovil pro humanitární gesto vůči sudetským Němcům, kteří jako antifašisté trpěli za nacistického protektorátu, a přesto byli po válce vysídlení ze svých domovů v obnoveném Československu. "Takové symbolické gesto by mohlo ukázat, že dělicí čára neprobíhá mezi Čechy a Němci, respektive sudetskými Němci, ale mezi kolaboranty a bojovníky proti totalitarismu," řekl. "Stavím se ale proti odškodnění těch, kteří byli Hitlerovou pátou kolonou v Československu a podíleli se na přípravě genocidy českého národa," dodal premiér Zeman.

Otto von Habsburg k Benešovým dekretům

Diskuse Evropské unie, Česka a Německa o Benešových dekretu je nezbytná, píše v listu Die Welt bývalý následník rakouského trůnu a poslanec Evropského parlamentu za bavorskou stranu CSU v letech 1979-99 Otto von Habsburg. Jde o problém, se kterým se EU musí vyrovnat. Příští vlna vstupu do EU se musí připravit ve všech oblastech. To platí v neposlední řadě o přizpůsobení kandidátských zemí společnému evropskému právu, včetně lidských práv. Většinou zemí, jako jsou Maďarsko, Polsko nebo baltské státy to nečiní problémy. Jediným větším problémem ale jsou takzvané Benešovy dekrety v Česku nebo spíše tvrdé odmítání některých politiků v Praze je prohlásit za neplatné. Výmluva, že jsou už překonané a tím neúčinné, nemůže platit, soudí Habsburg. *Věra Mišková*

Dekrety a nové útoky na Českou republiku

Spory o dekrety prezidenta republiky iniciované sudetoněmeckými předáky a po roce 1990 prosazované i v čs. společnosti získaly v posledních týdnech a měsících novou dynamiku. Ukázalo se, že snaha o přepsání historie druhé světové války a poválečného období má stále i mezinárodněpolitický rozměr.

Zdá se, že lákadlo majetkových restitucí podle scénáře vypracovaného pro bavorskou vládu již v roce 1991 rakouským expertem profesorem Ermacorou je velmi svůdné. Mnohé kroky podle tohoto plánu již byly uskutečněny a jejich zastánci nechtějí zůstat v půli cesty. Většina představitelů politických stran v ČR vyjádřila vcelku jednoznačně odmítavý postoj k těmto pokusům učinit z nacistických a henleinovských zločinců oběti a z demokratických sil zločince.

Lži o "spiknutí Stalin - Beneš"

Přesto ale doznívají ještě lži o tom, že transfer německého obyvatelstva byl obsažen v dekretu. I bez znalostí historických faktů je zřejmé, že Československo svým vnitrostátním právem nemohlo rozhodnout o odsunu z Polska a Maďarska, ani nemohlo přimět velmoci, které vykonávaly na území Německa státní svrchovanost,

aby odsunutí Němce přijalo. Živí se však pohled, že odsun byl dílem spiknutí Stalina s Benešem, i když to tehdejší Benešovi spolupracovníci popířeli (E. Tábořský a další). Tvzení o této údajné dohodě ve skutečnosti opakuje komunistickou propagandu - pouze s jiným znaménkem, než že jen SSSR byl skutečným ochráncem čs. národních zájmů. Zpřístupnění západoevropských archivů a práce mladých českých historiků potvrzují, že zájmy Československa hájila v této věci zejména Velká Británie. Psal jsem o tom, píše tak i někteří němečtí historici. Chtěl bych poukázat rovněž na zprávu Meziřesortního výboru britského válečného kabinetu ve věci přesunu německého obyvatelstva vypracovaného v roce 1944. Ukazuje, že britská vláda již v červnu 1942 informovala Beneše, že v zásadě souhlasí s obecným principem přesunu německých menšin ze střední a jiho-východní Evropy po válce do Německa. V té souvislosti zpráva citovala názor hraběte Cromborna ve Sněmovně lordů, že ve světle posledních zkušeností by opětné záruky těmto menšinám znamenaly znovu riskovat potíže. Zpráva rovněž upozorňovala, že jakékoliv polovičaté řešení by bylo pro budoucnost nebezpečné. Připouštěla, že existují náznaky, že sovětská vláda by transfer z Polska a Československa podpořila, ale že postoj USA není znám. Teprve postupně byl pro tento britský vládní plán získán souhlas ostatních spojenců - zásluhou samotné britské vlády i čs. činitelů. Rozhodnutí Postupimské konference byla tak výsledkem důkladných a mnohostranných předchozích diskusí o této věci.

Proč byl odsun pozastaven

Dočasně zastavení odsunu do doby, než spojenci vypracují jeho přesný plán, bylo motivováno především hospodářskými důvody. Hromadný odsun nebyl tedy aktem msty ani důsledkem tvrzené kolektivní viny, ale opatřením, jímž chtěli spojenci zabránit nebezpečí nové destabilizace a války v Evropě. Spojenci tehdy vytvářeli mezinárodní právo, kterým měl být zajištěn budoucí mír. Transfer nebyl proto bezprávním, neboť žádné platné mezinárodní právo tím nebylo porušeno. Česká republika jej nemůže uznat za bezprávní, a tím se vyřadit z tehdy mezinárodně stanoveného práva a přiznat sama odpovědnost za opatření, která měla zajistit budoucí mír v Evropě. Německo samo založilo řadu precedentů k takovému přesídlování. Pokud jde o Němce, organizovalo jejich přesuny před válkou i během ní - z Itálie, Pobaltí, Rumunska, Bulharska, Chorvatska atd. Československu v rámci těchto opatření příslušelo jen stanovit kritéria, koho odsunout a koho nikoliv, a to v rámci počtů, které byly v Postupimě pro ČSR stanoveny. Na rozhodování čs. úřadů, kdo těmto kritériím vyhovuje, se podílely podle platných směrnic i komise složené z německých antifašistů. V ČSR měli zůstat podle rozhodnutí čs. orgánů především antifašisté, kterým bylo zachováno státní občanství, neboť se jako čs. občané chovali, a dále skupiny Němců, kteří teprve později získali státní občanství a museli složit i státoobčanský slib. Sudetoněmecká literatura popisuje, že složení takového slibu někteří Němci odmítli.

Konfiskační opatření uplatnily i další státy

Nepravdivé je i tvrzení, že konfiskační opatření uplatňovalo Československo jako výraz kolektivní viny vůči všem Němcům žijícím v ČSR. Dokonce se tvrdí, že byli zbaveni státního občanství, aby jim mohl být majetek konfiskován. Spojenecké státy vůči německým subjektům - fyzickým i právnickým osobám - taková hromadná konfiskační opatření uplatňovaly na konci války i po ní. Nežjišťovala se individuální vina, neboť se vycházelo z norem mezinárodního práva, které stanovily odpovědnost států a jejich příslušníků za důsledky války. Taková konfiskační opatření uskutečňovali velmoci i menší státy. Z těch, které jsou dnes členy Unie, lze uvést např. Nizozemsko - nařízení exilové vlády v Londýně z 20. 10. 1944 o nakládání s nepřátelským majetkem, oznamovací povinnosti, vyvlastnění ve prospěch nizozemského státu a zřízení Institutu k tomuto účelu. Tato konfiskace se vztahovala na majetek patřící všem nepřátelským poddaným. Další zpřesňující předpisy o konfiskaci byly vydávány až do r. 1950. V Belgii podobnou úpravu obsahovala zákonná opatření exilové vlády z 23. 8. 1944, v Lucembursku rozhodnutí ze 17. 8. 1944. V Dánsku po předchozích dílčích konfiskačních opatřeních komplexní úpravu přinesl zákon č. 132 z 30. 3. 1946 o konfiskaci veškerého německého majetku. Vztahoval se například na osoby, které mají německou státní příslušnost, i na osoby bez státní příslušnosti, které měly naposledy německou státní příslušnost.

Konfiskační opatření čs. orgánů bylo tak plně v souladu s obdobnými opatřeními jiných států Evropy, příslušníků protinacistické koalice. Ústavní dekret prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., o úpravě čs. státního občanství osob národností německé a maďarské v paragrafu 1 odst. 1 stanovil, že čs. státní občané těchto národností, kteří podle předpisů cizí okupační moci nabyli příslušnosti německé nebo maďarské, pozbyli dnem nabytí takové státní příslušnosti čs. státní občanství. Německé právo považovalo tyto občany za své příslušníky a ČSR tento stav uznala i podle čs. práva. Toto ustanovení se týkalo naprostě většiny osob německé národnosti. Další ustanovení dekretu se vztahovala na zbytek těchto občanů (zejména na Slovany), až na výjimky pro antifašisty a některé další osoby. Uvedený dekret byl připravován ještě v Londýně pod vedením představitelů agrární strany J. Slávika. V důvodové zprávě se vysvětlovalo soulad s tehdy platnými normami mezinárodního práva. Německo i Československo vycházely ve svých předpisech z toho, že občanství může být jen jediné, a v souladu s tím se postupovalo. Konfiskační dekrety i dekret o pracovní povinnosti Němců byly v souladu s tehdy platným mezinárodním právem, jež bylo vytvořeno spojeneckými mocnostmi. Uvedené normy vycházely z odpovědnosti Německa, Rakouska a národů těchto států za strašné zločiny, které především Německo v této totální válce způsobilo, a z povinnosti příslušníků těchto států tyto škody alespoň zčásti nahradit. Tato kolektivní odpovědnost jako institut mezinárodního práva je vyjádřena v právu na reparace.

Terčem byl nacismus

V Deklaraci o Rakousku, přijaté na čtyřstranné moskevské konferenci v srpnu 1943, se uvádělo, "že za spoluúčast po boku hitlerovského Německa nese odpovědnost, již nemůže uniknout". Na krymské konferenci v únoru 1945 velmocí prohlásily, že jejich cílem je Německo demilitarizovat a "vymáhat věcné reparace za to, co Němci zničili". Uvádělo se, že cílem spojenců není zničit německý národ, ale vyhladit nacistickou stranu, nacistické zákony, organizace a vymýtit všechn nacistický a militaristický vliv a učinit v Německu i jiná dohodnutá opatření, pokud budou nezbytná pro budoucí mír a bezpečnost světa. Teprve potom budou mít Němci naději, že budou moci žít důstojně a že se jim dostane místa ve společenství národů. Toto prohlášení bylo učiněné jménem ostatních států Spojených národů, tedy i jménem Československa. Tehdy bylo stanoveno, že věcné reparace budou na Německu ze strany spojenců vymáhány odnětím německého národního majetku, ročními dodávkami zboží běžné výroby a použitím německé práce.

Postupim: německý lid začal pykat za zločiny

O odpovědnosti Němců Postupim stanovila, že "německý lid počal pykat za strašlivé zločiny, jichž se dopustil pod vedením lidí, které v době jejich úspěchů otevřeně schvaloval a slepě poslouchal". Uvádělo se zobecněně, že německý lid se "nemůže vyhnout odpovědnosti za to, co sám na sebe uvalil, poněvadž vlastní bezohledný způsob válčení a fanatický nacistický odpor zničily německé

hospodářství a musely způsobit zmatek a utrpení". Způsob uplatnění reparací ve prospěch ČSR a dalších západoevropských států podrobně stanovila Pařížská reparační dohoda z prosince 1945, podle které si každá signatární vláda měla ponechat formou, kterou sama zvolí, německý nepřátelský majetek ve své pravomoci a zabezpečit, aby se nemohl dostat zpět do německého vlastnictví nebo pod německou kontrolu. Majetková a další opatření čs. úřadů proti německému obyvatelstvu byla vesměs v souladu s těmito mezinárodními úmluvami nebo je prováděla. Němci na území ČSR byli v době války příslušníky Německa a jako takoví nesli spoluodpovědnost za zločiny, k nimž docházelo a o kterých spojenci jednali. V souladu s tím i Ústavní soud ČR uváděl, že v těchto opatřeních nejde o kolektivní vinu, ale kolektivní odpovědnost.

Opatření kvůli válce nelze zpětně měřit mírovými kritérii

Z těchto důvodů nelze směřovat opatření uskutečňovaná v souvislosti s válkou s principy, které platí v mírové době. Rovněž nelze uplatňovat normy obsažené v mezinárodních smlouvách, které se vztahují k mírové době zpětně na dobu války a odpovědnost za ni. Volání po zrušení konfiskačních a obdobných dekretů prezidenta republiky má dosáhnout majetkových restitucí a tedy toho, aby to, co Československo získalo v důsledku reparací, bylo vráceno viníkům války. Z poražených se mají stát vítězové i po formální stránce. Profesor Ermacora vypracoval plán k dosažení majetkových restitucí vůči ČR na žádost bavorské vlády v roce 1991 v souvislosti s přípravou čs.-německé smlouvy. Jako předpoklad k získání majetku doporučoval zrušení všech konfiskačních dekretů a tzv. amnestijního zákona. Na ČSR měl být činěn nátlak, aby neučinila při přístupu k Evropské úmluvě výhradu k dodatkovému protokolu č. 1 ohledně uplatňování individuálních nároků z konfiskačních opatření. Dále doporučil, aby vyhnání bylo označováno jako akt genocidy, a umožnilo se tak prolomit právní zábrany majetkových nároků. Německo mělo usilovat o usnadnění nabytí státního občanství pro Němce, prosazovat přeshraniční regionalismus, zvláštní práva pro příslušníky německé menšiny v Československu atd. Měl být uskutečňován nátlak na čs. stát, aby změnil své zákony, neboť na mezinárodní úrovni by byly takové nároky těžko prosaditelné. Mnohé z těchto kroků se těmto kruhům podařilo uskutečnit. Přispívají k tomu i jejich spojenci v ČR, ať již tím, že obviňují vlastní stát a pomlouvají jej, nebo přesvědčují české občany, že když se těmto požadavkům vyhová, nic jim nehrozí. Taková stanoviska českých publicistů, kteří nenesou žádnou odpovědnost, však tyto záruky nepřinesou. Proto je opatrnost představitelů politických stran a vlády zcela namístě. Od současné demokratické a protinacistické německé vlády skutečně žádné nebezpečí České republice nehrozí. Vlády a jejich kroky se však mohou měnit. A jak ukazují nedávná prohlášení představitelů Rakouska a Maďarska, nelze podléhat bezstarostnosti. Je třeba mít záruky - a dostatek informací. (Autor je profesorem Ústavního práva a státovědy na Právnické fakultě UK)

Václav Pavlíček

Kurzy slovenštiny

ve Slovenském institutu

vedoucí kurzu : Yvonne Tomenendal - Wollner

autorka Slovenčina - 120 Stunden Slowakisch für Anfänger und Fortgeschrittene

Slovensky pro začátečníky

- úterý 15,30 - 17,00
(10x od 12. února 2002)

Slovensky pro pokročilé

- úterý 14,00 - 15,30
(10x od 12. února 2002)

skupina : 4 - 8 osob

cena kurzu: A 98,-

Na dotaz je možnost organizace seminářů, kurzů obchodní slovenštiny apod.

detailní informace: Slovenský institut tel. 5354057

UPOZORNĚNÍ REDAKCE

Nový KVIZ a vylouštění z minulých čísel uveřejníme z technických důvodů v májovém čísle KLUBU.

Prodlužujeme termíny k zaslání odpovědí do 21. dubna. Děkujeme za pochopení.

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo
tel./fax 0624/22 57 30
e-mail: info@tiskarna-sladek.cz
www.tiskarna-sladek.cz

SOKOLSKÁ ŽUPA RAKOUSKÁ

1010 Wien, Drachengasse 3 5
Tel./ fax ++43 1 604 87 04
(DI Nováček),
e-mail: novacek.wien@aon.at

Župní družstvo volejbalu

Vedoucí odboru Anton Florián
Tel.: 586 86 86
Trénink mužů ve čtvrtek
od 19,30 do 21,00 hod
v Rundhalle Alt Erlaa

Župní trénink ve stolním tenisu

Po 19,30 - 21,00 hod
Sokolovna 1170 Wien,
Steinergasse 7
info - večer tel.: 802 53 82,
br. Rodt

**Sokol Viedeň
III / XI.**
Česká škola,
1030 Viedeň,
Sebastianplatz 3
Čtvrtek:
ženy od 19,00
do 21,00 hod.

Zájemci o volejbal

bližší informace:
N.Štěrbová tel.: 967 84 93,
e-mail: K.Sterba@gmx.at

Sokol X

ÚTERÝ

ŽACTVO 17 - 18 h
SPORTOVNÍ TANEC 18 - 19 h
AEROBIK 19 - 20 h
ŽENY 20 - 21 h
MUŽI FOTBAL 20 - 21 h

DIENSTAG

SCHÜLER
SHOWDANCE
AEROBIC
FRAUEN
MÄNNER FUSSBALL

STŘEDA

AEROBIK 9 - 10 h
BADMINTON ŽACTVO 9 - 20 h
BADMINTON DOSPĚLÍ 20 - 21 h
SENIORSKÉ ODPOLEDNE
Každou I. středu v měsíci - hosté vítáni

MITTWOCH

AEROBIC
BADMINTON SCHÜLER
BADMINTON ERWACHSENE
SENIORENTREFFEN

1100 Wien Angeligasse 21, tel: 600 20 20

Informace a dotazy strosta jednoty Tonda Valenta, tel.: 0676 964 59 74
<http://members.Eunet.at/SokolX>, e-mail: sokol.x@eunet.at

T.J. SOKOL VÍDEŇ XII / XV

Info: tel. 713 31 88/20 přes den
e-mail: sokol.12-15@aon.at

Pod odborným vedením a v mateřském jazyce
máte vy a vaše děti možnost se zúčastnit:
CVIČENÍ v nové SOKOLOVNĚ, Viedeň 10,
Angeligasse 21

Předškolní žactvo, žáci a žákyně od 6 do 14 let cvičí základní sportovní
gymnastiku

pod vedením způsobilých vedoucích
každý čtvrtek od 17,30 do 19,00 hodin

Dorostenky a ženy
kondiční posilovací gymnastika s moderní hudbou
každý čtvrtek od 19,30 do 21,00 hodin

Dorostenci a muži
základní sportovní gymnastika a hry (volejbal, nohejbal, sálová kopaná)
každé pondělí od 19,30 do 21,00 hodin

SOKOL VÍDEŇ XVI / XVIII

Sokolovna 1170 Wien, Steinergasse 7

Pondělí: žactvo od 18,00 do 19,15 hodin
župní trénink ve stolním tenisu od 19,30 do 21,00 hodin

Úterý: župní zdravotní cvičení pro ženy a muže od 16,00 do 17,30 hodin
gymnastika a nářadí ženy a muži od 19,30 do 21,00 hodin

Čtvrtek: cvičení žen od 20,00 do 21,30 hodin

Pátek: cvičení a odbíjená pro starší žactvo od 18,30 do 20,00 hodin
a dorost od 20,00 do 21,30 hodin
cvičení mužů

Sokolské tradiční setkání v Ötzu

Letošní tradiční setkání Sokolu v tyrolském Ötzu se koná ve dnech 18. - 20. května a bude tentokrát organizováno naší Sokolskou župou rakouskou. Na program jsou především sportovní aktivity jako volejbalový turnaj smíšených družstev nebo běh. Program zpestří hudební a taneční folklórní soubor z Lipova na Moravě a setkání bude zakončeno společným pochodem a položením věnce u pamětní desky Dr. Miroslava Tyrše.

NS

VALNÁ HROMADA SOKOLA X.

v klubovně sokolovny v Angeligasse měla rychlý spád. Pro nedostatečný počet členů v 16 hodin, se začalo o půl hodiny později. Po zprávě starosty Tondy Valenty přišli na řadu další činovníci jednoty Favoriten.

Po kladné zprávě revizní komise se volil nový výbor Sokola. Omlazený a rozšířený výbor podle nově zvoleného starosty, bratra Valenty (místostarosta- Kallin Werner, jednatel- Pastrňák Petr, místojednatelka- Dr. Malá Vladimíra, pokladní- Zemanová Hana, náčelnice- Mag. Pibilová Alexandra, náčelník- Valenta Franz, hospodářka- Schachinger Elfriede, správa budovy- Weismann Franz, senioři- Buriánová Olga, žactvo- Václavíková Marta, revizoři- Lettmüller Marie a Štěpánek Tanja) se bude ještě více snažit nabízet kvalitní a bohatší program nejen v tělocvičně, ale i v klubovně. Jednota má 130 členů a 57 dětí. Potěšující je začínající skupina dorostu, která jednotě zatím chyběla. A tak od žactva, přes dorost, ženy a muže až po seniorskou skupinu máme v desítky dobře organizovanou sokolskou jednotu. Přijďte se podívat. Hezké prostředí nové sokolovny vás zve. Jste srdečně vítáni!

PP

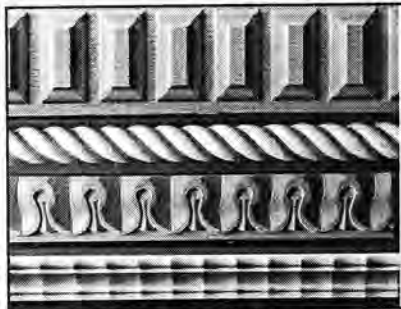
Valná hromada Sokola XVI/XVIII

V neděli 24.března 2002 se konala v tělocvičně Sokola XVI/XVIII, Videň 17., Steinergerasse 7, výroční schůze naší jednoty. Za účasti členstva a hostů z bratrských jednot byla schůze zahájena úvodním projevem bratra starosty Viléma Kadlece, který zhodnotil práci celého výboru, vyzvedl opravy i obnovu mnohých zařízení a vyjádřil spokojenost s nynějším stavem tělocvičny i příslušných místností. Bratr starosta oznámil a odůvodnil zvýšení dosavadních příspěvků. Dal přítomným na vědomí, že zápis minulé valné hromady byl přečten a ověřen sestrami Libuší Češkovou a Helenkou Richterovou. Následovaly obšírné zprávy jednotlivých funkcionářů výboru, v kterých seznámili posluchače s veškerou činností naší jednoty. Dověděli jsme se o úspěšné práci výboru i cvičebních složek a také o všech akcích pořádaných v rámci jednoty. S potěšením mohlo být členstvu oznámeno, že se jednota po rekonstrukci tělocvičny a domu nachází bez jakéhokoli finančního zatížení. Po těchto zprávách byla revizory odstupujícímu výboru vyslovena důvěra a tím zakončena první část výroční schůze. V následující přestávce se návštěvníci mohli posilnit u bufetu obslužením obětavými sestrami. Těto chvíle bylo využito také k přátelským rozhovorům. Na začátku druhé části valné hromady byla předsedou volební komise bratrem Petrem Kadlecem přečtena kandidátní listina, kterou seznámil posluchače se jmény navržených členů výboru. Poté byla za účasti přítomného členstva provedena řádná volba členů do výboru. Čestnými členy výboru byli jmenováni bratr Emil Soukup, dále sestra Blanka Žmolová a bratr Stanislav Žmola, kteří po dlouholeté plodné práci ve výboru předávají ze zdravotních důvodů jejich funkce mladším členům. Starostou byl jednohlasně zvolen osvědčený bratr Vilém Kadlec. Stejně jednohlasně byli potvrzeni plémem další členové výboru: místostarosta br. Dr. Tomáš Frey, náčelník br. Rudolf Křenek, náčelnice ses. Věra Böhmová, vzdělavatelka ses. Mag. Ilona Mühlbergerová, jednatel br. Vilém Kostohryz, místojednatel br. Mag. Pavel Rodt, pokladník br. Pavel Pros, místopokladník br. Michael Kostohryz, praporečnick br. Jan Mühlberger, matrikářka ses. Lenka Froňková, revizoři ses. Lenka Froňková, br. Petr Kadlec a br. Miroslav Šnajdr, členové výboru br. Arch.Dipl.Ing. Ota Češka, ses. Libuše Krakovičová a br. DDr.Dož. Alexander Lapín. Po volbách tlumočili zdravici za Sokolskou župu Rakouskou br. Dipl.Ing. Jiří Nováček, který vyjádřil radost nad činností jednoty a obdiv, co všechno jednota dokázala v posledních letech zbudovat. Za Sokol III/XI pozdravila valnou hromadu ses. Jaroslava Nováčková a za Sokol XII/XV vystoupil se zdravici br. František Kalousek. Všichni tyto zástupci popřáli výboru i členstvu hodně úspěchů v další práci. Před závěrem přednesl svůj projev bratr vzdělavatel Stanislav Žmola, který připomněl 140. výročí založení Sokola a jeho důležitý význam pro naši vlast i pro nás v zahraničí. Citátem prezidenta Václava Havla vyzvedl vděčnost této vysoké osobnosti vůči sokolskému hnutí. Druhou polovinu svého projevu však věnoval náhlému odchodu br. Vladimíra Malíka a členů výboru br. Karla Wernera a naší dlouholeté oblíbené sestry náčelnice Růženy Soukupové, která svou vzácnou osobností se vryla do paměti všech, kdo ji znali. Dojemnými slovy vyjádřil náš vřelý vztah k této nezapomenutelné ženě a nyní hluboký zármutek nad jejím skonek. Tímto procitěným projevem se bratr Stanislav Žmola rozloučil jako dlouholetý vzdělavatel Sokola XVI/XVIII, známý svými velmi hodnotnými ústními i písemnými příspěvky. Dojati návštěvníci odměnili bratra vzdělavatele zaslouženým potleskem. Na závěr poděkoval bratr starosta účastníkům výroční schůze za jejich návštěvu a zakončil tuto důstojnou valnou hromadu vyzváním k tradiční sokolské písni "Spějme dál".

Přejeme novému výboru i členstvu do další činnosti hodně úspěchů!

Se sokolským NAZDAR

Mag. Ilona Mühlbergerová
vzdělavatelka

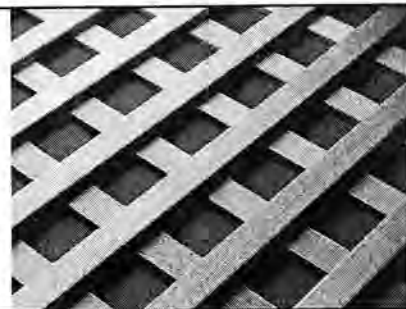
FRANZ KOLÁŘ GmbH

Dřevěné lišty
a mřížky

KOLAR

Josef-Strebl-Gasse 8, 2345 Brunn/Geb.
Tel: 02236/31724, Fax : 02236/323 96

Email: office@kolar.at ; www.kolar.at

A PENSION METRO FLORA

Praha - Vinohrady

nabízí

pohodlné ubytování.

Tel./Fax.: 00420 2 72 74 24 33

Tel./Fax.: 00420 2 994 23 95

E-mail: apension@volny.cz

http://www.volny.cz/apension

Reisebüro Lopreis Zorika,

Videň 3, Rennweg 21,

tel. 715 95 55, fax 715 95 56

Zařídí pro Vás cesty do celého světa letadlem,
autobusem, vlakem, lodí.

Sleva pro krajany. Mluvíme česky.

Restaurace BÖHMERWALD rodina Stuchlíková

„česká kuchyně a speciality“,

Oslavy pro malé i větší skupiny v romantickém
prostředí české - slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíková
1040 Wien, Argentinerstr. 66 / Wiedner, Gürtel 20

e-mail: boehmerwald@aon.at

otevřeno: po-ne 10-23 hod., tel./fax: 505 72 34

AUSTRO-BOHEMIA PRESS, P.O.Box 34, A-1071 WIEN, Austria Tel.: 0043 1 526 37 79, 0043 699 10596078, Fax: 0043 1 812 36 50, e-mail: austrobohemia@yline.com

VIDEO KLUB přátel českého filmu Vám nabízí: ČEŠI A VÍDEŇ 66 min. Cena/s poštovným 29,90 €. Film o české menšině ve Vídni nese v podtitulu název "současnost" a byl vyroben v roce 2000. PRAHA 1000 LET (1. část 1000-1500 41 min./ 2. část 1500-2000 43 min.) 37,50 €

Pro Vás a Vaše známé můžete objednat tuto videokazetu v češtině, němčině nebo angličtině **TURISTICKÝ KLUB** Pojeďte s námi! Do televize!

NATÁČÍME S ČESKOU TELEVIZÍ 'PRIMA' 14. 5. 2000 ve znojemském divadle!!!

Zveme vás na natáčení zábavně-soutěžního pořadu české televize, stanice Prima 'Nikdo není dokonalý s vídeňským-krajanským publikem ve Znojmě. Pořad začne v 18 hod. Konec ve 22 hod. Pořad uvádí Jiří Krampol (část programu se bude natáčet s krajany v Rakousku). Jako host vystoupí Jitka Molavcová, Marian Lasicca, Julius Satinský a Jiří Suchý. Z Vídně budeme odjíždět v 16 hod., návrat kolem 24 h.

JEDEME NA VÝLET 25./26. květen 2002-KROMĚŘÍŽ jedna z památek na seznamu 'UNESCO' !!! Doprava autobusem, hotel se snídaní 44,- €

Veškeré druhy ručních prací,
jako šití ubrusů dle žádané míry, bohatý
sortiment ubrusů, krajek, nití a knoflíků
vám nabízí

**HELENE KAINRATH
SMOLÍNKOVÁ**

Mariahilfer StraBe 202, út a č: 8-12,
14-18 hod., st a pá: 8- 18 hod. tel.: 893 14 83

Pomohu Čechům a Slovákům žijícím v
těchto zemích: v USA, Kanadě, Anglii
(GB), Holandsku, Německu, Dánsku,
Švédsku, Norsku, Rakousku, Irsku a Itálii
k pasivnímu výdělku.

Nic se neprodává. Informace na
acn@dmn.nu Dalibor Tonek

UNTERKUNFT

Türkova 659/24
149 00 Praha 4 - Chodov
Czech Republic
tel.: +420-2-7293 5361
tel./fax: +420-2-795 36 65
mobil: 0606 916 858

Pronajmu 6 apartma
po 2-3 lůžkách v
pokojí inkl. soc. zaříze-
ní za přijatelné ceny s
možností parkování i
se snídaní v Praze blíz-
ko centra. K penzionu
patří i obchod se zele-
ninou a ovocem prvot-
řádní kvality.

TRUHLÁŘSKÉ PRÁCE VŠEHO DRUHU

tel.: +42 060 326 23 18,
fax: 00420 617 46 32 09

PO VÍDNI SE VŠUDE ŘÍKÁ -

PIVO PIJ U KOLAŘÍKA

otevřeno vždy od 15. března do 31. října

Mimo restauračního provozu je otevřen

prodej přes ulici - lze si objednat osobně

telefonicky vepřová kolena nebo

bramboráky

pro Vaši společnost.

RODINA KAREL KOLAŘÍK

Schweizethaus

Víděň 2, Prater 116,

Tel.: 728 01 52

22./23. června 2002-

SLAVNOSTI PÉTILISTÉ RŮŽE - Český Krumlov
Ubytování v Krumlově. Cena zájezdu (ubytování se snída-
ní a doprava) 50,- € v dvoulůžkovém pokoji Vstupenka
do divadla na Divotvorný hrnec-muzikál 16,50 €

23./24. listopad 2002-

VÁNOČNÍ PRAHA- advent- s kulturním programem.
Cena zájezdu (ubytování se snídaní, oběd při příjezdu do
hotelu a doprava) 57,- €
Katalog zasíláme zdarma.

Europäische Mittelschule Wien European Middle School Vienna

1070 Wien, Neustiftgasse 100

Tel: (+43 1) 526 19 78

Fax: (+43 1) 526 19 78-210

Direktion: Christine Schiller, M. A

ZÜR BÖHMICHEN KUCHL

Speciality české a moravské kuchyně:
Držková polévka, bramboráky, svičková, liva-
nečky, Budějovické a Velkopopovické pivo
na Vaši návštěvu se těší Dagmar Ficenec
1080 Wien, Schloßgasse 18, tel: 402 57 31
otevřeno: po - páť od 11.00 - 15.00 a 17.30 - 23.00

PRODEJ A OPRAVY

VEŠKERÉ ELEKTRONIKY,

Krajanské ceny, TV-Service, T.

Nohynek, Landstr. Gürtel. 17, 1030

Wien, Tel./Fax: 798 47

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů aj. Dr. Dietmar Koller, Weideng, 2, 2333 Leopoldsdorf, Práce: Riemerg. 7, 1010 Vídeň, tel.02235/44637, mobil 0676/37 62 117, práce 01/515 28-444, e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at, http://koller.cjb.net

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

Mag. Lenka Kovarik, 1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10. Tel./fax: 2908809 mobil: 0699/11 80 75 81

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů, smluv, úřed. listin a tlumočení. Dr. Milan Košíček, 1030 Vídeň, Salesianerg. 17. Tel./fax: 714 07 27, 0664/2537951.

E-mail: m.kosicek@A1.net

KLEINES WIENER CAFE

Denis Bezucha, 1080 Wien, Kochgasse 18 Tel: 01/402 32 07

po-pá 9,00 – 22,00, so 10,00-20,00 neděle zavřeno

Kavárna s českou kuchyní

Oslavy na objednávku

Budějovické pivo

38 letý 180cm vysoký svobodný muž, bez závazků, Rakouský st.občan – slovenské národnosti hledá přítelkyni pro dny všední i sváteční. Zálby: jízda na kole, plavání, hudba a divadlo.

Uvítám seznámení s milou a upřímnou ženou. Jsem nekuřák a abstinent.

Tel: 02624 / 52165

MÁTE PROBLÉM?

Platíte hodně? Rád vám poradím ve všech otázkách pojištění a financování. Rychle-spolehlivě-seriózně. Marek Jedlička, 985 9070/24, priv. 259 37 29, Rennbahnweg 46/2/8, 1220 Vídeň.

VÝHODNÉ UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Seďa, 1070 Vídeň, Westbahnstr. 18. Tel. 524 38 73, 6172706

PRŮVODCE VÍDNI - kompetentně, netradičně. Tel./Fax: 25 95 888

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch, Italienisch Volksschule Dr. Leopold Zehnerschule, 1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609 Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt Schellingerg. 1-3 / Tel.9823403

Privátní bilingvní škola obecná a sekundární (5-8)

školského spolku Komenský 1030 Wien, Sebastianplatz 3 ředitelství: 714 88 76 / 30, sborovna: 714 88 76 / 31 fax: 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org

školského spolku Komenský 1030 Wien, Sebastianplatz 3 ředitelství: 714 88 76 / 60, sborovna: 714 88 76 / 31 fax: 714 88 76 / 34

Mateřská škola školského spolku Komenský

ředitelství: 713 31 88 / 40

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
1030 Hagenmüllergasse 31,
Tel. záznamník 0222/715 48 42.
Postfach 134, 1091 Wien

Rímskokatolický kostel

„Nejsvětějšího Vykupitele“

Tschechische Erlöserkirche

1030 Wien, Rennweg 63

Mše svatá v českém jazyce, každou neděli a zasvěcený svátek v 10 hodin.

Duchovní správce: P.TH.Dr. Jan Horák

kostel Panny Marie na rohu

Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30 hodin. Duchovní správce: P.TH.Dr. Josef Valerián SDB. tel. 0732 779 339

Rímskokatolická

Katedrála sv. Štěpána

Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý

15–17, středa 13–14 hod.

Divadelní ochotnický spolek

VLASTENECKÁ OMLADINA

1030 Wien, Sebastianpl. 3

kontakt tel.: 02273 7604

Rakúsko-slovenský kultúrny spolek

SEKRETARIAT RSKS

út 8 - 9,30 hod. a št 17-18,30 hod.

Otto BAUER Gasse 23 /11, 1060 Wien

tel.: 00431 596 13 15,

fax: 00431 595 57 99

Školský spolek "Komenský"

1030 Vídeň, Sebastianplatz 3

Tel. 713 31 88/20 Fax : 713 88 76/24

e-mail: office@komensky.at

NABÍDKA K PRODEJI. Dům vhodný k trvalému bydlení i rekreaci, nachází se 9 km jižně od Českých Budějovic (ČR) v rekreační a ekologicky čisté oblasti nad řekou Malší. Poloha domu - na kopci, terasovitá zahrada, s krásným výhledem do okolí. **Vybavení:** přízemí + 2 patra: každé patro má koupelnu, kuchyni, obývací, ložnici. Pomocné místnosti, sklepy (s mrazuvzdornou izolací), samostatný zahradní domek s garáží. **Vytápění:** zařízení ústřední topení a akumulací kamna. Vlastní studna i vodovod. Cena: 3.500.000.-Kč

Adresa: Jaroslava Mazáková, ul. Svobody 1014, CZ- 37901 Třeboň. Tel: 00420/333/72 34 02 nebo 72 10 04.

Atelier JAN - Umění z kůže

Jan & Tamara Brabenec, Spittelberggasse 7, 1070 Wien, tel./fax: 526 54 22, po-pá 13-18, so 10-14 hod.

ČESKY A SLOVENSKY MLUVÍCÍ LÉKAŘI VE VÍDNI

MUDr. Jiřina Bodnar, choroby kožní a pohlavní, po.čt. 14-18.30, út. 8-13, pá 8-11, Josefstädterstr. 3/4-5, Vídeň 8, tel. 406 99 41

MUDr. Tomáš Čech, ortopéd a ortopedický chirurg, Vídeň 11, roh Simmeringer Hauptstr. – Kopalgasse 1/3/3. Tel. 74 9 32 03, nebo 67 64 303.

MUDr. Vít Doležal, zubní lékař, Vídeň 1, Blattgasse 13, tel. 713 72 66, všechny pokladny

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss, odb. ortopédka, též dětská. Vídeň 5, Pilgram-gasse 10, tel. 58 74 460.

MUDr. Vladislav Lipták, odb. lékař pre vnútorné choroby, Viedeň 1, Zelinkagasse 12, tel. 533 58 34.

MUDr. Kamila Hajek, soukromá léčba homeopatií, Ada Christengasse 2/F/8, Vídeň 10, tel. 689 22 80

MUDr. Dorota Stefanovic, Kožná lekárka. Medizinsko - kozmetický Inštitút. Akneinštitút a kožná ordinacia Po - Pa.: 9 - 20, Wien 1090 Spitalgasse 1A, tel: 406 34 99

PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ,

Mag. Ladislav Nykl Ph.D.,

zajímavé pohovorové semináře, praxe Ledererg. 17/7, Vídeň 8, tel. 523 57 44 n. 0676/5194833.

E-mail: nykl.psychoterapie@aon.at

http://members.aon.at/nykl

Klemens Maria Hofbauer klub

Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV otevř: každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cir. sv. od 9.30 do 11 hod.

Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku

Malá klubovna školy Komenského

1030 Wien, Sebastianplatz 3

středa 9 - 13 hod. tel: 641 01 17

"sekretariát" středa od 14 do 18,30 hod.

(mimo školních prázdnin a svátků)

Soubor SSČS: každou středu od 19,00 hod. tamtéž

Rímskokatolický kostel

„Panny Marie na nábřeží“

Kirche Maria am Gestade

1010 Vídeň, Salvatorgasse 12

Mše sv. každou neděli

a zasvěcený svátek v 8.30 h

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12

Svätá omša s kážňou v slovenskom jazyku každú nedeľu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin; předělávky, vlastní výroba (též z doneseného materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88, tel. / fax 604 54 85, po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17, Ottakringerstr.82, tel.486 42 12 po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

Radek Macke

K výstavě: SMOKED MACKEREL

Vstup č. 1: "Tak nevím, jestli mám vám tu erotickou anekdotu vypravovat, mám ji totiž od máty pepřné"

Projekt Radka Mackeho, studenta 4. ročníku pražské Akademie výtvarných umění, ateliér doc. Skrepla "Uzená Mackrela" koketuje s tvrzením, že umění je blbý vtíp.

Výstava s tímto tématem proběhla na přelomu ledna a února tohoto roku v NÁRODNÍM ZEMĚDĚLSKÉM MUZEU v Praze.

Ve zkratce řečeno: blbý vtíp je blbý proto, že je předložen v nevhodnou chvíli, nebo nemá jasnou pointu a proto nefunguje. Není se pak čemu smát. Stává se trapným jako celá situace ve které k tomu došlo. Blbý vtíp zůstává viset ve vzduchoprázdnu, jakoby vytržen ze všech atakovaných kontextů.

Vstup č. 2: "...a teď divákům receptáře svůj vynález trochu přiblížte"

Toto vytržení je pro Mackeho patrně zásadní věc.

Hledá tyto visící opuštěné vtípy a stará se o ně tím, že je přemalovává, dělá z nich obrazy a následně vystavuje. Způsob kterým se o to snaží pak může působit jako jistý druh umělecké pseudocharity. V tomto konkrétním případě by Macke mohl založit Nadaci - Vtíp v tísní a uvádět na veřejných prezentacích číslo konta na které mohou soucitní občané posílat jakoukoli částku, která by Mackemu pomohla se o tyto blbé vtípy kvalitně starat. Vstup č.3: "Copak mátu pepřnou, ale znáte Matu Hari" To by pak znamenalo záchranněsky blbé vtípy vyhledávat v humoristických časopisech jako byl DIKOBRAZ a jako jsou TRNKY BRNKY a SORRY, ale samozřejmě i v dalších médiích, kde jsou prezentovány kreslené vtípy a hrozí jim, že jsou a budou úplně blbé. Pak se o ně postarat a znova je vystavit pod Mackeho ochrannou Nadací umělecké pseudocharity.

Vstup č.4: "Stračena, Bělka, Kiki" – Slíva.

Macke samozřejmě ví, že i samo vystavení "blbých vtípů" musí být provedeno speciálně, tak aby nedošlo k dezinformaci, že přemalované vtípy jsou samo umění. Protože opravdové umění je v tom, umět se o vtípy postarat, pokusit se jim poskytnout základní důstojnost jenž jejich existenci náleží. Proto také vybral

pro svoji první výstavu zachráněných vtípů prostor NÁRODNÍHO ZEMĚDĚLSKÉHO MUZEA v Praze, které především asociuje esenci zemitosti a obhospodařování půdy se vším co s tím souvisí kromě umění. Ale i výběr tohoto místa může být brán jako vtíp. To, že tato výstava byla jaksí mimo, místem i tématem pak směřuje k Mackemu záměru, vymezit ji jako blbý vtíp v rámci svého nadačního programu. Nalézt jim prostředí ve kterém by jim bylo dobře.

Vstup č. 5: " říká husa huse, na co zašla paní sestra ? ... na posvícení."

V prostoru zemědělského muzea je "galerie", která působí jako bývalá kancelář nebo zasedací síň s prošlapaným kobercem na podlaze. Zde Macke vystavil své vtípy, respektive vtípy vytržené z humoristických časopisů takových autorů jako jsou V. Jiránek, Pralovský nebo Vyčítal, Mikl a Strecha. Jednotlivé vtípy byly přemalované na plátna, upatlaným expresivně povrchním způsobem. Vstup č. 6: " ..blém, ...problém" Tak aby jste jednotlivé autory rozpoznali a zároveň se dívali na obraz vtípů. Vtípy jsou vystaveny jako obrazy, obrátíme-li to, obrazy jsou vystaveny jako vtípy. Toto Macke doplnil trojrozměrnými objekty vtípů, které aranžérsky ilustrovali vybraný vtíp. Šlo o konkrétní pokus umělce uchopit podstatu tvorby do svých rukou. Tak aby se důstojně zhostil daného úkolu a dovedl je do zdárného konce.

Vstup č. 7: " říká holub holubici, klid drahá to není Batman ale veveřák exhibicionista, juk"

Výstava Radka Mackeho nám předložila několik zásadních otázek: Jak těžká je koncepční práce s trapností?, Kde je hranice rozlišitelnosti co už je blbé a co už ne?, V čem je podstata umění?, Nevyhodí Radka ze školy?

TV

RADEK MACKE

narozen 1975, žije v Praze

studium: Gymnázium Jiřího z Poděbrad(1990-94)
 Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
 PedF (1994-99)
 Akademie výtvarných umění v Praze:
 at. Vizualní komunikace (98-2001)
 at. Malba II. (2001-2)
 at. Nové média II. (2002)

Kolektivní výstavy: 1999 Vidiny, Roxy, Praha
 Absolventi, České Budějovice
 2000 Výstava AVU, Lima, Peru
 Enkláva, Praha
 Galerie Sypka, Brno
 2001 Má vlast, UMPRUM, Praha
 První a poslední, Galerie V. Špály, Praha

Samostatné výstavy: 1997 Galerie Papyrus, Nymburk
 1998 Galerie L.Kuby, Poděbrady
 2000 Nerealizované objekty, Galerie mladých, Brno
 2002 Smocked mackerel, Národní zemědělské muzeum, Praha

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis. Majitel, nakladatel, vydavatel, Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Schloßelgasse 18, A-1080 Wien, Rakousko, záznamník/fax 0043 1 4023299, e-mail: kulturklubcs@EUnet.at. Vychází měsíčně, odpovědná redaktorka ing. Helena Baslerová. Bankovní spojení Bank Austria, č.úctu 683 035 901 BLZ 12000.

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift. Medieninhaber, Verleger und Herausgeber ing. Helena Basler - Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich, Schloßelgasse 18, A-1080 Wien, Österreich, Tonband/Fax 0043 1 4023299, e-mail: kulturklubcs@EUnet.at. Erscheint monatlich. Bankverbindung: Bank Austria, Kontonummer 683 035 901.

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung: S podporou MZV odbor kulturních styků. Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být vždy shodné s názorem redakce. - Nevyžádané rukopisy se nevracejí. - Redakce si vyhrazuje právo krátiť a upravovat zaslané články po stránce gramatické a slohové.

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy:

Výstava SMOKED MACKEREL - Radek Macke

PŘÍLOHA

Božena Němcová – Národní Báhorky a pověsti, svazek druhý

V literárním vývoji Boženy Němcové (1820 Vídeň – 1862 Praha) zaujímá sedm svazků Národních pohádek a pověstí, poprvé vyšly mezi lety 1845-47, významné místo. Jsou jejím prvním samostatně vydaným literárním dílem a prvním uměleckým úspěchem. Osmý svazek se již nepodařil vydat, ale pohádkové tvorbě zůstává Božena Němcová věrná po celý svůj život. Z této pohádkové tvorby vyrůstá její další literární dílo.

Ke 140. výročí úmrtí spisovatelky Boženy Němcové jsme pro Vás z jejího díla vybrali ukázkou z druhého svazku Národních Báhorek a pověstí.

redakce

KDO SNĚDL HOLOUBÁTKA?

Ševcová upekla dvě holoubátka, jedno pro sebe a jedno pro muže, pěkně do zlatova, postavila je na píkku a šla někam ven. Švec zatím šil. Chvilkami zdvihl nos a lokel do sebe libou vůni, jižto celá světnice nadchnuta byla. Konečně ho zarazila vůně tak silně, že mu mlsavost děle na stoličce posedět nedala. Sotva žena paty ze dveří vytáhla, byl se stoličky vzhůru a u pekáče. Dříve však než pro jedno sáhl, naslouchal, není-li žena v siní, a to z té příčiny, že se ženušky bál. Zapíral to sice, ale bylo tomu tak a nejinak. Venku bylo ticho, a švec v čerstvosti holoubátka vytáhl a snědl. Mlsný jen když oblízne a hladový když se nají, je staré přísloví. Švec byl ale mlsný i hladový, tedy nebylo jednoho holoubátka dost, proto se také bez dalšího rozmyšlení do druhého pustil a bez všelikých výtržků je snědl.

Nato sedl na třínožku a pilně šil. Žena přišla do světnice, a že bylo právě poledne, uchystala na stůl talíře a dala oběd. Všecko se vedlo dobře, jak přišlo ale na pečení, tu nastala z čista jasna bouřka. "Kdo snědl holoubě?" znělo první udeření.

"Mne se neptej, já ne, vždyť jsem ani nevěděl, že je pečes," zněla zase odpověď, a to šlo v jednom kuse dále, otázka za otázkou, odpověď za odpovědí. Švec se nepřiznal, až konečně řekl, že to žena sama snědla, co na něm na ubohém nyní pohledává.

"Nu dobře tedy, necháme hádky prozatím; ale od té chvíle nebudeme jeden ani druhý mluvit. Který by dříve promluvil, na tom to zůstane, že holoubě snědl." Tak rozhodla ševcová a dle jejího výroku muselo se státi.

Od té chvíle bylo v ševcově domu jako v hrobě. Mrzelo je to dost; Ševcová nemohla se vadit a klevety vypravovat, ševci se zase stýskalo, že nemůže odpovídat a zpívat, i raději by její vádu byl poslouchal, než to mrtvé ticho snášel. Ale první slovo vyřknouti přece nechtěl jeden ani druhý. Byl třetí den od té doby, co naposled spolu mluvili, když zastavil u domku kočár, sloužící skočil dolů a ptal se na cestu k městu. Již měla ševcová hubu otevřenou na odpověď, ale najednou zase sedla a jen ukázala rukou na stranu, kudy mají jeti, a švec udělal to samé.

Sloužící přijda nazpět povídal pánovi svému, že jsou v chaloupce dva němi. Vtom vyběhne ševcová z chalupy, která si byla něco vymyslíla, a leze k pánu do kočáru, dávajíc na srozuměnou, že mu cestu ukáže. Pán udělal místo, kočí práskl do koní a již ujížděli.

Tu křičí švec z okna: "Ženo, ženuško, neodjížděj a odpusť mně, já snědl holoubátka!"

Žena se dala do smíchu a nyní teprv pánovi celou historku pověděla. Pán se srdečně zasmál a dal ševcové dukát, aby si koupila jiná holoubátka; z těch nedostal ale mlsný pan manžel ani na zub.

O SMOLÍČKOVI

(Pohádka z okolí domažlického, ní obyčejně matky neb chůvy dětem povídají.)

Smolíček byl malý pacholíček a byl u jednoho jeleny, který měl zlaté parohy. Jelen chodíval na pastvu, a vždycky když odcházal, přikazoval Smolíčkovi, aby zavřel a nikoho nepouštěl. Smolíček vždy měl zavřeno a dlouho nikdo na dvěře nezaklepal. Jednoho dne ale kdosi na dvěře zaklepal, a když se Smolíček ptal, kdo to, ozvaly se zvenčí líbezné hlásky:

"Smolíčku, pacholíčku,
otevři nám tvou sedničku,
jen dva prstičky tam strčíme,
jen co se ohřejeme,
hned zas půjdeme."

Smolíček otevřít nechtěl; hlásky venku ještě líbezněji prosily. Smolíček byl by jím rád otevřel, ale bál se jeleny. Že jím neotevře, ne a ne, a neotevřel. Když přišel jelen, povídal mu Smolíček, že někdo klepal na dvěře, že líbezné hlásky prosily, aby jím otevřel; on však že neotevřel. - "Dobře jsi udělal, Smolíčku, žes neotevřel, to byly jeskyňky (jezinky?). Kdybys byl otevřel, byly by tě odnesly." - Smolíček byl rád. Druhý den šel zase jelen na pastvu a Smolíček zavřel. - Tu zanedlouho ozvou se přede dveřmi ještě líbeznější hlásky než před tím dnem:

"Smolíčku, pacholíčku,
otevři nám tvou sedničku,
jen dva..."
atd.

Smolíček že neotevře, ač by rád byl otevřel a na jeskyňky se podíval. Tu začaly jeskyňky přede dveřmi zimou se třást a plakat, až to bylo Smolíčkovi líto. I pootevřel jim malilinko dvířka, co by tam mohly dva prstejčky strčit. I děkovaly mu jeskyňky a hned strčily mezi dvěma bělouňkami prstičky, pak celou ruku, a huš byly v sedničce, Smolíčka uchytlý a pryč s ním utíkaly. Tu se pustil Smolíček do volání:

"Za doly, za hory, mé zlaté parohy, kde se pasou!
Smolíčka, pacholíčka jeskyňky nesou."

Jelen se nedaleko pásl, a jak slyšel Smolíčkův hlas, přiběhl a jeskyňkám ho vzal. - Doma dostal prý Smolíček výlupek na pamětnou, aby podruhé nikomu neotvíral. Smolíček si umínil, že neotevře, i kdyby jeskyňky ještě líbezněji prosily. Kolik dní nepřišel nikdo, až zase jednoho dne ozvaly se přede dveřmi hlásky:

"Smolíčku, pacholíčku,
otevři nám tvou sedničku,
jen dva..."
atd.

Smolíček ale jako by je neslyšel, až když tuze zimou se cintovaly (se třásly) a tolik prosily, aby je trošinku jen ohřejt nechal, povídal, že jím proto neotevře, že by ho zase odnesly: "Ne, my tě neodnesem, a kdyby, nemáš se čeho bát, u nás bysi se měl lepší než zde, všeho bysi měl hojnost a my bychom s tebou ustavičně hrály."

Smolíček dal se zase umluvit a pootevřel, ale jeskyňky mžikem octnuly se v sedničce, Smolíčka uchytlý, a pryč s ním utíkající, hrozily mu, že ho zabijou. Smolíček volal zase: "Za doly, za hory, mé zlaté parohy...." atd.,

ale tentokrát bylo darmo, jelen pásl se daleko, neslyšel ho, a jeskyňky ho donesly až domů. Ubohý Smolíček měl se dobře - to je pravda, samými lahůdkami ho krmily, ale jen proto, aby ztloustnul, a pak chtěly si ho zabít. Zavřely ho a žádá s ním nehrála. Když už mnoho dní u nich byl a mnoho dobrot a lahůdek snědl, přišly jeskyňky k němu, a že aby jim ukázal malíček; když jim malíček ukázal, řízly do něho, jestli by dost tlustý byl. Zdál se jim dost tlustý; vzaly ho tedy, svlekly ho, položily do korýtka a nesly do pece. Smolíček byl v hrozně úzkosti, prosil je, aby se slitovaly, ale ony nic - i pustil se milý Smolíček do pláče a volání:

*"Za doly, za hory, mé zlaté parohy, kde se pasou!
Smolíčka, pacholíčka jeskyňky pryč nesou!"*

Tu se ozvou rychlé skoky, jelen zlatoparohatý příběhne, Smolíčka pacholíčka nabere na parohy a pryč s ním uhání domů. - Doma ale Smolíček dostal co proto a plakal a slíbil, že už bude vždycky poslouchat a že nikdy více jeskyňkám neotevře, a taky neotevřel.

110. výročí narození Josefa Skupy

Na počest Josefa Skupy, otce Spejbla a Hurvinka, k jeho 110. výročí narození, pro ty kteří loutky neznají otiskujeme z knihy Hurvíkovy večerníčky pro kluky a pro holčičky Pohádka na dobrou noc.

Figurka Spejbla se zrodila z podnětu profesora Josefa Skupy (1892 - 1957) v roce 1919. Na scénu Spejbl vystoupil v roce 1920. O sedm let později se k taťkovi připojil syn Hurvínek. Nejprve vystupovali v Plzni a od roku 1930 na vlastní scéně v Praze na Vinohradech, která nesla jména svých dvou protagonistů - Divadlo Spejbla a

Loutky Spejbl a Hurvínek

Hurvika.

Po smrti Josefa Skupy v roce 1957 pokračoval v jeho tradici jeho spolupracovník Miloš Kirschner, který se postaral o další vývoj Spejbla a Hurvika. M. Kirschner rošířil repertoár o další loutky, nejznámější a dnes již neodmyslitelně spojení se Spejblem a Hurvínkem je Máníčka a pes Žeryk.

redakce

POHÁDKA NA DOBROU NOC

MILOŠ KIRSCHNER - VLADIMÍR STRAKA

Bábinka musela na dva dny do Prahy a Máníčka se přestěhovala na jednu noc do pokoje ke Spejblům. Nebylo to poprvé, a pravděpodobně ani naposledy, co ji pan Spejbl vzal pod svá ochranná křídla.

Hurvínek s Máníčkou to pokaždé přivítali s jásotem, znamenalo to přece polštářovou bitvu, při té se vždycky nějak vyřádili, zvláště Žeryk se při ní vyznamenával, kolikrát se tak rozdováděli, že lítalo nejenom peří, ale i pohlavky, když nebyli k zastavení a pan Spejbl usoudil, že je toho dost. A potom ještě špičkování, hihňání a špitání, to když je zahnal pod duchny, prostě, takový společný nocleh jim náramně prodloužil den.

Taky tentokrát to nevypadalo jinak.

Bitva dávno skončila, samozřejmě úplným a naprostým potřením vojů Máníččiných, tak to alespoň viděl nezaujatý Hurvínek, a samozřejmě taky úplným a naprostým potřením vojů Hurvínkových, jak to zase viděla stejně nezaujatá Máníčka. Žeryk se zdržel úsudku, neřikal nic, jednak neuměl mluvit a zadruhé to peří ho v tlamě strašlivě lechtalo.

Je otázka komu vlastně palma vítězství patřila, v jedné chvíli totiž oba voje spolu urputně bojovaly, a v následujícím okamžiku už ukrutně ječely, oba ty voje, jak je zaujatý pan Spejbl táhl do postýlek. Jediný rozdíl spočíval v tom, že Máníčku držel levou rukou za pravé ucho, kdežto Hurvínka pravou rukou za levé ucho. Po pravdě, výsledek byl stejný.

Už měli i odšpičkováno a odšpitáno, Žeryk v pelišku už odcházel do říše psích snů, však ho taky prohnali, ale rozdováděná dvojice měla pořád ještě oči jako kola od vozu.

Pan Spejbl vyšel z koupelny, zhasl, bylo slyšet, jak vlezl do postele, potom děti uslyšely jeho zívnutí, a jako by se domluvily, popřály mu dobrou noc. Zahuhlal, že jakoupak dobrou noc, jim že se to řekne, ale on že je dneska tak unavený, že snad vůbec neusne.

"Vážně, tati? Nepovídej!" - řekl Hurvínek nevěřičně; ne že by o tom doopravdy pochyboval, ale co kdyby se mu podařilo zaplést taťkdu do rozmluvy. Tím by se přece zase oddálila chvíle, kdy budou muset zavřít oči a spát.

"Jaképak nepovídej?" - chytil se na tu vějičku pan Spejbl. "Je vidět, že nevíš, jak jsem unavený. Až utahaný. Skoro umořený! Já bych mohl povídat!"

Hurvínkova rybářská duše zalitovala, že se ryby po udičce nikdy tak neženou jako taťkdu, to by jich, panečku, nalovil. A kul železo dokud bylo žhavé. "Tak tedy povídej, taťlínku," - vyzval otce sladce. Sladounce.

"O tom jak jsem unavený? A jak neusnu?" - divil se pan Spejbl.

"Ale ne! Povídej nám nějakou pohádku, tati," - zkusil to Hurvínek. Moc nevěřil, že se otec dá přemluvit, ale za zkoušku to stálo, ne?

Máníčka, to se ví, se hned prosebně přidala. "Při pohádce se tak krásně usíná, pane Spejble!"

"Takovým velkým dětem mám vyprávět pohádku?" - nechtěl pan Spejbl věřit svým uším. Jestli si doopravdy myslel, že je tím posměškem odradí, zklamal se.

Máníčka honem honem prohlásila, že vlastně ani tak moc velká není, ale že se, prosím, ještě skrčí, aby byla ještě menší, a Hurvínek namítl, že pod peřinou stejně není vidět jak jsou velcí. A v duchu si lebedil, že začátku to vypadalo, že taťkdu řekne: mlčet a spát - a vida!

"Při pohádce že se krásně usíná, říkáte?" – zapochyboval pan Spejbl. Mylně se domníval, že jim tu pohádku vymluví. Nebylo mu do vyprávění, oči se mu klížily.

"Moc krásně, taťulinku. To koukáš, koukáš, a najednou vidíš, že spíš," – spěchal mu ty pochybnosti vyvrátit Hurvínek.

Panu Spejblovi se to zdálo trochu zamotané. "Vidím, že spím! Co je to za nesmysl! Buďto spím, a pak nevidím, anebo vidím, a pak nespím!"

Mánička se zahihňala, to prý se, jejdanánky, jenom tak říká.

"Jako že koukám a najednou jsem v limbu, že ano," – rozluštil tu motanici pan Spejbl.

"V čem že jsi, tatí?" – zarazil se Hurvínek.

"Poslouchej ušima! V limbu! Jako že jsem usnul," – vysvětloval mu otec.

"Usnul? V limbu? Tak ne v posteli?" – divil se Hurvínek.

Znáte Máničku, ne? Mohla si dát ujít takovou příležitost, jak se na Hurvínka vytáhnout? Zvysoka prohlásila. "Co je na tom? Já se už dávno rozhodla, že až budu větší, taky nebudu spát v posteli, ale jenom v limbu, jako pan Spejbl!"

Pan Spejbl řekl několikrát šmankote – vy jistě víte proč, děti, vám nemusíme vysvětlovat, jakou hloupost řekla – a mrzutě zafuněl, že s nimi není řeč, taky by mohli vědět, že když usnou, tomu se říká, že jsou v limbu.

U Hurvínka však nepochodil. Ten musel vědět všechno líp. Ofrněl se a tvrdohlavě prohlásil. "Nevím jak Mánička, ale já ne. Já když usnu, tak spím!"

To už bylo na pana Spejbla moc! Zaúpěl, že už má těch jejich hloupých připomínek až nad hlavu, poslouchat je ještě chvíli, uslyší, že usnou, i když jsou vzhůru, to že jim raději bude povídat tu pohádku. A hned spustil. "Byla jednou jedna holčička a ta se jmenovala Červená Karkulka."

Dá rozum, že obě děti tu pohádku znaly, kdo by jí taky neznal, že ano, ale Hurvínka v té rozpustilosti napadlo, aby dělal hloupého. "To je jméno? Karkulka?"

Mánička se zahihňala do peřiny, aby nezkazila legraci, ale pan Spejbl se dal nacytat. Jindy by na to asi neskočil, ale dneska byl unavený, chtěl mít to vyprávění co nejdřív za sebou a tak se nad tou otázkou ani nepozastavil a raději vysvětlil. "No, totiž, jméno, karkulka je vlastně taková čepička ..."

"Na hlavu, že ano," – doplnila Mánička, která musela mít všechno po lopatě.

"Šmankote, je čepice ještě na něco jiného?" – vyletěl pan Spejbl.

K jeho údivu Mánička prohlásila, že je. Prý na parádu!

Výsměšně se na ni osopil. "A ta se asi nosí na koleně, že ano!" Pak se uklidnil a pokračoval. "A protože ta holčička tu čepičku pořád nosila, tak jí podle té čepičky říkali ..."

".. Karkulka. Příjmením Červená," – zahrál Hurvínek opět hloupého.

Mánička se vší mocí držela, aby se nezahihňala nahlas.

"Žádným příjmením! Barvou!" – opravil ho pan Spejbl bezelstně.

"Aha. Ta holčička byla zrzavá," – vymýšlel si Hurvínek.

Pan Spejbl nad tou neznalostí zaúpěl. "Ne! Červená nebyla ta holčička, ale ta čepička! Co jí ta holčička nosila! Na hlavě, Máničko!" – zdůraznil, aby snad zase neměla

připomínky.

Ale na Máničku si nepřišel, kdepak, ta měla vždycky na jedno slovo v zásobě deset. "Copak jí nemohla nést v ruce?" – řekla uraženě.

"Jo! A košík nosila na hlavě!" – vyjel na ni pan Spejbl, ty věčné námitky ho už začínaly doopravdy rozčilovat.

Hurvínek uzřel příležitost, jak vyprávění krásně zašmodrchat a hbitě se jí chopil. "Ona nosila košík? Na puse? Jako pejsek?"

Když šlo o takovou taškařici, nemusel Máničke nic říkat, hned mu porozuměla, a aby nezůstala pozadu, řekla s hranou prostoduchosti. "Co je na tom? Maminka jí ho asi dala, aby někoho nepokousala!"

Pana Spejbla ani teď nenapadlo, že si z něj střílejí. Konečně, proč by ho to mělo napadnout, kolikrát už od nich slyšel ještě větší hlouposti, kolikrát vypustili z pusu takové nehoráznosti, že by mu z toho vstávaly vlasy na hlavě, kdyby nějaké měl. Proto jen bolestně vzdychl, že ne, že to byla hodná holčička. Ta Karkulka. Červená. Je prý to vidět už z toho, že nesla dobroty své staré babičce, která bydlela v opuštěné chaloupce v hustém lese.

Hurvínek spokojeně prohlásil, že teď už je mu to úplně jasné, ten náhubek že dostala, aby je cestou k babičce nezhaminkala.

Nový páně Spejblův povzdech, o něco bolestnější. "To nebyl náhubek, to byl obyčejný proutěný košík a držela ho v ruce!"

"A karkulku měla na hlavě. Ta čepice," – motal Hurvínek páté přes deváté.

Pan Spejbl už z toho byl tak popletený, že napřed přitakal, prý samozřejmě, ale hned si ten nesmysl uvědomil a opravil se, že naopak. A honem rychle pokračoval, než zase jeden nebo druhý něco zašmodrchá. "A jak tak jde tím hlubokým lesem, najednou kde se vzal, tu se vzal, stojí před ní vlk!"

"Vlk? Opravdický vlk?" – nevěřil Hurvínek.

"Opravdický vlk. Co se tak divíš?" – nechápal pan Spejbl.

"Třeba její babička bydlela v zoologické zahradě," – nadhodila Mánička nevinně, dobře pochopila, kam Hurvínek míří.

"V jaké zoologické zahradě? Už jsi viděla babičku v kleci?" – zhroutil se pan Spejbl.

"Ale kde se tam vzal vlk?" – nevěřil pořád Hurvínek.

Mánička vyslovila podezření, jestli si to Karkulka trochu nepopletla, nebyl to náhodou obyčejný pes? A chtěla vědět, co měla z přírodopisu. Pan Spejbl na to, že ať měla co měla, vlka poznala. To prý se říká kdoví jestli, zapochybovala Mánička a vyzvídala, podle čeho tedy vlka poznala.

Pan Spejbl se dostal do úzkých, sám to nevěděl a tak odpověděl otázkou, podle čeho prý se pozná vlk, no, co?

"Prosím, že neumí štěkat," – blýskla se Mánička a Hurvínek se začal obávat, aby se, ježkovy zraky, ta krásná legrace nezměnila ve zkoušení. Ale nemusel mít strach. Ze tmy se ozvalo taťuldovo zívnutí, pak byl okamžik ticha a až po chvílce přišla ospalá slova. "No vidíš! A tenhle vlk taky neštěkal! Očichá košík a povídá ..."

Hurvínek zapomněl na své obavy a vyjel vítězně. "Už jsem doma! On utekl z cirkusu, že ano, tatí?"

"Z jakého cirkusu zase? Proč z cirkusu?" – dotazoval se hned pan Spejbl pomalu, pomaloučku, tak nějak ospale, každé slovíčko z něho lezlo jako z chlupaté deky.

"Musel být cvičený, když uměl mluvit!" – tvrdil Hurvínek; a byl ukrutně zvědavý, kdy už konečně taťulda jejich

hru prokoukne. S lítostí si pomyslel, že to už nemůže dlouho trvat.

Nepočítal však s otcovou ospalostí. Ten jenom zabručel, že je to přece pohádka, a vůbec aby ho pořád nepřerušoval. A pokračoval. "Tak ten vlk jí povídá: kampak ..." – to poslední slovo vyznělo trochu huhňavě, protože na něj přišlo zívnutí.

"On tak huhňal?" – chytil se toho Hurvínek.

"Ale to bylo zívnutí!"

"Tomu vlkovi se chtělo spát?" – vyzvídal Hurvínek dál.

"Jemu ne, ale na mě jde nějaké spaní," – zahuhlal pan Spejbl. "Tak tedy povídá: kampak jdeš, Červená Karkulko?"

"On ji znal?"

"Odkud by ji znal, prosím tě?"

"Že věděl, jak se jmenuje!"

Pan Spejbl se zase na chvíličku odmlčel, mezery mezi otázkou a odpovědí se teď vůbec nějak protahovaly, vypadalo to, jako by se nemohl soustředit, jako by se do řeči musel nutit, a když už promluvil, bylo mu sotva rozumět, jak huhlal. "Co jsi říkal? Už vím! No, byl to chytrý vlk, že ano, tak to asi uhádl. Podle té čepičky. Třeba." Povzdech a pokračování. "Karkulka se stra ..."

Chtěl říci: se strachy třásla, ale Hurvínek, který čekal na každou příležitost, aby zapřičinil nějakou motanici, se toho chopil a užasle mu skočil do řeči. "Cože? Ona byla sestra toho vlka? Nepovídej!"

Mánička, to se ví, nemohla zůstat pozadu a tak tím svým neviňoučkým hláskem odporovala. "Co je na tom, Hurvinku? Proč by Karkulka nemohla mít bratra?"

"Vlká, že jo!" – vyprskl Hurvínek.

"Tak byl nevlastní, no," – našla Mánička odpověď na všechno.

Pan Spejbl prohlásil, že jsou oba popletové, kdyby prý ho nechali domluvit! "Karkulka se strachy třásla, ale zdvořile pravila ... poslouchej, že tys nevyčistil dřeváky?"

"Na to se ho ptala?" – vyhrkl Hurvínek, doopravdy překvapen, teď nic nepředstíral, to přece v pohádce není, myslel si.

Mánička ten opravdový údiv v jeho hlase nepostřehla, jak taky, že ano, jeho vykulené oči ve tmě neviděla a podle hlasu se to vždycky nepozná. "Co je na tom? Asi je měl zašmouraně!" – usoudila vážně.

"Už jsi viděla vlka v dřeváčích?" – posmíval se Hurvínek; ale cítil, že něco není v pořádku.

Mánička ne. Klidně pokračovala ve vyjeté koleji. "Pan Spejbl sám říkal, že to byl chytrý vlk, abys věděl, a třeba bylo bláto a když je bláto, nebude chytrý vlk chodit bosky, víš, víš!" – hádala se.

Hurvínek jí nechal být. "Proč se ho na to ptala, tati?" – vyzvídal na otcí; ale byl ve stěhu, na tom vybočení z pohádky se mu pořád něco nechtělo líbit.

"Na to se ptám já! Tebe!" – ozvalo se, zase až po chvíli.

Tma a ticho. Pak bylo slyšet, jak Hurvínek těžce polkl, ale jeho odpověď ne a ne přijít. Jak se říká, žádná odpověď, taky odpověď, že ano, děti, tak si dovedete představit, co by z Hurvinka vylezlo, kdyby pan Spejbl tu otázku zopakoval, ne?

Naštěstí pro Hurvínka se po chvíli rozlehlo pokojem páně Spejblova zachrupnutí, potom jeho ulekané heknutí a zakoktání. "Co . . . co ... kde jsem to zůstal?"

Hurvínek si oddychl, aha, taťulda zadřímil a zapomněl, na co se ptal, to se mu příliš často nepoštěstilo, většinou odpovědi neušel, ať se vykrucoval jak vykrucoval, a tak

napověděl, honem, rychle, než se Mánička nějak podřekne. "Jak Karkulice vlkovi zdvořile pravila ..."

"Aha. Jdu k babičce," – začal pan Spejbl huhlavě vyprávět a zase zív. "Vlk znovu očichal košíček a zeptal se jí: Co to neseš v tom košíčku, Červenko ... totiž Karkulko ... totiž Karkulko? A Karkulka mu odpověděla: Koláče pro babičku."

Poslední slova skoro šeptal, stěží mu bylo rozumět, a závěr věty doprovodil, no víte čím, ne? Ano, slabým zachrupnutím.

"A dál? Tati!" – naléhal Hurvínek.

Pan Spejbl vyhekkl, teď už nemohlo být pochyb o tom, že znovu zadřímil a že podstupuje se spánkem hrdinný, ale neúspěšný zápas, a ospale zahuhňal. "A dál... ještě bábovku ..."

A zase dlouhé, dlouhé ticho!

A opět Hurvínkovo netrpělivé. "No a dál?"

Zase to vyhekknutí při probuzení z polospánku, a dlouhými přestávkami prokládaná, huhňavá, ospalá slova. "... a vánočku ... a koblihy ... a preclíky ..." A po těch preclíkách poctivé, nefalšované zachrápání.

"A jak to bylo dál? Tati! Nespí!" – dotíral Hurvínek zvýšeným hlasem, připadal si ošizený, tak krásně se to rozběhlo, taťulda jím ty hlouposti tak krásně baštil, že by ta legrace už skončila?

Hurvínekův hlas sice do páně Spejblova podvědomí pronikl, ale jeho myšlenky moc neovlivnil, na to byl příliš, příliš ospalý. Ze zvyku sice zabručel, co je, že nespí, ale pak už pokračoval v polospánku, sotva věděl, co mluví. "Vlk běžel do chaloupky ..." – neměl sílu myšlenku dokončit.

"A co Karkulka?" – pobízela Mánička naléhavě.

Ta naléhavost pana Spejbla přiměla, že se pokusil pokračovat. Jenomže myšlenky ho už vůbec neposlouchaly. "Co? Jo! Ta spolkla babičku ..."

Hurvínek se zhrzil. "Cože?"

"Neplette mě!" – zabručel pan Spejbl a vykoktal.

"Babička spolkla červeného vlka ..." – a s konečnou platností svůj boj se spánkem prohrál. Podle pravidelného odfukování se dalo bezpečně usoudit, že usnul neboli že byl v limbu, abyste věděli!

Co se dalo dělat? Ani nezazněl zvonec a pohádky byl konec.

Mánička se zahihňala. "Ty, Hurvinku, věříš, že kdybych od samotného pana Spejbla neslyšela, že dneska neusne, docela bych řekla, že spí?"

Hurvínek se zasmál. "A to nechtěl věřit, že se při pohádce strašně krásně usíná!"

Taky už jste to vyzkoušely, děti?

Milu, to prostě musíte napsat

Toto interview leželo v šuplíku z nepříliš zajímavých důvodů tři roky. Paní Holubová, autorka mimořádné vzpomínkové knihy Necestou cestou, text autorizovala a dál jí to bylo jedno... Zemřela v Praze na začátku loňského listopadu. Už tehdy, 15. února 1999, ji trochu obtěžoval život. "Musím si každé ráno vynadat, abych vstala z postele a našla důvod, proč to mám udělat," řekla s nepatrným ironickým důrazem v hlase: "Ne, z dlouhověkosti se netěším." Přestože jí tvář poznamenala mrtvice, nezničila ženský půvab, eleganci a smysl vidět věci z jejich lepší stránky. Přátelé jí do posledních dnů říkali Milu. Oslovoval ji tak první i druhý manžel. A také dlouholetý "milostný přítel", filozof Jan Patočka. Korespon-

dence právě s tímto mimořádným mužem, prvním mluvčím Charty 77, je součástí knihy Necestou cestou, která velice civilně a otevřeně popisuje životaběh Milu Holubové.

Vás v padesátých letech zavřeli za pomoc bratřenci při přechodu hranice. Na cele jste se ocitla s prostitutkami. Vyděsilo vás to?

Ne, vůbec. Víte, když člověk přijde poprvé na celu, a to platí asi dodnes, tak první otázka zní: Za co jste tady? Odpověděla jsem, že nevím. Neřekla jsem, tak jako mnohé přede mnou: Za politiku. Pořád jsem si vedla svou, že nevím, nevím. A ony říkaly: Nebude to politika? A já: Kdepak já a politika! Vyzvídaly, kde jsem byla vyslychaná, a když zjistily, že v té kachlíkárně naproti, samy usoudily: No paní, to je politika, nic jiného než politika. Nějak automaticky pochopily, že se nevyřazuju z jejich společnosti, z jejich druhu "zločinu". Stoupla jsem u nich v ceně a nepřestaly mně nikdy vykat. Brala jsem je, jaké jsou, a normálně se s nimi bavila. A ony mi to bohatě splácely.

Čím?

Jak jen to šlo. Když jsem byla dlouho u výslechu, schovaly mi kastrůlek od oběda, od večeře. V cele bylo sedm kavalců a nakonec nás tam bylo přes třicet a večer probíhaly strašné boje o místo na spaní. Na těch sedm kavalců se horko těžko vešlo čtrnáct žen, ostatní ležely na podlaze, jedna seděla na záchodě a tak dál. Kvůli každému místu byla děsná rvačka, která se rozléhala po celé věznici.

I vy jste se prala?

Ne, ne. Nemusela jsem. Přišla jsem třeba i hluboko v noci z výslechu a moje místo zůstalo vždycky volné. Děvčata, která ležela na kraji vedle mě, říkala: Paní Holubová, kdybch se na vás tlačila, kopněte mě. Vy musíte mít klid, protože máte takovou práci! Myslely tím výslechy. Dávaly mi dárky ze svých balíčků, které já jsem dostat nesměla. Aniž jsem jim cokoli říkla, obstaraly mi kartáček na zuby a pastu.

Bylo těžké vydržet a při výsleších říkat stále: Nevím, nevím?

Bylo nebylo. Jak vidíte, jsem velmi povídavá. Ale jen do chvíle, kdy se mě něco či někdo dotkne. Nikdy ze mě nic nedostali. Po čtrnácti měsících protizákonné vazby mě propustili.

Co jste ve vazbě nejhůře snášela?

To, že jsem nevěděla, co je se synem Martinem. On tehdy jezdil na bicyklu a na kánoi šlajsnu na Vltavě, a tak - hrozně jsem se o něj bála.

Vaše věznění se událo v době, kdy jste měla za sebou rozhodnutí nechat studia práv, měla jste syna a ve svých 33 letech jste se po válce zapsala na studium dějin umění filozofické fakulty. Proč jste nechala studia práv?

Flákala jsem se a nic jsem nedělala. Po první státnici jsem se rozhodla, že s tímhle životním údobím už nechci mít nic společného. Všechno pak šlo nějak ráz na ráz. Vdala jsem se za Jana Holuba, narodil se Martin, byla válka, rozvedla jsem se, začala jsem si sama pro sebe studovat dějiny umění, a když po válce otevřeli školy, přihlásila jsem se na denní studium.

Ten rozvod nebyl ve čtyřicátých letech asi přece jen úplně běžný...

Dlouho jsem se tím, že si s manželem nerozumíme, trápila. Honza byl opravdu hodný a klidný člověk. Představovala jsem si, co by řekla babička, kdybch za ní při-

šla a řekla jí, že se chci rozvést, protože si nerozumíme. Určitě by mě dala na holou a řekla: Vždyť ti nic špatného nedělá, nerozhazuje peníze, nechodí za ženským... Nejen babička, ale já jsem si sama říkala, že nemůžu Honzovi jen tak sebrat Martina a jít. Jenže neporozumění rostlo. Šli jsme spolu na koncert a každý tu hudbu slyšel jinak. Četli jsme a každý stejnou knížku vnímal jinak - já byla celá nadšená a zkoprněla jsem, když začal povídat, protože to, co on říkal, se mi nezdálo podstatné... Honza byl v té době vrchním magistrátním radou a velice si na tom zakládal. Tehdy vrchní magistrátní rada pracoval do dvou hodin, přišel na oběd, pak si lehl a pak šel na procházku. Vyrostla jsem v podnikatelské rodině, kde se pracovalo stále, v sobotu, v neděli, večer. Nemohla jsem ho obdivovat. Když pak jsem si usmyslela, že budu studovat dějiny umění, rozzlobil se, protože si myslel, že nadržuju svoje osobní zájmy nad rodinu. Rozvod probíhal bez jediného hlasitého vyměňování názorů. Myslela jsem, že je to Honzovou zásluhou - on byl velice klidný člověk, opravdu nezvýšil hlas - a měla jsem pocit, že já jsem ten, kdo ňafá. Až po letech - víte, my jsme se přátelsky stykali, chodil za synem Martinem - jsem mu to řekla a on málem dotčeně povídá: Ty že jsi na mě ňafala? To bych byl býval rád, ale ty jsi mlčela! Odbývala jsem si výměny názorů v noci, když jsem byla sama se sebou. Vidíte, znovu to mlčení ve chvílích nepohody.

Nikdy vás nemrzelo, že jste se rozvedla s otcem vašeho jediného syna?

Nikdy, zvláště později, když přibýly zdravotní potíže a maléry v zaměstnání - to on by vůbec nezvládal. Rozvodu mi líto nebylo, jen jsem nerada zůstala sama.

Vždyť to netrvalo tak dlouho.

Tehdy se mi to zdálo dlouho. Pořád jsem nepotkávala muže, se kterým bych ráda zůstala. Měla jsem v té době spoustu práce. Přišla jsem ze školy, často mě doprovázeli spolužáci, a zatímco si povídali v pokoji, postarala jsem se o Martina. On byl pořád osoba číslo jedna, dbala jsem, aby měl řád a netrpěl tím, že mám návštěvy. Byli jsme takový dům otevřených dveří, když Martin usnul, začali jsme společně probírat přednášky toho dne. Tehdy se studovaly dějiny umění přímo na doktorát, to byla fuška. Pamatuju si, že po první přednášce napsali páni profesori na tabuli literaturu, ze které čerpali. Italská, francouzská, německá - a samo sebou se rozumělo, že ten, kdo jde studovat dějiny umění, umí řeči. A kdo je neuměl, musel fofrem dohánět. Někdy v té době jsem potkala Mirka - máte pravdu, nebyla jsem dlouho sama.

První manžel byl o třináct let starší a druhý - Mirek - o čtrnáct let mladší než vy. Vám věkový rozdíl nevadil?

Ani trochu. Měli jsme skutečně moc hezký vztah, rozuměl si s Martinem a všem třem nám to fungovalo - byli jsme spolu čtrnáct let. Mirek pak odjel na stáž do Ameriky, tam se zamiloval a požádal o rozvod. Bylo mi těžko, ale od samého počátku našeho vztahu jsem si říkala - jsi starší a nikdy mu nebudeš bránit v odchodu. Do Ameriky jsem přijela po deseti letech za synem Martinem, který tam přesídlil. To už jsem byla uklidněná, s Mirkem jsme se sešli a pak znovu; pokaždé, když jsem přijela. Báječně jsme si povídali, viděli jsme se ještě krátce před jeho smrtí.

Pochopila jste, proč spáchal sebevraždu?

Snad se trápil, že takzvaně nic nedokázal. Soustředil se na výchovu svých synů a vychoval je bezvadně. Oba báječně prosperují, jeden je už dávno milionář - slušný milionář. Mirek před smrtí pracoval jen na smlouvu o

dílo, bez penze a nemocenské, a zřejmě se bál, že jednou bude bez práce úplně, a nemohl přenést přes srdce, že by zůstal synům na krku. V té slabé chvíli si nejspíš neuvědomil, že ti kluci by tátu živili opravdu rádi.

Velkým kusem života vás provázela vztah s filozofem Janem Patočkou. Bylo to přátelství, nebo milostný vztah?

To bylo... milostné přátelství.

Čím vás fascinoval?

Vědomostmi a tím, jak se stavěl ke světu, k lidem. Skupina studentů, kteří za ním chodili, když ho vyhodili z fakulty, jsou dosud moji nejbližší přátelé. Od těch padesátých let se scházíme dodnes. Jan Patočka byl vzácně slušný člověk, laskavý, vlídný, skromný. Stále si vyčítal, že málo pracuje - jako by to, co udělal, nebylo nic!

Byl přitažlivý i jako muž?

To ne. Jako muž byl nešika. Poznala jsem ho v odřeném, starém hubertusu sahajícím téměř na paty, s rádiovkou naraženou takhle za uši... Ne, oslňující nebyl. Až později se stal elegantním pánem. Chodíval si kupovat obleky a košile s Martinem a Mirkem.

Tento váš trojúhelník se zdá nepochopitelný - u vás doma se scházeli a pobývali dva muži. Nežárčili?

Ne. To je zvláštní - skutečně jeden na druhého nežárčil. Jan měl starost, abych nemilovala Mirka přespříliš, že by na něj nezbylo, a Mirek se mě jednou zeptal: Co bys dělala, kdybys byla v mé situaci? Řekla jsem mu, že bych se chovala jako on - Patočku bych obdivovala a byla bych ráda, že ho znám. Mirek si ho vážil a měl ho rád. A obráceně taky.

Podepsala byste Chartu 77 i bez přátelství s Patočkou?

Zaručeně i bez toho. Byli jsme v mnohém stejní.

Riskovala jste, že už nikdy neuvidíte syna. Žil přece ve Spojených státech...

Myslím, že rozhodlo, když jsem si řekla: Vždyť se vlastně může leccos stát, budu mít rakovinu (a potom jsem jí skutečně měla), umřu a taky ho neuvidím - tak alespoň abych byla k něčemu.

Martin, to je taková zvláštní kapitola, ani se mi o tom nechce moc mluvit. My si tak výborně rozumíme! Za celý život vzpomínám jen na dva roky dohadování, aby jedl, pracoval, aby chodil do školy. Až do maturity byl samý průšvih, když měl první jedničku z mravů, byl odměněn školním potleskem. Ovšem od chvíle, kdy čuchl k architektuře, pracuje jako divý a nedošlo k jedinému rozmišce. Prostě to všechno tak plyne - pořád.

Kolik je dnes Martinovi roků?

Jedenašedesát. Volá mi dvakrát týdně a jezdí za mnou nebo já za ním.

Sledujete politické dění?

Ne příliš pečlivě, ale Lidové noviny si přečtu každý den a jednou za týden Literárky. Myslím, že lidé, kteří by chtěli nazpět komunismus, jsou netrpěliví, nevděční a hloupí. Vidí jen svůj píseček a vzpomínají, jak měli všechno zasichrované a pracovat moc nemuseli. Z práce se vyhazovalo pro politickou nepohodlnost, nikoliv proto, že někdo málo pracoval. Můj pocit je, že plusy dnešní doby nepoměrně převažují. To, že se člověk může realizovat, uplatňovat své schopnosti, je ohromné. Vcelku si myslím, že spějeme k dobrému a jsme na správné cestě. Samozřejmě, jsou tu chyby. Až mě někdy mrzí, jak ti žurnalisté píšou jen o špatných věcech. Víte o někom, kdo napsal o něčem pěkném?

Snad to právě děláme... Paní Holubová, jaké máte plány?

Žádné, a to je ten průšvih! Do svých pětáosmdesáti let jsem pořád něco dělala. Psala jsem knížku, publikovala. Flákala jsem se v životě taky, ale od pětáctýřicátého roku jsem se celkem radostně hnala s vyplazeným jazykem. Z UMPRUM, kde jsem přednášela, mě z blbých politických důvodů vyhodili v šedesáti, ač jsem na škole jako docentka mohla zůstat déle. Vrhla jsem se na knížku, jednu, pak druhou. V pětáosmdesáti letech jsem dokončila Necestou cestou a teď - poprvé v životě - nemám nic. Nemám sílu, která je potřebná k soustředění. Prostě - psát už nemůžu. Nejsem nadšena z omezení, které vysoký věk přináší. Ale dokud jsem tady, vážím si toho, že jsem v celkem přijatelné kondici, a koukám toho využít. Každý den sejdou ta tři patra schodů, jdu se projít, nejdál na Kampu, něco si možná koupím. S kamarádkou jezdíme na výstavy, občas - velmi vybíravě - koukám na televizi a čtu si. Ponejvíce romány, které musí být opravdu velice dobré. Thomase Manna a podobně.

Jak vůbec vznikl nápad napsat paměti?

Kdysi se mě vyptávala jedna americká řeholní sestra na můj život. Vyprávěla jsem jí a ona mě přerušila: Milu, to musíte napsat! Smála jsem se - měla jsem před očima všechny slavné životopisy - co já, obyčejná Holubová, co já bych psala. Postupně jsem na to myslela a pomalu, pomalu přicházela k tomu, že člověk nemusí být Picasso, že i obyčejný lidský život, když se na něj člověk pořádně podívá, může být zajímavý. Může něco dát. Návod, pochopení, způsob hledání...

MILOSLAVA HOLUBOVÁ. Narodila se 19. února 1913 ve Skrčově, v rodině majitele první české továrny na barvy. Maturovala na gymnáziu v Brně, v letech 1932-1937 studovala v Praze práva. Po válce začala studovat dějiny umění a klasickou archeologii na FF UK, studia dokončila roku 1952. V letech 1954-1973 přednášela dějiny umění na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. V roce 1961 vydala monografii výtvarnice Ludviky Smrčkové. V roce 1978 exilové Listy publikovaly její prózu Už zase krmím holuby na náměstí. V 80. letech byl samizdatem i v exilu šířen text Život posmrtný (oficiálně vyšel v Melantrichu roku 1994 jako Víc než jeden život). Próza Už zase krmím holuby na náměstí se v přepracované podobě stala součástí memoárového svazku Necestou cestou (Torst, 1998). Miloslava Holubová zemřela 3. listopadu 2001 v Praze.

Autor: **MARCELA PECHÁČKOVÁ**

TROCHU MEDICÍNY A MALIČKO POLITIKY

Časopis lékařů českých vychází skoro půldruhého století. Právě taková doba uplynula od založení tiskárny rodiny Grégrů, kde se periodikum převážnou dobu své existence tisklo.

Obrátili jsme se proto na současného šéfredaktora profesora MUDr. Jana Petráška, DrSc., a pravnuky zakladatele tiskárny MUDr. Eduarda Grégra, pány Eduarda a Vladimíra.

***

Pane profesore, mám před sebou titulní stranu 1. čísla časopisu pro lékaře, ranhojiče a lékárníky. Roční předplatné bylo 6 zlatých 36 krejcarů. V tiráži je vedle doktora Podlipského i MUDr. Bohumil Eiselt, který působil ve stejné nemocnici jako dnes vy a byl jedním ze zakladatelů Spolku lékařů českých.

Kdo byl vlastně spiritus rector?

Bylo jich pochopitelně více. Otcem byl nesporně Jan Evangelista Purkinie (jak se tehdy podepisoval). Z dalších nutno vyzvednout již zmíněného Eiselta a Purkyňova asistenta docenta Eduarda Grégra, pozdějšího předního českého politika XIX. století.

Jan Evangelista začal přednášet česky (po něm i Eiselt a Grégr) svoji lékařskou fyziku. Doktor Eiselt "zdědil" svůj vztah k medicíně po otci Janu Tadeášovi. Jako sedmnáctiletý bojoval v roce 1848 na pražských bariádách a založil vlastně lékařskou dynastii, která v české medicíně působí dodnes.

ISSN 0006-7256
140-3003
42,52

VYDÁVA ČESKÁ
LEKÁŘSKÁ
SPOLEČNOST
J. E. PURKYŇE

časopis lékařů českých

7/2001

Dnešní podoba

Eiselt ovšem přednášel česky v klášteře u Milosrdných sester, neboť ve Všeobecné nemocnici mu to nebylo povoleno. A 6. února 1867 při rigoróze kandidáta lékařství Čeňka Křížka zkouší Purkyňě poprvé po třech letech česky.

Není náhodou, že při zrodu byl i dr. Grégr, Purkyňův asistent a posléze český politik...

Pradědeček byl bouřlivák a tak se posléze věnoval více politice než medicíně. Byl při tom úspěšný i v ní. Ostatně Purkyňě by si neschopného za asistenta asi nevzal. Zaujala ho mezi jiným i Darwinova teorie, o níž napsal do Kvetů, že její dopad bude pro jisté kruhy strašlivý. Vratme se k politice. Po pádu Bachově se vlastencům otevřely - byť omezené - perspektivy. Bylo jasné, že pouze vzdělaný národ má právo na svou samostatnou existenci. A od toho byl jen krůček k vydávání Národních novin, později listů. Následovaly Květy, Humoristické listy i české knihy Matice lidu. Na sklonku roku 1862 vyšlo první číslo Časopisu lékařův českých. Bez vlastní tiskárny však novinářská činnost neměla naději na přežití. Ta byla založena 30. června 1862.

V Grégrově tiskárně se časopis tiskl po převážnou dobu své existence. Jaké byly, pane profesore, vlastně konkrétní cíle zmíněného periodika?

Zmínil jste se o tiskárně doktora Grégra. Já ji ještě zažil. Po náhlé smrti svého předchůdce jsem byl pověřen vedením časopisu. Předtím jsem nic podobného nedělal. A tak jsem šel ke Grégrům do "učení". Pochopil jsem, že mluví-li se o ciceru, nejde o římského Marca Tulia, ale jedná se o typografické míře, a že písmo Baskerville nemá nic společného s pověstným psem, ale jde o typ písma, které vytvořil anglický tiskař tohoto jména. Tolik jen malé odbočení.

Titulní stránka a list prvního čísla prvního ročníku

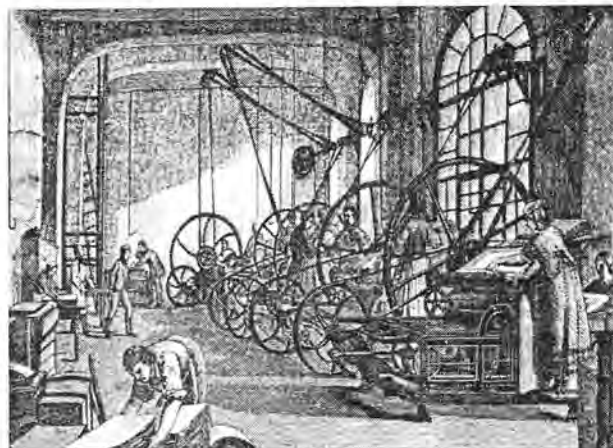
Časopis zapadl do obrozenecké snahy české inteligence. Konkrétně šlo o pěstování českého jazyka, neboť neexistovala lékařská terminologie. Čeština nebyla samozřejmostí, vřdyt i libreto naší nejčestější opery, Smetanovy Libuše, bylo napsáno německy. Periodikum podporovalo tvorbu národního vědního fondu a bojovalo též o českou lékařskou fakultu. Jenom několik ukázek o bloudění při hledání českých názvů. Žilovka byla chroidea, dýchavice trachea. Roztomilý je i název žily - tepna - neboť "ta žila tepe".

Měl časopis kontakty i s jinými evropskými tiskovinami?

Samozřejmě. Zveřejňoval překlady i kritiky článků a přispíval tak k integraci s evropskou medicinou.

Mluvil jste o boji o českou lékařskou fakultu. Domníváte se, že to byl běh na dlouhé tratě...

Ano. Pěstoval národní hrdost. To bylo důležité zejména

Grégrova tiskárna

za protektorátu. Uvědomte si, že do jisté míry nahrazoval i zavřené vysoké školy. Byl jediným zdrojem moderních lékařských informací a tak lze toto období nazvat válečnou univerzitou.

Z obsahu jsem pochopil, že mezi autory byli i zahraniční přispívatelé. Členy Spolku byli slavní vídeňští lékaři českého původu Rokitský a Škoda.

České medicíně se záhy dostalo i mezinárodního uznání. Jakýmsi dokladem je i nástěnná malba v Mexico City, jejímž autorem je Diego Rivera. Jsou tam vedle Galena, Vesalia, Serveta, Harveye i portréty Josepha Škody i Jana Evangelisty Purkyně.

Časopis podobného typu nemůže být soběstačný. Ekonomika je neúprosná. Nelze však vše měřit penězi. Kvalitní kultura ani umění si na sebe nevydělají.

Samozřejmě. Režie je velká a na tom nic nemění ani skutečnost, že autoři píšou, aniž by očekávali honorář. Na redakci není možno čtít, aby se chovala tržně. Například dirigent České filharmonie nemůže o volných večerech hrát po barech.

Mnohé časopisy si mohou pomoci inzercí. Ty se však do tohoto časopisu až na výjimky naprosto nehodí. Váš vídeňský Klub nemůže na své stránky rovněž zařadit inzeráty na erotické kluby v českém pohraničí nebo doporučovat koupit vietnamských trpaslíků.

Je zde ještě jeden aspekt, který je ve skrytu obsažen v prvních návrzích koncepce. A to je kulturnost lékařského povolání. Na malém městě vždy patřil lékař, farář, lékárník a učitel k místní elitě. Hrávali spolu taroky. Také však kvarteta Wolfganga Amadea...

Medicína není jen péče o tělo. Patří k tomu i filozofické zázemí, pochopení (pokud je to vůbec možné) tajemství zrození, přemýšlení o lidském údělu a smyslu života, i kladení si otázky, proč musíme snášet bolest i smrt. Známe mnoho lékařů, kteří jsou výtvarnými umělci i autory románů. Rozmarné léto napsal zbraslavský lékař Vančura. Ostatně např. tvůrce Gargantuy Rabelais přednášel anatomii v nemocnici Pont du Rhône.

Při přijímacích zkouškách na medicínu padla též otázka, kdo namaloval oponu Národního divadla. Rodiče adeptů vědy lékařské si stěžovali, že to naprosto nesouvisí se studiem. Jsem přesvědčen, že to student vědět má, stejně tak jako rozjímat nad Beethovenovou Devátou či sochami na Karlově mostě.

Časopis nezůstal osamocen. Je zde stoletá Česká a slovenská psychiatrie, Praktické zubní lékařství, Česko-slovenská dermatologie a jiné. Nebyla to vždy cesta snadná. Grégrovo heslo *Per ardua ad astra* se však naplnilo.

Těch periodik je skoro čtyřicet a většina je více než stoletá. Časopis lékařů českých má však výlučné postavení. Je periodikem integrujícím, neboť informuje lékaře různých oborů o pokroku v ostatních disciplínách medicíny. A to je, vzhledem ke stále postupující pulverzaci, nesmírně důležité.

Rozmlouval a do dalších století popřál mnoho úspěchů celé medicíně i historické tiskárně

dr. Karel Helmich

Výběr z knih, které byly vydány v lednu 2002 nakladatelstvím ACADEMIA

ACADEMIA nakladatelství Akademie věd ČR

Legerova 61, 1200 00 Praha 2

te: 0042 02 24 94 19 76, FAX 0042 02 24 94 19 82

e-mail: academia_market@kav.cas.cz

prodej: www.knihy.cz

Jiří Ševčík, Pavlína Morganová, Dagmar Dušková

České umění 1938 - 1989

Antologie programových a teoretických textů
Antologie obsahuje základní programové a teoretické texty (manifesty, statě z odborného tisku, projevy atd.) týkající se nejdůležitějších výtvarných proudů, skupin, významných výstav a událostí českého umění let 1938 - 1989. Každý z pěti chronologicky uspořádaných oddílů uvádí krátká uměleckohistorická stať, všechny texty jsou provázeny potřebnými údaji a doplňujícími informacemi. Výbor doplňuje chronologický přehled daného období a medailonky autorů.

450 str., 150/otogr. a reprodukcí, váz. lamino, cena 295,- Kč

Zdeněk Veselovský

Obecná ornitologie

Významný český zoolog a dlouholetý ředitel pražské zoologické zahrady sepsal moderní učebnici ornitologie, která přináší nové obecné poznatky o životě ptáků. Obsahem knihy je charakteristika a evoluce ptáků, stavba těla a tělního pokryvu, morfologie a činnost pohybového aparátu, oběhový a dýchací systém, nervové a hormonální řízení, smyslové orgány, zaživací a vyměšovací systém a rozmnožování, různé druhy chování a dorozumívání, biorytmy a migrace. Určeno profesionálním i amatérským ornitologům a studentům přírodovědných oborů.

360 str., 320 obr., 12 bar. tabulí, 32 str. barev. příl. váz. lamino, cena 360,- Kč

Ivan Klíma

Velký věk chce mít též velké mordy Život a dílo Karla Čapka

1. vydání

Život a dílo Karla Čapka z pera jednoho z nejuspěšnějších a nejpřekládanějších současných českých spisovatelů. Klíma ve své obsírné monografii vyvrací ustálený názor, že Čapkův osud, spjatý s tragickými chvílemi českých dějin, byl svým způsobem také tragický. Podle Klímy Čapek prožil šťastný život, i když měl chvíle, kdy ho skličovala nemoc a kdy mu bylo těžko. Získal si přátelství řady vynikajících osobností, udržel si jedinečný vztah se svým bratrem, jeho dílo došlo nejvyššího uznání a nakonec dosáhl i toho, co mu připadalo nedosažitelné - vzal si ženu, kterou po mnoho let opravdu miloval a obdivoval.

275 str., váz. lamino, cena 168,- Kč

Zuzana Švabinská Světa paměti

Zuzana Švabinská (nar. 1912) je dcera malíře Rudolfa Vejrycha a adoptivní dcera malíře a grafika Maxe Švabinského. Její kniha má všechny vlastnosti nutné pro dobrou vzpomínkovou literaturu: bohatou látku zahrnující téměř celé dvacáté století, velký milostný a rodinný příběh na pozadí historických peripetii, množství známých osobností z oblasti uměleckého života a v neposlední řadě autorčin vypravěčský talent. Kniha je strhujícím vyprávěním o Maxi Švabinském, jehož tvorba je dodnes předmětem rozporných hodnocení.

400 str., 48 str. čb. fotogr. příl., váz. lamino, cena 179,-Kč

Jaroslava Staňková, Svatopluk Voděra Praha gotická a barokní

Ilustrace Jaroslav Staněk

Fotografie Martin Hurin

Kniha je zaměřena na stavební památky dvou slohových období, která nejvýrazněji ovlivnila podobu Prahy. Úvodní kapitoly charakterizují tyto dva umělecké slohy, časově sice navzájem vzdálené, ale ve svém výrazu blízké, neboť české baroko navazovalo na gotiku intenzivněji, než tomu bylo v jiných zemích. Následují statě věnované jednotlivým palácům, kostelům a domům. Text doplňuje množství kreseb, přehledná chronologická tabulka, orientační plánky, barevné fotografie a výběrový seznam literatury. Kniha je určena všem zájemcům o architekturu a historii Prahy.

350 str., 270 čb. kreseb, 48 str. barev. kříd. příl., váz. s přebalem, cena 195,-Kč

Eduard Světlík Velká kniha židovských anekdot

Ilustrace Jiří Žižka

Dotisk

Každá dobrá anekdota je kořenem života, židovská anekdota zvláště. Zkuste otevřít tuto knihu na kterékoliv stránce a určitě nebudete zklamáni: pro sebesložitější životní situaci tu najdete příměr, moudré východisko a tu správnou dávku intelektuálně jemného, tisíciletými prověřeného humoru. Nedá se sice tvrdit, že židovská anekdota je lékem na všechna trápení, ale určitě může být účinným utišujícím prostředkem pro mnohé bolesti našeho každodenního života.

550 str., obr. v textu, váz. lamino, cena 222,- Kč

Jak se co nazývá...

Na jaře jsem se stal hostitelem mnoha koků. Pneumokoka, stafylokoka a streptokoka, který byl, až jsem chudým důchodcem, aureus. Pokusil jsem se léčit čaji s medem, paraleny, uvažoval o léčitelích s virguli, balil se podle sedláka z Jeseníku, sháněl kořen třapatky nachové i přemýšlel o homeopatické slivovici.

To poslední se prý nemá. Odporuje to současným vědeckým poznatkům. Názory se však vyvíjí. S teoriemi Rokytského nesouhlasil úřadující papež medicíny Virchow, který měl pravděpodobně Roberta Kocha za poštilce.

Na jižní Moravě, jak známo, léčí úspěšně slivovici cirhózu jater. Homeopaticky neředěnou. Červené zase

údajně zabrání rakovině tlustého střeva. Musí být ovšem lahodné, správné teploty, mít jiskru a dionýzovskou vůni.

Vzpomněl jsem si na jednoho ze svých šéfů, který byl za posledních třicet let pouze dva dny střizlivý. Neměl být, neboť v jednom z těchto střizlivých dnů vypadl z tramvaje a ve druhém spadl ze schodů a zlomil si nohu. Jinak byl totálně zdravý, a když byly epidemie chřipek nebo hepatitid, žádné z nich nepodleh. Krevní řečiště obsahovalo něco málo bílých a červených krvinek. Zbytek byl alkohol. Jakýkoliv vniknutí bacil neměl naději na přežití.

Já však skončil na ORL. Po výtěrech jsem oplýval různými antibiotiky.

Z dlouhé chvíle jsem začal po nocích číst přibalové letáky. A to jsem neměl. Zjistil jsem totiž, že lék uzdravující pravou ledvinu trochu škodí levé. Taky že dostanu zácpu, průjem, vyrážky různého druhu a nevolnosti, a kdybych se dostal do jiného stavu či pokud bych měl kojít, musel bych se poradit s lékařem. Léky také nesmí být prošlý a má se chránit před dětmi. I vzpomněl jsem si na svého strýce, který byl za první republiky lázeňským lékařem v Karlových Varech. Když si pacientka stěžovala, že trpí zácpou, ujistil ji, že to patří ke kůře. Stejná odpověď zazněla při stížnosti na průjem. Pokud by lékař použil třeba výrazu obstitpace, šla by si asi dát becherovku v domnění, že její dny jsou sečteny.

Bylo rovněž zajímavé přemýšlet i o názvech léků i bakterií.

Názvy jako Stilnox, Biostim i Moduretic jsou vcelku jasné. Je tam život, noc i moc. Horší je to se simvastatinem Zocorem. Podle jména je nesporně výrobcem Vladimír Mečiar nebo někdo z jeho rodiny. U Inhibace je třeba vytáhnout slovník dr. Josefa M. Pražáka a vyjít ze slovesa *inhíbeo*. Ten má i význam *zadržeti*, což je u Tacita doloženo *...inhíbeo mortem*. Sporná je i koncovka. Pochybuji, že výrobci vycházeli z českého -ce (lék je zahraniční provenience), jako je třeba veselice nebo *Úpice*. Evokuje i anglickou koncovku -cion, a proto je zde ošidná i výslovnost.

Paralen nemohl jako první namíchat nikdo jiný než Theophrastus Bombastus Paracelsus von Hohenheim. Proč ne - když např. císař Napoleon ukázal lidstvu z čeho pít koňak.

Zajímavá jsou i jména některých mikrobů. V mém spisu byl posléze objeven i *Pseudomonas aeruginosa*. Jak k tomu jménu ten ubohý zloduch přišel? *Pseudo* označuje něco lživého a *-monas* nutně vychází z řečtiny. Ve volném překladu by mohlo jít o jedinečného lháře. Existuje však i pojem monáda, což podle Pythagorovy školy *jedinečnost jako jeden z principu bytí*. Tento pojem lze nalézt i u německého filozofa Leibnize (1646-1716) v jeho Učení o monádách.

Je to prostě úkol pro profesora Doležala jako volné pokračování jeho knihy *Naturalia non sunt turpia*.

Dr. Karel Helmich

Ještě bych požádal dermatology. Nebylo by možné přejmenovat veruku senilis na optimističtější veruku postiuvenalis?

*****

Nadšení lyžařské velmoci

Tak olympijskou zimu s probdělými nocemi máme šťastně za sebou. Byla to pěkná fuška. Z českého hlediska skončila zklamáním nad umístěním hokejistů, ačkoliv samotní hráči nezklamali, vydali ze sebe vše, ale byli pronásledováni smůlou. Byli finalistům určitě rovnoceni, ale tak to ve sportu chodí. Nelze vyhrávat stále. Dopřejme tuto radost i jiným.

Také Rakušané se dožili u svých lyžařů leckterého zklamání. V celkovém pořadí národů se sice neumístili špatně, ale jako velmoc zimních sportů prožili také nejedno zklamání. Ne nadarmo se říká, že se Rakušané rodí s lyžemi na nohou a ti, kteří se náhodou narodili bez nich, jsou o to náruživější fandý. Dlouhé hodiny dovedou mlčky hledět na televizní obrazovku, jak se jejich borci prolétají mezi slalomovými tyčkami a občas propuknou v projev nadšení, když dojedou bez pádu do cílové rovinky a jejich čas naznačuje, že opět rozmnožili sbírku olympijských medailí pro alpskou republiku. Jinak za sport ještě uznávají kopanou, ale na trávníku už se nepohybují s takovou jistotou, jako na sněhu. Vítězství v jiných sportovních odvětvích, jako je vzpírání, box či skoky do vody už se jich nedotýkají. Za sportovní náčiní, hodné snahy o vítězství, uznávají pouze dřevěná prkýnka a fotbalový míč. Jen při vítězstvích v těchto dvou druzích tělesné činnosti jsou dokonce vyjimečně ochotni projevit určitý druh patriotismu.

Moc jim neříká, že G.B.Shaw na otázku, čemu vděčí za svůj dlouhý život, odpovídal: už léta chodím na pohřby svých přátel-sportovců, kteří podporovali heslo "sportem ku zdraví". Čímž chtěl vyjádřit, že jeho udrželo při dlouhém životě heslo "nikdy žádný sport". Ale sport skrývá ještě různá jiná nebezpečí. Známy je případ mladé dámy, která šla jednoho večera na procházku k Máchovu pomníku na Petříně s mistrem welterové váhy v zápase volného stylu, sportu, v němž se podle vlastních slov vůbec nevyznala. Chcete, abych vám ukázal některé zápasnické hmaty?, zeptal se jí sportovec a hned je začal předvádět. A chcete, abych vám také ukázal ty nedovolené? Samozřejmě, ale pak si mě budete muset vzít!, odvětila dívka.

Jak je vidět, sport má svoje světlé i stinné stránky. I v Rakousku. Obyvatelé alpské republiky dovedou nejen dobře jódlovat ale i sportovat. Aktivně i pasivně. Ty druhé můžete spatřit každou zimní neděli ráno, jak vyjíždějí s celou rodinou ve svém plechovém pekáči v plné horské výstroji a v těžké alpské výzbroji směrem do hor, kde odstavi svůj dopravní prostředek před některou přepychovou restaurací, kde se s chutí najedí řízků a vypijí několik čtvrtek vína, aby se pak bez zbytečných nepřijemných zlomenin a vyvrtnutých údů vrátili k večeru ve zdraví a dobré náladě domů. Druhý den pak v práci líčí popravdě kolegům, jak trávili neděli na nebetyčných vrcholcích alpských velikánů. Že je viděli jen okny nějaké horské chaty přece nemusí zmiňovat.

Jejich letní protějšky zase dovedou vyjmenovat všechny před- i poválečné fotbalové hvězdy, znají dodnes kompletní sestavu úspěšného Wunderteamu z třicátých let minulého století, vědí kterou nohou vstřelil Sindelar nejvíce branek, proč byl maličký obránce Sesta soupeři tak obáván a skokem na kterou stranu zachránil svými robinsonádami Hiden nejvíce branek. Zatím co kancléři Kreiskému záviděli jeho starý přízemní rodinný domek v Hitzingu, považují haciendy a luxusní vily fotbalových hvězd za míčovou ekvilibristiku a lyžařských es za úspěšné vývrtky mezi slalomovými tyčkami za zaslouženou a spravedlivou odměnu. Jak se časy mění! Kdysi seděli bohatí na tribunách fotbalových stadionů a chudí běhali na hřišti za kulatou, nafouknutou kůží, zatím co dnes sedí chudí na tribunách a bohatí čutají na trávníku do bílé meruny...

Vlajkonoši, ale i ostatní fandové spěchají každou neděli v čepicích, rukavicích a šálách barev svého klubu do fotbalových arén, aby svými hlasivkami podporovali gladiátory v dresech stejných barev v jejich dobře placeném boji. Chvilí je chválí a nazývají Krankla fotbalovým císařem, aby ho během vteřin pohaněli za ránu vedle branky nejostřejšími nadávkami, "protože byl včera určitě za naše peníze někde vožralej do němoty a dnes se sotva drží na nohou". Jestli-že ovšem v příštím okamžiku vsítí soupeři branku, promění se opět v národního hrdinu a císaře z boží milosti. Zakopne-li vlastní vinou o nohu protihráče a svalí se, neznají nadávky a rozhořčení fandů meze. Šlápni ho, dej mu do dršťky, zab ho vraha jednoho, čůže odněkud z Agramu či kterého pekla!, křičí rozhořčeně.

Můj vídeňský bratranec byl tvor nesportovní. Přesto byl jednou jedinkrát jako středoškolák popuzen vášnivými slovy rozhlasového reportéra na zápase rakouského národního mužstva proti jeho tehdy největším rivalům, italské squadře azuře. Nezeptal se, hlupák, kdo je kdo a když se míč octl konečně v síti, o níž věděl jen tolik, že je konečným cílem všeho snažení 22 dospělých mužů v trenýrkách, zařval, jak slýchával při rozhlasových přenosech, nadšeně slovo GÓÓÓL! V tu ránu měl na tváři facku od svého levého souseda a druhou od pravého. On se ten míč totiž octl v brance Rakušanů. S dvěma zuby v ruce místo v ústech opouštěl tenkrát stadion, aby se už nikdy v životě na fotbalovém hřišti neobjevil.

V té době a ještě těsně po válce byli Rakušani docela dobří i v ledním hokeji. Když bylo v roce 1947 mistrovství světa v Praze, bylo opět jednou Československo na cestě k mistrovskému titulu. Stáli mu v cestě už jen Švédové. Od doby 30-leté války a tehdejšího obléhání Prahy netáhli Češi s takovým nadšením proti Švédům do boje, ve kterém však tentokrát nečekaně o branku prohráli. Člověk miní a hokejový pánbůh mění. Pro národ na sever od Šumavy to znamenalo zánik světa. V celonárodním smutku zbývala pouze jediná teoretická, ale zcela nerealistická naděje: kdyby v posledním zápasu turnaje porazili Rakušané už všude za mistry světa prohlašované Švédy. Před vyprodaným hledištěm, neboť každý si koupil předem vstupenku, aby zhlédl slavnostní udělení poháru československým mistrům, zaplnil ochozy apatický, truchlící dav. Ale stal se naprosto nečekaný zázrak. Rakušané vsítli vinou nepozornosti už na vítězných vavřínech odpočívajícího švédského brankáře puk do jeho branky a z 16.000 hrdel na stadionu a statisíců dalších u rozhlasových přijímačů v celé republice se ozval pokřik - pokřik? Řev! - slova gól. Od toho okamžiku začalo obecenstvo vybíčovávat mužstvo země jižních sousedů. A stal se další zázrak - Rakušani dali ještě druhou branku a vyhráli 2:1. Československo se přece ještě stalo mistrem světa!

Od Aše až do Jasiny začali lidé opěvovat malou, ale hrdinnou Alpskou republiku. Všechny národnostní spory z doby monarchie byly zapomenuty a lidé si vzpomněli na Palackého výrok "kdyby nebylo Rakouska, museli bychom je stvořit". I kdyby už tehdy byl existoval nějaký Haider, nebyl by mohl nic pokazit na celonárodním vypuknutí lásky k tehdy v porovnání k Československu malému a chudému poválečnému Rakousku, kam vděční horníci severočeského revíru poslali mrznoucím obyvatelům podunajských sousedů dlouhatánský vlak plný uhlí.

Od té doby ale v Rakousku existují opět už jen dva národní sporty. Zejména při přenosech lyžařských závodů milující otcové rodin posílají téměř neděli co neděli celou rodinu "na zdravou procházku", aby si mohli vychutnat nerušeně u televizních obrazovek stasetinková dramata lyžařských bohatýrů, zapomenout na své všednodenní starosti a podle výsledků buď v zemi vyhlásit katastrofický stav nebo pyšně vypnout prsa a prohlásit v německém překladu hanácké *Me sme me -Mir san mir!*

Národní prestiž je v sázce a lidé trpí či jásají se svými lyžařskými idoly. Milenci si šeptají při svitu měsíčku do uší jméno Klammer místo aby si přísahali věčnou věrnost a celý národ se potácí v jediném velkém vítězném deliriu. V Rakousku potřebují občané lyžařská vítězství pro upevnění svého sebevědomí. Obdivují u obrazovek své bohy při rychlejší jízdě ze svahů než jsou s to vyvinout ve vlastních Mercedesech.

V takové dny zní po celém Rakousku jednotný pozdrav: *Slalom alejkum!*

Jindřich Lion

Omluva

Tiskařský šotek si v minulém čísle zase pořádně zařadil.

Olouváme se autorům příspěvků a samozřejmě také čtenářům za neplechy našeho tiskařského šotka. Kdysi žili tito asi tak dvacetimentroví skřítkci pouze v tiskárnách, kde se živil papírem a tiskařskou černí. A když je nějaký sazeč, redaktor či korektor pozlobil, tak se mu pomstili tím, že vyměnili nějaké to písmenko v tiskařské matici.

To bylo kdysi.

Nynější šotkové jdou s dobou a obývají především pécečka. Jsou neviditelní a velmi vynalézaví, to podle použitého programu. Ten, co si posledně zazlobil, se jmenuje Ocrix a normálně mi pilně pomáhá s přepisováním autorských příspěvků. Musím ale dávat na něj pozor, když přepisují příspěvky psané na rozhrkaných psacích strojích nebo z faxů. To mi s radostí vyvede nějakou tu pořouchlost. Obzvláště dává pozor na slova, která se nedají jednoznačně přečíst, když třeba chybí kousek písmenka. Asi si výskne radostí a zlomyslně to písmenko zamění za jiné, podobné. Největší radost má asi, když se tím z původního slova stane slovo úplně jiné. Jsou slova neškodná, jako například „TENIS“ neb „PENÍZE“ z kterých lze bohužel záměnou jednoho písmenka vytvořit slova, která v dotyčném článku nemají co pohledávat.

Není to ani první, ale určitě ani poslední lapsus, který se nám "povede". Prosím tím ještě jednou o shovívavost i do budoucna. I když se každý článek před tiskem minimálně dvakrát kontroluje, nemáme nikdy sto-procentní jistotu, že nám ten pécečkový šotek zase něco neprovedl.

VoOn

*****